

Engin ERKİNER

Seçme Yazılar 2

Engin ERKİNER

Seçme Yazılar

2

İÇİNDEKİLER

Giriş	6
27 Mayıs ve Hepsi Bu Kadar mı?	7
29 Kasım 1971 - 6 Mayıs 1972	10
30 Mart Bugüne Taşınabilir mi?	14
30 Mart, PKK, Dört ve Bir	17
30 Mart, THKO ve THKP - C	21
30 Yıl Hapiste Kalmak !.	25
30 Yıl Önce, 30 Yıl Sonra... ..	29
31 Mart Seçimi ve Politika Yapmak	32
35 ve 60	36
35 Yıl Önce	38
35 Yıl Önce Edebiyat	42
35 Yıl Sonra Vatandaşlıktan Çıkarma !.	48
40 ve Akıllı Makinenin Akılı	53
40 Yıl Önce Bugün: Firar	58
40 Yıl Önce Bugün: Gidiş	63
40 Yıl Önce, Şubat 1979	68
40 Yıl Sonra 12 Eylül ve Almanya	72
40 Yıl Sonra AP ve AKP	79
40 Yıl Sonra Beylerderesi	82
45 Yıl Sonra Che Guevara	87
45 Yıl Sonra Küresel '68	92
49 Yıl Sonra, Kanlı Pazar !.	100
5 Mart 1971	102
6 Mayıs'ı Kullanmak	105
6 Mayıs'tan Bugüne Kalan Nedir?	109
65+ Nesli	111

68 ve Kültürel Değişim	115
68, 68'e Karşı	118
68'i Geride Bırakmak	121
68'liler, Pastadan Pay Değil, Fırını İstediler !..	126
69 Yaşında Üçüncü Üniversite Biterken	129
70 Sonrası Hayat	133
70, 50 ve 40	138
71'den 72'ye	140
75 Yıl Önce 8 Mayıs ve Sonrası	143
78'den Kurtulmak (1)	147
78'den Kurtulmak (2)	151
8 Mart'ın 100. Yılında Erkek Araştırmaları	155
8 Mayıs, Kitlesele Tecavüzler ve Sınıf Analizi	158
AABF'nin Kararını Doğru Buluyorum !..	172
ABD ve PKK	175
ABD'de Irk Ayrımına Karşı Yeni Bir Hareket Gerek	179
ABD'ye Karşı Savaşmak, Faşistlikten Kurtarmaz!	186
ABD'ye Ne Oluyor Dersiniz?..	188
Abdülhamit Olsaydı	193
Acilciler Külliyyatı	197
Acilciler'in Kuruluş Efsanesi	202
Açılım ve Sosyalistler	208
Açlık Grevleri ve Kırgınlık	213
Açlık Grevleri ve Mevcut Durum	218
Adalet Ağaoğlu Üzerinden Edebiyat ve Politika	222
AFD'den Sosyalizme Bakmak!..	226

GİRİŞ

www.engineerkiner.org da yıllardan beri yayınlanan yazılardan yaptığım seçmeler www.engineerkineryazilar.wordpress.com da yayınlandı. Son olarak yazıların sayısı 1100 kadardı. Bunları dizi kitaplar içinde toplamaya karar verdim. Bu kitap dizideki ilktir. Toplam kaç tane olur bilemiyorum ama sanırım 20 kitap kadar olacaktır. Her yazının altında yayınlandığı tarih bulunmaktadır.

Kişiler; İlker Akman, Hasan Basri Temizalp, Yüksel Eriş, Ömür Karamollaoğlu, İbrahim Yalçın ile ilgili olarak yazdığım yazılar isimlerini taşıyan bloglarda bulunuyor. Bu kitap dizisinde sadece çok sayıda konuda yazdığım yazılar yer alacaktır. Keza Yazın dergisinde yer alan yazılarıma da burada yer vermiyorum. Bu yazılar Yazın'dan Seçmeler 1-2-3-4 kitaplarında bulunmaktadır. Yakında bunlara beşincisi de eklenecektir. Bu kitapları www.tdas1.blogspot.com adresinde ya da Drive içinde TDAS Kitaplar arama başlığıyla bulabilirsiniz.

Video duyuruları da burada yer almayacaktır. Videoları youtube'da TDAS Platform diye arayarak bulabilirsiniz.

27 MAYIS VE HEPSİ BU KADAR MI?

27 Mayıs askeri darbe miydi?

Öyleydi ama bunu kınamak sosyalistlere düşmez.

27 Mayıs için bugün ve yıllardan beri yapılan klasik değerlendirme şöyledir:

– NATO ve CENTO'ya bağlıydılar. Kürtler konusunda hiçbir ileri adım atmadılar, eski durumu sürdürdüler. Milli Güvenlik Kurulu ile askerler politikanın yönlendiricisi durumuna getirildi. OYAK kurularak subaylarla burjuvazinin yakın bağlantısı sağlandı. Ve benzeri maddeler daha eklenebilir.

Bunlar doğrudur ve hepsi bu kadar mıdır?

27 Mayıs darbesi istemeden de olsa bu ülkedeki sosyalist birikimin önünü açmadı mı?

Sosyalistlerin esas dikkate alması gereken özellik burasıdır; “darbe kötüdür, demokrasi iyidir” söylemi değildir. Bu ülkede parlamenter demokrasinin bile ne kadar kısıtlı olduğunu biliyoruz.

1961 Anayasası içerdiği MGK gibi bütün handikaplara karşın ülke tarihinde görülen en ilerici anayasadır. Burada grev ve lokavt hakkı yer alıyordu. Lokavt vardı ama asıl önemli olan grevdi. Bu hak DİSK'in kurulmasının ve çok sayıda işçinin TÜRK-İŞ'ten DİSK'e geçmek için grev yapmasına, fabrika işgallerine ve polisle çatışmalara yol açtı. Sınıf mücadelesi bu ortamda açık olarak yükseldi.

Benzer durum köylerde de yaşandı.

Devrimciler 1961 Anayasasını iktidara karşı savu-

nuyordu ve genişletilmesini istiyordu. 1965'te iktidara gelen AP ise bu anayasaya karşıydı ve nitekim dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç 1961 anayasasını ülke için fazla ileri bulacak ve 1971 darbesinin ardından Anayasaya ilk tırpan atılacaktı. 1980 darbesinden sonra tümüyle iptal edildi.

1961 Anayasasıyla ortaya çıkan ortam olmasaydı TİP'in kurulması hayli zor olurdu, 15 milletvekiliyle parlamentoya girmesi ise düşünülemezdi. 1960 sonrasında sosyalizmin adı duyulur oldu, bu isim legalleşti, açık propaganda yapılmaya başlandı.

141. ve 142. maddeler vardı ve bunlar hem fikir hem de örgütlenme özgürlüğü bakımından kısıtlayıcıydı ama sosyalistlerin kavuştukları imkanlar cumhuriyetin kurulmasından beri bu kadar genişlememişti. Bu maddeler çok sayıda dergi ve kitabın yayınlanmasını engellemeyemedi.

Unutmayalım ki, o dönem Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya ve diğerleri gibi isimler bıraktı.

“27 Mayıs darbesi ilerici miydi?” gibi sorularla bizim uğraşmamamız gerekir. Bizi ilgilendiren sosyalistlerin gelişme imkanlarının genişlemesidir. Darbeyi yapanlar da bunu düşünmemiş olsalar gerektir ama bu onların sorudur.

Sosyalistler 1960-1980 döneminde ağır hatalar da yapmış olsalar büyük bir kitleselliğe ulaştılar ve bu dönem silinmemecesine akıllarda kaldı. Neredeyse yüz yıllık cumhuriyet tarihinde böyle bir dönem yaşanmadı. Bu dönemin açılışını yapan 27 Mayıs'tır.

Sosyalist klasiklerin neredeyse tamamına yakını 1965 sonrasında yayınlandı.

Bunlar az şeyler değildir.

İnsanlar, partiler ve devletler politikada yaptıklarının bütün sonuçlarını hesaplayamazlar. Sosyalist hareketle ilgili sonuçları 27 Mayıs'tan önce kimse hesaplamamıştı. Büyük tecrübesi bulunan ABD'nin bile nasıl hata yaptığını İslam Devleti'nin (İD) hızla güçlenmesine bakarak anlamak mümkündür.

Irak'ın işgal edilmesinden sonra buraya atanan vali ağır bir hata yaparak Baas Partisi'ni kapattı ve Saddam ordusunun subaylarını da dışladı. Ülkede çoğunluğu oluşturan Şiiiler de yılların ezilmişliğinin hıncını azınlıktaki Sünnilerden almaya başladılar. Saddam ordusunun tecrübeli subayları silahlarıyla birlikte İD'ye katıldılar ve bu örgüt hızla güçlendi. İD'nin gelişmiş askeri kapasitesi öncelikle bu subaylardan kaynaklanır. İD, Irak'ta Sünni ayaklanmasını sonucu doğdu.

Ya da Türkiye'nin yaptığına bakalım...

Suriye'de birbirini izleyen Esad rejimleri altında Kürtlerin doğru dürüst hakkı yoktu, bir bölümü vatandaş bile değildi. İsyan ettiklerinde kanlı olarak bastırılırlardı. Ne var ki merkezi otorite zayıflayınca kendi yönetimini kurmak imkanı ortaya çıktı. Suriye'de merkezi otoriteyi zayıflatanlardan birisi de Türkiye'dir. Türkiye Rojava'nın ortaya çıkmasını kesinlikle istemezdi ama bu konuda epeyce kolaylaştırıcı olduğunu belirtmek gerekir.

Politik mücadele böyledir; istediklerinizin yanı sıra hiç düşünmediğiniz sonuçlar da ortaya çıkabilir. 27 Mayıs'ı da bu bağlamda görmek gerekir.

27.5.2020

29 KASIM 1971 - 6 MAYIS 1972

29 Kasım 1971 günü Kartal Maltepe Askeri Cezaevi'nden Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna kaçtılar. Bu tarihle Kızıldere arasında 4, Deniz Gezmiş'in Yusuf Aslan'ın Hüseyin İnan'ın idam edildiği 6 Mayıs 1972 arasında yaklaşık 5 ay vardır.

Bu dönem tek süreç olarak düşünölmelidir. Özellikle İstanbul'da Ankara'da yaşanan sürekli kovalamaca ile geçen ve THKP-C ile THKO'nun önde gelen kadrolarının öldürölmesiyle ya da yıllarca kalmak üzere hapishaneye atılmasıyla sonuçlanan bir süreç. Gezmiş'in Aslan'ın İnan'ın idam edilmesi ya da edilmemesi, 12 Mart rejimi ve onun önde gelen destekçisi Adalet Partisi ile devrimciler arasında hesaplaşmaya dönüşmüştü. Mantık, "Bizden üç, onlardan üç!.." diyordu. "Bizden üç!.." dedikleri, 27 Mayıs darbesinden sonra idam edilen Menderes, Zorlu ve Polatkan idi. Olaylara bugünden baktığınızda "ne ilgisi var" diyebilirsiniz, ama o zamanki mantık böyleydi. Bir de "devletin gücünün ispatlanması" meselesi vardı. Devlet, üç devrimcisi idam ederek "güçlü olduğunu" gösterecekti.

Hapisten kaçanlar dışarıdaki toparlanmayla birlikte Denizler'i kurtarmak için eylem hazırlıklarına yöneldiler. 29 Kasım sonrasında bütün baskı İstanbul'da yoğunlaştı. Ankara daha serbestti ama üniversiteler neredeyse askeri işgal altındaydı. SBF'nin yakınından geçmek bile tehlikeliydi. Kent dışında olan ODTÜ biraz daha serbest sayılırdı.

Kaçanlar için para bulunması gerekiyordu. Koray Doğan (birkaç ay sonra öldürülecekti) bana ve birkaç arkadaşına durumu ilettili. O sırada ODTÜ son sınıf öğrencisiydim. Okulu aramızda paylaştık. Hayatımda bu kadar kolay para topladığımı hatırlamıyorum. Odasına gittiğim

ve azçok ilerici olarak bildiğim her asistan ya da öğretim üyesi, daha ben hiçbir şey söylemeden cebinde ne varsa veriyordu. Bazısı üzerinde yeterince para olmadığını ve ertesi gün gelip gelemeyeceğimi soruyordu. Birkaç gün sonra kavgalı olduğum için uğramadığım bir başka asistan “Neden benden para istemiyorsunuz? Ben devrimci değil miyim?..” diye haber gönderdi. Kısa sürede yüksek miktarda para topladık. Aslında bu işi açık yapabilirsek miktar çok daha fazla olurdu ama hiçbir şekilde açık verilmemesi gerekiyordu. Normal öğrenci gibi dersine gir, ortalıkta fazla görünmeden de verilen görevi yerine getir. Zaten çok az kişi kalmıştık.

Okulda devrimci harekete şu veya bu oranda sempatiyle bakan herkesin morali tek kelimeyle süperdi. Ne yazık ki bu durum uzun sürmedi. 12 Mart darbesinin ardından başlayan yoğun tutuklamalar sonucu ilişkiler önemli oranda dağıldı, çok az insan büyük yükü omuzladı. İstanbul ve Ankara’da kalacak ev ve irtibat elemanı bulmak mucize gibi bir şey oldu. Deşifre olmamış çok az insan vardı. Her gece, sokağa çıkma yasağı saatlerinde evler basılıyor, kimin yakalandığını ancak birkaç gün sonra öğrenebiliyorduk.

Polis, Mahir’in İstanbul’dan ayrıldığını öğrenince, aramayı Ankara’ya kaydırды. Ankara, 12 Mart sonrasının ilk günlerinin aksine, gizlenilebilecek kent olma özelliğini kaybetti. Her yerde sivil kaynıyordu ve çok sayıda yere hiç uğramamak gerekiyordu.

Mahir, polis için özellikle önemliydi. Öldürülecekti ve ilk seferinde yanlışlıkla Hüseyin Cevahir öldürüldü.

Olay şöyle gelişir: Mahir Çayan’ın Hüseyin Cevahir’le birlikte Maltepe’deki evde kuşatıldıkları 1971 Mayıs ayının son günlerinde, polis gözetiminde olan çeşitli devrimcilerden Mahir’in eşgalini ister. Devrimciler sorudan ister istemez şüphelenirler ve başka bir eşgal verirler. Gözal-

tındakiler Maltepe'deki olayı bilmemektedirler ve verdikleri eşgal de Hüseyin Cevahir'e uymaktadır. Bu nedenle, ilk hedef Hüseyin olur. Mahir polis baskını sırasında kendini vurur ve ağır yaralı olarak yakalanır. Önce Hüseyin zannedilir ama sonra durum anlaşılır.

THKP-C İddianamesi'nde Mahir ile ilgili bölümde "o bir korkaktı, kendini öldürmeye bile cesaret edemedi" gibi cümleler geçer. "Böyle iddianame mi olur?.." diye sorabilirsiniz. O dönem vardı. Savcılar, polis ve MIT arasındaki işbirliği gizlenmeye bile gerek görülmeden açıkça yürütülüyordu. Mahir Çayan'ın kişiliği yıpratılmalıydı. O bir korkaktı, ölmeye cesaret edememişti, polis ifadesi de çok kötüydü.

O dönem Mahir Çayan hakkında devrimci hareket içinde hiç de iyi şeyler düşünmeyenler az değildi. Bu konuda Proleter Devrimci Aydınlık'çılar en öndeydi. Savcılıktan çıkan iddialara bire bin katılarak yayılıyordu. Denebilir ki, "Olur böyle şeyler. Başka ne yapılması bekleniyordu!.."

Ne ki, Mahir eskiden beri kendisi hakkında söylenenler konusunda gereğinden fazla hassastı. Bir dönem için de olsa ülke dışına çıkmayı kesinlikle reddetmesini buna bağlıyorum. Arkasından "Arkadaşlarını ölüme terk etti ve kaçtı!.." denileceğini biliyordu. 27 yaşındaki bir insanın (Mahir diğerlerinden yaşça büyüktü) bunu kaldırması zordur. İnsan kolayca "Öleyim de kurtulayım!.." noktasına gelir. Kızıldere'de bu psikolojinin de etkisinin bulunduğu düşüncesindeyim. Yoksa o kadar insanın bir araya toplanmış olması başka türlü açıklanamaz. Toplu yakaladılar ve hepsini öldürdüler. En az bir kişi, Saffet Alp, yaralı yakalanır ve evin dışında infaz edilir. Ertuğrul Kürkçü, ertesi gün, kontr gerilla ekibi gittikten sonra askerler tarafından evde yapılan aramada yakalanır. Bir gün önce yakalansaydı, o da sağ kalmayacaktı.

Kızıldere'nin ardından Ankara-İstanbul seferini yapan THY uçağı Sofya'ya kaçırılır. Ancak. Denizler'in idamının engellenmesi yönünde hiçbir somut sonuç alınmaz. Olayla ilgili olarak gözaltına alınanlar arasında Emin Galip Sandalcı'nın yanı sıra, THKP-C'nin gayri resmi yayın organı Kurtuluş gazetesini 12 Mart öncesi günlerde birlikte çıkardığımız İlhan Kalaycıoğlu da vardır. Olayla hiç ilgisi yoktu, buna karşın ağır işkence gördü, bozuk olan sağlığı iyice bozuldu ve bir süre sonra da aramızdan ayrıldı.

Uçağın kaçırılmasının hemen ardından Ankara'da Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken'e yönelik başarısız bir suikast teşebbüsü yapılır. Tamamı ODTÜ'lü olan eylem kadrosunun amacı Kemalettin Eken'i rehin almak olmakla birlikte, çatışma çıkması sonucu bu hedef gerçekleşemez. Bir jandarma eri ve eyleme katılan bir devrimci (Niyazi Yıldızhan) ölür.

Bu eylemler yapılırken TBMM'de idamlarla ilgili tartışmalar yaşanmış, idamlara karşı geniş bir imza kampanyası açılmış, kısacası düşünülebilecek her yol denenmiştir. Artık idamları beklemekten başka yapılacak şey kalmamıştı. Onun da gelmesi uzun sürmedi...

5.5.2010

30 MART BUGÜNE TAŞINABİLİR Mİ?

En az yirmi yıldır, belki de daha fazla zamandır, her 30 Mart geldiğinde aynı konu konuşulur: “THKO ve THKP-C’nin önde gelen kadroları, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamını engellemek için eylem birliği yaptılar. Bu eylem birliği ne yazık ki başarıyla sonuçlanmadı ve 30 Mart günü Kızıldere’de kontr-gerillanın ilk büyük operasyonu ile hayatlarını kaybettiler. Onların zor koşullarda gerçekleştirdikleri bu eylem birliği bizlere örnek olmalıdır.”

Ardından buradan hareketle, devrimcilerin bugün birlikte davranması, eylem birliği yapması üzerinde durulur. Yukarıdaki sözler doğru ve güzel olmakla birlikte, gerçeğin ancak bir bölümünü yansıtıyor. THKO ve THKP-C’nin önde gelen kadroları arasındaki eylem birliği ilk olarak Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi’nden birlikte kaçılmasıyla başlamıştı.

12 Mart 1971 cuntası ve zamanın Demirel Hükümeti, üç devrimcinin idamını, 1960’da idam edilen Adnan Menderes ve iki arkadaşına misilleme olarak görüyordu. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan’ın idamlarının engellenmesi, cunta ile sosyalistler arasındaki en önemli sorun durumuna gelmişti.

Bu idamlar engellenmeliydi. Önce yasal yollar denendi. Protesto açıklamaları yapıldı, idamlara karşı imzalar toplandı, ama hepsi sonuçsuz kaldı. Ali Elverdi başkanlığındaki sıkıyönetim mahkemesi önce 19 kişiye idam cezası verdi, askeri Yargıtay “bu kadar da olmaz” diye düşünerek cezayı bozdu. Mahkeme kararında ısrar etti, Yargıtay yeniden bozdu ve sonunda üç kişinin idamına karar verildi.

Birinci nokta: THKO ve THKP-C'nin önemli kadroları arasındaki eylem birliği, somut bir olayı, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamını engellemekle ilgilidir. Bu idamların engellenmesi gerektiği açıldı ve bunun için uzun görüşmeler yapmaya da gerek yoktu. O günün koşullarında bu üç idam, cunta ile sosyalistler arasındaki temel sorundu.

İkinci nokta: Bu eylem birliği tabana oldukça az yansıdı. THKO ve THKP-C'nin daha alt düzeydeki ilişkileri arasında ne eylem birliği ne de yakınlaşma söz konusu değildi.

30 Mart 1972'deki Kızıldere ile Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamları (6 Mayıs 1972) arasında beş hafta vardır. Bu süre içinde idamların engellenmesi için Ankara'da peş peşe iki eylem yapıldı: 3 Mayıs'ta Ankara-İstanbul seferini yapan THY uçağı Sofya'ya kaçırıldı. Ertesi gün Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken'e başarısız bir suikast teşebbüsü yapıldı. Bir jandarma eri ve eyleme katılan Niyazi Yıldızhan hayatını kaybetti.

Bu iki eylemde de Ankara'da bulunan THKO militanlarıyla, halen yakalanmamış olan THKP-C militanları arasında herhangi bir işbirliği söz konusu olmadı. Burada önemli olan, küçük ve her iki örgütün de var olduğu bir kent olan Ankara'da bile ilişkinin yok denilebilecek kadar zayıf olmasıdır.

Geçmiş gerçek boyutuyla ortaya konulmayınca, ne kadar uyup uymadığına bakılmadan bugüne taşınıyor ve yapılmaya çalışılan da o dönemin tekrarı oluyor.

Somut bir olay (seçim) için ve tabana yayılmayan işbirliği...

1972'de kısa bir zaman aralığında ve faşizmin süreksiz koşullarında yapılan eylem birliği, farklı koşullara neredeyse aynen taşınıyor.

Gerçekte ise bugün bize gerekli olan, somut bir olayla sınırlı olmayan, süreklilik gösteren ve tabana da yayılmış bir eylem birliğidir. Bunun nasıl gerçekleştirilebileceği ayrı bir konudur, ama 30 Mart'tan örnek verilerek yapılamayacağı açıktır.

2.4.2011

30 MART, PKK, DÖRT VE BİR

30 Mart Kızıldere'nin 41. yılında bugüne kadar yapılmış olan değerlendirmeleri tekrarlamak istemiyorum. 30 Mart 1972, bu toprakların tarihinde kuşaktan kuşağa aktarılacak unutulmayacak günlerden bir tanesidir.

Soru şudur: Silahlı mücadele hareketi Kürt halkı içinde tutarken, Türk halkı içinde neden tutmadı?

30 Mart sonrasında değişik silahlı mücadele örgütleri büyük çaba harcadılar, büyük özverilerde bulundular, ağır kayıplar verdiler, ama silahlı mücadele Türk halkı arasında kitleselleşemedi, halklaşamadı.

Silahlı mücadele örgütlerinin kadroları, yöneticileri hatalar yapmadılar mı, yaptılar. Tarihte büyük işler yapmaya girişip de bazen ağır boyutlara varan hataları kim yapmadı?

Önemli olan hata yapmamak değil, hatadan fazla doğru yapabilmektir. Başarılı örgütlerin kadroları ve yöneticileri de bazen ağır boyutlara varan hatalar yaptılar, ama bu durum başarılı olmayı engellemedi. Silahlı mücadele neden Kürt halkı arasında karşılık buldu da, aynı durum Türk halkı içinde ortaya çıkmadı?

Eğer silahlı mücadele seslendiğiniz halkın içinde yeterli karşılık bulmuyorsa, istediğiniz kadar özverili ve becerikli olun, bir noktadan öteye gidemezsiniz, tıkanır kalırsınız.

Militanların özverisi, önderliğin sahip olduğu politik ve pratik beceri önemlidir, ama halktan yeterli karşılık bulamıyorsanız, bu özellikler başarılı olmak için yeterli olmaz.

Sorunun cevabı olarak iki temel neden sayılabilir:

Birincisi; Kürt halkının yaşadığı ve önemli ulusal özellikleri olan ağır baskıdır. 12 Eylül 1980 sonrasında ülkenin her yanında terör estirildi. Binlerce insan tutuklandı, işkence gördü, infaz edildi, ağır hapis cezalarına çarptırıldı. Kürtlerde ise durum daha da ağırdı.

Dönemin hiçbir hapisanesinde Diyarbakır'daki vahşet (işkence kelimesi hafif kalır) yaşanmadı. İnsanlardan Kürt olmaktan vazgeçmeleri isteniyordu. Başka bir deyişle, kimliklerini tümüyle inkâr etmeleri isteniyordu.

Ağır baskıları yaşayan Türkler böyle bir dayatmayla karşılaşmadı. Onlardan devrimci olmaktan, sosyalist olmaktan vazgeçmeleri isteniyordu; ötesi değil. Türk kimliği, militarizme göre yeniden şekillenmiş olarak kalabirdi.

Kürtler ise, ya kendini toptan inkâr edecekti ya da sonu nereye varırsa varsın direnecekti.

Diyarbakır hapisanesindeki uygulamalar birkaç bin kişiye yönelik değildi. Bu cezaevinde bütün Kürtlere gözdağı veriliyor, tutuklulara yapılanların toplum içinde hemen duyulacağı biliniyor ve böyle olması da isteniyordu.

Kürtler için silahlı direniş dışında başka çıkış yolu bırakılmamıştı. Bir grup öncünün başlattığı silahlı mücadeleye örneği halkta yeterli rezonans bulamazsa fazla gelişemez. Silahlı mücadelenin halkta yeterli karşılık bulması önemlidir, ama yeterli değildir.

İkincisi; silahlı mücadelenin değişik ülkelerde gelişmesi farklılıklar içermekle birlikte klasik bir şeması vardır. Bu şemada kurtarılmış bölge önemlidir. Kurtarılmış bölge, rakibin ele geçiremeyeceği ya da büyük kayıp vererek girebileceği bölge demektir. Gerilla bu bölgede ilk

eğitimini yapar, b3lge halkıyla kaynaşır, askeri olarak sı-
kıştığı zaman bu b3lgeye geri çekilir, eksiklerini tamamlar
ve yeniden çıkış yapar.

Kurtarılmış b3lge bazı ülkelerde ilk adımda ve bazı-
larında ise mücadelenin ilerleyen aşamalarında kurulur
ve giderek genişler.

Silahlı mücadelenin başlangıcında b3yle bir b3lgeye
sahip olmak büyük bir avantajdır. PKK, silahlı mücadele
hareketleri tarihinde bu avantaja sahip olan 3rgtlerden
bir tanesidir.

PKK için yukarıda sayılan işlevleri yerine getiren
kurtarılmış b3lge, Kürdistan'ın başka bir parçasıydı. Suri-
ye, Türkiye için başka bir ülkedir. Kürtler için ise, tümüyle
b3yle değildir, Kürdistan'ın belirli bir parçasını barındır-
maktadır. Aynı belirleme Irak için de, İran için de yapıla-
bilir.

O parçalar sadece Kürdistan değildir. Parçaların bu-
lundukları ülkede hakim olan bir y3netim de vardır. Ne
ki, her durumda bambaşka bir ülkeye değil, kolay veya
zor ama, ilişki kurulabilecek bir halkın arasına, kendi hal-
kınızın başka bir parçasına gidiyorsunuz.

Türklerdeki silahlı mücadele 3rgtleri hiçbir zaman
b3yle bir imkna sahip olmadı. İmknın olması yetmez, o
imknın kullanılabilmesi gerekir.

PKK y3netimi imknı g3rmş ve kullanmıştır. Ne ki,
imknı kullanabilme becerisini g3sterebilmek için, 3nce o
imknın olması gerekir.

Kürdistan, hem d3rttr, hem birdir. D3rt parça hem
ayrıdır ve hem de d3rt parçanın birliği vardır. Kürdistan'ın
tarihi bir bütün olarak d3rt ile bir'in farklı ilişkileri bağla-
mında anlatılabilir.

Yetmez. Bir'in tarihi her parçanın bulunduğu ülkedeki öteki halkların tarihiyle de birliktedir.

PKK'nin silahlı mücadelesinin yeni boyutta başladığı 1984 yılı sonrası ise, başka bir gelişmeyi daha gösteriyor: Kürdistan'ın en büyük parçasının ya da Kuzey'in tarihi Türkiye'nin tarihiyle artan oranda iç içe geçiyor. Bu gelişme öteki parçaları da kaçınılmaz olarak etkiliyor.

Devrimciler bu tarihin soldan gelişmesinde ne kadar etkin olabilecektir? İki halkın tarihlerinin daha fazla birleşmesini, bu gelişmeyi görebilecekler ve yönlendirebilecekler mi?

Bu konuda büyük sorunların yanı sıra büyük imkânlar da bulunuyor. PKK kendi tarihini sürekli olarak Türkiye devrimci hareketinin tarihine bağladı. Silahlı mücadele konusunda Mahirleri ve Denizleri örnek aldıklarını, onlardan öğrendiklerini her zaman belirttiler.

Türkiyeli devrimciler de PKK'nin tarihini kendi tarihlerinin bir parçası olarak görebilecekler mi?

30 Mart 2013'ün büyük sorusu budur.

29.3.2013

30 MART, THKO VE THKP-C

30 Mart 1972’de ilk büyük kontr-gerilla operasyonu Kızıldere’de öldürülen on devrimci, bu yıl, geniş bir katılımı ve devrimci dayanışma çerçevesi içinde anılacak.

30 Mart vesilesiyle ilgili başka bir konuya özellikle dikkat çekmek istiyorum: AKP’nin doğrudan ama özellikle dolaylı yandaşları, devrimci hareketin tarihini karalamak için, bu tarihte özel önem taşıyan kişilere özellikle saldırıyorlar.

12 Mart 1971’deki TDGF (Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu), Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve adları eklenebilecek dönemin diğer devrimcileri, “Ergenekoncu”, “darbeci”, “ordu hayranı devrimci” olarak adlandırılıyorlar.

1965-1971 dönemi, bu ülke devrimci hareketinin tarihindeki büyük bir dönemdir. Bu dönemi ve o dönemin önemli isimlerini hayali suçlamalarla karalamak, sol harekete saldırmanın, onun içini boşaltmanın başka bir çeşididir.

AKP ile gizli ve açık yandaşlarını suçlamıyorum. Onlar, kendileri açısından gerekeni yapıyorlar. Peki ya biz ne yapıyoruz?

Sol hareket, yıllardan beri süregelen tepkiciliğinin doğal uzantısı olarak, rakip onu nereye çekerse oraya gidiyor. AKP ve yandaşlarının istedikleri alanda, kendisine çizilen sınırlar içinde kalarak mücadeleye giriyor ve doğal olarak da zorlanıyor. Tepkicilik, aynı zamanda, insanın tepkilerinin peşinde sürüklenmesi demektir ve AKP’nin

istediği de zaten budur.

Kızıldere'de on önemli kadrosunu kaybeden THKO ve THKP-C nasıl ortaya çıkmışlardı?

Türkiye Ve Kuzey Kürdistan 1968'İ

1968, başka ülkelerde olduğu gibi bizde de tek yılı değil, bir dönemi ifade eder. Örneğin, Latin Amerika ülkeleri için 68, Küba devrimi (1959) ile başlar ve Şili'de Allende'nin devrilmesiyle (1974) sona erer. Bizim için ise 1968, Türkiye İşçi Partisi'nin kurulduğu 1961'de ya da daha iyisi TBMM'ne 15 milletvekiliyle girdiği 1965'te başlar, 1980'de sona erer. Bu dönem, düzene karşı THKO, THKP-C ve daha sonra da TİKKO ile ilk silahlı karşı çıkışı da içerir. Bu dönem ülkedeki gizli ABD üslerinin, ikili anlaşmaların, dış ve iç sömürünün açık olarak ortaya serildiği bir yıllardır.

1965-1971 arasında dönemin iktidarı tek başına Adalet Partisi, Başbakan da Süleyman Demirel'dir. CHP'nin yanı sıra dönemin bir başka önemli partisi de Necmettin Erbakan'ın başkanlığındaki Milli Nizam Partisi'dir. Bu dönemin başlarında MHP yoktur, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi vardır. Bu parti, Alpaslan Türkeş'in başkan olmasıyla MHP'ye dönüşür, komando kampları kurulur ve devrimci harekete saldırılar başlar. MHP'nin asıl öne çıkışı 1974 sonrasındaadır.

1965-1971 döneminde devrimci harekete asıl saldıranlar, sonradan Akıncılar adını alacak olan milliyetçi-mukaddesatçı gruptur. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Tayyip Erdoğan bu grubun içinde ve görülebilecek kadar ön plandadır. AKP ve destekçileri sadece Kızıldere'de öldürülen ve Deniz Gezmiş ile arkadaşlarına değil, 68'e düşmandırlar. O dönemde devrimci harekete tekbir getirerek saldıranların başında bunların da içinde bulunduğu milliyetçi-mukaddesatçılar vardır.

Bu dönemin tarihinin bir de milliyetçi-mukadde-satçılar yönünden yazılması gerekir. AKP'nin önde gelen kadrolarının tamamına yakını o dönemde bu kesimde yer alıyordu. Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve o dönemde yer alan başka isimler, devlet kadar devletin yardımcı gücü bu örgütler ve kişilerle de mücadele etmiştir.

68 Değerlendirilmeyi Bekliyor

Kendi tarihimizi eksik bıraktığımız oranda, bu değerlendirmeyi başkaları ve işine geldiği gibi yapar. Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki 68'in belirli yanları dikkate alınarak değil, tam bir değerlendirmesinin yapılması zorunludur. Böyle bir değerlendirme, başka ülkelerin 68'leri de dikkate alınarak yapıldığında, bizdeki 68'in, ülke tarihinde büyük öneme sahip olmakla birlikte, toplumu değiştirip-dönüştürmek ve geleceğe kalıcı izler bırakmak anlamında, güçlü bir 68 olmadığı görülecektir.

Başka ülkelerde olduğu gibi bizde de, silahlı mücadele örgütleri 68 hareketinin ayrışması sonucu ortaya çıktılar. Bu dönemle ilgili değerlendirmelerde en büyük handikap gerek 68 hareketinde gerekse de THKO ve THKP-C'de görülen Kemalizme ve silahlı kuvvetlere yönelik olumlu değerlendirmelerdir.

Burada 20'li yaşlardaki devrimcilerin yaşadıkları sosyalizasyonu, bu sosyalizasyonla içselleştirilmiş değerlerle çatışmalarını ve pratik içinde değişmelerini dikkate alan bir değerlendirmenin yapılması gereklidir. Örneğin, Deniz Gezmiş, 1969'da Samsun-Ankara Mustafa Kemal Yürüyüşü'ne katılan bir devrimci olarak mı, yoksa son sözleri "Yaşasın Kürt ve Türk halklarının kardeşliği!.." olan bir devrimci olarak mı değerlendirilmelidir?

Her iki tutum da Deniz Gezmiş'e aittir. Döneminin bütün devrimcileri gibi, O da sıkı bir Kemalist eğitim gör-

müş ve her çocuk ve genç gibi kendisine empoze edilen değerleri benimsemiştir. Devrimci pratik içinde bu değerlerle artan oranda çatışma yaşanır ve insanlar evrimleşir. Dikkate alınması gereken bu evrimdir, yoksa bu evrimin şu veya bu ara durağı değil. Yirmili yaşlardaki insanların yaşamış oldukları sosyalizasyonla pasif olarak içselleştirdikleri değerlere bir anda başkaldırmaları, onlardan kopmaları beklenemez. Hayatları ne yazık ki kısa sürdü ve bu kısa hayatlarında bile önemli bir evrim yaşadılar.

Utanması gerekenler, aradan 40 yıl geçtikten sonra bile, onların evrimlerinin ara duraklarını sanki onların hayatının tümüymüş gibi göstermeye çalışırlardır. Türkiye ve Kuzey Kürdistan 68'inin tarihi tüm boyutlarıyla değerlendirilmeyi bekliyor.

Sarkozy, iktidara geldiği ilk yıllarda, "Fransa'nın tarihinden 68'i sileceğiz" demişti. Başaramadı!

AKP ile gizli ve açık destekçileri de aynı amacın peşindeler.

30.3.2011

30 YIL HAPİSTE KALMAK!..

30 yıl derken süreklilikten söz ediyorum veya yaklaşık olarak sürekli 30 yıl diyelim. Geçenlerde bir kadın 4+26 yıl yatarak tahliye olmuş...

Eskilerden Hikmet Kıvılcımlı'nın parçalı olarak toplam 20 yıl hapisliği vardı. 12 Mart 1971 sonrasında 10-15 yıl hapisanede kalmak normal karşılanmaya başlandı, ardından bu süre arttı.

Tahliye olan ve değişik Avrupa ülkelerine gelen, aralarında 20 yıl hapislik bulunan insan sayısı fazlaştı. Halen içerde olanlar da 30 yıla doğru gidiyorlar. Adlarını bilmiyorum ama duyduğum kadarıyla şimdiden az sayıda da olsa 30 yılı geride bırakanlar varmış. Yeniden belirteyim, parçalı olarak toplam 30 yıl değil, sürekli 30 yıl... Birkaç yıl sonra 30'a ulaşan ve geçenlerin sayısı artacaktır.

Hapishanelerdeki devrimci tutsakların özellikle 12 Eylül sonrasında şekillenen önemli bir tarihi var ve bu tarih doğru dürüst anlatılamadı. Anılar halinde değişik kitaplar yayınlandı ama burada anlatılan sadece pratiktir, içerisinin genel yapısı ve insan psikolojisi yoktur. Bu anlatıların bir bölümü de başkalarına suçlama karakterindedir. Filanca çok iyi davranmışlar falanca eylemden kaytarmışlar ve bunun da insanlara verdiği bir şey yoktur.

Öncelikle içerdeki eylemlilikle dışarıdaki örgütlülük arasında yakın bağ bulunduğunu ve dışarıyı zayıfladığı ya da etkisizleştiği oranda içerdekilerin aktifleşerek bu açığı kapatmaya çalıştıklarını belirtmek gerekir. "Dışarısı daima daha aktif olmalıdır" gibi bir belirleme doğru değildir, bazen içerdekiler daha aktif olabilir. Önemli olan bunun derecesini ve zamanını iyi ayarlamaktır. Her durumda içerdekilerin

mücadelesini dışarıdakinden ayrı düşünmemek gerekir. Bazen başlangıç dışarıda yapılır, içerisi sürdürür bazen da tersi olur.

İçerdeki mücadelenin sonuca ulaşması kolay değildir ve ulaşılan sonuç da genellikle kalıcı olmaz ve başa dönmek zorunda kalabilirsiniz. Bazen da hiç başarılı olamazsınız.

F Tipi hapisanelere karşı yapılan eylemler başarılı sonuca ulaşamadı, geçici olarak bile ulaşamadı. Bunda eylemin zamanında kesilmemesinin belirleyici payı bulunuyor. Bakıldı ki başarı var, dışarıdakiler hassas duruma geldi, iyi bir kamuoyu oluşturuldu; hedef büyütüldü ve ulaşılan da kaybedildi.

Bu çok rastlanan bir hatadır. Nerede olduğunu unuyorsun, kendini dışarıda sanıyorsun ve bu yanılısana da eyleme yansıyabiliyor.

1979 yılında Selimiye Askeri Cezaevi'nden örnek veriyim.

Birdenbire saldırgan bir arama yapılmaya çalışıldı, direnilirdi. Direniş sert olunca askerlerin bir bölümü içerde kaldı, kapılar kapandı. Cezaevi komutanı geldi; bir daha böyle arama yapılmayacağını söyledi, diğer birkaç küçük isteği de kabul etti. Hapishanedeki siyasetlerden bir bölümü istekleri büyötmek yanlısıydı, bilinen hata işte... Yaklaşık iki yıldır içerde olduğum için "tecrübeli" sayılıyordum, "İçerdeki rehine asker sayısı bizden fazla, duruma uyanmadılar, tavizleri hemen kabul edelim". Birdenbire herkes durumu fark etti, mırın kırın eden bile olmadı, tavizleri kabul ettik, askerleri bıraktık, durum rahatladı.

Bu rahatlama tabii ki sürekli değildi, sonuçta hapishanedesiniz, unutmayalım...

Buradan son ölüm oruçlarına geleceğim. Amaca ulaştılar, Öcalan üzerindeki tecrit kalktı, ölüm oruçları da sona

erdi.

Konuyla ilgili bazı yorumlar okuyorum ve yazanlar 20-30 yıldır hapishanede olmanın ya da geleceğin bunu gösterdiğinin ne demek olduğunu belki ki düşünemiyorlar. Ölüm oruçlarına katılan insanlara sanki bunlar dışarıdaymış gibi bakıyorlar.

– Kalıcı sonuç elde edilememişmiş!..

– Öyledir, tecrit tekrar konulabilir de ama hapishanede zaten kalıcı sonuç elde edilemez.

– Ölüm orucunda sekiz kişi hayatını kaybetti, çok kişi de kalıcı sağlık sorunlarıyla yaşayacaklar.

– Haklısınız, aynen böyledir, ama başka ne bekliyorsunuz? Ödenen bedelin karşısında elde edilen güvencesiz bir sonuç var. Buna değer midir, diye sorabilirsiniz. Ne yap-sın insanlar? 20-30 yıl tepkisiz kalıp ceza sürelerinin dolmasını mı beklesinler?

Bazı durumlarda başarılı olmak için şiddet kullanmak zorunludur. Bunu mutlaka silahlı şiddet olarak düşünmek gerekir. Aksi durumda ciddiye alınmazsınız. Hapishanedekilerin yaptığı da bir çeşit şiddet eylemiydi, buna dışarıdaki eylemcileri de eklemek gerekir.

Ölümler olmasın, iyi de siz 20-30 yıl hapistede kalmanın ne demek olduğunu düşünebiliyor musunuz?

Hapishanenin yabancısı değilim ama yine de bu süreyi kafamda canlandıramıyorum. Orada başka bir hayat vardır, hiç hapse girmemiş olanların anlayamayacağı bir hayat. Hapishanede zamanın dışarıdakinden daha hızlı aktığının anlaşılabilmesi gibi...

Geçenlerde 30 yıl hapis cezası almış bir kadınla söyleşiyi okumuştum. 24 yıl bitmiş, 6 yıl kalmış. Kadın hapse girdiği zaman babasının sözünü aktarıyor: “30 yıl nedir ki

kızım? Göz açıp kapayınca kadar geçer...”

Büyük bir abartma bu ama bir oranda gerçeği de yansıtır.

Eylemlilik hapisanedekinin kendini koruma ve yeniden üretme yollarından bir tanesidir. Zamanını ve yöntemini iyi belirlemek gerekir.

Ölüm oruçlarının ilerleyen günlerinde değişik imza kampanyaları açıldı. “Eyleme son verin” çağrısı yapılıyordu ve hayretle karşıladım. Bu kadar günün ardından hiçbir sonuç alamadan eyleme son vermek politik intihar anlamına gelirdi. O aşamaya gelindikten sonra ya küçük de olsa sonuç alınır ya da ölünür, başka çıkış yoktur.

Bu nedenle çağrı anlamsızdı hatta yanlıştı.

İstanbul seçimleri olmasaydı ulaşılan güvencesiz de olsa sonuca ulaşılamazdı, diyebilirsiniz.

Eyleme başlayanlar yaklaşan seçimi dikkate alarak bunu yapmışlardır. Neden bir yıl önce başlanmadı da üç ay önce başlandı sorusunun cevabı buradadır.

İnsanlar ne kadar çok ve boş konuşuyor, hayret yani!

Hapishanedekine yapılacak en büyük katkı, dışarıdaki etkinliğin yükselmesidir. Bu yükselme sadece mahkumu değil personeli de etkiler. Müdür ve gardiyan ayağını denk almaya başlar. Bunları pratikte yaşadım. Koşullar değişti ama esas aynı kaldı. Dışarıdaki değişim içerdeki herkesi etkiler.

İçerdekiler bedeli yüksek ama sonucu güvencesiz eylemlere mecbur kalıyorlarsa, bunun belirleyici nedeni dışarıdakilerin zayıflığıdır. Bunu görmeyip de içerdekine akıl vermek doğru olmaz.

30.5.2019

30 YIL ÖNCE, 30 YIL SONRA ...

Birbirini tanımayan çok sayıda insandan yıllardan beri yaklaşık aynı belirlemeyi duyarım: “Anlamıyorum! Ben 20 (veya 30) yıl önce bu insanların peşinden nasıl gitmişim? Nasıl bunları önder olarak görmüşüm? Gerçekten anlamıyorum!”

Bu konuda ayrıntılı bir araştırma yapılabileceğini sanmıyorum, çünkü yeterince örnekle konuşulabileceğine inanmıyorum. Yapılabilseydi eğer, geçtiğimiz 30 yıl içinde Avrupa ülkelerinde yaşayan politik mültecilerin (ya da bir zamanlar böyle olanların) devrimci evliliklerinin çöküşü üzerine aydınlatıcı sonuçlara ulaşılabilirdi.

1980’li yılların ikinci yarısında devrimciler arasındaki ilk boşanma ya da ayrılma furyası yaşandı. Ülkedeki hareketli ve yoğun günlerde evlenmiş ya da birlikte yaşamaya karar vermiş kadınlar ve erkekler birbirlerinden kopmaya başladılar. Bunun değişik nedenleri olmakla birlikte, önde gelen iki nedenden bir tanesi, birbirlerini yeni tanıyor olmak ve hiç hoşlanmamaktı. İkinci neden ise, ülkedekinden çok farklı bir ortamda yaşanıldığında kadın ve erkeğin birbirinden oldukça farklı gelişme göstermesiydi. Her iki durumda da iki insan birbirine yabancılaştığından beraberliği sürdürmenin anlamı da kalmıyordu.

Yazının başında belirttiğim şikâyet ise, değişik örgütlerin bir zamanlar kadrosu durumunda olanların önder bildikleri insanlar hakkında söyledikleridir.

“Ben bunu nasıl yönetici olarak kabul etmişim? Bomboş birisi bu!..”

Buradaki değerlendirmenin doğru olmadığını belirt-

mek gerek. Haklılar, söz konusu kişi gerçekten de bomboş, ama buna rağmen değerlendirmeleri doğru değil...

Şu nedenle: 30 yıl öncesini bugünün koşullarıyla değerlendiriyorlar ve tarihi bu şekilde değerlendirmek doğru değildir.

Evet, ben de söz konusu insanların 30 yıl öncesinde yaklaşık bugün görülen düzeylerinde olduklarına inanıyorum. O zaman kendilerini daha iyi kabul ettirebiliyorlardı, çünkü bugün kendilerini boş olmakla eleştiren o zamanın militanları da geri durumdaydı.

Bir zamanların yöneticisi olan bu kişiler 30 yıldır neredeyse taş üzerine taş koymamışlar. Zaman geçmiş, insanlar gelişmiş, en azından bir bölümü gelişmiş ve bir zamanların yöneticilerine hayretle bakmaya başlamışlar.

“Bu kişinin ne özelliği varmış da yönetici olmuş!..”

Bugün bakarsanız doğru...

Ne teorik bilgi olarak ne de pratik politika bilgisi olarak 30 yıl önce ne idiyeler orada kalmışlar. Bir zamanların militanlarından bazıları ise geliştikleri için eski yöneticiyle aralarında büyük bir uçurum ortaya çıkmış.

Bu eski yöneticilere bir yandan acıyorum bir yandan da gördükleri muameleye müstahak olduklarını düşünüyorum. Senin zamanın geçti, bunu anla artık! Zamanında yapmış olduklarıyla bir kenara çekil, onların anısıyla idare et!

Ama ne gezer! Bu insanların devrimci olmanın dışında herhangi bir özellikleri bulunmuyor. Bu nedenle yapabilecekleri tek şey vardır, o da sol ortamda sürekli olarak ön planda bulunmaya çalışmak...

Bir süre sonra da çok kötü düşüyorlar.

Teorik ve pratik olarak hiçbir şey değiller, geçti o gün-

ler, ama bunu anlamaları çok zor oluyor. Teorik olarak dersiniz genel geçer belirlemeler dışında dağarcıkları boş. Pratik politika dersiniz, 30 yıl öncesinin beylik numaralarını pratik politika sanıyorlar.

Pratik politika farklı insanlarla ve değişik örgütlerde politika yaparak öğrenilir. Gerçekte bu insanlar pratik politikanın ne olduğunu da bilmiyorlar.

Amacın belli, bulunduğu yer belli, elindeki olanaklar belli. Bu olanakları kullanarak amaca doğru hangi aşamalardan geçerek ve nasıl ulaşabilirsin? Pratik politika bunun bilgisi ve örgütlenmesidir. Sanıldığı gibi bir takım numaralar çevirebilmek özelliği değildir.

Geleceğe yönelik somut herhangi bir planı bulunmayan, ön planda görünmek isteyen ama bunu yapacak yetenek ve birikimi de olmayan insanlar...

Şöyle ya da böyle yıllar önce bir dönem mücadele etmişler, bedel ödemişler; tamam ama o dönem çoktan bitti artık. Kendinizi yeniden üretemediniz, yenileyemediniz. Bu büyük eksikliğin yerini geçmişin anılarıyla ve genel geçer bir söylemle kapatılabilmek mümkün değildir.

Bu şekilde davranmayı sürdürdüğünüzde dünün militanlarının alay konusu oluyorsunuz, kaçınılmaz olarak oluyorsunuz.

Bir bölümünü tanıdığım bu insanlara karşı içimde hep bir acı duymuşumdur.

İnatla bu tutumunuzu sürdürürseniz, kaçınılmaz olarak ayakaltında ezileceksiniz. Halkların ve örgütlerin hayatında olduğu gibi insanların hayatında da biten dönemler vardır ve zordur ama bunu kabul edebilmek gerekir.

Sonuçta kendiniz bilirsiniz...

20.8.2014

31 MART SEÇİMİ VE POLİTİKA YAPMAK

31 Mart yerel seçimlerindeki tutuma politika nasıl yapılır çerçevesinde yaklaşmak gerekir. Politik mücadelede hala ne olup ne olmadığını ilan etmek aşamasındaysanız, başlangıçtan bu yana yıllar geçmiş olabilir ama henüz pek ileri gidememişsiniz demektir. Esas olan genel değil 31 Mart'a özgü taktiği öne çıkarmak ve kendinizin ne olup ne olmadığını da bu çerçevede göstermektir.

Taktik şu soruya cevap temelinde şekillenmelidir: hangi tutum bize daha fazla gelişme imkanı sağlar? Burada esas olan politik öznenin kendi çıkarıdır. Şu veya bu yönde oy kullanılmasını istiyorsa, bu, kendi çıkarını buradan doğacak sonuçlarda gördüğü içindir.

Politik özne –burada esas olarak partilerdir- önce kendini görünür kılmalıdır. Bu görünürlük ülke çapında olmayabilir, gücünüz ne kadarına yetiyorsa o kadar görünür kılarırsınız.

Bunun pratikteki anlamı, her politik öznenin şu veya bu sayıda mutlaka aday göstermesidir.

Sosyalistlerin ülke çapındaki durumu biliniyor, oldukça zayıf durumdadır. Bu durumda aday göstermedikleri çok sayıda yerde hangi tutumu belirlemeleri gerekir?

Sorunun cevabı “hangi sonuç bizim için daha iyidir, daha fazla gelişme imkanı sağlar?” sorusuna verilecek cevapla belirlenir.

Somut duruma gelirse: sosyalist hiç kimse AKP-MHP ittifakına oy verilmesini savunmayacağına göre, geriye şu soru kalmaktadır?

CHP-İP (İyi Parti) ittifakına ya da bunların adaylarına oy vermek gerekir mi?

CHP'nin önemli konularda AKP'ye nasıl destek olduğunu anlatacak değilim.

İP'nin ne olduğunu da anlatacak değilim.

Bu ittifakın bazı ortak adaylarının eski ülkücüler oldukları da biliniyor. Kafa yapıları pek değişmemiş, bu da biliniyor.

Bunları sıralayarak “bu ittifaka oy verilmemesi gerekir” sonucuna ulaşamazsınız.

Fransa'daki eski bir başkanlık seçimini örnek vereyim.

Bu ülkede seçim iki turludur. İlk turda en fazla oy alan iki aday ikinci tura kalır.

15-20 yıl kadar önceki başkanlık seçiminde ilk turda en fazla oyu Le Pen ile Sarkozy almıştı. İkinci turda bunlardan birisini seçmek ya da hiç oy kullanmamak gerekiyordu, başka alternatif yoktu.

Fransız Komünist Partisi ve bu ülkedeki diğer ilerici örgütler büyük oranda Sarkozy'yi seçtiler. Bu kişinin ne olduğunu, tam bir gerici olduğunu herkes biliyordu. Le Pen ise açık bir ırkçıydı, bunu kendisi söylüyordu. Sosyalistler iki kötü arasında tercih yapmak zorunda kaldılar. İçlerinde oy kullanmayanlar da olmuştur, bu kadarını bilmiyorum.

Başka bir deyişle açık ırkçının devlet başkanlığından çok daha az ırkçının başkanlığı tercih edildi. Fransız vatandaşlığına sahip çok sayıda göçmenin de aynı yönde oy kullandığına eminim. Le Pen'in amaçlarından bir tanesi de ülkede kötü giden ne varsa sorumluluğu göçmenlere yüklemek ve büyük bölümünü sınırdışı etmektir.

Sarkozy'yi seçerken kimse bu kişinin ne kadar ilerici ya da demokrat olduğundan söz etmedi. Adam biliniyordu.

Tekrar bize dönersek...

Politik kimliğini deklare etmek ve buradan hareketle sonuca varmak politika yapmak değildir. Eğer genel durumu etkileyebilecek bir güce sahip değilsek, taktiğimizi “hangi sonuç daha fazla işimize yarar?” sorusu temelinde kurmak zorundayız.

Burada belirleyici olan AKP-MHP ya da CHP-İP ittifaklarından hangisinin belediyeçilik anlayışının daha iyi olduğu değildir? Bu seçim, yerel seçim olmanın ilerisinde öneme sahiptir. Ayrıca bu iki kesimin belediyeçilik anlayışları arasında da büyük fark yoktur.

Bu iki kesimden ilk kesimin ezici bir çoğunluk sağlaması mı yoksa zayıf bir çoğunluk sağlaması hatta biraz azınlığa düşmesi mi bizim için yararlıdır? İlk kesimin oy oranının belirgin olarak azalmasının kendileri için kötü sonuçları olacağını bu ittifakın önde gelen kişilerinin söyleminden anlamak mümkündür. O kadar ki analiz yapmanıza gerek kalmıyor, kendileri açık ediyorlar.

Bu nedenlerle taktiğimiz önce bağımsız adaylarla kendimizi gücümüz ne kadarına yetiyorsa görünür kılmak, bunun dışında da ikinci ittifakı desteklemektir.

Bu bir seçim taktiğidir ve 31 Mart'ta sona erer. Duruma göre farklı bir yönelim belirlenir.

Eğer AKP-MHP ittifakının ülke çapında oy oranı azalırsa hele de İstanbul gibi bazı stratejik yerleri kaybederlerse, bu sonuç bize daha geniş bir gelişme alanı açacaktır.

Sosyalistlerin gelişme imkanlarının çoğalması bir şeydir, o imkanları kullanabilmek başka şeydir. İmkânı

kullanabilmek için önce olması ya da ortaya çıkması gerekir ama kullanamazsanız kaybolur.

31 Mart'ın sonucuna göre farklı politika belirlemek gerekecektir...

24.3.2019

2010 yılının Temmuz ayı benim için iki anlamlı yıldönümünün yuvarlak denilebilecek rakamlara ulaşmış halidir. Bugün 60 yaşını bitirdim. 35 yıl önce 12 Temmuz'da TDAS'ın yazımını bitirdim, daktilosunu tamamladım, basılmak üzere bırakıp 3,5 aylığına Balıkesir'e askere gittim.

Üniversite mezunları için 4 aylık kısa süreli askerlik yeni çıkmıştı. Hemen başvuru yaptım. Hazırlıkları tamamlayamadıkları için askere gitmeyi iki hafta ertelediler. 14 Temmuz'da yola çıktım, 15 Temmuz'da Balıkesir'de askerliğe başladım. Yanımda hayli kitap vardı. Diyeceksiniz ki, askerde de kitap mı okunur?

Hem de öyle bir okunuyor ki. Tabii ki yanıma Marx, Lenin ya da o yıllarda tehlikeli sayılan Doğan Avcıoğlu alacak değildim. Osmanlı Tarihi üzerine Mustafa Akdağ'ın kitaplarının yanı sıra, Feroz Ahmed'in yeni yayınlanmış İttihat ve Terakki kitabı vardı. TDAS-2'nin hazırlık okumalarının en azından bir bölümünü askerde yapmayı planlıyordum. Ve yanıma aldıklarımın hepsini okudum.

Sabah yürüyüş, sonra öğleye kadar alanda istirahat. Ağaçlık var, gölge var, otur bir gölgeye, istediğin kitabı oku. Hepsi tehlikesiz kitaplar, öyle olmak zorunda. İyi ki de böyle yapmışım, zira sonraki iki yılda, cezaevine girinceye kadar konuyla ilgili okuma olanağı bulamayacaktım.

TDAS-2'yi yazamadım zira konu ülkenin yakın tarihinin öğrenilmesi ve yorumlanmasıyla bitmiyordu. Örneğin ulusal sorun hakkında bilgim çok azdı. Lenin'in Ulusların Kaderini Tayin Hakkı'nı okumakla bu iş bitmiyordu. Ülkedeki özgül durumu irdelemek zorundaydınız ve ben bunu 1979 yılı yaz aylarında Selimiye Askeri Cezaevi'nde

Emeğin Birliği dergisinin bütün sayılarını okuyuncaya kadar yapabilmiş olduğumu söyleyemem. O yıllarda Ermeni sorunu diye bir şey bilmiyorduk. Hatay sorunu dersiniz hiç yoktu ya da sadece devrimci harekete sızmış Mihrac Ural gibi Muhabarat ajanlarının kafasında bulunuyordu.

TDAS ile ilgili yeni gelişmeler var. Bu broşürü <http://thkp-c-acilciler-tarih.blogspot.com> adresine yerleştirmekle iyi bir iş yaptık. Ek olarak, bunun yanında TDAS'ın yazılma sürecini birkaç bölümlük yazıda anlatmam da iyi oldu. İsteyenlere burasını referans veriyorum.

TDAS bazı doktora çalışmalarında yer buluyor. 1975-1980 dönemi Türkiye solunu incelemek isteyen her çalışma TDAS'a mutlaka uğruyor. Dönemin önemli bir broşürü. O dönemde yüzlerce broşür yazıldı ve büyük çoğunluğu unutulup gitti. TDAS'ın kalmasının nedeni en başta kalitesinden kaynaklanıyor. Keza döneme ait tarih yazılarında da TDAS'a atıfta bulunulması beni memnun ediyor. Zamanında bu broşür nedeniyle övgülerin yanı sıra alaylara da maruz kalmıştım. Devrimci Yol tarafından yayınlanan "Türkiye Devriminin Acil Sorunları Broşürü Hakkında Birkaç Söz" yazısını hatırlar mısınız, bilmem. Eleştiriye diyeceğim olamaz ama bu kadar ipe sapa gelmez eleştiri de az bulunur doğrusu. Sanırım bu eleştiriyi şimdi yazarı bile hatırlamıyordur. Böyle yazmamın nedeni, yazarını biliyorum da ondan. Çoktan köşesine çekilmiş durumda.

Eskiden de söyledim, yeniden söyleyeyim. Türkiye sosyalist hareketinin sayılamayacak kadar çok zaafı ve eksiği vardır. Ama bir şeyler yapmış insanların birbirlerini tutmaları, karşılıklı olarak yapılanlara takdir etmeleri, gerektiğinde birbirlerini savunmaları da vardır. Ben bunu birkaç örnekte yaşadım. Sosyalist hareketimizin bir de bu yönü var. Akılda kalacak şeyler yapmışsanız, yazmışsanız, insanlar unutmuyorlar. Bu da güzel bir şey!..

22.7.2010

35 YIL ÖNCE

Bugün 21 Nisan... 35 yıl önce, 21 Nisan 1980 Pazartesi günü saat 9'da 24 kişi (22 siyasi, 2 adli) hep birlikte İstanbul Sağmalcılar Cezaevi arabasından kaçmıştık. Her yıldönümünde bu gün kutlama yaparım.

Aşağıda bu kaçışla ilgili isimler vereceğim. Hepsinin yüzde yüz doğru olduklarını iddia edemem, arada yanlış hatırladıklarım olabilir.

Kaçıştan kısa süre sonra Kurtuluş'tan Macit isimli bir arkadaş yakalandı. Sonra Edirne cezaevine sürüldüğünü duydum. Yıllar sonra örgüt arkadaşlarından epeyce yatıp tahliye olduğunu öğrenecektim.

Kaçışta önemli rolü bulunan aynı örgütten olduğumuz İbrahim Büyüker hastalık sonucu hayatını kaybetti. Kaçtıktan sekiz ay kadar sonra yeniden yakalanacak ve bu sefer uzunca bir süre hapisanede kalacaktı.

Birlikte kaçtığımız üç Partizancı arkadaştan iki tanesinin Zonguldak civarındaki bir kasabada yakalandıklarını gazeteden okumuştum. Adlarını şimdi hatırlamıyorum.

Birlikte kaçtıklarımızdan Devrimci Savaş'tan (bizden ayrılmış bir örgüttü) Cahit Atanturan daha sonra teslim olacak ve uzun süre hapiste kalacaktı.

Yine birlikte kaçtıklarımızdan THKP-C Üçüncü Yol ya da Sanayi Dev Genç olarak bilinen örgütten Ramazan adlı arkadaş daha sonra Adapazarı Akyazı'da kuyumcu soygunundan sonra yakalanacak ve yoldaşlarıyla birlikte idam edilecekti.

Bizimle birlikte kaçan iki adli tutukludan birisinin kısa

süre sonra Kapalı Çarşı'da yakalandığımı biliyorum, diğeri hakkında bilgim bulunmuyor.

Diğer arkadaşlardan bir bölümünü isim olarak hatırlıyorum. Bazıları bir süre sonra yakalandılar bazıları yakalanmadı.

Fıranı daha önce birkaç kere anlatmıştım, yeniden anlatmıyorum.

Kaçtıktan üç yıl sonra yani 1983'te yargılandığım dava karara bağlanacak ve beklediğim gibi müebbet hapis cezası alacaktım ve kaçmasaydım ancak 1991 sonunda çıkan infaz yasasıyla tahliye olabilecektim. Yani 11,5 yıl daha hapisteye kalmış olacaktım.

Bizimki ilginç bir davadır; üç kişi müebbet, geriye kalanların tümü beraat... Müebbetliklerden de ikisi kaçacaktı.

21 Nisan'ı ikinci doğum günüm olarak değerlendirmemi herhalde normal karşılıyorsunuz.

İki doğum günümünden birincisinde yeni bunda geçtiğimiz beş yılda neler yapabildiğimi değerlendirir ve kendime not veririm. Temmuz'daki ikinci doğum günümde ise gelecek planları yaparım.

Kaçışın 30. ve 35. yıldönümleri arasında neler oldu diye kendime sorduğumda ortaya çıkan tablo karşısında biraz şaşırıldığımı söylemeliyim. 2010-2015 arasında ne kadar çok şey olmuş...

Bölgümlere ayırıp incelemekte yarar var:

İlk bölüm: Bilgi olarak önemli gelişme gösterdim. Sosyal psikolojiyi öğrendim, felsefe bilgim de hayli arttı. Üniversitenin felsefe bölümüne kaydolmuşum ve bu yarı dönemde zorunlu derslerin (9 tane) tamamı bitiyor. Altı yarıyılı dokuz ders (yan bölüm derslerini saymıyorum) hiç fena değil... Geriye sadece iki tane isteğe bağlı seçme-

li ders kalıyor. Bunun ardından da bitirme tezi geliyor. Ne ki, yan bölüm derdi var. Tarihi yan bölüm almıştım ama burası olmuyor yani yan bölümü değiştirmem gerek ama öğrenci sayısının fazlalığı nedeniyle yan bölüm bile olsa değiştirmek zorlaşmış durumda... Neyse biraz bekleyerek de olsa değiştireceğim, tercihim etnografi... Toplam beş ders almam gerekiyor.

Bu arada yavaştan da olsa Fransızca öğrenmeyi sürdüreceğim. Önümüzdeki yıl sınavla Petite Diplome Française alabileceğimi sanıyorum.

İkinci bölüm: Yayınlar. Değişik yerlerde ve farklı konularda o kadar çok yazı yazdım ki... Bu siteyi izleyenler zaten biliyordur. Kitap olarak iki tane yayınlandı: Belma'ya Mektuplar ve 40 Yıl Sonra TDAS. İlkinin 27-28 yaşındayken hapisshanede yazmıştım. O yıllarda yazdığım ve yıllar sonra bana fotokopileri iletilen mektupları önsözle birlikte yayınladım. Yayınlanmasını istediğim bir kitaptı, satışı hiç iyi gitmiyor ama önemli değil; beş yıla biter nasılsa...

İkincisi ise, Acilciler olarak bilinen örgütün bütün önemli yazılarını bir araya toplamasının yanı sıra, 40 Yıl Sonra TDAS ile buna uzun bir güncelleme de yazdım. Bu yılın sonuna doğru ikinci baskısı gerçekleşir sanıyorum.

Üçüncü bölüm: Bu sitenin beklenmedik derecede büyük işlevidir. Bu site 2008 yılı Ağustos ayında kurulmuştu ve başlangıçta tek konusu vardı; solda ilk kez olarak bir örgütün geçmişiyle kamuoyuna açık olarak hesaplaşması ve bu çerçevede içimizdeki bir ajanın deşifre edilmesi... Örgütün adı bu kişi tarafından hala kullanılıyordu ama gerçekte örgüt yıllar önce sona ermişti. Üç amacımız vardı: solda bu kişinin teşhiri, Acilciler arasında teşhiri ve bu adı artık kullanamayacak duruma gelmesi...

Üç amaca da ulaştık. Soldaki teşhiri en çabuk olanıydı, sonra diğerleri geldi.

Burada soldan bize büyük destek verenlere yeniden teşekkür etmem gerekiyor. Yaptığımız öncelikle bizim işimiz olmakla birlikte sadece bize ait bir iş değildi. Muhaberat'ın devrimci hareket içinde var olması herkesin aleyhindedir ve bunun önünü kestik.

Siteyi bilmeyen kalmadı denilebilir. Parmakların bu kişiyi gösterdiği Reyhanlı katliamından sonra günlük okur sayısı bir ara 10-15 bin arasında dolaşıyordu.

İki yıl önce, 2013'te konu bitti ve siteden de görebileceğiniz gibi başka konulardaki yazılar ön plana çıktı. Malum kişi derdinden kendi kendini yermiş, benim için atıp tutmayı sürdürürmüş; olabilir, beni ilgilendirmiyor. Biz işimizi bitiririz ve yolumuza devam ederiz.

40 Yıl Sonra TDAS bu iş bitirildikten sonra yayınlanabilirdi ve öyle de yapıldı. Alan temizliği yapılmadan bir örgütün bütün önemli yazılarını güncellemeyle birlikte yayınlamak doğru olmazdı.

Dördüncü bölüm: Ekonomik durum hiç iyi değil, bu konuda başarılı değilim.

Beşinci bölüm: Kızım Ömür 2011'de az kalsın liseyi (Gymnasium) bitiremiyordu, tarihten kalmıştı, birlikte çalıştık ve geçti. Sonra bir yıl matematik öğretmeni olmak için üniversiteye devam etti, sonra vazgeçti, hoşuna gitmemişti. Şimdi üniversitede fizik okuyor ve iyi gidiyor. Bu işin sorumluluğu da bitmiş oldu böylece...

Altıncı bölüm: Sağlığım iyi... 65 yaşındayım ve kayda değer sağlık sorunum yok.

Ufak tefek bir sürü şey daha var ama onlardan söz etmek gerekmez. Gelecek planlarımı da Temmuzdaki doğum günümde yazarım artık...

21.4.2015

35 YIL ÖNCE EDEBİYAT

Yazarken ve yazarken başlıklı yazıda 1996'de İstanbul'da yayınlanan ve iki öykü kitabımdaki öykülerin büyük bölümünü içeren Taşınamayan Özgürlük adlı kitabı bilgisayara geçirdiğimi, kitabı taramak yerine yazmayı tercih ettiğimi, o yıllardaki ifademi hatırlamak istediğimi belirtmiştim. Kitap 164 sayfa ve daha yarısına gelebilirdim. Tamamını yazıp internette yayınlayacağım.

Edebiyattan fazla uzaklaşmışım, 25 yıl ara az değil... Aşağıda okuyacağınız öykü 35 yıl önce yazılmış, kitapta en sevdiğim öykü değil ama yine de hoşuma gitti. En sevdiğim, intihar eden bir kadını anlatan ve kitaba adını veren Taşınamayan Özgürlük'tür. Bilgisayara geçerken ne yazdığımı da iyice hatırlıyorum böylece. O yıllarda aktif politika içindeydim, oradan oraya koşturuyordum ama edebiyat dışındaki okumalarım yoğun değildi. İyi bir edebiyat okuruydum ayrıca... Daha sonra üniversiteye başlayıp politik bilim, sosyoloji, sosyal psikoloji, felsefe, etnoloji okumaları başlayınca edebiyat neredeyse bitmişti.

Bir gün tekrar başlayacaktım çünkü beni rahat bırakmıyordu.

Ve hâlâ düşünüyorum: kitaptaki 16 öyküden 14 tanesi politik içerikli değil, bu işi nasıl becermişim; biraz anladım ama hâlâ tam değil.

Bu arada deneme çerçevesinde yazıyorum da ama başka konuların aksine edebiyattaki yazma hızım oldukça yavaş... Böyle olması da normal aslında...

Bir öyküyü yayınlıyorum.

Kısacık Mutluluk

Gecenin geç saatleri, gece yarısına az kalmış. İşten çıkış, akşam yemeği, arkadaşlarla ayaküstü sohbet derken zaman iyice ilerlemiş. Cuma geceleri hep böyle olur, kimse erkenden ayrılıp evine gitmek istemez. Bir konu biter öteki bulunur, bir el daha kâğıt oynanır, birkaç çay daha içilir, konular biter konuşulanlar yinelenir, sonra birisi geç oldu der ve dağılır. Yarın iş yok. Erken kalkma zorunluluğu da yok, evde yapacak bir şey de yok. Her gün gördüğün kadının yüzünü göreceksin, çocuklar desen yatmıştır bile. Belki o da yatmıştır veya televizyon karşısında uyukluyordur. Birkaç kelime belki konuşulur ki onlar da bildik şeylerdir. İşten, komşulardan, çocuklardan falan, sonra yatılır. İyice geç yatılır ki hemen uyunabilsin. Sabah olur kalkılır. Evin küçük işleri, haftalık alışveriş, öğle yemeği, videoya başlangıç. Film izlerken konuklar gelir, arada onlarla konuşulur, film getirmişlerse o da izlenir. Bu sırada hafta içinde birbirinin yüzünü göremeyen ev halkı da sessizce yeniden tanışır, karşılıklı alışır.

Gece videoya ara verilir, yatılır. Yatakta kadınla erkek birkaç günün birikimiyle birbirine sarılır, bir görev gibi o iş de yapılır. Bedenler gevşer ama bir şey hissedilmeden, sonra sırtlar dönülüp uyunur. Pazar günü kahveye kaçılır veya filmlere ve konuklara devam edilir, akşam ise erken yatılır. Bir haftalık film gibidir yaşam, her hafta baştan başlar ve aynısı oynar.

Ana garın karşısında otobüs beklemeye başladım, daha yirmi dakika var. Ortalıkta kimseler yok, birkaç kişi gelip geçiyor o kadar. Havalara soğumaya başladı. Sonbaharın ortalarına geldik. Eskiden, gençliğimde bu mevsimi severdim; kapalı, biraz soğuk ve yağmurlu havada romantizm mi bulurdum bilmem. Sonra unuttum. Doğrusu sonbaharlarda bir şey duyamaz oldum içimde. Tüm sonbaharlar aynı, beş yıl önceki böyleydi, sonrakiler de böyle

olacak.

Hiç gitmesem Şu eve, bir süre başka yerlerde başka insanlarla birlikte olsam, sonbaharları yine duyabilsem içimde. Nasıl, nerede bilmiyorum ama istiyorum. İstek belirsiz bir korkuyla geliyor. Bir yandan istemler ötede yılların alışkanlıkları, onları çiğnemek zor, çok zor.

On dakika kaldı otobüse, durakta yalnız değilim artık. Siyah mantolu, orta boylu, biraz topluca bir kadın da bekliyor. Alman mı, belli değil, Şapkası saçlarını örtüyor. Soğuktan biraz bzlnce olduğundan da ufak tefek gözüküyor. Yıllardır bu saatlerde yalnız dolaşan kadınlara alıştık artık. İŞten, sinemadan, eğlenceden veya başka yerden dönüyordur. Aslında tiplerinden bağımsız olarak hoŐlanırım bylelerinden; yaşamaktan, insanlardan, karanlıktan korkmazlar, belki yıllanmıŐ alışkanlıkları da cesaretle kırarlar. Değişik bir Şey bu, yaŐantımıza birden giren cesaret, biraz da korkutucu. Daha iyisini mi bulacaksın sanki! Belki de bulamaz insan, kötüsü olar. Ama bir dene bakalım, yalnızca cesareti yaşamak bile güzel değil mi?

Aklıma bizimki geliyor, gülüyorum. Bu saatte yalnız dışarıya ık desen d kopar, her gerekçeyi bulur evde kalmak için. ıkarsa da en kuytu köŐelere, kimsenin göremeyeceği yerlere gizlenip de yrr, sanırsın gören olsa üzerine saldıracak, öylesine ürkek davranır. Öyle ya, gecenin bu saatinde namuslu kadın sokakta yalnız dolaŐır mı?

Bir kere, bir kere olsun ık dışarı be kadın, dönmek için karanlığı gzlemeden dolaŐ. Gitmediğin, gitmeyi dŐnmedięin yerlere git, sokaklardan geç. Ama zor, biliyorum çok zor.

Yalnızlık ve sessizlik iletiŐimi kolaylaŐtırıyor galiba, kendisi hakkında düŐündüęümü sezmiŐ gibi sanki, belki o

da benim için düşünüyor, bu saatte bu adam ne yapıyor?

Birden nedenini bilmeden heyecanlandım, içimde bir şey patlayıp her yanıma sarmaya başladı. Sevinç, ürperti, merak ve büyük bir enerji, terlemeye de başladım. Dayanamayıp kendimi normal göstermeye çalışarak yürüdüm, can sıkıntısından dolaşan bir yolcu gibi. Önce ondan uzaklaşarak beş adım, sonra geri döndüm ama eski yerimde durmadan, ona baktığımı belli etmemeye çalışarak önünden geçtim. Yüzü yakından daha güzeldi, duru beyaz tenliydi, iri gözleri vardı. Otuz yaşlarındaydı, oldukça da sağlıklı görünüyordu. Durup biraz oyalandım onu birkaç adım geride bırakarak ve bana baktığını düşünerek.

Döndüm, yine canı sıkılan bir yolcu gibi ağır ağır önünden geçtim. Gözlerimiz karşılaştı, bakamadım. Birden daha da yükselen heyecanım karanlıkta parlayan gözlerinden korkmama neden oldu sanki. Değişik bir korkuydu bu, kaçırın değil yaklaştıran. Bir çocuğun sonradan çok seveceği değişik bir oyuncaktan ilk anda korkması gibi.

Birkaç adım sonra yine durdum biraz ondan yana dönerek. Bekledim, başını benden yana döndürdüğünü ürpertiyle görünceye kadar. İnsan kulağının duyamayacağı seslerden oluşmuş güzel bir dille konuşur gibiydik. Ne kadar güzel! Uzun zamandır unutmuştum bu duyuyu, bir kadına heyecanlanarak bakmayı.

Otobüs geldi, durakta kimse yoktu bizden başka. Bindik, yanyana değil ama yakın oturduk. Otobüs hemen kalkmadı, ışıkların altında daha iyi görebildim onu. Yaşantısındaki bilinmez ama varlığı kuşkusuz pek çok olayı yansıtan olgun bir yüzü vardı. Yalnızlık yüzüne vurmuştu sanki.

Otobüs kalkarken birden bütün kanım kaynayıverdi. Belki o da evliydi, çocukları vardı. İçinde yaşamak isteme-

diği ama kaçamadığı bir yaşamı vardı, tıpkı benim gibi. Gecenin bu saatinde bilinçlice çıkıp yalnızlığıyla birlikte dolaşmak istemişti. Nerede inecekti acaba? Yolum uzun sayılırdı, son duraktan biraz öncesine kadar. Kalkıp inerse ne yapacaktım? Arkasından insem, ya sonra?

Sonrasından korktum. Böylesi yakınlaşmaların güzelliği sessizlikte, düşte kalmasındadır; ilerleyince güzellik kaybolur. Nasıl elde edeceğini bilmeden, cesaret etmeden yalnız istemenin güzelliğinde yaşamak, hepsi bu!

– Sizinle konuşabilir miyim hanımefendi?

– Buyurun!

– İkimiz de yalnızız, bıkmışız yaşantımızdan ama çıkış yolu bulamıyoruz. Ölüyoruz yavaşça bazen düşünüp öldüğümüzü de bilerek. Siz yıllar önceki heyecanlarımı uyandırdınız, oysa onlar ölmüş ve gömülmüştü, öyle sanıyordum. Birbirimizi tanımıyoruz da diyemeyiz aslında, aynı odanın kapısından çıkmak isterken karşılaşanlar tanışmaz olur mu hiç. Birlikte yaşamak için adım atalım, ortak bir gelecek kuralım. Bu karar ikimiz için de güzel olacak.

Kısa süren heyecanlı sessizlik!

– Belki de haklısınız, böylesi gerçekten güzel olacak. İsteklerimiz ne kadar uyar bilmem ama istemediklerimiz aynı. Ama bu güzellik için neleri bırakmak zorundayız hiç düşündünüz mü? Eşlerimiz ve çocuklar, alışkanlıklarımız, evimiz, akrabalarımız... Hem başkaları ne düşünecek bakalım bu birden ortaya çıkan güzellik için, onların sözlerine kulaklarımızı tıkayabilecek miyiz? Ben artık sürekli güzelliğe inanmaz oldum, bugüne kadar nice güzelliklerin bozulduğunu, tanınmaz duruma geldiğini görerek. Bizimki de sürekli olur mu? Belki de birkaç yıl sonra siz ya da ben yine bir gece sokakta yeni bir güzellik umuduyla karşılaşacak ve gideceğiz. Güvencesiz, asla güvenceli

olamayacak güzelliklerin kısa süreli umuduyla tanışacak ve gideceğiz. Bu heyecanı kaldırabilir mi kalbim, kalbiniz? Sizi bilmem, ben o kadar genç değilim artık.

Otobüs duruklarda durarak gidiyor, ineceğim durak yaklaşıyordu. Tek sözcük konuşmadık ama sanki tüm yaşantılarımızı anlatmış gibiyiz. Dinlemek ve anlatmaktan yorulduğm, heyecanım bitkinliğe d n şuyordum.

– Belki de haklısınız, diyorum. Değiştirmek çok zor, öylesine saplanmışız ki değişimden korkuyoruz. Sanki her Şey bir anda yıkılıverecek, kendimizi tanımadığımız bir dünyada buluvreceğiz, çaresiz. İyisi mi hiç konuşmamış olalım, güzellik belirsiz, bozulmadan kalsın. Geceleri yalnızlık çok bastırıp da anımsadığımızda ona istediğimiz biçimi verebilelim böylece. Hayır demeyelim birbirimize, evetin umudu kalsın, hiç söylenmeyecek olsa bile.

İneceğim durak yaklaşmıştı, kalktım. O da hazırlanır gibiydi, belli ki gelecek durakta inecekti. Uzakta da oturuyormuşuz, kim bilir belki bir gün daha değişik olur. Aynı düşünceler, umutlar ve değişik bir cesaret içinde yine karşılaşırız.

Otobüs durdu, indim. Arkamdan kapı kapanırken ileriye doğru yürüdüm. Otobüs kalkarken başını çevirdi, bir an göz göze geldik. Bakışlarındaki sevinci gördüm, gerçekleşmeyen umudun sevincini. İstenen ama korkulanın elde edilemezliğinden duyulan sevinç. Uzaklaşınca birbirimizden ikimizde de yazıkklanmaya dönüşecek bir sevinçti bu.

Otobüsün karanlıkta kaybolan ışıklarına bakarak eve doğru yürüdüm.

(1985)

15.11.2020

35 YIL SONRA VATANDAŞLIKTAN ÇIKARMA!..

Düzene muhalif olan ve bu muhalefetlerini eylemli olarak ortaya koyan sosyalistlerin ve demokratların vatandaşlıktan çıkarılması yoğun olarak 12 Eylül sonrasında başlanarak uygulanmıştı. Uygulamada iki yol izleniyordu:

Birincisi: askerlik yapmayanlar bu gerekçeyle vatandaşlıktan çıkarılıyordu. “Askerlik için ülkeye dön” çağrısı yapılanları askerlikten önce işkence, müebbet hapis ve idam beklediği için dönen olmuyordu.

İkincisi: Türk Ceza Kanunu’nun 140. maddesinde, “ülke dışında TC aleyhine faaliyet gösterenler beş yıla kadar hapisle cezalandırılırlar” yazılıydı. Bu maddeye dayanılarak ülke dışında 12 Eylül cuntası aleyhinde faaliyet gösterenler için önce “yurda dön” çağrısı yapılıyor, ardından vatandaşlıktan çıkarıldıkları Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giriyordu.

Bu şekilde kaç kişinin vatandaşlıktan çıkarıldığı bilmiyorum ama sayı az değildir. Devrimcilerin yanı sıra az sayıda MHP’li de cuntanın “tarafsızlık” görünümünü için aynı uygulamaya maruz kalmıştı.

1983 yılında Duisburg’da yapılan 12 Eylül’ü protesto mitinginde bu satırların yazarı Türkçe, Sertaç Bucak da Kürtçe konuşma yapmış, hemen ardından Hürriyet’te okuduğumuz “dön ve teslim ol” çağrısı yayınlanmış, ardından da vatandaşlıktan çıkarılmıştık.

Ülke dışındaki muhaliflere karşı yapılan bir başka yaygın uygulama daha vardı: pasaportlara el konulması...

TC pasaportuna sahip olan kişiler askerlik işlemleri,

süresi biten pasaportun uzatılması ya da başka bir nedenle konsolosluklara gittiklerinde, “TC aleyhine çalıştıkları” gerekçesiyle pasaportlarına el konuluyordu. En fazla Almanya’da yapılan bu uygulamanın kişi açısından felaketli sonuçları vardı. Almanya’da oturma izni pasaporta işlenmiş olduğu ve pasaportun geçerlilik süresi boyunca geçerli olduğu için, kişi birdenbire Almanya’da kaçak duruma düşüyor ve ilticaya başvurmak zorunda kalıyordu.

Özellikle Almanya’daki TC pasaportlu muhalif kitlenin önemini devrimcilerden daha önce 12 Eylül cuntası anlamıştı. Siyasi göçün yoğun olduğu 12 Eylül’ün hemen sonrasındaki yıllarda bile TC pasaportlu muhalifler siyasi göçmenlerden daha fazlaydı.

12 Eylül cuntası Bülent Ulusu kukla hükümetinin dışişleri bakanlığı vasıtasıyla yaptığı açıklamalarda, Avrupa ülkelerindeki politik mültecilerin “terörist” olduklarını söylüyordu. TC pasaportlu muhaliflerin varlığı bu propagandaya verilen en iyi cevaptı ve cunta pasaportlara el koyarak bu insanları sindirmek istiyordu.

Politik mültecileri hedef almayan –onların zaten TC pasaportu yoktu- bu uygulama gerçekten korkutucuydu çünkü pasaportu giden kişinin Almanya’daki hakları da gidiyordu.

Konu zamanın Alman basınına yansdı, yine de bir dönem uygulandı, sonra fazla tepki doğurduğu görülünce vazgeçildi.

1982 yılında Frankfurt’ta yapılan 12 Eylül darbesini protesto mitingine katılım yaklaşık 30 bin kişiydi ve bunların çoğunluğu TC pasaportlulardı.

O yıllarda Avrupa ülkelerindeki muhalefeti politik mültecilerden ibaret sanmak doğru değildir.

Hakkında açılan çok sayıda soruşturma nedeniyle

ülkeyi terk etmek zorunda kalan çok sayıda sanatçı hakkında da vatandaşlıktan çıkarma kararı verildi. Bunun fazla bir etkisi olduğu söylenemez, herkes faaliyetini sürdürdü.

1990'lı yılların başlarında Demirel hükümeti döneminde vatandaşlıktan çıkarılanların büyük bölümü geri alındı. Çıkarırken olduğu gibi alırken de yapılan hükümet tasarrufuydu, kimseye bir şey sorulmadı. Önceki yıllarda vatandaşlıktan çıkarılanların yeniden vatandaş olmaları için başvurmaları gerektiği söylemi yayılmış ancak ciddiye alan olmamıştı. “Çıkarırken bize sormadığınıza göre neden başvuralım?”

12 Eylül sonrasında vatandaşlıktan çıkarılanların tamamı geri alınmadı. Ne kadar olduklarını ve gerekçesini bilmiyorum. Askerlik nedeniyle vatandaşlıktan çıkarılanlar geriye alınmamıştır. Bunun dışında nasıl bir kıstas uygulanmıştır, bilmiyorum.

TCK'nın 140 maddesi de kaldırıldı.

RTE “terör destekçilerinin vatandaşlıktan çıkarılabileceğini” açıklayınca, konuyla ilgili çok sayıda yorum yapıldı. Bu yorumlarda unutulana şudur:

Konu ülke dışındaki muhaliflerle ilgilidir. Mesela ülkedeki akademisyenlerin bildirisini destekleyenler “terör destekçisi” olarak görülebilir!

Ülke içindekilerin vatandaşlıktan çıkarılması ise, olmaz değildir ama tehditten öteye geçemez gibi görünüyor.

Bir insan doğumla vatandaşı olduğu bir ülkenin vatandaşlığından üstelik de o ülkede otururken çıkarılamaz. Şimdiki Suriye devlet başkanı Beşar Esad'ın babası Hafız Esad bu uygulamayı ülkedeki Kürtlere karşı yapmış, çok sayıda Kürt ülkede otururlarken Suriye vatandaşlığından

çıkarılmıştı. Türkiye de aynısını pekala yapabilir ama hangi gerekçeye sığırsa sığınsın savunması mümkün değildir.

Militan islamcı örgütlerin eylemlerine katılan, örgüt çalışması yapan ve sempati duyanların vatandaşlıktan çıkarılması değişik Avrupa ülkelerinde gündemdedir. AKP ise, kendisine karşı olanları “terörist” diye suçlayarak aynı gündeme ilgisiz bir yönden ama sanki aynısını yapmış gibi katılmaya çalışıyor.

İngiltere’de gerek görülen kişilerin vatandaşlığı mahkeme kararı olmadan İçişleri Bakanlığı tarafından geri alınabiliyor. Burada koşul, kişinin çifte vatandaşlığa sahip olmasıdır. İngiltere’de çifte vatandaşlık yasaldır. Birleşmiş Milletler kararına göre kişinin vatansız bırakılması yasaktır.

Benzer bir uygulamayı Fransa da hayata geçirmeye çalıştı. Bu ülkede de çifte vatandaşlık yasaldır ve Fransa dışında başka ülkenin vatandaşı da olanlardan gerek görülenlerin vatandaşlıktan çıkarılması düşünülmüyordu ama ilgili kanun teklifi Meclis’e gerekli çoğunluğu bulamayınca –en azından şimdilik- kadük oldu.

Almanya’da da benzeri yönelim kısa süre belirip kayboldu. Zor iş çünkü Almanya anayasasına göre, kişi istemediği sürece vatandaşlıktan çıkarılamaz. Ek olarak, vatandaşlıktan çıkarmanın ne derece caydırıcı olacağı da ayrı bir konudur. Şu veya bu amaç için çok şeyi göze almış olan insanlar vatandaş olmamaktan çekinecek değildir. Burada amaç, o da ne kadar başarılı olursa, yeni sempatanların yolunu kesmektir.

Aynı yolun yolcusu olmayı deneyen AKP hükümetini bu konuda büyük zorluklar bekliyor.

İlk olarak, sadece TC vatandaşı olan kişiyi vatandaşlıktan çıkarabilirler ama bu uygulamalarını BM kararına

karşı nasıl savunurlar, bilinmez. Muhtemelen böyle bir karardan haberleri yoktur ve ancak yapınca öğreneceklerdir.

İkincisi: sayısını bilmiyorum ama bir bölüm muhalif zaten TC vatandaşı değil, diyelim sadece Alman vatandaşı...

Bunlara karşı yapılabilecek hiçbir şey bulunmuyor. En fazla Türkiye'ye girmelerini yasaklarlar ki, iletişimin bu kadar geliştiği bir dönemde ülke içinde bağ kurmak ya da sesini duyurmak için oraya gitmek hiç gerekli değildir.

AKP dünyanın 35 yıl öncesindeki gibi kaldığını sanıyor anlaşılıyor...

Adım atsınlar bakalım!

8.4.2016

4.0 VE AKILLI MAKİNEİN AKLI

4.0 kapitalizmdeki yeni sanayi devrimi için kullanılan bir belirlemedir. Gelecekteki 20 yıl içinde çok sayıda üretim dalında hakim duruma gelmesi bekleniyor. 4.0'ın belirleyici özelliği "akıllı makineler" kavramıyla ifade edilir. Hafızasına yüklenmiş bilgiden hareketle karar verebilen makineler... Akıllı makineyle kastedilen bilgiden bilgi üretebilen makinelerdir. Sahip olduğu bilgiden bilgi üretir, sonuç çıkarır ve buna göre hareket eder.

Bilgiden bilgi üreten makineler bazı ülkelerde yaygın olarak zaten kullanılıyor.

Son örnekte Almanya'da uçağa binerken ve indikten sonra karşılaştım. Kimlik ya da pasaport kontrolü yapan memur görmedim. Kimliği makineye veriyorsunuz, pasaportsa kişisel bilgilerin olduğu sayfayı açıp veriyorsunuz; makine sayfayı ve fotoğrafı tanyor, hafızasındaki bilgilerle karşılaştırıyor. Hafızasında fotoğrafınız yoksa, otomatik fotoğraf çekiyor ve ardından kapıyı açıyor. Döndüğünüzde de aynısını görüyorsunuz, yalnız bu kez fotoğraf hafızada bulunduğu için çekmiyor.

Bu uygulama yoğun olarak Çin'de hayata geçiyor. Der Spiegel'in son sayısındaki bilgiye göre çalışanlar işyerlerine gittiklerinde makine yüzlerini tanyor ve kendisine önceden yüklenmiş bilgiyle uyumluysa kapıyı açıyor, yoksa içeriye giremiyorsunuz. Aynı uygulama başka alanlarda da hayata geçirilebiliyor.

Makine bilgiden bilgi üretiyor. Kişinin ilgili özellikleri bunlar, bendeki bilgiyle uyuyor ve karar: geçebilirsin. Geçemediniz diyelim, otomatik olarak bir yere haber veriyor olması gerekir, bir polis veya güvenlik görevlisi gelip

durumla ilgilenecektir.

Benzer bir uygulama yıllardan beri askeri alanda da geçerlidir. Silahlı insansız hava aracı yükseklerde dolaşıyor ve araziyi tarıyor. Hafızasına uzun boylu zayıf kişi yüklenmişse ve böyle bir kişi görürse karar verip füzeyi atıyor. Afganistan dağlarında bir dönem uzun boylu zayıf kişiler Bin Ladin sanılarak böyle öldürüldü.

Benzer bir uygulama büyük kentlerde yıllardan beri kullanılıyor. Türkiye’de de benzeri bulunuyor. Kentin her tarafı kamerayla dolu, gelen bilgiler merkezi bilgisayarda toplanıyor. Bir kişinin eşkalini bilgisayara verdiğinizde hafızadaki bilgiden hareketle o kişinin kentin neresinde ne zaman görüldüğünü çıkarabiliyorsunuz.

Yıllardan beri bu tür gelişmeler önce askeri alanda uygulanır, oradan sivil alana geçer. Mesela internet de ilk kez askeri alanda bulunmuştur. Bir alandan diğerine geçiş hiç kolay değil, büyük yatırım ve insan eğitimi gerekli kılıyor. Askeri alanda bilgisayar kullanabilirsiniz ama üretim ve hizmet sektöründe bilgisayar kullanılması hem zaman alır hem de daha zordur.

SSCB’nin 1970’li yıllardan başlayarak karşılaştığı önemli sorunlardan bir tanesi böyleydi. Askeri teknoloji bakımından ABD’den geride değildi ama bu alandaki tekniği sivil alana uygulayamıyordu. Bunun için üretim yapısının değişmesi, çok sayıda insanın kademeli olarak işini kaybetmesi, yerine yeni teknolojiyle ilgili eğitim almış olanların gelmesi gerekiyordu. Eğitim sisteminden çalışma kriterlerine kadar çok sayıda değişikliğin gerçekleştirilmesi gerekiyordu.

Eski bilgilerle eğitim görmüş insanlar kurslara gidip yeni olanı öğrenebilir ama insanların yarıdan fazlasının böyle yapamadığı değişik ülkelerde görüldü. Özellikle köklü değişim söz konusu olduğunda yeniyi öğrenmek ve

uygulamak eski bilgilerle dolu kafalar için hiç kolay olmuyor.

Akıllı makinelerin bir başka örneği yıllardan beri ulaştırmada deneniyor. Mesela kısa istikamette giden ve belirli duraklarda duran otomatik trenler var. Şoförsüz araba da deneniyor ama şimdiye kadar başarılı sonuçlar alındığı söylenemez. Beklenmedik olayların olmadığı bir yolda, başka araçlar olsa bile, bir araba ya da kamyon kendi kendine gidebilir. Trafikte her zaman beklenmedik olay olur ve arabadaki elektronik beyin ancak düşünülmüş ve çözümü üretilerek hafızaya yüklenmiş olaylara doğru tepki verebilir. Diğerlerinde ne yapacağını kimse bilemez, bloke bile olabilir.

Makinenin ne yapacağı ve bilgiyi analiz ederek nasıl karar vereceği hafızasına önceden yüklenmiş bilgiye bağlıdır. Buradan hareketle akıllı makinelerin herhangi bir buluş yapabileceği söylenemez çünkü buluşlar özellikle de önemli olanları farklı bir düşünme tarzıyla mümkündür.

Yıllardan beri kullanılan satranç makinelerinden örnek verilirse: makineye karşı satranç oynayabilirsiniz. Onun hafızasına binlerce çeşit hamle yüklenmiştir ve makine sizin yaptığınız hamleye karşılık hafızasındaki bilgiden en uygun karşı hamleyi bulur. Usta satranççılar genellikle makineyi yener, bunun tek açıklaması bilinen-den farklı hamleler bulabilmeleriyle mümkündür.

Üretimdeki durumu incelersek...

Öncelikle işin –fordizmde olduğu gibi- küçük parçalara ayrılması gerekir. Her parça için bir robot kullanılır. Robot o işi yapmak için programlanır. Programlanmamış robot demir yığınından başka şey değildir. Ürünün fabrika içinde bir yerden diğerine götürülmesi de halledilebilir. Bu işlemin bir bölümü eskiden beri uygulanan oto-

masyondan kaynaklanır. Büyük yayınevlerinden bir kitap ısmarladığınız zaman kişi gidip kitabı aramaz. Makineye kitabın kodunu verir, robot benzeri araç gidip bulur ve getirir. Bu uygulama yıllardan beri mevcuttur. Burada bilgi analizi değil doğrudan kumanda, emir verilmesi ve robotun da onu yapması söz konusudur.

Bilgiyi analiz eden makinelerde ise daha ileri uygulama söz konusudur. Bilgi analiz edilir, muhtemel her analiz sonucu için bir uygulama öngörülmüş ve önceden hafızaya yüklenmiştir; robot da çıkan sonuca göre karar verir.

Benzer bir uygulama 1970'li yıllarda ABD tarafından Vietnam savaşında kullanılmıştı. Ülke ormanlık ve o günkü teknolojiyle ormanın içini görmek neredeyse mümkün değil. Vietkongla karşılaşılacak her yerin bilgisini bilgisayara veriyorlar ve makine de ne zaman nerede Vietkong olma ihtimalinin yüksek olduğu sonucunu veriyor. Uçaklar da buna göre bombardıman yapıyordu, şimdiki teknolojiyle otomatik füze atılabilir.

Aranılan grup nerede ne zaman bulunacağı sistematiğini değiştirirse, makinenin yapabileceği bir şey yoktur.

Basit bilgisayar programlanmasında da benzer uygulama vardır. Önce süreci ifade edebilecek genel bir matematik formül bulmanız ya da süreci matematikleştirebilmeniz gerekir. Formüldeki simgelerin hangi sınırlar içinde değiştiğini de belirlediniz mi, işin büyük bölümü bitmiş demektir. Ardından hangi sonuca göre nasıl tepki verileceği belirlenir ve bütün bilgi yüklenir. Bilgisayar kendisine verilen bilgiler uyarınca makineyi yönetir.

Burada gerekli bilgi ve bilginin iç bağlantılarının nasıl kurulacağı önceden en azından ana hatlarıyla verilmek zorundadır. Bunu eksik yaparsanız makinenin durmasını ya da saçmalamasını da göze almak zorundasınız.

İnsanların fantezisi geniş... Bu gelişmeler olur da özellikle film sanayisi kendisine yeni konular bulmaz mı? Tipik konu, robotun programdan bağımsızlaşması ve “kendi kafasına göre” hareket etmesidir. Program bozulabilir ya da eksik bölüm çıkar ve robot önceden bilene-meyecek biçimde farklı hareket edebilir, ama sistematik ve karşısındaki yepyeni duruma göre değişerek hareket etmesi mümkün değildir.

Robotun şu veya bu nedenle saçmalayabileceği de öngörüldüğü için makinenin programlanmasına hareketsizlik faktörü de dahil edilir. Robot öngörülme-yen çok farklı bir durumla karşılaşıyorsa genellikle durur; öyle programlanmıştır.

Zamanla bu anlattıklarım da değişmeler olabilir ama belirleyici olan açıktır: makine kendisine verilen bilgi uyarınca hareket eder, verilen bilgiyi analiz eder ve sonuca varır. Her farklı sonuçta ne yapacağı da önceden programlanmıştır.

Robotlar üretim ve bir oranda da hizmet sektöründe insan emeğini artan oranda gereksiz kılıyor. Az sayıda ama iyi eğitim görmüş insanlar hala gereklidir. Programlama, bozulana tamir etme, yeniden ayar vermek vd. işlemler için oldukça daha az sayıda ve iyi eğitim görmüş insanlar halen gereklidir.

Üretim insansız olmuyor ama bu aşamadaki insan sayıca hem azdır hem de düzeyi farklıdır.

12.11.2017

40 YIL ÖNCE BUGÜN: FİRAR

Bugün dediğim aslında yarın oluyor yani 21 Nisan. 1980 yılının bu gününde –Pazartesi idi- saat 9.00’da İstanbul’da 23 kişi hapishane arabasından kaçtık. Üç yıl sonra yargılandığım dava sonuçlanacak ve tahmin ettiğim gibi müebbet alacaktım. Kaçamasaydım eğer 1991’de çıkan Özal’ın infaz yasasıyla tahliye olurdum yani daha 11 yıl hapishanede kalmış olurdum. 11 yıl az değil ama şimdinin en az 20 yıl yatanlarına baktığınızda çok fazla da değildir. Ne var ki 1980-1990 arası hayatımda en iyi değerlendirdiğim on yıldır. Daha sonraki gelişmeler büyük oranda bu zaman aralığında yapılanlar üzerinde yükselmiştir.

Birkaç ay önce artık hayatta olmayan Halil Güven’in firar ile ilgili bir yazısını okudum. Halil kaçamayanlar arasındaydı, kaçmak istediğini bile bilmiyordum. Bu da normal çünkü 1979 Aralık ayı sonunda o sırada bulunduğum Selimiye Askeri Cezaevi’ne gelenlerin –Halil dahil- büyük çoğunluğunu daha önce tanımiyordum. Kendisine haber verilmediğini iddia ediyor ki, doğru değildir. Cumartesi günü bir gardiyanla anlaştık, adli mahkumun yerine geçmemizi görmezden gelecekti, aynı gün silahı içeriye soktuk. Ne olup bittiğini öğreniyordum ama fazla tanındığım için ilgilenmiyor görünüyordum. Pazartesi günü adli mahkumların yerine biz geçecektik çünkü onlarda fazla güvenlik alınmıyordu. Bunlar revire kapatılacaktı ve yerlerine arabaya binecektik. Bu arada terslik olur da yapılmazsa hapishanede kalacaktık. Her şey 10-15 dakikanın içinde oldu denilebilir. Koğuştayım, gelin, haberi geldi, Halil ortada yok, koca hapishanede arama durumum da yok. Hemen kapı altına indik. Hızlı hareket edilmesine rağmen çok sayıda siyasi (birkaç yüz kişi vardı) buraya geldi. İçeri giren girene ama arabanın belirli kapasitesi

var, bu kadar kişiyi almaz. Bu ortamda kime neyi anlatacaksın? Kapıyı kilitledik ve ardından arabaya zorlukla sığırdık. Bizden önce binmiş birkaç adli mahkum da vardı, resmen balık istifi dolduk çünkü sayı fazlaydı.

Araba hareket etti. Planımız Yenikapı'dan sahil yoluna sapacak araba adliyeye arkadan giderken yokuş çıktığı için yavaşlayacaktı ve orada arabadan atlamaya başlayacaktık. Arkada altı jandarma vardı, önceden öğrendiğimiz gibi bizi ayıran küçük kapı açıktı. Kendi aramızda kelepçeleri çözmek zor olmadı. Araba geç kaldığı için doğrudan yola devam edince plan değişti. Hemen jandarmaları rehlin aldık. Yakın mesafede G-3 kullanmaları mümkün değildi. Trafik sıkıştı, araba durup kalkıyor, durunca birkaç kişi atlıyordu. Atlayan ilk birkaç kişi arasındaydım. Küllük Kahvesi önünde arabadan atladım. Son atlayanlardan Kurtuluş'tan Macit isimli bir arkadaş duruma uyanan ve önde oturan astsubay tarafından yakalanıyor. Bizimle kaçan adlilerden birisi Kapalıçarşı'da yakalanacaktı, olay anında başka fire olmadı.

O zamanki uygulama uyarınca polis kısa sürede bütün alanı kuşatacaktı, bu nedenle ara yollardan hızla Eminönü'ne indim, oradan Galata Köprüsü'nü aşağıdan geçip tünele bindim. Tünel'de otobüse bindim ve Taksim'i geçince rahat bir nefes aldım. Yolda zorlandım çünkü beden uzun yürümeyi unutmuştu.

Halil'in davası daha sonra Ankara'ya kalkıyor. Kendisi Haydar Yılmaz ile birlikte Mamak'ta en iyi direnenler arasında olacaktı.

Selimiye'ye geldiklerinde bizimle THKP-C Savaşçıları adlı bir grup arasında yaşanan gerginlikten söz ediyor ama bahsettiği isim doğru değildir. Enis adlı bir arkadaşın tahliyesi sırasında bu grupla aramızda gerginlik yaşandı ve zaten aramız hiç iyi değildi. Halil'in ifadesinin aksine Enis ile konuşurduk ama bizim komünde kalmadı. Bu bil-

giyi kimden almış bilmiyorum. Hapishanede bu örgütten bize katılan Yaşar bizim komünde kaldı ama o da Halil ve diğer arkadaşlar gelmeden tahliye olmuştu, onu tanımaz.

21 Nisan 1980 aslında örgüt tarihinde de dönüm noktasıdır. Bunu o zaman ben dahil kimse anlamadı ama kısa zamanda belirginleşmeye başlayacaktı. Hataylıların bir bölümünün sözünü ettiği “kaçtı, başımıza bela oldu” belirlemesi bu nedenle doğrudur. Belirtmek gerek Hataylı iyi arkadaşlar da vardı ve bir bölümü Suriye’de örgüt içi infazlarda hayatını kaybedecekti.

Hapiste kaldığım iki yıl sekiz ay içinde en küçük taviz vermeden yanımda duran tek kişi vardı, Belma. Sosyalist harekette zamanın en tanınmış insanıydı ve bu nedenle de tutumu tek kişinin çok ilerisinde etki yaratıyordu.

Dışarıda ilk olarak İbrahim Yalçın ile buluştuk ve Hataylılar-Karşılılar olarak tanımlanabilecek ayrışmanın dışında tavır almaya yöneldik. Ben şiddetle arandığım için asıl yük İbrahim’deydi. Nebil (Rahuma) ile görüştüğümü biliyordum. Bu arkadaşlar arasında da “Böyle olmaz, teorik farklılıklar ne olursa olsun birbirimize destek olmalıyız” anlayışında olanlar vardı. Birkaç ay sonra 12 Eylül gelecek ve faaliyet yürütmek artan oranda zorlaşacaktı.

Hapishanede geçen süre içinde önemli bir karar vermiştim: tahminimden erken çıkacağımı kuvvetle hissediyordum ama hissetmek ayrıdır, gerçekleşmesi ayrıdır tabii... Günün birinde dışarıda olursam, dünyanın kaç bucak olduğunu göstereceğim insanlar vardı ve bunu yapacaktım da.

12 Eylül’de İstanbul’da idim, birkaç ay sonra İbrahim ile Adana’ya gittik; o İstanbul’a döndü, ben ise Suriye’ye gidip, durumu görüp dönecektim. Suriye’ye geldiğim gün İstanbul’daki operasyonu öğrendim, yakalananlar arasında İbrahim de vardı.

Suriye’de dört ay kaldım ve ilk fırsatta buradan gitmeye karar verdim. Değişik örgütlerden üst düzey insanlar yeni geliyorlardı, Acilciler denilince herkes bana bakıyordu ama bu örgüt kurduğum örgüt değildi. Muhabarat’ın sosyalist hareket içindeki şubesi olmak yolunda ilerliyordu ve burada bir şey yapmak mümkün değildi. Yabancıysa olduğunuz bir ülkede o ülkenin istihbarat örgütüyle mücadele edemezsiniz. Maceralı bir yolculuktan sonra Paris’e geldim ve “hayat önümde açıldı” diyebilirim. Birkaç kişiyle başladık ve bir yıl üç ay sonra Paris’teki kitlesel örgütlerden birisiydik. Dergi yayını, her hafta bir bildiri, konfeksiyon atölyesi işgalleri ve en önemlisi ev işgalleri. Bu işgal Fransız ve Türk basınında geniş yer alacak, sonradan anlattığına göre İbrahim de hapisshanede gazetelerden durumu öğrenip çok sevinecekti.

İyice gerginleşen ilişkilerden sonra örgütten ayrıldım ve yeni örgüt beni acele olarak Almanya’ya gönderdi.

Bir yıl sonra Suriye’ye yeniden gittim, tabii önceki tipleri görmedim bile. Teslim Töre ile konuştuk. Bana sorduğu soru o sırada sosyalist harekette yaygın olan Avrupa endişesini ve orayı anlamamayı iyi açıklıyordu. “Aranan bazı yoldaşlar oraya gitmek zorunda kalıyorlar, iltica ediyorlar, bunları tanıyoruz. Ama Almanya’da eskiden bizimle hiç bağı olmayan insanları örgütlüyorsunuz. Bunu nasıl yapıyorsunuz?”

Aslında aynısını Paris’te yapmıştık, kitlemizin yüzde 90’ından fazlasının daha önce bizimle hiç bağı yoktu, yeni insanlardı.

Cevap bu alanda çalışmasını bilmek ve pratikti ve bunu alanı hiç görmemiş arkadaşlara anlatmak zordu.

Öyle bir yere gelmişim ki, bu kadar olur. 12 Eylül’ün azgın günleriydi ve ülkedeki kentler arasındaki bağlantı Köln üzerinden sağlanıyordu. Türkiye sosyalist hareketi-

nin önde gelen isimlerinin büyük bölümü buradaydı ve bunlarla pratik içinde birlikte olduk. Tanışmadıklarım da isim olarak biliyordu çünkü başarı vardı. Hele de Yazın Dergisi'nin yayınlanması ve yayınına 27 yıl sürdürebilmesi kendi başına bir olaydı.

Sosyalist hareketi Türkiye'de yaşayan çok sayıda insandan daha iyi tanıdığım epeyce sonraki yıllarda görülecekti.

Bu süreci öncesi ve sonrasıyla kısa olarak **TDAS'ın Tarihi** kitabında anlattım.

21 Nisan benim için ikinci doğum günü sayılır. 11 yıl sonra hapisneden çıksaydım hayat başka türlü olurdu ve daha iyi de olmazdı.

Sosyalist hareketin insanlarını severim. Atıştığım insanlar olmuştur ama genel olarak özellikle daha ön planda olanlarını severim. Kuşkusuz farklı düşüncelerimiz vardır ama ihtiyacım olduğu zamanlarda bu insanlardan büyük destek gördüm. İçinde bulunduğum örgütlerde gördüğüm desteğin fazlasını bu insanlardan gördüm. Sonuçta hepimiz aynı kadroyuz ve bu kadro bazen erken bazen geç pisliklerle yolunu ayırıyor. İlişkiler 12 Eylül öncesindeki gibi değildir, özellikle 1990 sonrasında değişti.

Bu kadroyu eleştirebilirsiniz, yoğun eleştirebilirsiniz ve haklı da olursunuz; eksikler ve hatalar fazlasıyla vardır. Ama sonuçta hepimiz aynı kadroyuz ve bunu pratikte birkaç kere yaşadım.

20.4.2020

40 YIL ÖNCE BUGÜN: GİDİŞ

1980 yılı sonlarında dört kişi bir kaçakçının eşliğinde sınırı yaya geçerek Suriye'ye gittik. Bir gün sonra Lazkiye'ye gidildiğinde noelin son günüydü, buradan hatırlıyorum.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra İstanbul görece rahattı denilebilir. Sürekli yakalanmalar vardı ama burası büyük kent ne de olsa, denetlenmesi zordu. Birkaç hafta sonra kendilerine “teslim ol” çağrısı yapılan DİSK'in işyeri temsilcilerinin Davutpaşa Kışlası önünde teslim olmak için sıraya girdiklerini, mesai saati bittiğinde ertesi gün gelmeleri ve sıralarının kaybolmaması için kendilerine numara verildiğini öğrenecektim. Bu “randevulu teslim olma” daha önce görülmemiştir.

Birkaç ay sonra İstanbul'da durum sıkışmaya başladı. Küçük yerlerde gizlenmek zorlaştığı için çok sayıda örgütten insanlar İstanbul'a geliyor, kent doluyordu. Kendi açımızdan örgütsel işleyiş ve çalışmalar kısıtlı olarak sürüyordu ama gittikçe sıkıştığımızı hissetmemek mümkün değildi. Kalacak yerlerimiz azalıyor.

İbrahim Yalçın bir an önce gitmemi (Suriye'ye) istiyordu. Ben kalmak yanlısıydım. Sonunda anlaştık, durum gerçekten kötüydü. Hem hareket imkanlarımız azalıyor ve hem de İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından “vur emri” ile arananlar arasındaydım. Benim gibi isimlere “teslim ol” çağrısı yapılacak, uyulmadığında da ateş açılacaktı. Bunun da ne anlama geldiği biliniyordu.

Aynı olarak Adana'ya gidecek, oradaki yoldaşla buluşacak, ben birkaç aylığına gideceğim, İstanbul'da yeni evler ayarlandığında dönecektim.

O sırada ülkenin ilk deniz otobüsü sefere konmuştu ve İstanbul'da şimdi hatırlayamadığım bir yerden Yalova'ya gidiyordu. Harem otobüs terminalindeki denetimi tahmin etmek zor değildi, bu yoldan Yalova'ya gittim. Biraz dışarıya yürüyüp yoldan yolcu toplayan bir Adana otobüsüne bindim. Molalarda hiç inmedim hele de Ankara'daki otobüs terminalinde sürekli "uyuyordum". Sıkıntısız Adana'ya geldik. Yolda bir kere kimlik kontrolü oldu, iyi yapılmış bir kimliğim vardı.

Adana'da indikten sonra bir sinemada İbrahim ile buluştuk, şimdi tam hatırlamıyorum ama sanırım bir-iki eve gitmiştik. Sonra İbrahim geri döndü.

Adana'da birkaç ev değiştirerek üç hafta kadar kaldım. Anlı şanlı güney örgütlenmesinin büyük bir abartma olduğunu görecektim. Bu kentte durum İstanbul'dakinden daha sıkıştıktı.

Sürekli evde oturmuyor, dolaşıyordum. Ev dışarından daha tehlikelidir, sokakta tanınıp da yakalanan kimse duymamıştım. İstanbul'daki otobüs duraklarında çevredekilere sezdirmeden sıkıyönetim komutanlığının afişindeki resmime bakardım. Burada o afişten yoktu, Adana sıkıyönetiminin kendi afişi vardı ve bunda da yoktum ama yine de dikkatli hareket etmek gerekirdi.

Param vardı ve ikide bir 1,5 Adana yiyordum. Adana doğumluydum, çocukluğum bu kentte geçmişti. Kent çok değişmişti, o kadar ki ilk gün Küçük Saat'e giderek yönümü bulabilmiştim. Debboy Caddesi'nde kaldığımız evi aradım, yoktu, yerinde başka bina vardı. Eve yakın ve beş yıl okuduğum İnönü İlkokulunu aradım, o da yoktu. Annemin öğretmen olarak çalıştığı Adana Kız Lisesi duruyordu.

İlişkiler ayarlanınca buradan Hatay'a gittik, orada bir hafta kadar bir köyde kaldım. Dişim fena ağrıyordu,

Antakya’da bir dişçiye gidip dişimi yaptırđık. Sonra gidiş günü geldi.

Ahmet olak (1,5 yıl kadar sonraki ayrılıktaki Suriye’den Türkiye’ye gelip giderken ihbar sonucu sınırda öldürölür, Muhabaratçılarının işiydi), Aydın ve Zekeriya ile ben, bir kaçakçı eşliğinde birkaç saatte sınırı hiçbir sorunla karşılaşmadan geçtik. Kaçakçı yola çıkmadan önce bize aramızda “buralı kimse olup olmadığını” sormuştu. Bu civardan kimse yoktu. Bu nedenle kısa yoldan götürecekti. Bizden önceki kafilenin gidişi sekiz saat kadar sürmüş. Gidenler arasında o civardan insan varsa yolu öğrenmesini diye dolaştırarak götürüyormuş. Para kazandığı iş ne de olsa, bilgiyi tekelinde tutmak istiyordu.

Suriye’ye geldikten birkaç gün sonra evdeki televizyondan aralarında İbrahim Yalçın’ın da bulunduğu İstanbul’daki yakalanmayı öğrenecektim. Bir hafta kadar sonra kaçak sınır ticareti yapanlardan aldığımız gazetelerde de fotoğrafları vardı. Polis Adana’da olduğu öğrenilen beni arıyordu.

Dönecek yer kalmamıştı. Dönüp dışarıda kalan ilişkileri arayabilirdim ama operasyon konusunda gazetelerin eksik ve yanlış bilgi vermeleri –polisten aldıkları bilgiyi yazıyorlardı- bilinen uygulama olduğu için böyle bir şey yapmak hiç doğru olmazdı.

İki ay kadar sonra Suriye’de kalmamaya ve ilk fırsatta gitmeye karar verdim. Muhabarat ile çalıştığı ayan beyan ortada olan kişiler benden acayip çekiniyorlar ve her şeyden dışlamak istiyorlardı. Mesela Arapça kursuna gidenler arasında ben yoktum, yer yokmuş! Arapça öğrenir, başımıza bela olur; sorun buydu.

Halbuki çok kişi basit İngilizce biliyordu ve bu da ilişki kurmak için yeterliydi ama bu ülkede bir şey yapılabileceğine inanmıyordum ve gidecektim. Nasıl, o sırada

ben de bilmiyordum.

Kendilerine hiçbir şekilde uymayan benden çok çekinmeleri gücümden değil bu insanların kalitesizliğinden geliyordu. Aşırı abartma, sürekli yalan ve palavra; yutan yutsun artık...

Bir süre sonra Arapça bilmeden bir oranda kendi başıma hareket etmeye başladım.

Bir keresinde ne için gittiğimi şimdi hatırlamadığım Şam'dan hızlı otobüsle Lazkiye'ye gelmiş, orada Bassit'e kalkan son otobüs gittiği için geceyi bir otelde geçirmiştim. İngilizce ile her şey hallediliyordu, üstüne üstelik – nedendir bilmem- akıcı İngilizce konuşmanız karşı tarafın yüzüne vuran açık bir saygıya yol açıyordu. Bu nedenle “ingilizi” diyorlardı. Tipim de Türke hiç benzemediği için İngiliz benzetmesi zor olmuyordu.

Oteldeki resepsiyondan odayı alırken aralarında Arapça konuşan birkaç da genç vardı. Odaya girdim. Konuştuklarını duyabiliyordum. Arapça anlamıyordum ama arada geçen birkaç kelimedenden bu gençlerin casus olmamdan şüphelendiklerini anladım. Odadan çıkıp resepsiyondaki adama İngilizce olarak, “Şunlara söyle; bir ülkede casusluk yapmak için önce o ülkenin dilini bilmek gerekir” dedim. “Tamam, sen git, söylerim,” dedi.

Bu insanlar bunu bile düşünemeyecek kadar aptal mıydı, değildi. İktidardaki Hafız Esad rejimi toplumda müthiş bir korku yaratmıştı. Tanımadıkları her insandan şüpheleniyorlar, yakıştırmalar yapıyorlardı.

Bir ay kadar sonra gitme fırsatı çıktı. Fransa'dan gelen taraftar bir arkadaş –Süleyman- Avrupa'ya bir kişinin gelmesini istiyordu, benden uygunu da yoktu.

Suriye'de sadece dört ay kalmış oldum ve gittim.

Avrupa'yı hiç bilmiyordum ama burada başarısız olmamın mümkün olmadığını güçlü biçimde hissediyordum. Köy değil büyük kent insanıydım ve orası tam benim yerimdi.

Beklediğim gibi de olacaktı.

Sonrasındaki iki yılı öğrenmek isteyenler **Paris Ev İşgalleri** kitabından öğrenebilirler. Bu kitap <https://engineer-kinerkitaplar.blogspot.com> 'da okunabilir.

25 Aralık 2020

Şubat ayının hangi günüydü hatırlamıyorum, Kasım ayında bir yıl üç aylık tutukluluktan sonra tahliye olan Belma benim bulunduğum Konya hapishanesinde ziyarete gelmişti. Ülke dışına gidecekti çünkü sürekli takip altındaydı. Evden çıkar çıkmaz yanında bir polis arabası beliriyor ve hiç ayrılmıyordu. Ben gitmesine taraftar değildim ama anladığım kadarıyla ailesi bastırıyordu. Her durumda ortalıkta dolaşmaması gerekiyordu, her an yeniden alınabilirdi ya da infaz edilebilirdi.

Gardiyanlar odasında karşılıklı oturduk ve yaklaşık bir saat boyunca pek az konuştuk, birbirimize bakmakla yetindik. Isparta hapishanesindeki isyan sırasında kadınlar koğuşunun mazgalına gidip görüştüğümde sorduğu soru ikimizin de kafasındaydı: ne olacağız biz?

Benim müebbet hapis cezası alacağım kesindi; ne zaman hapisten çıkardım, belli değildi. O ise burada olmayacaktı ama burada olsa bile o soru kendini tekrarlayacaktı: ne olacağız biz?

Bunun karşılıklı olarak son görüşmemiz olduğunu ikimiz de bilemezdik; benim bir yıl iki ay sonra kaçacağımı bilemeyeceğimiz gibi...

Vedalaştık, gitti...

Kısa süre sonra Aydın hapishanesine sürgüne gittim. Orada kaldığım birkaç ay içinde ciddi bir firar teşebbüsümüz oldu, başaramadık. Ardından sıkıyönetim ilan edilen İstanbul'da Selimiye Askeri Hapishanesine gönderildim. Dava dosyası buraya kalkmıştı.

Gider gitmez adresini hemen bildirmişti. Yazıyor-

dum ama eline geçiyor muydu bilmiyorum. Tek mektubu aldım. Ottawa’da hayata alışmaya çalıştığından, oradaki küçük bir grup Türkle tanıştığından söz ediyordu. Üzüntülüydü çünkü “gözden ırak olan gönülden ırak olur” diye düşünüyordu.

O sırada ben 29, Belma 24 yaşındaydı. Genç bir kadının ne zaman hapisshaneden çıkacağı belli olmayan bir adamı uzak bir ülkede yıllarca beklemesi mümkün olmayabilirdi. Bu ihtimali aklıma getirmek istemiyordum ama pekala olabilirdi ve buna karşı söyleyebileceğim bir şey de bulunmuyordu.

Hayat çok farklı aktı; kaçtım, ardından bir süre bir yere çıkmadan saklanmak zorundaydım, ardından da düşük düzeyde de olsa İstanbul ve çevresindeki çalışmalara katıldım. Belma’ya yazmam mümkün değildi. Sonradan öğrendiğim kadarıyla İstanbul’daki ailesi kaçtığını hemen kendisine bildirmişti.

Arada olanları atlıyorum. 12 Eylül sırasında ve sonrasındaki birkaç ay İstanbul’daydım. İbrahim Yalçın ile birlikte Adana’ya gittik; ben orada kalıp Suriye’ye geçecek, ardından geri dönecektim. İbrahim hemen döndü. Adana’da iken İstanbul yakalanması oldu, bunu daha sonra öğrenecektim ve dönüş yolu da kapandı.

Haziran 1981’de Paris’e gelir gelmez Belma’nın ben-deki adresine mektup yazdım; adres aynı mıydı, bunu da bilmiyordum. Biraz geçtikten sonra telefon numarasını bildiren cevap geldi ve iyi hatırlıyorum tam 12 Eylül 1981 günü telefonla görüştük.

Telefonda neredeyse şok geçirdim diyebilirim, karışındaki başka birisiydi. Ben mi değişmişim, o mu değişmişti, ikimizde mi değişmiştik, bilmiyorum ama 2,5 yıl önceki ya da Şubat 1979’daki konuşulmadan anlaşılan derin romantizm yoktu.

Sonraki aylarda telefonla epeyce konuştuk ama bu durumu aşamadık.

Şöyle bir belirleme yapsam yanlış olmaz sanırım: Kanada gibi uzak ve o yıllarda Türkiye'den pek kimsenin bulunmadığı bir ülkeye değil de mesela Almanya'ya gelmiş olsaydı, ikimizin de geleceği farklı olabilirdi. Benim o sırada kimlik ve ekonomik sorunlar nedeniyle Kanada'ya gitmem mümkün değildi, mümkün olduğunda da artık anlamı kalmamıştı.

1982'de bitti.

13 yıl sonra 1995'te Belma bana ulaştı. Belki birkaç tanesi kalmıştır diye mektupları da o zaman istemiştim. Hepsini birlikte götürmüş ve tamamının fotokopilerini gönderdi. Evliydi, iki çocuğu vardı, mutluydu ama geçmişin içinde bu kadar güçlü iz bırakacağını düşünmemişti.

Neden o zaman (1981-1982'de) hiç ısrar etmediğimi sordu.

Neden ısrar edeceğim? Niye başkası var diye kızmak hakkım bulunmuyor. Bu durumda yapılacak olan ısrar etmek değil, alanı terk etmektir. Başkası varsa, ki olabilir, çeker gidersin. Kadını kazanmak için mücadele vermek benim yapabileceğim bir şey değildir. İnsan üzülür, kırılır ama yapılacak olan budur.

Belma'ya Mektuplar kitap olarak basıldı. Gelecekte bir zaman fırsatım olursa eğer başka bir projem bulunuyor: bu mektuplardan seçmeler yapıp, benzerlerinden de örneklerle birlikte basmak... Benimki hapishaneden hapishaneye yazılan mektuplardı ama hapishaneden dışarıya yazılanlar da bulunuyor. SSCB zamanında Sibiryada bir kampa haksız ceza alarak sürülen bir adamın eşine yazdığı mektuplardan seçmeler yayınlanmıştı, hemen almıştım. İnanılmaz bir şey bu çünkü mektuplar postayla değil elden gidiyor. Bir çeşit çalışma kampından adam ya-

zıyor, elden verip dışarı çıkarıyor, o başkasına veriyor ve uzak mesafede yaşayan eşine kadar ulaşıyor.

Bu tür bir şey bizde olmaz ama Ruslarda derin romantizm vardır; anlarlar ve destek olurlar.

Devrim öncesindeki Rus romanlarında bunu görürsünüz, devrim sonrasında Simonov'un romanlarında da aynısını bulabilirsiniz. Bir romanının adını hala hatırlıyorum: **Bir Daha Görüşmeyeceğiz.**

İlya Ehrenburg'un Fırtına adlı üç ciltlik romanında da benzer bir durum vardır: kadınla erkek evlenirler ve ertesi gün Nazi Almanyası SSCB'ye saldırır, savaş başlar. Adam orduya katılır ve dönecek midir, belli değildir.

Isparta hapisanesinde iken bu romanı Belma'nın tavsiyesi üzerine okumuştum.

Böyle işte...

9.2.2019

40 YIL SONRA 12 EYLÜL VE ALMANYA

İki bölümlük bu yazı dizisinde 12 Eylül 1980 sonrasında özellikle Almanya'ya yönelik yaşanan ilk kitlesel politik mültecilik ve özellikle 1980-1983 arasında bu ülkedeki Türkiyelilerin yaptıkları protesto eylemleri ile 12 Eylül rejimini teşhir çalışmaları incelenecektir.

12 Eylül öncesinde değişik sosyalist hareketlerden Almanya'ya gelenler vardı ama asıl geliş darbe sonrasında gerçekleşecekti. Kaç kişi geldi, bilinmiyor. Genellikle şöyle bir süreç izleniyordu: Almanya az kişiye politik iltica hakkı veriyordu. Sendikacı, öğretmen ve yazarlara kolayca iltica hakkı tanınırken, arandığı belgelerle kanıtlanan diğer kişilere bu hak tanınmıyordu. Zamanın Batı Almanya (o yıllarda iki Almanya vardı) hükümeti genelde 12 Eylül darbesine karşı değildi. İlticası kabul edilmeyenler genellikle 1982'den başlayarak kolayca iltica hakkı alabilecekleri Fransa'ya gidiyorlar, buradan birkaç ayda aldıkları iltica pasaportuyla serbestçe Almanya'ya girebiliyorlardı. Türkiye o yıllarda da politik insanlar için Interpol'a başvuruyor ve Fransa'dan iltica hakkı kazanmış değişik kişiler Almanya'ya giriş yaparken genellikle Aachen sınırındaki kontrolde yakalanıyordu. Konu az biraz basında yer alıyor ve ardından kişi Fransa'ya geri gönderiliyordu.

1982'de 12 Eylül'ün yıldönümünde Frankfurt'ta yapılan cuntayı protesto yürüyüşüne -Alman örgütleriyle birlikte- 30 bin kişi katılmıştı. Kesin oran vermek mümkün olmamakla birlikte bu kitlenin çoğunluğunu ilticacılar değil TC pasaportu taşıyan kişiler oluşturuyordu. Almanya'da değişik örgütlerin yıllardan beri yaptıkları politik çalışma sonucunda sosyalist ve ilticacı olmayan önemli bir kitle oluşmuştu.

MHP'liler birkaç yerde cılız "12 Eylül'ü destekleme" mitingleri yaptılar ve bu kadarla kaldılar.

Konsolosluklar protesto yürüyüşlerine katılan ya da 12 Eylül rejimine karşı şöyle ya da böyle faaliyette bulunan kişilerden öğrenebildiklerini kimliksiz bırakmaya yöneldiler. Bu kişiler herhangi bir işlem için konsolosluga gittiklerinde pasaportlarına el konuluyordu. Pasaport olmadığı için Almanya'daki oturma izni de sona ermiş oluyor ve bu kişilerin ilticaya başvurmaktan başka çaresi kalmıyordu. O yıllarda sendikalar, öğretmen örgütleri ve değişik basın kuruluşlarınca konsoloslukların bu uygulaması protesto edilecekti.

Almanya'da Türkiyeli sosyalist hareketin merkezileştiği kentler Münih-Frankfurt-Köln sırasını izlemişti. 1980'li yılların başlarında 12 Eylül terörünün azgın günlerinde Diyarbakır ile İstanbul arasındaki bağlantı Köln üzerinden kuruluyordu. Bu kentte birkaç sosyalist örgütün sürekli açık olan büroları vardı ve Türkiye'den buraya büyük haber akışı gerçekleşiyordu. Sayısız basın açıklaması yapıldı, Türkçe ve Almanca -az miktarda Kürtçe- yayın çıkarıldı. Özellikle Diyarbakır ve Mamak hapishanelerindeki uygulamalar neredeyse her gün güncelleniyordu. 1982'de birkaç kentte özellikle hapishanelerdeki uygulamalara dikkat çekmek için birkaç kentte kitlesel açlık grevi yapılacaktı.

Vatandaşlıktan çıkarma bir başka uygulamaydı. Değişik eylemlerle yer alan insanlara yönelik olarak Hürriyet gazetesinde "ülkeye dön" çağrısı yayınlanıyor, ardından bu kişiler vatandaşlıktan çıkarılıyordu.

12 Eylül 1983'te Duisburg'da yapılan protesto mitinginde Türkçe açıklamayı okuyan bu satırların yazarıyla Kürtçesini okuyan Sertaç Bucak kısa sürede vatandaşlıktan çıkarılmıştı.

1980-1989 arası hem Türkiye hem de Almanya'daki sosyalist hareket için "uzun on yıl" olarak değerlendirilebilir. 12 Eylül'de yaşanan ağır yenilgiden sonra ağır da olsa toparlanma gerçekleşiyordu. Bu dönemde sonraki yıllarda sürecek önemli başlangıçlar vardı. Bunların ilki hapishane direnişleriydi. Bunlar özellikle Diyarbakır ve Mamak'ta yoğunlaşsa da bütün hapishanelerde vardı. Özellikle tek tip elbiseye karşı direniş yaygındı.

İkincisi ise, Kürtlerin başlattığı silahlı mücadeleydi. Bu yıllarda Diyarbakır hapishanesindeki vahşi baskıların yanı sıra Kürtlerin varlığı tümüyle inkar ediliyordu. Kürtçe adlı bir dil yoktu ve değişik uzmanlar bu konuda "bilimsel" açıklamalar yapıyorlardı.

Bu dönemde Ermeni soykırımı da toplumda bilinir olmaya başlayacaktı.

Kürtlerin ve Kürtçenin varlığı ile Ermeni soykırımı konusu değişik saldırıları göğüsleyerek gelişebildi. Burada sivil Kemalistlerin özel rol üstlendiklerini belirtmek gerekir. Sivil Kemalistlerden kastım başta ordu olmak üzere devletin değişik kuruluşlarıyla bağlantı içinde bulunmakla birlikte devlet dışındaymış gibi faaliyet gösteren kemalist kuruluşlardı. Mesela ADD (Atatürkçü Düşünce Dernekleri örnek olarak verilebilir.

Almanya'da Kürtçe konusunda bu kesimle şiddetli mücadele yaşandı.

Okullarda seçmeli Türkçe dersi vardı ve Kürtçe neden olmasındı? Bu konuda en büyük direniş Türkçe öğretmenlerinden geldi ve tabii Hürriyet gibi gazeteler tarafından da desteklendi. İddiaya göre Kürtçe diye bir dil yoktu, dolayısıyla seçmeli Kürtçe dersi de gereksizdi.

Gösterilen direnişe rağmen bazı eyaletlerde Kürtçe seçmeli ders olarak okul programlarına girdi ama bir süre sonra başka bir sorun ortaya çıkacaktı: Kürtçe seçmeli

ders olabilmesi için belirli sayıda talep gerekliydi ve bu sayının tutturulmasında sorun yaşıyordu. Kürtler arasında KOMKAR dışında konuyla ilgilenen yoktu ve bu da yeterli olmuyordu.

Bu yıllarda –mesela Yazın dergisi dahil- dayanışma amacıyla Kürtçe sayfalara yer verilirdi. Kürtler arasında bile Kürtçe okuyabilen azdı ama önemli olan sembolik de olsa dayanışmaydı, Kürtçeyi daha fazla görünür kılmaktı.

Almanya’da çok hareketli bir dönemdi. Günler bir toplantıdan diğereine koşturmakla, şu veya bu konuda kampanya örgütlemeye uğraşmakla geçiyordu.

Türkiye’de kitle muhalefeti de yükseliyordu. İşçilerin vizite eylemlerinden sonra 1990 başında Zonguldak-Ankara büyük madenci yürüyüşü gerçekleşecekti.

Sosyalist hareket 12 Mart 1971 sonrasına göre daha yavaş ve daha büyük darbeler yemiş de olsa yeniden yükseliyordu. 1980’li yılların sonlarında sosyalist ülkelerin peşpeşe dağılması ve ardından 1991’de SSCB’nin de tarihe karışması sosyalist harekete büyük darbe vurdu. Yükselişin durmasının yanı sıra açık konuşulmasa bile bilinemezlik ortalığı sardı.

Yılların anti Sovyetçileri günlerinin geldiğini sandılar ama sosyalist ülkelerin birbirinin ardı sıra tarihe karışması onları da şiddetle etkileyecekti. Çin zaten yıllardan beri ABD ile yakın ilişki içindeydi ve SSCB’yi en büyük düşman olarak görüyordu. Arnavutluk’ta sosyalist düzenin çökmesi daha geç gerçekleşince Halkın Kurtuluşçuları umutlandılar ama bu da uzun sürmeyecekti.

1991 başında infaz düzenlemesiyle çok sayıda sosyalist tahliye oldu ve sosyalist hareket için çok sayıda bilinmeyenle dolu yeni bir dönem başladı. Sayı birden çoğalmıştı ama sayının o kadar da önemli olmadığı 1990’ların sonlarına kadar yapılan değişik birlik denemelerinin

sonuçsuz kalmasıyla daha iyi anlaşılacaktı.

O yılların hakim anlayışına göre “devrimciler birlik olmadıkları için yenilmişlerdi” ama kurulan değişik birlikler –en büyük örnek ÖDP idi- fiyaskoyla sonuçlanacaktı.

Türkiye’de yaklaşık on yıl hapisane hayatından sonra tahliye olanlar dışarıda bambaşka bir dünyayla karşılaştılar. Dayanışmanın zayıfladığı, çıkarıcılığın geliştiği, 1970’li yılların sonlarındakinden oldukça farklı bir dünyaydı bu...

Hapse girilen zamanki toplumla çıkıldığı zamanki toplum birbirinden oldukça farklıydı. Bu farklılığı en ağır yaşayan Haydar Kutlu olsa gerektir.

1987’de Behice Boran’ın ölümünün ardından Haydar Kutlu ile Nihat Sargın ülkeye dönme kararı aldılar. Bu karar aynı zamanda altı parti tarafından kurulmuş ve bir süredir fena sayılmayacak faaliyet gösteren Sol Birlik’in de sonu oldu.

Onlar hapisanedeyken sosyalist ülkeler dağıldı. Dışarıdayken SSCB vardı, çıktıklarında yoktu ve bu durum en fazla TKP’yi –sonraki adıyla TBKP- etkileyecekti.

Haydar Kutlu bu durumu, “Girdiğim zamanki dünya ile çıktığım zamanki dünya birbirinden çok farklıydı” sözleriyle açıklayacaktı.

Almanya ve Avrupa genelindeki sosyalist harekette önemli dağılma yaşandı.

1990’lı yıllar sonuçsuz kalan birlik çabaları ve sonraki dönem de örgütlerin farklı isimlerle yeniden kurulmaya çalışılmasıyla geçecekti.

O dönemin dağınıklığının halen sürdüğü söylenebilir. Teorik olarak durum o yıllardaki kadar kötü değildir çünkü 1990’lı yıllarda hakim olan ve sosyalist ülkelerin

dağılmasını bir an önce açıklayabilmek için yapılan teori uydurmacılığı eskisi kadar etkin değildir. Uydurma teoriler fazla yaşayamadılar, yerini başka uydurmalar aldı ve onlar da sonuçsuz kalacaktı.

Birleşme ve ayrışmanın birlikte gittiği bir dönemde yaşıyoruz. Bazı birlikler yapıldı ama sosyalist hareketin genelini etkileyecek düzeyde olmadı. Yapılmaya çalışılan geniş birlikler ise, eylem birliği düzeyinde bile olsalar, uzun ömürlü olamadılar.

Bu dönemde pratiği bırakmadan teorik aydınlanmanın belirleyici olduğu görüşündeyim. Diyelim ki son altı yıldır –tabii önceki birikim temeli üzerinde- bu yönde oldukça çaba sarf ettik, etkisiz olduğu da söylenemez. Ektinin daha geniş olmasını isterdik ama ne yapalım ki ortam çok kötü...

Ne yapacağın konusunda az çok açık bir görüş sahibi olmadan büyük enerji harcayarak oraya buraya koşturmak insanların bıkmasını ve uzaklaşmasını getiriyor. Bunu sürekli olarak yaşıyoruz.

Yine de durum eskisi kadar kötü değil...

2000’li yılların başlarında sosyalist ülkelerde burjuvazinin komünist partilerinden çıktığını söylediğinizde sessizlikle karşılanırdınız. Çin’de komünist partisi önderliğindeki kapitalizm iyice görünür duruma gelince başka nedenlerin de eklenmesiyle bu sessizlik yavaştan söndü. Önümüzdeki yıllarda konu daha açık olarak konuşulacaktır.

Alt emperyalizm konusundaki tartışma ise son derece olumludur. Farklı görüşler olabilir ve kaçınılmaz olarak böyle olacaktır. Önemli olan 20 yıl önce kimsenin alırdmadığı bir kavramın önemle gündeme gelmesidir.

Gelişmeler durumu açıkça ortaya koymaya başla-

yınca eskiden aldırılmayan belirlenmelerin önemini anlamak iyidir ama pek de iyi değildir. Bunları önceden görebilmek gerekirdi. Teoride ve pratikte sarsıcı değışiklikler yaşandı ama sosyalizmden kapitalizme geçiş konusunda neredeyse 25-30 yıl süren belirsizlik yaşamak çok fazladır.

Bundan sonra umarım bu kadar beklenmez...

2 Ağustos 2020

40 YIL SONRA AP VE AKP

1969 yılının ülke tarihinde önemli yeri bulunuyor. Sola yönelik siyasi cinayetlerin açıkça başladığı yıldır. Cinayetlerin ve cinayet teşebbüslerinin demek daha doğru olur...

1969 yılı başlarında İstanbul'da yapılan anti emperyalist miting, islamcı sloganlar atan gerici bir grup tarafından basılır ve iki kişi öldürülür.

O günlerin teknik olanakları bugünkü ile karşılaştırılmayacak kadar geridir ama çekilen bazı fotoğraflar fazla söze gerek bırakmayacak kadar açıktı.

Cumhuriyet gazetesi ilk sayfasında yere düşmüş bir göstericiyi bıçaklayan bir kişiyi görüntülemişti. Görüntüde üçüncü bir kişi daha vardı. Tepelerinde dikilen bir toplum polisi, önünde olan olayı görmemek için başını öteki tarafa çevirmişti. Bu fotoğraf Taksim'de ne olduğunu anlatmak için yeterliydi.

Kimdi bu “Kanlı Pazar” olarak bilinecek saldırıyı yapanlar?

O yıllarda MHP zayıftı. Militan eğitmek amaçlı “komanda kampları” kurulmuştu ama henüz yeniydiler.

İktidarda Süleyman Demirel'in Adalet Partisi iktidarı vardı ve devrimci gençlik hareketine yönelik asıl saldırgan güç de daha sonra Akıncılar adını alacak olan İslamcılardan oluşuyordu.

Örgütleri MTTB (Milli Türk Talebe Birliği) idi. İlim Yayma Cemiyeti, Komünizmle Mücadele Dernekleri öteki bilinen örgütleriydi.

Gazeteleri Tercüman idi. Yazarları ise, Ahmet Kabaklı, Rauf Tamer, Bedii Faik ve Nazlı Ilıcak idi.

Aynı yılın sonlarına doğru bu saldırganlar bir cuma namazının ardından Kayseri’de yapılmakta olan TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) kongresini basacak ve içerdekileri yakmaya kalkışacaktı. TÖS Başkanı o yıllarda Fakir Baykurt idi.

Bugünle o gün arasında bağlantı kuralım. Bağlantı kişiler düzeyinde oldukça yakındır.

Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül ve AKP’nin çok sayıda önde gelen kişisi MTTB kökenlidir. Komünizmle Mücadele Dernekleri Başkanı ise Fettullah Gülen idi. Bugün 1969 ruhu, dini motiflerle bezenmiş saldırgan ve katliamcı ruh yeniden yaşıyor.

Yer aynı: Taksim.

Bir tarafın kadroları aynı: MTTB’liler.

O zamanın gençleri değişmişler. O yıllarda genç olanlar şimdi 60 yaşın üzerindeler. Yerlerine yeni bir kuşak geldi. Ama olanlar o kadar da yeni değil, 44 yıl öncesinin devamıdır. Zihniyet aynı. Haklarını isteyen insanlara gösterilen büyük düşmanlık aynı.

“Camide içki içtiler” söylemi, o yılların “camiye bomba attılar” söyleminden farklı değil. 1969’da Demirel’in “halkın temsilcisiyim” söylemiyle bugünkü Erdoğan’ın söylemi arasında da fazla fark bulunmuyor.

Polis yetersiz kalınca AP ya da AKP gençlik kollarının sokaklara dökülmesini ve saldırmalarını istemek de farklı değil.

AP ve AKP’nin ekonomideki icraatlarının arkasına sığınmaya çalışması da farklı değil. Süleyman Demirel ile Recep Tayyip Erdoğan’ın ülkenin ekonomik performansı

hakkındaki konuşmaları bile birbirine benziyor. Demirel de “barajlar kralı” idi, biliyorsunuz.

2013 yılında sergilenen büyük direnişte önemli yenilikler var. Kitlesellik ve yaygınlık yeni. Önce kendisi için istemek, tanınmayı ve hayatına karışılmamasını istemek yeni. Bununla birlikte eski film de sürüyor.

MTTB’liler yine karşımızda. Fettullah Gülen yine karşımızda. İktidarın sivilleriyle polis işbirliği yine karşımızda. O zaman da toplumda azınlıktık, şimdi de azınlığız...

Önemli azınlıkların neler yapabileceğini yeniden göreceğiz...

23 Haziran 2013

40 YIL SONRA BEYLERDERESİ

40 yıl önce, 26 Ocak 1976'da, İlker Akman, Hasan Basri Temizalp ve Yusuf Ziya Güneş polis ve jandarmayla girdikleri silahlı çatışmada hayatlarını kaybettiler.

“Şehit oldular” gibi uygun olmayan bir deyim kullanmıyorum. İlker ve Hasan Basri ateistti. Yusuf'u tanımıyorum ama farklı olduğunu da sanmıyorum.

Ateist insanlar için bile “şehit” gibi dini bir terimin kullanılmasını AKP'nin başarısı olarak görmek gerekir. Dini söylem karşıtlarının ifadesine bile girmiştir. Kafa yapısıyla söylem arasında yakın bağlantı vardır.

İlker ve Hasan Basri ile ilgili olarak çok sayıda yazı yazdım. Bunları

<http://thkp-c-acilciler-tarih.blogspot.com> 'da okuyabilirsiniz.

Yusuf Ziya ile ilgili olarak da Samsun Çarşamba'daki cenaze törenini anlatmıştım. Yazılmadık ne kaldı diye düşündüm, bir şey kalmamış...

1975 yılı ortalarında Ankara'da legal hareketten kopmamız daha ayrıntılı anlatılabilir.

İlker, TMMOB Yönetim Kurulu'nda örgütlenme alanında görevli olarak çalışıyordu. Ben de yeni kurduğumuz Kimyagerler Derneği'nin başkanıydım.

Kimyagerlik yeni bir meslek olduğu için kimya mühendisleri gibi odamız yoktu. Arada bir Kimya Mühendisleri Odası'nda toplanır, atacağımız adımları tartışırdık. Kimyagerlerin de odası olması için TBMM'ne başvurmayı

planlıyorduk. Sonuçta kimyagerlik de mühendislik gibi bir meslekti ve kısa sürede hedefe varacağımıza inanıyorduk.

Hacettepe Hastanesi Biyokimya'da çalışıyordum ve sağlık çalışanlarının örgütlenmesi de başka bir konuydu. Daha ilk adımda "sendika mı, dernek mi" tartışması başlamıştı. İstanbul'daki Sağlık-İş örneğinden hareketle sendika alternatifini savunuyordum. TKP'liler derneği savunuyordu.

Legalde örgütlenme oldukça hızlı geliyordu, nereye elimizi atsak iş çıkıyordu ve bu alan giderek tümüyle bütün zamanımızı alıyordu.

Legaldeki örgütlenmenin önemini inkâr etmiyorduk ama biz ne yapıyorduk?

Savunduğumuzla yaptığımız birbirine uymuyordu. Devrimci Gençlik ile (sonraki Devrimci Yol) aramızdaki temel ayrılık da bu değil miydi? Bize göre yasadışı örgütlenmenin geliştirilmesi esastı. Legaldeki örgütlenmeye karşı değildik ama bu örgütlenme temel alınmamalıydı. 1971'i yaşamış insanlar için bunun açık olması gerekirdi ama değildi.

Dev-Genç'in Ankara'da yüzlerce ilişkisi vardı ama 12 Mart 1971 darbesinden birkaç ay sonra kalacak ev bulamaz olmuştuk. THKP-C legal ilişkilerden doğmuştu, hem erken harekete geçmek zorunda kalmış ve hem de bu ilişkilere fazla güvenmişti. Polis baskısı karşısında kısa sürede yüzlerce ilişkiden geriye pek azı kalmıştı. Yakalanmalar vardı ama asıl sorun bu değildi. Legal dönemin keskin devrimcileri bir kenara çekiliyor, legaldeki Dev-Genç ilişkileri üzerinde yükselen THKP-C'nin çevresi de kısa sürede boşalıyordu.

1974 sonrasında hem TKP ve hem de Devrimci Gençlik bu ilişkiler temelinde örgütlenecekti. İnsanlar illegali-

teye bulaşmak istemiyordu. THKP-C'yi savun, birkaç yıl önceki anılarını bire bin katarak anlat, hem devrimci görün ve hem de hayatını yaşa. Zamanın modası böyleydi.

İlker çalıştığı alanda sıkıntılıydı çünkü 1971 öncesinde Ankara'da devrimci harekette biraz olsun tanınan kişilerin büyük bölümü üniversitelerini bitirmişler, çalışmaya başlamışlardı. Bu kesim, geçmişini fazlasıyla kullanıyordu. Bu insanlara THKP-C'nin görüşlerini anlatmak mümkün değildi. Zaten biliyorlardı ama tıpkı o zamanki gibi önce legalde iyice örgütlenilecek, sonra silahlı mücadeleye başlanacaktı; onlara göre. Böyle yapıldığında ne olduğunu gayet iyi yaşamıştık.

İlker başlangıçta bu kesimde örgütlenme yapılabilirliği görüşündeydi ama olmuyordu. Kişiler geçmişlerini hemen İlker'e karşı kullanmaya başlıyordu. İlker çok az tanınıyordu ve bunu kullanıyorlardı.

Bazı kişiler Mahir Çayan'ı tanımış, belki kısa süre hapse de girmiş ve tahliye olunca da devrimci görünerek hayatını yaşamaya başlamıştı. Bir süre sonra İlker de bu insanlardan bir şey çıkmayacağını anladığı için TMMOB'deki işinden ayrılmıştı.

Aynı şekilde, ben de Kimyagerler Derneği ikinci genel kurulunda yeniden başkan adayı olmadım. Dernek daha sonra oda oldu mu, bilmiyorum. Sağlık emekçileri alanındaki çalışmadan da çekildim. Bilinmeyen ve yaklaşık on ile yayılmış bir örgütlenmemiz vardı ve asıl yapılması gereken bunun genişletilmesiydi. Legal çalışmayla da biraz olsun uğraşabilirsek iyi olurdu ama ikisine birden zamanımız yoktu.

Ek olarak, para bulmamız gerekiyordu. İyi para kazanıyordum ve ilk silahlarımızı da bu parayla almıştık ama büyümüştük. Artık yüksek bile olsa devlet memuru maaşıyla idare edemezdik.

Legalden çekildik. Aradan 40 yıl geçtikten sonra bile hakkımızda yapılan “pasifisttiler” değerlendirmesinin temeli buradadır. Legal ilişkilere gömülenlerin 12 Eylül sonrasında ne yapabildiklerini de hep birlikte görecektik. Görülmeyen çalışma yokmuş gibi değerlendiriliyordu! İnsan her şeyini legale bağlamışsa böyle düşünülmesi de anormal sayılmazdı.

Bugünü olmayan geçmişe sığınır. Geçmişe uydurma eklemeler yapar ve onlarla idare etmeye çalışır. Bu durumu 1974 affından sonra yaşamıştık. Legal alanı dolduran çok kişinin dilinden Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş düşmüyordu. Şöyle tanışmışlar, böyle konuşmuşlar, falan filan. Konuşmuşlar da bir şey olmuş sanki! Geçti o günler, şimdi ne yapıyorsun, onu söyle!

İlker bir keresinde “yer değiştirebilseydik iyi olurdu” demişti. Bu tipler her fırsatta geçmişten söz ediyor ve bunu İlker’e karşı kullanıyordu. Bana karşı kullanamazlardı, geçmişte gösterilmiş faaliyet söz konusu ise, çoğundan daha iyi durumdaydım. Hem yer değiştirmemiz mümkün değildi, hem de bu çevreden hiç hoşlanmıyordum. Bu çevrenin örneklerini devrimci okul arkadaşlarımda da görmüştüm. Diplomayı alır almaz öyle bir değişiyorlardı ki, bu kadar olur!

Böyle bir değişimi teorik olarak okusaydım inandırıcı gelmezdi, ama pratikte yaşıyordum. ODTÜ gibi prestijli bir üniversite bitirilmiş, iş bulmak da sorun değil, kolayca bulunuyor. Şimdi diplomanın zevkini çıkarmak, evlenmek, askerlik işini halletmek ve bir yandan da devrimci görünerek yaşamak gerekiyordu. Bizim böyle bir çevreyle işimiz yoktu.

Ne yazık ki, İlker ve Hasan Basri ve onlardan bir yıl sonra da hayatını kaybeden Yüksel fazla yaşamadılar, o zamanki tercihimizin sonuçlarını göremediler.

O tercih olmasaydı, sonrasında Acilciler olarak bilinecek isim de olmazdı. Evet, Türkiye Devriminin Acil So-runları büyük etkisi olan önemli bir broşürdü ama üzerinde yükseldiği bir yapı olmasaydı, sadece teorik değeri olurdu, o kadar.

Tıpkı, Kesintisiz Devrim II-III gibi. Mahir Çayan savunduklarını yapabildiği kadar hayata geçirmeye çalışmasaydı, bu yazının da sadece teorik değeri olurdu; o kadar...

İnsanın içinde yaşadığı ortamdan etkilenememesi mümkün olmadığı için yaptığımız zor bir tercihti ama gerginlikler yaşayarak da olsa yapabildik.

Bu yapılamasaydı, sonrası da olmazdı veya onlarca yapı arasında kaybolup giden bir örnek olarak olabilirdi. Ardından unutulup giderdi.

Aradan 40 yıl geçtikten sonra bile Beylerderesi hatırlanıyorsa, Yüksel Eriş biliniyorsa; o karar sayesinde. Aksi durumda Acilciler olarak bilinen örgütün kimler tarafından kurulduğu, önemli militanları 40 yıl sonra kimin aklında kalırdı?

24.01.2016

45 YIL SONRA CHE GUEVARA

Che Guevara 45 yıl önce Bolivya'da yaralı olarak yakalandıktan sonra öldürüldü. Bolivya hükümeti CIA ile de görüştüktan sonra, Che'nin dirisinin başlarına dert olacağından hareketle öldürülmesine karar verdi. Che'nin konulaacağı hapisane muhtemel baskınlara karşı güvenli olmalıydı. Dahası Che'nin yargılanması da dünya çapında olay olacaktı. Bu nedenle öldürüldü ve cesedi ortadan kaldırıldı.

Che'nin kemikleri Bolivya'da diktatörlüğün sona ermesinin ardından yapılan aramalarla bir havaalanı pistinin altında bulundu ve bulunduğu yerden çıkarılarak Küba'da toprağa verildi.

Che sadece gerilla savaşı konusunda değil, bundan daha önemli olarak sosyalizmde yeni insanın ortaya çıkarılması konusunda önemli görüşler öne sürmüş ve bunları uygulamaya çalışmıştır.

Etik Yayınları tarafından çıkarılan 1900'den Günümüze Büyük Düşünürler Kitap Dizisi'nin üçüncü cildinde yer alan Che Guevara yazısına bakılabilir. (S. 565-614)

Bu yazıda Che'nin gerilla savaşı anlayışının bizdeki serüveni üzerinde durmaya çalışacağım. Che'nin gerilla savaşının esası, hareketli gerilla birliğine dayanır. Bu birlik coğrafi ve nüfus olarak uygun bir bölgede sürekli dolaşarak eylem yapar, zamanla çoğalır ve kurtarılmış bölge kurulur ve savaş bu temelde büyüyerek gelişir. Tabii hareketli gerilla birliğinin kısa sürede yok edilmesi de mümkündür. Nitekim Che'nin gerillası Bolivya'da bu durumla karşılaşmıştır.

Mahir Çayan Kesintisiz Devrim II-III'de Che Gue-

vara'dan çok sayıda alıntı yapmış olmakla birlikte, THKP-C'nin kır gerillası deneyimi yoktur. Savaşın şehir gerillasıyla başlayacağı da zaten ilgili yazıda ifade edilmiştir. Savaşın ikinci aşamasında, şehir gerillası geliştirilirken kır gerillasına başlanacaktır.

THKO için de benzeri bir saptama yapılabilir. Nurhak'a çıkan gerilla birliği kısa sürede imha edilir. THKO asıl etkisini ve tanınmışlığını Ankara'da yaptığı eylemlere borçludur.

1970-1972 sonrasında ortaya çıkan THKP-C'li gruplar arasında halk savaşı çok konuşuldu. Doğal olarak Che'ye de referans verildi. Ama hiçbir örgüt ciddi olarak halk savaşına girişemedi. Devrimci Sol'un bazı girişimleri oldu, sonuç vermedi. Halk savaşı verdiğini savunan TKP-ML ise bunu Che'ye değil Mao'ya dayandırarak yapmaya çalışmıştır.

Türkiye Devriminin Acil Sorunları -1'in ikinci bölümünde, Latin Amerika ülkelerindeki gerilla mücadelesi deneyimini incelerken ben de Che'ye referanslar verdim. Silahlı mücadeleye başladıktan sonra ise, Che'ye referans vermedim. Nitekim 1978 başlarında yazdığım Öncü Savaşının Politik Sanatı ile aynı yılın sonlarında yazdığım Öncü Savaşı ve Devrimci Kurtuluş, Devrimci Yol ve Devrimci Sol'un Eleştirisi yazılarında Che'ye referans yoktur. Bkz. www.thkp-c-acilciler-tarih.blogspot.com

Bu da normaldir, çünkü 1977'nin ilk yarısında yaptığımız büyük politik çıkışı yürütmek ve yönetmek zorunda kalmış bir kişi olarak verdiğimiz savaşın Che'nin kır gerillasıyla herhangi bir ilişkisini görmüyordum.

Gerilla savaşı hakkındaki yazılar kabaca ikiye ayrılabilir: İlk aşamada, sizden önceki deneyimleri ve bundan çıkarılabilecek sonuçları yazarsınız. İkinci aşamada, kendi deneyiminizin sonuçlarını yazmak daha ağır basar. Bir

başka deyişle, yaşamış olduğunuz pratiğin sonuçları yazılara yansımaya başlar. Eğer böyle bir pratiğiniz olmamış ise, sürekli olarak Mahir Çayan, Che Guevara deyip durursunuz ve bu da kimseyi bir yere götürmez.

Che Guevara ve hareketli gerilla birliğine dayanan kır gerilla savaşı hakkında en fazla yazı, Halkın Devrimci Öncüleri tarafından yazıldı. Yazıldı ama halk savaşına ciddi olarak başlamaya teşebbüs bile söz konusu olmadığı için bilinenin tekrarlanması ötesine gidilemedi. Pratiğin teorisi yapılamadı ya da teori geliştirilemedi.

Bu ülkede hareketli gerilla birliğine dayanan halk savaşı yürüten tek örgüt olan PKK ise Che'ye hiç referans vermez. Nedeni bellidir: PKK'nin yürüttüğü savaş ile Che'nin gerillası arasında benzerlikler bulunmakla birlikte büyük farklılıklar da vardır.

PKK başlangıçtan itibaren kurtarılmış bölgeye sahip olmuştur (ilk yıllarda Bekaa, daha sonra Kandil). Kürdistan'ın dört parça olması savaşta önemli bir avantaj oluşturmuştur. Dolayısıyla, Che için ancak mücadelenin gelişme aşamasında, kazanılmış önemli başarıların ardından ortaya çıkabilecek olan kurtarılmış bölge, PKK için baştan itibaren var olmuştur.

Gelişen teknolojinin de hareketli gerilla birliğine dayanan gerilla savaşının önemini azaltmasından söz edilebilir. İnsansız hava araçları artık gerillayı sarp dağlarda ve karanlıkta bile bulabilmektedir. Eskiden olduğu gibi ordu birliklerinin yerini bulmaya çalıştığı gerilla birliği söz konusu değildir.

Bu durum, gerillanın, TDAS'ta örnekleriyle açıklanan bir çeşit milis karakterine bürünmesini, toplanıp dağılmasını gündeme getirir. PKK'nin "kurallara uymadığından" söz edilir. Hangi kurallardır bunlar?

Che'nin gerilla savaşı kuralları olsa gerektir. 28 yıldır

savaşan ve savaşta başarılı da olan bir örgütün artık kendi gerilla savaşı kuralları vardır. Che'nin kurallarına neden uysun? Bu kurallar geçmişte kalmıştır. PKK savaşın içinde başka kurallar üretmiştir. Normali de budur. Che'nin gerillası Giap'ın gerillasına benzemiyorsa, daha sonra gelenler de Che'nin gerillasına benzemeyecektir.

İstanbul'da tanıyanlar tarafından Emmi olarak bilinen bir arkadaşın güzel bir belirlemesi vardır. HDÖ'lü arkadaşların hareketli gerilla birliği üzerine yazılarını okumuş ve "Halk savaşı hakkında bu kadar yazı yazan, bu savaşı yapamaz!.." saptamasında bulunmuş.

Sizden önceki teoriyi zorunlu olarak öğreneceksiniz, ama bununla yetinmeyip kendi pratiğinizin teorisini de yapacaksınız. Bu teoriyi önceki teoriye ekleyecek ve gerekirse öncekindeki bazı bölümleri değiştireceksiniz. Gerilla savaşının her yeni bölümü kendisinden önceki bölümden bazı kısımları atar, yerine kendi pratiğinin teorisini koyar. Pratiğiniz yoksa bunu yapamazsınız ve sürekli olarak eskiyi tekrarlıyorsunuz.

Che'nin gerillası çoktan bitti. Ülkemizde gerilla savaşına bakacaksanız, PKK'nin gerillasını dikkate alacaksınız. Bu savaşın da Che'nin gerillasına benzemeyen yanları az değildir.

Kendi deneyimimize dönersek: Dünyanın en bilinen şehir gerillası örgütü Tupamaros'tur, ancak TDAS'ı yazdığım 1974-75 yıllarında bu örgütle ilgili olarak İngiltere'de herhangi bir yazı bulamadım. İspanyolcada mutlaka vardı ama bu dili bilmiyordum. Dolayısıyla, şehir gerillası konusunda Marighella tek kaynağımız oldu denilebilir. Gazete haberleri dışında Tupamaros hakkında o yıllarda bilginim olmadı.

Venezüella'da da şehir gerillası vardı ama bu gerilla ağırlıkla kır gerillasına destek özeliği taşıyordu. Peru'da sa-

dece kır gerillası vardı. Arjantin'deki Monteneros hakkında da pek bilgim yoktu. Kolombiya'da sadece kır gerillası bulunuyordu. Nikaragua ve El Salvador ise birkaç milyon nüfuslu küçük ülkelerdi ve bu ülkelerdeki deneyimlerden önemli şeyler öğrenilmesi mümkün değildi.

Acilciler bir dönem devrimci hareketin oldukça bilinen bir örgüt durumuna geldiyse, sayısal gücünün oldukça üzerinde tanınmışlığa ulaştıysa, bu durum kafamızı kullanmamız ve kendi politikamızı kendimiz çizmemiz sayesinde oldu.

Öncü savaşı politik bir savaştır. Önemli olan askeri eylemin boyutu değildir; ne zaman, hangi hedefe yönelik olarak ve nasıl yapıldığıdır. Acilciler'in en fazla ses getirmiş, günlerce gazete manşetlerinden inmemiş eylemi askeri olarak kurşunlama kategorisine giren Intercontinental eylemidir. Hedef 1 Mayıs 1977 katliamında önemli rol oynayan Intercontinental oteli. Eylem meydan okuyan tarzda yapılıyor. Taksim Meydanı'nda otele ön cepheden ateş açarak eylem yapmak ve kaçabilmek ne demek?

İki yıl sekiz ay sekiz ayrı cezaevinde kaldım. Adli mahkumla sürekli ilişkim oldu ve her yerde sorulan soru aynıydı: Bize oteli anlat, nasıl yaptınız?

İstanbul mahkumu bile Taksim'de eylem yapmayı anlamakta zorlanıyordu. Bunu kimseden öğrenmedik, kafamızı çalıştırdık, kendimiz bulduk. Gerilla savaşında başka türlü de yürünmez zaten.

Sonuçta başarılı olun ya da olmayın, ki Latin Amerika ülkelerindeki gerilla savaşlarının büyük bölümü başarısız oldu, savaşta ancak özgün katkılarla ileri adım atabilirsiniz. Sizden önceki deneyleri tekrarlayıp durmak marifet değildir ve gerilla savaşının en popüler olduğu günlerde bile sizi bir yere götürmez.

9 Ekim 2012

45 YIL SONRA KÜRESEL '68

1968 yıllarca ABD ve Fransa'ya –biraz da diğer kapitalist Avrupa ülkelerine– özgü olarak düşünöldü ve Türkiye gibi farklı ölkelerdeki 68'lerin de –kendine özgü dinamikleri bulunmakla birlikte– esas olarak bu ölkelerden etkilendiği varsayıldı.

Son 10-15 yılda ise 68 ile ilgili değerlendirmelerde başlıca üç büyük değişme oldu: Birincisi: 68'in küresel ölçekte değerlendirilmesi gerekir. 68'in önemli olayları arasında büyük etkileşim vardır. 68 birkaç öлкеye indirgene-meyecek kadar geniş çaplıdır.

İkincisi: 68 bir ya da birkaç yıl değil, uzunluğu ölkelere ve bölgelere göre değişen bir dönemdir. Örneğin, Latin Amerika 68'inin Küba devrimi (1959) ile başladığı, Allende'ye karşı yapılan darbe (1973) ile sona erdiği genel olarak kabul edilir. 68'den değil, “uzun 68”den söz edilmesi gerekir.

Üçüncüsü: 68 sosyalist ölkelerde de değişik oranlarda gerçekleşti. Yıllarca 68'in gelişmiş ya da az gelişmiş kapitalist ölkelerle sınırlı olduğu düşünöldü, ancak bunun doğru olmadığı dönemin tarihi tek ölkeler ya da bölgeler olarak değil de küresel çapta değerlendirildiğinde ortaya çıktı.

Bu maddelere 68'in farklı bölgelerdeki sonuçlarına göre sonraki yirmi yılın hazırlanmasında önemli rol oynadığı ve bazı ölkelerde önemli kültürel değişimlere yol açtığı da eklenmelidir.

Bu yazıda küresel ve uzun 68'in bütün özelliklerine yüzeysel değinmek yerine, sadece birkaç özellik üzerin-

de durulacaktır. Sosyalist ülkelerde 68, Federal Almanya 68'i ve Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) ve Türkiye 68'inin bazı özellikleri...

Sembol bir yıl olarak 1968 başka önemli gelişmelerin de başlangıcıdır. Katoliklikle sosyal kurtuluşu birleştiren kurtuluş teolojisinin ortaya çıkışı, kadın hareketinde büyük dönüşüm, yeni sosyal hareketlerin ortaya çıkması ve işçi sınıfının sosyal kurtuluşa başlıca özne olma rolünün sorgulanması gibi önemli gelişmeler üzerinde bu yazıda durulmayacaktır.

Sosyalist Ülkelerde 68

Sosyalist ülkelerde 68 örneği olarak Çekoslovakya'daki "Prag baharı" akla gelir ve bu da 68 kapsamında ele alınmazdı. Bu durum 68'in ne olarak tanımlandığına bağlıdır. 68 anti-emperyalizm, Vietnam savaşı ve kapitalizme karşı mücadele ile sınırlı olarak ele alınırsa, sosyalist ülkelerde 1960'lı yıllarda olup bitenlerin bu kapsamda değerlendirilmemesi doğaldır. Ne ki, 1960'lı yıllarda sosyalist ülkelerde ortaya çıkan hoşnutsuzluk, önemli tartışmalar ve hareketlenme Çekoslovakya'ya özgü değildir. Polonya ve Yugoslavya'nın yanı sıra Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nden (DAC) de söz edilmesi gerekir.

1960'lı yıllar sosyalist ülkelerde iktidardaki sosyalizmin büyük sorunlarının tartışıldığı, emperyalist ülkelerde şekillendiği görülen bilimsel-teknolojik devrime karşı seçenekler konusunun gündemin merkezinde olduğu, çözüm yollarının arandığı ve kendisini sosyalist olarak tanımlayan güçler arasında sık sık sertleşen bir mücadelenin yürüdüğü yıllardır. Sorun Doğu ve Orta Avrupa ile sınırlı değildir. Benzeri tartışmalar, sayılan örnekler kadar açık olmasa bile, SSCB'de de gündemdedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nde (ÇHC) sosyalizmde farklı gelişme yolu

kapsamında değerlendirilebilecek Kültür Devrimi de 1966 yılında başlar. 1960'lı yıllar sosyalizmde yeni gelişme yollarının arandığı, dünya sosyalist hareketinin SSCB ile HC ekseninde bölündüğü yıllardır.

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması ve 1991'de SSCB'nin dağılmasının 1960'lı yıllarda yapılan tartışmalar, bulunamayan czmler ya da sonuç vermeyen czm yollarının ardından geldiği dikkate alınırsa; bu yılların sosyalist ülkelerin yirmi yıl sonraki geleceğinin şekillenmesinde önemli işlev taşıdığı, Çekoslovakya ile simgelenen ama bundan ibaret olmayan sosyalist lkeler 68'inden söz edilebileceği de görülebilir.

68, küresel ölçekte, içinde yaşanılan düzenden duyulan hoşnutsuzluğa karşı harekete geçmeyi içerir. Belirli bir merkez, ortak amaç yoktur. Yöntemler farklıdır ve birbirini bazen ileri boyutlara varan etkileme söz konusudur. Bu bağlamda iktidara gelmiş ve orada tutunmuş sosyalizmin gelişme sorunlarının iyice ortaya çıktığı, iddia edilenle gerçekleşen arasındaki büyük farklılıktan kaynaklanan sosyalist yabancılaşmanın yoğunlaştığı ve bunun harekete geçmesi kapsamında sosyalist lkeler 68'inden söz edilebilir.

Yazının konusu reel sosyalizm tarihi olmadığı için bu dönemde yapılan tartışmalar ve yaşanılan tasfiyeler üzerinde durmayacağım. Okur, sosyalizmin en gelişmiş lkesi DAC ekseninde bir inceleme için 1989 Berlin Duvarı (İmge Kitapevi 2005) kitabına bakabilir.

Federal Almanya 68'i ve RAF

1968 yılında Federal Almanya ya da Batı Almanya ile DAC farklı ülkelerdir. Federal Almanya 68'i toplumda yolu açılan büyük kültürel değişim açısından önemlidir. Naziler neredeyse tümüyle dış gler (Kızıl Ordu ve mt-

tefik ordular) tarafından yenildi. İçerde ağır baskı uygulandı, her çeşit muhalefet tasfiye edildi; bu durum gerçek olmakla birlikte, Nazilerin halktan büyük destek gördüler. Naziler tabandan gelen kitle hareketiydi. Gelişikleri oranda devletin olanaklarından da yararlandılar, ama bu durum onların önemli entelektüellere ve iyi kadrolara sahip olmaları gerçeğini değiştirmez.

Alman halkının 1933-1945 arasında Nazilere karşı önemli direniş gösterdiği söylenemez. Direnenler de oldu, ama başarılı olamadılar. Nazilerin sahip olduğu kitlesel desteğin önemli psikolojik ve kültürel temelleri vardır. 1950 sonrasında bu konuda çok sayıda araştırma yapıldı. Adorno'nun "Otoriter Kişilik"i, Lorenzer ve König'in Hitler ve Nazilerle ilgili incelemeleri, aile yapısından eğitim sistemine kadar geniş bir alanda Nazi ideolojisinin dayandığı temelleri gösterdi. Ekonomik kriz ve Versay Antlaşması'nın da önemli etkisi bulunmakla birlikte, Nazizmin kitle desteği sadece bunlarla açıklanamaz. Kitle temeli olan faşizmi, kültürel öğeleri dışarıda tutarak, esas olarak tekelci burjuvazi ile açıklamak mümkün değildir.

1945 sonrasında Federal Almanya ve DAC'de bulunan halk, aynı halktı. Nazileri sonuna kadar desteklediler ve yenildiler. Şimdi ise kendilerini ister parlamenter demokratik isterse sosyalist ilan etsinler, Nazi döneminin güçlü kültürel etkisinden kurtulabildikleri söylenemez. Dışardan halk getirilemeyeceğine göre başka türlü de düşünülemez.

1945-1968 arasında iki Almanya'da geçmişle iki ayrı çeşit hesaplaşma yaşandı. Her ikisinde de Naziler lanetlendi. Federal Almanya'da Nazizm NSDAP'ye (Almanya Ulusal Sosyalist İşçi Partisi) bağlanırken, DAC'de tekelci kapitalizm temeli öne çıkarıldı. Her iki ülkede de nazizmin kültürel temeli üzerinde durulmadı. DAC'de iktidarda olan SED (Almanya Sosyalist Birlik Partisi) için buna

zaten gerek yoktu, çünkü asıl temel olan kapitalizmin tasfiyesiyle sorunun bittiği düşünülüyordu.

Federal Almanya 68'i (DAC farklı bir 68 yaşadı) nazizme yol açan önemli faktörler arasında bulunan kültürle hesaplaşmanın yolunu açtı. Federal Almanya 68'inde başka ülkelerde görülmeyen oranda kuşaklar arası çatışma yaşandı. Nazileri oylarıyla iktidara getiren ve Naziler için savaşan babalara ve dedelere karşı isyan bu ülke 68'inde önemli yer tutar. Alternatif çocuk yetiştirme teorileri ve bunları uygulayan kurumlar, yabancı düşmanlığı aleyhine açılan kampanyalar (Nazizm karşıtlığının önemli bileşenidir), kadın hareketi ve barış hareketinin gelişmesi hayata geçti.

RAF'ın ilginçliği ve önemi burada ortaya çıkar. Başka ülkelerde olduğu gibi Federal Almanya'da da 68 hareketi gelişirken parçalandı ve bir bölüm silahlı mücadeleye yöneldi. Çekirdek kadroları ve aktif sempatanlarıyla birkaç yüz kişiden ibaret olan RAF ülke tarihinde önemli rol oynadı. RAF için söylenen, "bu kadar az olan ve hakkında bu kadar inceleme yapılan başka örgüt yoktur" saptaması doğrudur.

RAF, dönemin F. Almanyasını faşist olarak nitelendiriyordu. O zamanki ülke için faşist denilemez ama toplumdaki önemli pozisyonları işgal edenlerin oldukça büyük bölümü eskiden NSDAP üyesiydi ve bunların bir bölümü eskiden aktif Nazi idi. Tutuklu RAF kadrolarıyla hapisanede uzun söyleşiler yapan bir bölüm psikolog şu sonuca vardı: RAF, Alman halkının Nazizme karşı gösteremediği direnişin 30-40 yıl gecikmeyle ortaya çıkmış halidir.

Direnışsizliğin, Nazilere karşı bir şey yapamamış olmanın acısı, aile içindeki ilk sosyalizasyonda -bilinçsiz olarak- çocuklara aktarılmış, bunların bir bölümü de RAF militanları arasında yer almıştı.

RAF'ın karşı çıktığı kültürel temel dikkate alınmadan açıklanamayacak üç özelliği daha vardır: Birincisi, silahlı eylemlere katılan militanlarının yaklaşık yarısı kadındır. İkincisi, açık desteğe dönüşme bile toplumda RAF'e –en azından bir dönem– beslenen büyük sempatidir. Üçüncüsü, önemli bir devlet yetkilisini öldürmekten aranan bir RAF militanının rahip babasının evinde kutlama partisi vermesi bu sempatiyi somutlar. Adam gazetecilere, “Zamanında ben yapamadım, ama kızım yaptı!..” der.

Bir ülkenin tarihinde sadece siyasi ve askeri değil aynı zamanda kültürel bir olgu olmak doğrusu her silahlı mücadele hareketine nasip olmaz.

DAC bu 68'i yaşamadı. 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından Nazilerin eski DAC bölgesinde verimli bir zemin bulmalarında bu tarihin ne kadar rolünün bulunduğu ayrı bir incelemenin konusudur.

Bizim 68'in Bazı Özellikleri

Bizim 68 başka ülkelerdeki 68'leri etkileyemedi, ama dışarıdan kuvvetle etkilendi. Başka ülkelerdeki örneklerinde de görüldüğü gibi 68 hareketi bir süre sonra parçalandı ve bir bölümü silahlı mücadeleye yöneldi. Bu yönelimde dünyanın öteki ucundaki bir ülkenin, Küba'nın önemli etkisi vardır. 1970-1972'nin iki silahlı mücadele hareketi, THKO ve THKP-C –farklı yorumlar yapmakla birlikte– Küba devriminden ve Latin Amerika ülkelerindeki silahlı mücadele hareketlerinden kuvvetle etkilendiler.

Burada yakından incelenmesi gereken ilginç bir durum söz konusudur: Her iki örgütün de önemli kadroları büyük oranda Ankara'dandır. İstanbul gibi işçi ve öğrenci hareketinin yoğunlaştığı bir kentin değil de Ankara'nın öne çıkması üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

1960 öncesinde sosyalist hareket Ankara'da yok denebilecek kadar zayıf iken, 1960-1970 arasında durum değişir. 68 hareketi üzerinde güçlü etkisi bulunan Kemalist cuntacıların –iktidara kısa yoldan el koyabilmek amacıyla– bu kente büyük önem vermeleri, ANT ve son yıllarda Sosyalist dışında zamanın teorik dergilerinin merkez bürolarının bu kentte olması, sosyalistler için Ankara'yı on yıl öncesiyle kıyaslanamayacak oranda öne çıkarır.

Ek olarak, her iki silahlı mücadele örgütünün önde gelen kadrolarının tamamına yakını yabancı dil bilmektedir. Bu özellik olmasaydı, Küba'nın da bizdeki 68'i derinden etkileyebilmesi söz konusu olmazdı.

Küba ve Latin Amerika konusunda çevrilmiş kitap yok gibiydi ve bu konudaki bilgi de kısa gazete haberlerinden edinilemezdi. THKO'nun büyük oranda ODTÜ kökenli olması, THKP-C'nin önemli kadrolarının da bu okuldan gelmesi (hepsi İngilizce biliyordu, SBF'li Mahir Çayan da Fransızca bilirdi), Küba ve Latin Amerika ilgili değişik metinlerin İngilizce ve Fransızca çevirilerinden okunmasını mümkün kıldı. O dönemin teorik tartışmalarına katılanlar genellikle yabancı dil bilirdi. Yabancı bir dilden okunan metinler farklı yorumlanırdı ama Türkçede bulunmayan kaynaklara da bu şekilde ulaşılmış olurdu.

68'in tarihimizde kültürel bir yeri de var mıdır? Bizim 68 için TİP'in 15 milletvekiliyle TBMM'ne girdiği 1965 yılından 12 Eylül 1980 arasındaki dönem belirlenebilir. Bizim "uzun 68'imiz 15 yıldır ve birbirinden farklı iki döneme ayrılabilir: 1965-1972 ve sonrasındaki dönem. 68'in ilk dönem tarafından belirlenen –Almanya'daki kadar olmasa bile– önemli bir kültürel yanı vardır. 68'in tanınmış isimlerinin yıllar sonra bile unutulmaması ve anılması da bunun göstergelerinden birisidir.

Geberut bir devlet geleneğine sahip olduğumuz biliyor. Devlete karşı konulmaz, devletle uğraşılmaz anla-

yışı bu geleneğin sonucudur ve TC tarihinde ilk kez bir bölüm sosyalist bu geleneğe –üstelik de silahlı olarak– karşı durmuştur. Hayatını kaybedenlerden bazıları, örneğin Sinan Cemgil, bunun farkındadır. “Biz fazla yaşamayacağız ama geride bir gelenek bırakacağız!..” sözleri ona aittir.

O yıllarda yarım asrı geride bırakmış olan sosyalist harekette ilk hapisten kaçış THKO ve THKP-C militanları tarafından Kartal-Maltepe askeri cezaevinden gerçekleştirildi. İnsanın kaçması için dışarıda gidebileceği bir yerin, gizlenebileceği ve sınırlı da olsa politik çalışmasını sürdürebileceği olanakların bulunması gerekir. Dışarıda bu olanakların yoksa kaçıp ne yapacaksınız? Sosyalist hareket ancak 1965 sonrasındaki dönemde bu olanaklara sahip olabildi ve önemli bir zihniyet değişikliği yaşandı.

Sosyalist harekette 1965-1972 arası kutsal bir dönemdir denilebilir. Hatalar yapılmış, yanlış görüşler de savunulmuştur ama o güne kadar gerçekleştirilemeyen önemli adımlar atılmıştır. Bunların aslında daha önce olması gerekirdi, ama gerçekleştirmeleri 1968’in hemen öncesi ve sonrasına rastladı. Bu nedenle gelecekte bu yıllar ne kadar aşılırsa aşılsın yine de kutsallıklarını koruyacaktır. Bizdeki 68, bu nedenle, bitmeyen 68 olarak da adlandırılabilir.

8 Nisan 2013

49 YIL SONRA, KANLI PAZAR!..

16 Şubat 1969'da İstanbul'da ABD'nin 6. Filosu'nun ziyaretini protesto eden ağırlığını genç öğrencilerin oluşturduğu kitleye Taksim Meydanı'nda İslamcılar saldıracak ve iki kişi öldürülecekti. Kanlı Pazar olarak da anılan bu saldırı Türkiye 68'inin önemli olaylarından biridir.

MHP yeni kurulmuş, militanlara askeri eğitim verilen "komando kampları" yeni açılmıştı. Devrimcilere saldıranlar özellikle İslamcılardı ve örgütleri de MTTB (Milli Türk Talebe Birliği) idi.

Kanlı Pazar saldırısı öncesinde de -çok sonra ortaya çıkacağı gibi- MTTB'de saldırıyla ilgili toplantı yapılmış, zamanın gerici yazarları da -özellikle Mehmet Şevki Eyyigisaldırının işareti vermişti.

Saldırıda ön planda rol oynayan bir başka örgüt de Komünizmle Mücadele Dernekleri idi. Bir ara Fettullah Gülen'in de başkanlığını yapacağı bu örgüt, komünist gördüğü herkese ve her harekete karşı ABD çıkarlarını savunmayı üstlenmişti.

Müslüman Türkiye bu kesimlerin alameti farikası olan slogandı.

Kanlı Pazar saldırısı polisin işbirliğiyle gerçekleştirilmişti. Polis alana çıkan öndeki grupla kalan kesimin arasına girerek bunları bölmüş ve öndeki az kişiyi saldırganlarla karşı karşıya bırakmıştı. Olay sırasında çekilen bir film daha sonra ODTÜ'de gösterilecekti, ben de izlemiştim.

Cumhuriyet Gazetesi ertesi gün birinci sayfada bir fotoğraf yayınladı: bir saldırgan yere düşmüş -ve daha

sonra ölecek olan- bir kişiyi bıçaklıyor, hemen yanındaki polis ise görmemek için başını çeviriyor. Bazen bir fotoğraf her şeyi anlatır denir ya, öyle bir fotoğraftı. Muhabir o anı iyi yakalamış ve hemen fotoğraflamıştı.

Aralarında Abdullah Gül'ün de bulunduğu AKP'nin önde gelen isimlerinin o dönemde MTTB üyesi olduklarını biliyor muydunuz? Onlar da aynı dönemin islamcı üniversiteli gençleridir.

1971'den başlayarak saldırgan bir güç olarak MHP öne çıkmaya başlayacak, kendisini Akıncılar olarak isimlendiren islamcı kesim daha geri planda kalacaktı.

68'den gelen devrimciler büyük oranda dağıldı, önemli bir bölümü düzenle bütünleşti ya da eski iddialarından vazgeçti. Buna karşılık islamcı kesimin daha fazla süreklilik göstermesi söz konusudur. Onlarda da dağılma mutlaka olmuştur ama süreklilik de görülebilecek kadar açıktır.

Türkiye bugünkü durumuna 3-5 yılda gelmedi. Arkada 49-50 yıllık bir geçmiş bulunuyor.

16.2.2018

5 MART 1971

40 yıl önce, 4 Mart'ı 5 Mart'a bağlayan gece, bir jandarma taburu Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını aramak gerekçesiyle ODTÜ yurtlarını basar. Ülke tarihinde ilk kez öğrencilerle asker arasında silahlı çatışma çıkar ve saatlerce sürer. Üç kişi; bir asker, bir öğrenci ve ODTÜ arazisinin yanındaki Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nde tepeye çıkıp çatışmayı izleyen bir aşçı –serseri kurşun isabeti sonucu– ölür.

Ne Deniz Gezmiş ve ne de öteki THKO'lular aylardan beri zaten yurtlarda kalmamaktadır. Sabah yurtlar boşaltılır, arama yapılır ama arananlar bulunamaz. Üniversite süresiz olarak kapatılır ve bir hafta sonra da 12 Mart darbesi olur.

5 Mart sabahı erkenden üniversiteye gitmek için bakanlıklar yanındaki ODTÜ otobüsleri durağına geldim. Başka öğrenciler de vardı. Otobüsler yoktu ve her taraf sivil kaynıyordu. Orada fazla durmayıp dağıldık ve okuldan gelen haberleri öğrendik. Önce SBF yurduna gittiğimi hatırlıyorum, oradan da yeni tuttuğumuz Kurtuluş Gazetesi'nin bürosuna gittim. Okul ancak yazıya doğru yeniden açıldı.

Ben hayatımda ilk kez üçüncü sınıfın ilk döneminde sınıfta kaldım. Zaten derslere girememiştim ki, sınıf geçeyim. Kimya bölümü kantinini çalıştırıyor ve kazanan parayı Sosyalist Fikir Klübü'ne teslim ediyordum. İleri Dergisi'nin son sayısının yazı işleri sorumlusu oldum. Bölümde öğrenci temsilcisiydim ve bununla ilgili olarak öğretim üyeleriyle yapılan toplantılara katılıyordum. Aylar nasıl geçti anlayamadım.

Dört dersin birisinden (Fiziksel Kimya dersi, bu dersi severdim) dönem başında çok iyi notlar almış olmam nedeniyle geçtim. Bir başkasından, Termodinamik, zor bela geçer not aldım. Organik Kimya'dan kaldım ve en önemli dersti.

Bilgisayar dersi sınavını ise unutmam mümkün değil. O yıl sınavlarda sigara içmek serbestti ve üç saatte yarım paket Yeni Harman içip sınavın büyük sorusuna farklı bir çözüm yolu buldum. Dolambaçlı bir yoldu ama doğru saydıkları için ondan da geçtim.

İkinci dönem de kalırsam, sınıfta kalıyordum. Üst üste iki yıl kalırsanız okuldan atılıyordunuz. ODTÜ böyleydi!

Üç dönem arka arkaya okunacaktı. Organik Kimya'dan kaldığım için de onun devamı olan dersleri alamıyordum ve okul otomatik olarak bir dönem uzuyordu. Ne yapalım, uzarsa uzasın!

O aylarda Ankara'da merkez irtibatta görevliydim ve sonradan öldürülen Koray Doğan'a bağlı olarak çalışıyordum. Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Sinan Kazım Özdoğan'ın kaldıkları evler arasında mekik dokuyordum.

"Derslere gir ve legaliteni bozma!.." talimatı aldığım için düzenli olarak derslere giriyordum. Yazın da zorunlu ders olarak Ankara'da bir fabrikada staj yaptım. Etlik yolundaki orduya ait ana tamir fabrikasında...

İkinci dönem geçtim, böylece son sınıfa ulaştım ve beklenmedik bir şey oldu. Peş peşe üç Organik Kimya dersi vardı. Birinden geçmeden ötekini alamazdınız. Ve sonuncu organik kimya dersi (advanced organic chemistry) zorunlu ders olmaktan çıktı. Yani kredisi yüksek olan bu dersin yerine iki ek ders alırsam ve geçsem dönem kaybetmeden okul bitiyordu.

Son bir yıl o kadar uğraştım ki, bu kadar olur. Bir sürü ders, merkez irtibatın Ankara boşaltıldığı için azalan işleri, derken Mahirler kaçtılar, okulda bütün asistanlar bize haber yolluyorlar: “Bunlara para lazımdır, gelin para alın!..” diye. El altından para topluyoruz, miktarı hatırlamıyorum ama büyük bir miktar toplandı. Bu parayı elden ele İstanbul’a ilettik. Derken, Kızıldere ve hepimiz şok geçirdik.

Ve 1972 Temmuzunda okul bitti. Okuldaki gerici baskıları protesto için Dev-Gençli öğrenciler olarak diploma törenine katılmadık. Tabii diplomayı da zamanında alamadım.

Okul neredeyse askeri işgal altındaydı. Bir hafta sonra hepimizi rektörlükten çağırdılar. Herhalde fırça yiyeceğiz beklentisiyle gittik. Rektörlüğün üst düzey bir memuru, elinde diplomalarımız, gözleri dolarak bize baktı ve tek tek diplomaları verdi. Arkamızdan, “Hepsiyle gurur duyuyorum ama yapabileceğim fazla bir şey yok!..” demiş. Türkçe-İngilizce diplomaya baktım ve inanamadım. 22 yaşındaydım ve ODTÜ’yü bitirmiştım ve hem de onca hengamenin ortasında.

5 Mart’ın 40. yılında eski Sosyalist Fikir Klübü üyeleri olarak geçmişi andık. Hepimiz bir başka yerdeyiz ama 40 yıl öncesinin birbirine olan o büyük sevgisi halen devam ediyor. Hemen hepsi de devrimci hareketin tanınmış isimleri. Ne bu ülke bir daha öyle bir dönem gördü, ne de o okul gördü. Ankara’da görmeyi özlediğim tek yer ODTÜ’dür...

3 Mart 2011

6 MAYIS'I KULLANMAK

6 Mayıs 1972'de Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilmelerinin üzerinden kırk yıl geçti. Onların kararlılıkları ve devrime olan inançları hakkında bugüne kadar çok şey yazıldı, söylendi. Bunlara hiç söylenmemiş olanları eklemek mümkün değil gibi görünüyor. Bu nedenle bu yazıda 6 Mayıs'ı farklı iki yönden ele almaya çalışacağım.

6 Mayıs'ın önemli özelliklerinden bir tanesi, insanların politik evrim geçirdiklerini, değiştiklerini göstermesidir. Bu politik evrimi görmeden Deniz'in son sözlerini anlamlandırmak mümkün değildir.

1969'un Deniz Gezmiş'i Kemalist özellikleri ağır basan bir devrimcidir. Başka bir deyişle, İkinci Milli Kurtuluş Savaşı'nın bir militanıdır. Mahir Çayan'ın deyimiyle sol kemalisttir. O yıllarda Kemalizmin soldan yorumlanması yaygındı ve bu yorumu yapanlar aynı zamanda ABD emperyalizmine, toprak ağalarına karşıydılar. Ötesini belirtmek gerekmez, çünkü bu kesim ülkenin yarı-feodal bir yapıya sahip olduğunu düşünüyordu.

Deniz Gezmiş'in ve o devrimci kuşağın yirmili yaşlarda Kemalist olması normaldir. Kemalist eğitim görmüşler, Kemalist ortamda sosyalle olmuşlardı. Gidebilecekleri en fazla yer Kemalizmin sol yorumudur. Öğrendiklerini sorgulamaları, eğitim ve sosyalleşmeyle kazandıkları değerleri gözden geçirmeleri için yaşamaları ve tecrübe biriktirmeleri gerekirdi. Onlar da öyle yaptılar.

Deniz Gezmiş sol Kemalist olarak kalsaydı, Kürt halkından asla söz etmezdi. Yaşasalardı, bu evrim sürecekti.

Bu insanları 1968-1969 yıllarında savunduklarıyla değerlendirdiyseniz, onları kolayca Kemalist olarak görebilirsiniz. Bir dönem öyleydiler, ama öyle kalmadılar.

Bunu, Deniz Gezmiş'i o yıllarda dondurarak ele alan ve kendi ulusalcı anlayışları içinde değerlendirmeye kalkınlar için belirtiyorum. Ulusalcılar için Deniz Gezmiş, 1969'da Samsun-Ankara Mustafa Kemal Yürüyüşü'nü yapan kişidir. 1972'deki Deniz Gezmiş ise farklı birisidir.

6 Mayıs'ın ele alınması gereken ikinci yönü ise aciliyet kazanmış durumda. Muğla'da çok sayıda kişinin bir kadına tecavüz etmesiyle ilgili bir davada sanıkların avukatlığını üstlenen Mustafa İlker Gürkan'ın Deniz Gezmiş'in yakın arkadaşı olması, "Deniz'in arkadaşları aradan yıllar geçtikten sonra ne yapabilir, ne yapamaz?.." konusunu yeniden gündeme getirdi.

Bir görüşe göre, "Deniz Gezmiş'in arkadaşı olan böyle bir davada sanıkların avukatı olamaz"dı. Böyle düşünenler için zaman kırk yıl öncesinde durmuş görünüyor. Kırk yılda dünya ve Türkiye çok değişti, insanlar da değişti. Görüşüne katılalım katılmayalım hiç kimseden kırk yıl önceki konumunda durmasını beklemek mümkün değildir.

Burada sorun, kırk yıl önce Deniz Gezmiş'in arkadaşı olmak ve her 6 Mayıs'ta onları anmak değildir. Deniz Gezmiş'in ihtiyaca göre kullanılan bir metaya dönüştürülmesidir. Deniz Baykal da Deniz Gezmiş'i kullanır, ulusalcılar da, Kılıçdaroğlu da. Bir süre sonra öteki partiler de aynı yolu izlerse şaşırılmamak gerekir. Aynı kullanmayı solun değişik grupları yıllardan beri yapmıyor mu? Deniz'in arkadaşı olanlar ve hatta onunla aynı örgüt içinde yer alanlar, politik olarak bambaşka bir yerde bulunmalarına karşın, yeri gelince Deniz Gezmiş'i kullanmıyorlar mı? Bir zamanlar THKO'lu olmanın, yıllardan beri o çizgi savunulmuyorsa bugün ne anlamı var?

Burada söz konusu olanın Denizleri anmak olmadığını, Deniz'in sembolik olarak ifade ettiği isimlerin ihtiyaca göre kullanılması olduğunu yeniden belirtirim. İnsanlar geçmişte yaşıyorlar. Bugün ve gelecek olmadığı için sürekli olarak oldukça geride kalmış bir geçmişten yeniden üretiyorlar. O geçmiş bugün gösterilmeye çalışıldığı kadar güzel de değildi. Bugün ve gelecek olmayınca ya da olduğu kadarı yetmeyince, insanlar kendilerine daha güzel bir geçmiş üretiyor. Deniz Gezmiş de bu "daha güzel geçmiş" in üretiminde kullanılıyor.

Burada çözüm, "ben kullanırım, sen kullanamazsın" anlayışıyla olmaz. Deniz Gezmiş ile politik ilişkisi yıllardan beri bulunmayanlar kullanıyorsa, başkaları da kullanılır. Çözüm, geçmişte yaşamaktan, sürekli olarak daha güzel bir geçmiş üretmekten kurtulmaktır. O zaman Deniz Gezmiş ve başka isimlerin hatırlanması, anılması da gerçek yerine oturacaktır.

Sol, Deniz Gezmiş'in sembolize ettiği 68'i geride bırakmalıdır. 68 bize özgü değildi. Latin Amerika'dan Batı ve Doğu Avrupa'ya kadar çok sayıda ülkede koşullara göre değişiklikler göstererek gerçekleşti. Her ülkede dönemine özgü kazanımları, sonraki tarihi etkilemekte işlevi oldu. Her ülke 68'inin kendine ait isimleri var, ama aradan 40 yıl geçtikten sonra hiçbir isim bizdeki gibi paylaşılamaz durumda değil. Bunun bir nedeni, o günlerin hesabının sorulamamış olmasıdır.

Tarihin karanlıklarına ışık tutmaya çalışanlar, 1969'da İstanbul'daki Kanlı Pazar'a da ışık tutsalar ya. Zor, çünkü o günlerde devrimcilere saldırmayı iş edinmiş Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Komünizmle Mücadele Dernekleri adlı örgütlerin kadrolarının bir bölümü bugün iktidardadır.

İkinci büyük neden ise, 68'in geride bırakılamamış olmasıdır. Sol, kırk yıldır, o dönemden daha büyük bir dö-

nemi yaşayamadı ve orada takılıp kaldı. Bize düşen, kırk yıl önce Deniz Gezmiş'in arkadaşı olmanın bugün herhangi bir önem taşımadığı ortamı yaratmaktır.

6 Mayıs 2012

6 MAYIS'TAN BUGÜNE KALAN NEDİR?

30 Mart Kızıldere gibi 6 Mayıs da sosyalist harekette büyük önem taşıyan sembolik tarihlerden bir tanesidir. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde sosyalistlerin ilk kez idam edildikleri tarih olan 6 Mayıs 1972 üzerinde bugüne kadar fazlasıyla yazıldı. 6 Mayıs'ın 39. yıldönümünde bunları tekrarlamak yerine, bu tarihe farklı bir yönden bakmak daha yararlı olacaktır.

O dönemin devrimci hareketinden kalan “direniş geleneği”nden söz edilir. Bu tanımlama sorunludur. Ne kadar görkemli olursa olsun direniş, pasif bir fiildir. İnisiyatif karşıdadır ve siz, size yapılmaya çalışılana karşı direniyorsunuzdur. Kızıldere bir direniştir ve inisiyatif devlettedir. 6 Mayıs da bir direniştir. Üç devrimci onurlarıyla ölmüşlerdir ve inisiyatif yine devlettedir.

O dönemin silahlı mücadele örgütleri “direniş”in çerçevesini fazlasıyla aşan ilkleri üretmişlerdir. Teorileri ve eylemleriyle üretmeselerdi, aradan 39 yıl geçtikten sonra bu kadar etkili olamazlardı. Onların ülke tarihinde yaptıkları ilk büyük yenilik, devlete silah çeken ilk sosyalistler olmalarıdır. Devlet güçleriyle girdikleri çatışmalarda karşı tarafın kayıp vermemiş olması bu gerçeği değiştirmez.

THKP-C ve THKO kadrolarının Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi'nden firar etmesi, ülke tarihindeki ilk politik firardır. Daha önce uzun yıllar hapis yatan sosyalistlerin firara teşebbüs ettiklerini duymadım. Dışarıda gidecek yeriniz ve sizi yasa-dışı çalışmaya yerleştirecek çevre yoksa, kaçıp ne yapacaksınız? O sosyalistlerin ne gidecek yerleri ne de böyle bir çevreleri yoktu. Partilerinin böyle bir çevreyi oluşturma anlayışı da yoktu.

30 Mart gibi 6 Mayıs da geçmişten kopabilen, aynı mücadele anlayışını tekrarlamayan, her koşul altında devlete meydan okuyan bir anlayışı simgeler. O dönemin geçmişten kopabilme ve eksiği yanlışıyla hatasıyla da olsa yeniyi, farklı bir değerlendirme ve mücadele anlayışını üretebilme özelliği, bugün bize en gerekli olanıdır.

Sosyalist hareketin önemli bir bölümü halen 12 Eylül öncesindeki, 30 yıldan fazla geride kalan geçmişle yaşıyor. Gerçekte geçmişle değil, düzeltilmiş geçmişle yaşıyor. Eskinin olaylarını düzeltiyor, mükemmelleştiriyor ve onları sürekli tekrarlayarak yaşıyor. Kendini yeniden üretmiyor. Bunun yerine geçmişi yeniden üretiyor, onu düzelterek yeniden üretiyor. “12 Eylül öncesi bu kadar iyi olan bir hareketin, 12 Eylül sonrası bu kadar kötü olabilir mi?..” sorusunu ise sormuyor, soramıyor. Geçmişe fazla bağlı kalanın geleceği olmaz.

30 Mart ve 6 Mayıs kendisinden önceki sosyalist hareketin uzun geçmişinden, o geçmişin mücadele anlayışından ayrılabilmeyi simgeler. Artık arandığı zaman adresinde bulunabilmek, hapse mahkum edilince yıllarca yatmak, polise ve askere açıkça karşı koymamak yoktur. Devlete meydan okumak, döneme uygun yeni mücadele biçimleri bulmak ve bunları uygulamak vardır. 6 Mayıs’tan günümüze kalan bu anlayışın yeniden üretilmesidir.

Bugün 6 Mayıs 2011 Cuma. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan sosyalist harekette yine bir ilki gerçekleştirerek ateizmlerini açıkça göstermişler ve idamdan önce dini telkin istememişlerdi. Bugün yaşasalardı, sivil Cuma namazını desteklemek için bu eyleme katılırlardı. Devlete meydan okuyan bu eylemi desteklemek için sembolik olarak namaza dururlardı. 6 Mayıs’tan bugüne öncelikle kalması gereken işte bu anlayıştır...

6 Mayıs 2011

65+ NESLİ

On yıl kadar önce **Generation 50+** adlı bir kitap çıkmıştı. 50 yaşın üzerindekiileri anlatıyordu. Anlatıyordu dediğim, ortalama yaşam süresinin 80'in üzerinde olduğu ülkelerdekiileri anlatıyordu. Bu insanların genel özelliği hayatın sonuna yaklaştıkları duygusuyla hareket etmeleri değil, aktif bir hayat sürmeleri idi.

Bugünlerde de 65+ neslinden söz edilir oldu. 65 normalde emeklilik yaşı olmakla birlikte bu yaştakilerin şimdilik dörtte biri için durum böyle değil ve oranın da hızla artması bekleniyor. Bir bölümü çalışıyor ve üstelik firmaların yaşlılar için ek işyerleri açması söz konusu... Nedeni, bu insanların tecrübe sahibi olmaları ve yenilerin kaçınılmaz hatalarından uzak olmaları...

Almanya'da 65 yaş üzerindekiilerin artan oranda üniversiteye yeniden başlaması söz konusu. Halk Yüksek Okulu'ndaki kurslar da 65 yaş üzerindeki insanlarla dolu. Tercih edilen bölümler felsefe ve tarih...

Almanya'da yapılan hesaplamaya göre bu kesimin üçte ikisi internet kullanıyor.

Üniversitelerde halka açık seminerler bu kesimden insanlarla dolu...

Almanya'da beyin araştırmalarının tanınmış ismi Wolf Singer'in yaklaşık 500 kişilik anfideki konferansında her yaştan insan vardı. 20 yaş üzeri de 65 üzeri de...

Daha ilginç bu yaşlardaki bazı insanların söz alıp Singer'in beynin işlevleri konusundaki görüşlerindeki evrimi anlatmaları ve bununla ilgili sorular sormalarıydı.

Beyin evrenin en karışık makinesi kabul ediliyor, yoğun olarak araştırılıyor ve ulaşılan sonuçlara göre de yeni teoriler ortaya çıkıyor.

Düşünmek beynin sınırları içinde kalmaz. Düşünmek beden, başka insanlar ve çevredeki nesnelere iletişim içinde gerçekleşir. Bu teori aynı zamanda Descartes'ten beri var olan beden-zihin ikileminin de ortadan kalkması demektir.

Bu başka bir konu olmakla birlikte 65+ kuşağının yaşadığı toplumsal ortamla, başka bir deyişle kültürle bağlantısı da ortada. Artan sayıda insanın bu durumda olması, 65 sonrasında da öğrenmeye açık ve aktif bir hayat sürmesi kültürel ortamla doğrudan ilgilidir. Bu ortam ise çevrenin örgütlenmesi ve insanlardaki zihniyetle yakından ilgilidir.

Türkiye'den gelen insanların ilk dikkatini çeken sokaklarda çok sayıda engellinin bulunmasıdır. "Burada ne kadar çok engelli varmış" diye hayret ederler ama bu hayret doğru değildir. Türkiye'deki engelli sayısı da az değil, sadece büyük oranda evde oturmak zorunda kalıyorlar çünkü dışarıda kendi başlarına hareket etmeleri hayli zor. Otobüse ve metroya kendi başlarına binemezler, insanın yanında da her zaman başkası bulunmaz. Günlük hayat engellilerin de kendi başlarına hareket edebileceği tarzda örgütlenmemiş. Bunun ekonomiden çok daha fazla zihniyetle ilgisi var. Mesela binek otobüsü yapılırken sahanlığı inip kalkabilen türden yapılır, durakla otobüs arasındaki ara da daha inşaat aşamasında buna uygun planlanırsa mesele kalmaz. Bu durumda tekerlekli sandalyeden kalkamayanlar bile otobüse binebilir. Otobüste de bu sandalyeye uygun yer yapıldı mı mesele bitmiştir.

Engellinin de engelsizler gibi hayata katılabilmesi için gerekli düzenlemeleri yapacak zihniyet yoksa, para olsa ne olur! Kaldı ki bu düzenlemeler fazla paraya da mal

olmaz.

Sokaklardaki engellilere bakın, Türk görmek hayli zordur. Türk engelli sayısı çok az olduğu için değil, aile ve akraba çevresi başka bir zihniyete sahip olduğu için genellikle evden çıkmazlar. Çıktıklarında da başlarında inzibat gibi bir ya da iki yakınları bulunur. İçinde yaşadıkları kültürel ortama göre kendi başlarına hareket etmeleri mümkün değildir. Aslında biraz zorlasalar öğrenebilirler, ama yapılmaz ya da yaptırılmaz.

Yıllar önce Ergun Aydınoğlu'nun siyasi sürgünlerle ilgili bir yazısını okumuştum. Yazıda, "kişi Türkiye'den nasıl gelmişse burada da devam ediyor" diyor ve ülke dışının bu yönden hapisaneyeye benzediğini anlatıyordu.

Dışarıdayken okumayan insan, hapisanede komün disiplini gereği okumaya başlayabilir ama tahliye olduktan sonra genellikle bunu sürdürmez. İçerdeyken okumaya başlayanın dışarıda da bunu sürdürmesine pek rastlanmaz.

Aynı şekilde Türkiye'de iken okumakla pek ilişkisi bulunmayan insan, bir Avrupa ülkesine geldiğinde de aynı alışkanlığını sürdürür. Okuma imkanı karşılaştırmayacak kadar fazladır ama böyle bir niyet olmayınca okumak da söz konusu olmaz.

Hele de belirli bir yaştan sonra, 60 ya da 65 pasif hayata geçiş kültürümüzün parçasıdır denilebilir. **"Yaş 70, iş bitmiş!.."** belirlememiz bile bulunur.

İnsanların böyle inanmasının herhangi bir mahzuru bulunmuyor. Türklerde bile az sayıda da olsa 70 yaşında aykırı örnekler var. Aktif bir hayat sürüyorlar. Bu insanlara devrimciler tarafından "yaş 70 ama iş bitmemiş" denilmesi de garip...

Selda Bağcan, "bu ülkede sol, sağdan daha tutucu-

dur” derken herhalde bunu kastediyordu.

70 yaşla ilgili belirleme diyelim 25-30 yıl önce doğruydı. “O zamandan beri köprülerin altından çok sular aktı” demeyeceğim, köprüler bile kalmadı. Yerlerini yenileri aldı...

Bir bölüm insan hâlâ oradaysa, eh ne yapalım, orada kalsınlar!..

30.7.2015

68 VE KÜLTÜREL DEĞİŞİM

Anlamanın önemli yollarından bir tanesi de karşılaştırma yapmaktır. Almanya 68'i –önceden de belirttiğim gibi Batı Almanya olarak da bilinen zamanın Federal Almanyasından söz ediyorum, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde (DAC) 68 yaşanmadı) bizde bilinmez, gerçekte ise önemli 68'lerden bir tanesidir. Bunun tersi de doğrudur; Türkiye 68'i de Almanya ve başka ülkelerde bilinmez.

Her iki ülkede de 68'lilerin hedeflediği düzen değişikliği gerçekleşmedi. 68'in dünya çapında ortak özelliği içinde yaşanan toplumsal düzeni reddetmektir. Toplumsal düzenler farklı olabilir ama değişmeyen özellik bunun kabul edilmemesi ve başka bir düzen istenmesidir. Sadece ABD, Fransa, Almanya gibi gelişmiş kapitalist ülkelerin ve Türkiye, Meksika gibi yeni sömürge ülkelerin değil; Çekoslovakya, Polonya, Yugoslavya gibi sosyalist ülkelerin de 68'i vardır. Bu ülkelerin hiç birisinde mevcut düzen değiştirilemedi, en fazla reform yapılmasına neden olundu. Bazı ülkelerde ise 68'in kalıcı etkisi oldu ve bu etki yıllar sonra anlaşılabilir.

Almanya yönünden bakıldığında 68, toplumun nazi geçmişiyle hesaplaşmasının yolunu açarak önemli bir kültürel değişime neden oldu.

Sosyalist ülkelerde ise 68 değil ama 60'lı yıllardaki tartışmalar reel sosyalizmin farklı bir gelişme yoluna yönelmesi için son şanstı. Farklı bir gelişme yolunu savunanlar mücadeleyi kaybettiler, sonraki yıllarda gerileme ve giderek çözülme belirginleşecekti.

Gelişmeyi önceden görmenin bazen ciddi bir fiyatı oluyor. 1962'de “sosyalizmin vitrini” sayılan DAC'de Fede-

ral İstatistik Dairesi Başkanı Fritz Behrens, “Böyle gidersek 30 yıl sonra çökeceğiz” tespitini yapmıştı. Bu tespit işten çıkarılmasına neden oldu ama önceden gördüğü de yaklaşık olarak gerçekleşti.

Bizde ise 68 isimlerle sembolize edilir. Sosyalistlerin bir bölümünün devlete karşı ilk kez silahlı mücadeleye yöneldiği bir dönemdir. Bu isimler hala günceldir ama toplumda Almanya’da gerçekleşen derecede kültürel değişime yol açtıkları söylenemez.

68 bizde kadın-erkek ilişkisinde, aile yapısında, toplumun geçmişinin bilince çıkarılmasında ve eğitimde önemli değişim yaratmadı.

Almanya’da bu değişimin görülebilecek derecede gerçekleşebilmesi için 30-40 yıl gerekli oldu. Nazi döneminden kalan kuşağın büyük bölümü öldü. 68’liler şimdi 70 yaş civarındadırlar.

Başlangıçta Nazilerin suçlarından söz edilir ve sanki bunlar Alman halkının dışındaymışlar gibi gösterilirdi. Yıllarca başbakanlık yapmış olan Helmut Kohl’un “Alman halkı da Nazilerin kurbanı olmuştur” belirlemesini hatırlayalım. Savaşın bitmesinden 40 yıl sonra bile, 1980’li yıllarda hakim değerlendirme böyleydi. Tersini savunanlar da az değildi ama hakim durumda sayılmazlardı.

Nazilerin zamanın Alman halkından ayrı düşünülmeceği, bu halkın büyük bölümünün onları sonuna kadar desteklediği daha sonra yavaş da olsa kabul edilmeye başlandı. Alman halkıyla Naziler ilişkisini inceleyen çok sayıda araştırma yapıldı ve yayınlandı. Bu araştırmalar halkın “Nazilerin kurbanı” olmadığını, tersine aktif işbirliği içinde olduğunu ortaya koyuyordu. Direnenler ya da en azından yapılanları onaylamayanlar da vardı ama bir bölümü terörle susturulacak, bir bölümü ülkeyi terk etmek zorunda kalacak, kalanı da güçlü bir çıkış yapamayacaktı.

Eleştirilecek yanları olsa bile bir halkın yakın geçmişini açık olarak değerlendirebilmesi önemlidir. İngiliz ve Fransız yazar, gazeteci ve bilim insanlarının bir bölümünün “Almanların bu özelliğine hayranız” demeleri bu nedenledir. Tarihte yakın geçmişini eleştirilecek yanlar olmakla birlikte bu kadar açık olarak değerlendiren ve mahkum eden başka halk yoktur da denilebilir.

Burada neden sorusunun sorulması gerekir.

Geçmişe yönelik olarak yapılan araştırmalar, Nazi kuşağının büyük oranda artık hayatta olmaması önemlidir ama böyle bir değerlendirme için yeterli değildir.

Şöyle bir neden belirtilebilir: bir halk kendini güçlü hissettiği oranda, kendinden emin olduğunda, geçmiş konusunda rahat hareket eder.

Almanya yıllardan beri dünya ihracat şampiyonu...

Avrupa Birliği'nin hakimi ve yönlendiricisi...

Türkiye ve Kanada ile birlikte en çok Suriyeli mülteci alan üç ülke arasında yer alıyor. (Lübnan ve Ürdün'ü saymazsak tabii...)

Ekonomik olarak durumu iyi...

Nükleer enerjiden çıkma kararı vererek başka ülkelere örnek oldu...

“Avrupa’da sanat ve kültür denildiğinde önce Almanya’ya bakılması gerekir” belirlemesi de gittikçe daha fazla gerçeklik kazanıyor.

Bugününüz iyiye, gelecekle ilgili olara da büyük endişeleriniz yoksa, geçmiş konusunda daha rahat olursunuz.

4.6.2017

68, 68'E KARŞI

Başka bir ülkede bizdekine benzer bir durum var mıdır, bilemiyorum ama hiç sanmıyorum. Bizde iktidarda 68'in öteki ucu bulunuyor...

Önce kavramları açalım. 68'li ne demektir?

1945-1952 yılları arasında doğan ve 1965-1972 döneminde sol mücadele içinde bulunan kişi demektir. Bu tanım iki grubu dışında tutar:

Birincisi; o yıllarda belirtilen yaşlarda olan, üniversitede de okumuş ama pek bir şeye karışmamış insanlar 68'li tanımına girmez.

İkincisi; o yıllarda sağ politik mücadele içinde bulunanlar da bu tanıma girmez. 68 hareketi dünya çapında sol ve varolan düzene karşı harekettir. Aynı dönemde, bizde olduğu gibi değişik ülkelerde de sağ hareketler vardır.

O yıllarda MHP ve ülkücüler yoktu, MTTB (Milli Türk Talebe Birliği) ve bu çerçevede İslamcılar vardı. Abdullah Gül, Recep Tayyip Erdoğan, TMBB Başkanı İsmail Kahraman ve AKP'li başka isimler bu dönemin ve bu örgütün insanlarıdır.

Yazının başında belirttiğim gibi sağdaki 68'in bizdeki kadar ön planda olduğu başka bir ülke var mıdır, bilmiyorum.

Yazının bundan sonraki bölümünde 68 hareketi dediğim zaman terimin klasik anlamı, soldaki 68 anlaşılmalıdır.

Başka ülkelerde olduğu gibi bizdeki 68 hareketi de

soldaydı ama kendi içinde birlik değildi. Daha sonra THKP-C, THKO'yu oluşturacak olanların yanı sıra Doktorcular (Hikmet Kıvılcımlı taraftarları), TİP'liler, Aydınlıkçılar (şimdiki Vatan Partililer) ve az buçuk da TKP'liler vardı. İbrahim Kaypakkaya yıllarca Aydınlık çevresinde kaldı, daha sonra ayrılacaktı.

1975-1980 döneminde solda ortaya çıkan çok sayıda gruplaşmanın temeli 1965-1972 döneminde vardı, ayrılıklar gelişecek ve iyice çeşitlenecekti.

Başka ülkelerde –mesela Almanya'da- olduğu gibi bizde de 68'liler ilerleyen yıllarda sol ve sol olmayanlar olarak ayrışacaktı.

Almanya'da 68'den doğan en önemli örgüt Yeşiller Partisi'dir. Bu örgüt değişik ayrılıklar yaşayarak mevcut düzenin önemli bileşenlerinden birisi durumuna geldi. Bu süreç tek yanlı olmadı, Almanya'da kapitalizm de değişti. Bu ve benzeri ülkelerdeki kapitalizmlerin önemli özelliklerinden bir tanesi de kendilerini biraz değiştirerek muhalefeti önemli oranda içlerine alabilmeleridir.

Almanya'da 1968'de da kapitalizm egemendi, Yeşiller'in düzene tam olarak entegre olduğu 1990'lı yıllarda da böyleydi ama aynı kapitalizmin sürdüğünden söz edilemez. Almanya kapitalizmi artık “yeşil kapitalizm” olarak biliniyor. Bu ülkede kapitalizm Yeşiller'in önde gelen isteklerinden hareketle ekolojiyi dikkate alan bir kapitalizm durumuna geldi. Bu ülke bir süreden beri nükleer enerjiden çıkışın öncülüğünü yapıyor.

Bizdeki 68'lilerin bir bölümü de düzene entegre oldular ama kapitalizm bu nedenle kendini değiştirmede, insanlar fikirlerini değiştirdiler.

Doğu Perinçek de 68'lidir. Yusuf Küpeli'nin yazdığı 1965-1971 Türkiye'de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç'te örnekleriyle belirtildiği gibi o yıllarda da dengesiz bir çizgisi

vardı ama solda sayılırdı. Sonra tam ters tarafa gidecekti...

Sadece o zamanki Beyaz Aydınlık çevresinin bir bölümü değil, başkaları da gidecekti.

Burada belirteyim; başlangıçta Aydınlık adlı tek dergi çıkıyordu. Doğu Perinçek kesimiyle yaşanan ayrılıktan sonra bu kesim beyaz kapaklı bir dergi, diğer kesim kırmızı kapaklı bir dergi çıkarmaya başladı. Belirleme buradan geliyor. Doğuların dergisinin adı, yanlış hatırlamıyorsam, Proleter Devrimci Aydınlık idi.

THKP-C'nin üç kurucusundan bir tanesi sıkıyönetim mahkemesinde -kendine göre haklı nedenlerle- Süleyman Demirel'i övecek, 2000'li yıllarda ise ordunun hegemonyasına son verdiği için AKP'ni "demokratik devrim yaptığını" savunacaktı. Bu bağlamda da Gezi'ye karşı çıkacaktı...

Zamanın 68'lilerinin bir bölümü köşesine çekilirken, bir bölümü de CHP'li oldu ve kendilerini halen sol olarak görüyorlar.

68'lilerden müthiş milliyetçiler de çıktı. Kürt hareketine öylesine karşıydılar ki, bence MHP bile onları kesmezdi. Kendilerini hala solda görüyorlardı, orası ayrı...

İnsanların 50 yıl önceki görüşlerini savunmayı sürdürmesi beklenemez. Aynen olmasa bile sosyalist çerçevede kalarak savunmayı sürdürenler olduğu gibi, bambaşka yerlere gidenler de olabilir.

Normal görmek gerekir ve bu parçalanma da bize özgü değildir, 68'in yaşandığı bütün ülkelerde vardır. Bizdeki orijinallik 68'in karşı tarafının iktidarda olmasıdır.

283 kişinin bir açıklama yaparak cumhurbaşkanlığı seçiminde Demirtaş'ı desteklemesini bu açıdan önemli buluyorum. Karşımızdakiler 68'in öteki tarafıdır!..

2.6.2018

68'İ GERİDE BIRAKMAK

Bu yazıdaki konu daha önce **68'den Ne Kaldı?** kitabında işlenmişti. Bazı kısa tekrarların dışında güncelleme-yi içerecektir.

68 başlangıç ve bitiş yılları ülkelere göre değişen bir dönemin adıdır. Latin Amerika 68'i 1959'daki Küba devrimiyle başlar, 1974'te Allende'nin askeri darbeyle devrilmesiyle sona erer. Türkiye 68'i ise 1965-1980 arasını kapsar ve 1965-1972 ve sonrası olmak üzere iki döneme ayrılır. Bazıları 1960'tan başlatır ama TİP'in 15 milletvekiliyle TBMM'ne girdiği 1965 daha uygundur.

Türkiye 68'inin ilk dönemi ikinci dönemini de büyük oranda belirlemiştir.

1965-1980 TC tarihinde benzeri görülmemiş bir dönemdir ama şunu da unutmamak gerekir: bizim 68'imiz dünya genelinde bakıldığında başarısız olanlar kategorisine girer. 68 hareketi hiçbir ülkede devrim yapamadı ama içinde gerçekleştirildikleri toplumların gelecekteki hayatını önemli oranda etkileyen başka değişimlere yol açtı. Bir dönem olarak 1968, kapitalizm çerçevesinde kalan bir kültür devrimi oldu. Almanya ve Fransa gibi bazı toplumlar kültürel olarak önemli değişiklikler yaşarken, bizde bu değişim oldukça sınırlı kaldı. Kültürel değişim farklı bir içerikte bazı Latin Amerika ülkeleri için de geçerlidir. İtalya, İngiltere vd. ülkelerde de kültürel değişim yaşanmıştır ama ayrıntılı olarak bilmiyorum.

Bu kültürel değişimi mesela Almanya'da somutlayacak olursak... Almanya o zaman ikiye ayrılmış olduğu için sadece Batı Almanya'yı kastediyorum, 68 sadece burada yaşandı.

Birincisi; ailesi yapısı değişti, otoriter aile parçalandı. Bu değişimin ülke tarihi bakımından büyük önemi vardır çünkü Adorno ve Horkheimer Nazizmin başarısını öncelikle otoriter aile yapısına bağlarlar. İnsanlar büyüklerinin isteklerini itirazsız yerine getirmek temelinde sosyalle olmuşlardı. Tanınmış örnektir: Yahudi soykırımının önde gelen isimlerinden Eichmann'ın mahkemesinde bulunan Hannah Arendt hayretle bu adamın Yahudi düşmanı olmadığını görmüştü. Eichmann da zaten neden suçlu görüldüğünü anlamamıştı: "Ben yukarıdan gelen talebi katırsız şartsız yerine getiririm, böyle yetiştim."

Almanya 68'i bu aile yapısını ciddi oranda sarstı. Bu aynı zamanda ciddi bir kuşak çatışması demektir. Babalarının ve dedelerinin eski Naziler olduklarını öğrenen genç insanlar ailelerine tavır aldılar. Almanya kapitalizm çerçevesinde daha az otoriter bir toplum oldu.

İkincisi; kadın özgürlüğünde ve kadınların toplumsal hayata girişindeki büyük gelişmedir. O dönemin gençlik hareketi bir erkek hareketiydi ama kadınlar açık olarak itiraz ederek konumlarını yükselttiler. Bunu dönemin en önemli silahlı mücadele hareketinde (RAF) de görebiliriz. Bu örgütün üç kuşak eylem kadrosu militanları içinde kadınlar çoğunluktadır.

Üçüncüsü; 68 hareketi Almanya'nın Nazi geçmişiyle önemli oranda hesaplaşmasını sağladı. Bu birdenbire olmadı, 20-25 yıla yayıldı ama itici gücü 68 hareketiyle yapılan başlangıçtı.

Türkiye 68'inde bunların hiç birisi olmadı.

Aile yapısı pek değişmediği gibi kuşaklar arasında çatışma da çok az yaşandı. Bizde aileden kopmak değil, aileyi de kendi yoluna çekmek önemlidir. Burada şu unutulur: aileyi kendi mücadelenize kazanırsınız ama kaçınılmaz olarak ailenin sizin aşmak istediğiniz değerlerinden

de etkilenirsiniz. Sosyalist hareketteki muhafazakarlıkta bunun önemli yeri vardır.

Kadın özgürlüğü konusunda çok az gelişme oldu. Bunu 68 döneminin silahlı mücadele hareketlerinde de görmek mümkündür. Gülay Ünüvar dışında örgüt kurucusu kadın hatırlamıyorum. Bizde kadın hareketinin gelişmesi esas olarak 1980 sonrasındadır.

Türkiye 68'i ülke tarihiyle hesaplaşmadı ya da bu hesaplaşma cılız kaldı. Özellikle başlangıç döneminde Atatürk Türkiye'sinin yarım kalmış projesini, "muasır medeniyet seviyesine ulaşmak" sosyalist yoldan gerçekleştirilmeye çalıştı ve dolayısıyla da o dönemi savundu. Kemalizme karşı çıkış ancak 12 Mart cuntasının uygulamalarıyla karşılaşıldıktan sonra gelişecekti. Ordu o yıllarda yönetimde belirleyici güç durumundaydı ve Hikmet Kıvılcımlı gibi sosyalist hareketin önde gelen bir ismi bile "ordunun ilerici rolünü" savunmanın ötesinde teorileştirdi. (Bkz. Kıvılcımlı ile ilgili bir sempozyumda sunulan Kıvılcımlı ve Silahlı Kuvvetler tebliği, internette veya <http://www.yazın-verlag.org> 'daki yazılar içinde vardır.

68 hareketi özellikle Latin Amerika ülkelerinde bünyesinde az sayıda da olsa din adamlarını barındırmakla birlikte sonuçta dine inanmayan bir hareketti. 68 hareketinden sonra ateizm toplumlarda özellikle gelişecekti.

Türkiye 68'i toplumda yıllar sonra bile hissedilen bir kültürel değişim yaratamadı. Yaratılan en önemli değişiklik bazı isimlerin toplumsal hafızaya girmesi oldu. Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya ve diğer isimler toplumsal hafızaya girdi. Politik görüşü ne olursa olsun ilk ismi bilmeyen yoktur. Başka bir ülkede -Che Guevara dışında- 68'in isimleri bu kadar bilinmez. Bunun başlıca nedeni, o dönemin geride bırakılmış ya da bitmiş olmasıdır. Che ise dünya çapında bir isim olduğu için özellikle bilinir.

“Türkiye 68’inden geriye isimler kaldı” belirlemesi bu bağlamda doğrudur. Toplumun kültürel yapısında önemli bir değişim yaratamadılar. Bu değişimin olduğu toplumlarda ise bazı sağ örgütlenmeler ve kişiler –aralarında Fransa Cumhurbaşkanı Sarkzoy de vardır) aradan 50 yıl geçmiş olmasına rağmen 68 hareketini hedef alırlar. Şu veya bu kişiyi değil, bu hareketin toplumda yarattığı değişimi hedef alırlar.

Türkiye 68’inin yarattığı en önemli kültürel değişiklik isimler aracılığıyla sosyalist hareketin toplumsal hafızaya girmesi oldu. Sosyalist hareket daha önce de vardı ama gazetelerdeki tutuklanma haberlerinin ötesinde bilinmezdi. Biz çok geriden başladık. Başka ülkelerde sosyalist hareket 1968 öncesinde de görünürdü, önemli örgütlenmeler ve pratikler yaşamıştı, teorik düzeyleri de bizimle karşılaştırılmayacak kadar ileriye. Bizde sosyalist klasiklerin yayınlanmaya başlaması esas olarak 1965 sonrasında.

1965-1980 dönemi ülke tarihinde önemli bir dönem olmakla birlikte başka ülkeler düzeyinde kültürel değişim yaratamadı. Bu değişimin yaratılabildiği ülkelerde 68 hareketi aşılabılırken, bizde bu yapılamadı. Adı geçen kitapta da belirttiğim gibi bizdeki “bitmeyen 68”dir. O dönem bitti; dünya değişti, ülke değişti ama o dönemin anlayışları pek değişmedi. O dönemi aşabilmek, o dönemin amaçlarını farklı koşullarda yeniden üretebilmek demektir.

Bu nasıl yapılabilir?

En başta 68’in isimleriyle ilgili daha objektif değerlendirmeye ulaşmak gerekiyor. Bu insanlar hayatlarını kaybettiklerinde 20’li yaşlardaydılar. Birikimleri kaçınılmaz olarak iyi değildi, en iyi olanlarında bile önemli eksikler vardı ve bunu normal karşılamak gerekir. O insanların görüşlerini değerlendirirken ve hele de bugün savunurken bu özelliğe dikkat etmek gerekir.

İkinci olarak; o insanların benzerleri bir daha gelmeyecek. Onlar özel bir dönemin insanlarıydı ve 50 yılda dünya çok değişti. O dönemde toplumsal hareketler kişilerle anılırdı, mesela sadece Türkiye’de değil başka ülkelerde de 68’in sivrilmiş isimleri vardır. 50 yıl sonrasında ise başka bir durumla karşı karşıyayız. Çok sayıda örgütlenme ve toplumsal hareket gerçekleşti, bazıları da iyi ses getirdiler. Bunların da önderleri ve örgütleyicileri vardı ama adları geri planda kaldı. Birkaç tanesini sayarsak: New York ve Frankfurt merkezli olarak önemli finans kuruluşları çevresinde oturma eylemi. Fransa’da Sarı Yelekliler hareketi, bizde Gezi, Brezilya’da kamu ulaştırmasıyla ilgili eylemler gibi... Bunlarda isimler öne çıkmamıştır; toplumlar değişti, farklı toplumsal hareketler ortaya çıktı; toplumsal yapılar fazlasıyla ayrıştı ve eğitim düzeyi 50 yıl öncesine göre epeyce yükseldi. Başka nedenler de sayılabilir ama burada girmeyeceğim.

68’in isimlerini anılmaları gerekir ama bu bir şeydir, o isimleri ve görüşlerini bugüne taşımak başka bir şeydir.

Meksika’da neo liberal küreselleşmeye karşı dünyanın ilk hareketi sayılan Zapatistalar Che Guevara’yı sembol bir isim olarak kullanırlar ama bundan ileriye gitmezler. Che’nin değişik konulardaki görüşlerini pratiklerinde uygulamaya kalkmazlar, sadece O’nun dünyayı değiştirmek hedefini genel hatlarıyla örnek alırlar. Başka bir deyişle o ismi bugüne taşımaya kalkmazlar. Sembol olarak tamam, ama ismi bugüne taşımak başka bir şeydir ve başarı şansı da yoktur.

Sosyalist hareket kendi tarihini aşmak gibi büyük bir sorunla karşı karşıyadır ve bu sorun bizde özellikle büyüktür. Sorun sadece sosyalizmin teori ve pratiğinin yeniden değerlendirilmesiyle sınırlı değildir, biz 68’imizi de aşmak zorundayız. Bu ek bir sorundur ve başka ülkelerde yoktur.

20.5.2020

68'LİLER, PASTADAN PAY DEĞİL, FIRINI İSTEDİLER!..

Uzun zamandır bu kadar güzel bir söyleşi okumamıştım. Bir Almanya gazetesinde 30 yaşında bir kadınla 68 hareketi üzerine yapılan bir söyleşi... Kendisi küçük bir sol gruba mensup aktif bir militan ve kendisinin henüz doğmamış olduğu o yıllar hakkında ne düşündüğü soruluyor.

Yazının başlığı kadının yaptığı harika belirlemeyi ifade ediyor: 68'liler pastadan pay almak istemediler, fırını istediler!

Bunu 68 ve sonrasındaki kadın özgürlüğü bağlamında söylüyor. Avrupa ülkelerinde 68'in önemli bileşenlerinden bir tanesi kadın özgürlüğüydü. Eksiklikler bulunmakla birlikte 68 sonrasında kadınların toplumsal konumunda önemli gelişmeler yaşandı.

"68'liler şirket yönetim kurullarında kadınlara eşit temsil hakkı için mücadele etmediler. Erkek egemen düzenin kaldırılması için mücadele ettiler."

Muhabir soruyor: "Sonuçta reformlara razı oldular..."

"Sadece reformlar için mücadele etselerdi, hiçbir şey yapamazlardı."

Muhabir 68 hareketine katılanların toplumun azınlığı olduğunu söylüyor.

"Evet, azınlıklılar ama çok kişinin katılabileceği eylem tarzları buldular ve talepleri toplumu sardı. Bugün de yeni bir 68'e ihtiyaç var.

Kadın kendisini “21. yüzyılın komünisti” olarak tanımlıyor.

Muhabir soruyor: ”20. ve 21. yüzyıl komünizmleri arasında ne fark var?”

Kadın başlıca iki fark belirtiyor: radikal demokratik olmak ve çevre sorununu dikkate alarak sınırsız büyümeden vazgeçmek...”

Sınırsız büyümeden vazgeçmek demek, komünizmin sınırsız bir tüketim toplumu olmasından vazgeçmek demektir. “Herkes ihtiyacı kadar” ilkesini kaldırmak demektir. Bu ise marksist sosyalizm-komünizm tanımından uzaklaşmak anlamına gelir. Eski yazılarımı okuyanlar hatırlar, yıllardan beri bunu savunuyorum.

Benden 37 yaş küçük, tanımadığım, örgütüyle hiç ilişkimin olmadığı bir kadından bunları duymak doğrusu hoşuma gitti.

Ekliyor: “Komünizmin amacı üretim araçlarının, kültürel zenginliklerin, enerjinin, barınacak yerlerin vb. herkese ait olmasıdır.”

Hiç itirazım yok ve bunları anlatırken bir kere bile marksizm kelimesi geçmiyor; buna gerek de bulunmuyor. Komünizm kelime olarak marksizmden daha eskidir. Bu kelimenin içeriğinin değişmesi gerekiyor.

Bir başka güzel belirlemesi silahlı mücadeleyle ilgili... Karşı değil ama yürümüyorsa zamanında vazgeçilmesi ve başka mücadele yollarına gidilmesi gerekir, diye düşünüyor.

Bunu zamanında yapabilmek çok zor... Bir yandan mücadele insanı alıp götürabiliyor, bir yandan da “başkaları ne der” endişesi oluyor. Yürümeyen bir mücadele tarzında fazlasıyla ısrar ettiğinizde de sonuç değerli in-

sanların kaybedilmesi oluyor.

Bir mücadele tarzının bir dönem yürümemesi başka şartlarda da yürümeyeceği anlamına gelmez. Bütün mesele neyin ne zaman yürüyeceğini iyi görebilmektedir.

30 yaşında bir insanın bu kadar bilgili ve akıllı olacağını düşünemezdim. Kendi yaşıtlarından oldukça farklı, tabii ki azınlıkta ama böyle insanlar da bulunuyor ve bunlar azlar ama tek tük de değiller. Politik olarak aktif olması bu bilgi ve olgunluk düzeyine önemli katkıda bulunmuş...

Söyleşinin son bölümünde Almanya'da 68'in bazı aktif militanlarının düzenle nasıl bütünleştikleri oldukları üzerinde duruluyor. Bu tür insanlar her yerde bulunuyor ama bunu yapmayan 68'liler de var.

Sonuçta bu insanların o zaman değil şimdi ne oldukları önemlidir.

1.2.2018

69 YAŞINDA ÜÇÜNCÜ ÜNİVERSİTE BİTERKEN

Bugün bitirme tezini ilgili öğretim üyesine imzalattım. Konuyu daha önce önermişim, “iyi bir konu” diyerek uygun bulmuştu; ardından konunun nasıl işleneceğini maddeler halinde sıraladım ve adama gönderdim. Bugün konuştum; iyi bir bitirme tezi (Bachelorarbeit) dedi ama inceleyeceğim bir yazıdaki eleştirim zayıf buldu, güçlendirmemi tavsiye etti ve imzayı bastı. Şimdi bunu sınav komisyonuna vereceğim ve haftaya verirsem yaklaşık 10 hafta zamanım var 30 sayfa yazmak için...

Ana bölüm felsefe ve yan bölüm etnolojide almam gereken derslerin tamamı bitti, hepsinin notları gelmedi ama en önemlisinden geçtiğim belli (ilgili öğretim üyesi ileti gönderdi: geçtiniz ama not için ayrıntılı okumam gerek...) Diğerlerinde ise en kötü ihtimalde bile gelecek yarı yılda aksamış olanları veririm.

Böylece insan bilgisinin önemli üç alanında da üniversite eğitimi görmüş oluyorum.

İlki kimya idi (ODTÜ 1972), ardından teorik kimyada yüksek lisans (aynı okul 1974). Teorik kimya önemli matematik ve modern fizik bilgisini gerekli kılar. Bu eğitim doğa bilimleriyle ilgiliydi. Bu eğitimin sonraki dönemde bana büyük katkısı oldu. Doğa bilimlerinde şu veya bu kişiye ya da metne bağlılık yoktur; yetersizse yetersizdir yanlışsa yanlıştır. Mesela Engels’in **Doğanın Diyalektiği** kitabının hiç de iyi olmadığını söyleyebildim. Kim yazmışsa yazmış, önemli olan içeriktir. Sonradan öğrendim ki Einstein’ın bu konudaki belirlemesi daha ağır...

İkincisi politik bilimdi (2005). Goethe Üniversitesi’nde büyük bir yan bölüm almadan ana konuda eğitim ya-

pamıyorsunuz. Yan bölüm sosyoloji-sosyal psikolojydi.

Üçüncüsü ya da şimdiki felsefe ve yan bölüm etnolojiydi, 2019 diyebilirim herhalde.

İnsan bilgisinin başka bir alanı daha var; sanat ya da Almancasıyla Kunst. Sanat tarihi için ayrı bölüm var ama sanırım buraya gitmem. En azından şimdilik felsefe-de yüksek lisansı düşünüyorum.

Politik bilimi bitirdiğim zaman Almanya'nın kendine özgü eğitim sistemi geçerliydi ve bu sistemde diploma almak Amerikan sisteminde yüksek lisans yerine geçiyordu. Sonra Amerikan sistemine geçildi. Burada Diplom derecesi yok Bachelor (lisans) var. Felsefede de yüksek lisans yapayım da eksik kalmasın bari diye düşünüyorum (şimdilik).

Goethe Üniversitesi hem felsefe hem de etnoloji-de Almanya çapında tanınmış bir üniversite... Adorno, Horkheimer, Habermas, Almanya nobeli sayılan Leibniz ödülünü alan Forst bu üniversiteden yetişmişler. Bence yaşayan en önemli devlet teorisyenleri olan Hirsch ve Demirovic de buradan...

Etnoloji zor bir bölümdü, sekiz ders alıp geçmek gerekiyordu ve bölüm epeyce hoşuma gitti. Belli mi olur, bakarsınız 1968 hareketi üzerine etnolojik çalışma için başvuru yaparım.

Bu bölümde Engels'in **Ailenin Devletin ve Özel Mülkiyetin Kökeni** kitabıyla ilk etnologlar arasında sayıldığını ama bu kitaptaki görüşlerin geçerliliğini yıllardan beri kaybetmiş olduğunu öğrendim. Engels, Morgan'ın etnolojik araştırmalarından çıkan sonuçlarından hareketle kitabı yazmıştı ama sonraki yıllarda başka alanlarda yapılan araştırmalar farklı sonuçlar vermişti. Mesela devlet sınıfların ortaya çıkmasıyla oluşur tezi, doğru bir tez değildir ve devletin ortaya çıkışı toplumlara göre önemli farklılık-

lar gösterir.

Doğa bilimleri eğitimi sayesinde benim için bunu kabul etmek hiç zor değil ama çok sayıda insan için böyle olmadığını biliyorum. Müslüman nasıl Kuran'a bağlıysa çok sayıda marksist de Marx ve Engels'in yapıtlarına öylesine bağlıdır. Bazı görüşler yanlışlanmıştır ya da başka araştırmalar çok farklı sonuçlar vermiştir; önemli değildir; Marx-Engels dediğine göre demek ki doğrudur!

Burada **1989 Berlin Duvarı** kitabında verdiğim bir örneği tekrarlayayım:

Robert Havemann fiziksel kimya profesörüdür ve yazdığı **Dialektik ohne Dogma** kitabı Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde basılamamıştı. Havemann dogmatik olmayan diyalektik kitabında, diyalektik materyalizmin sosyalist ülkelerde doğa bilimi alanında çalışanlar tarafından neden ciddiye alınmadığı sorusuna cevap arıyordu. Nedeni, felsefecilerin aptalca diyalektik materyalizm teorileriydi. Bu kişiler modern fizik bilmeden bu alanda diyalektik teoriler üretmeye kalkıyor ve komik oluyorlardı.

Havemann'a göre diyalektik materyalizm doğa bilimlerine yön vermeye kalkmamalı, tersine onların gelişmesini izlemeliydi.

Kitabın yazıldığı 1970'li yılların güncel konusu evrenin genişlemesiydi. Bu görüş kesinlikle reddediliyordu çünkü Engels **Doğanın Diyalektiği**'nde evrenin sonsuz olduğunu savunmuştu. Bu kitabın yazıldığı tarihte böyle düşünülebilirdi ama "sonsuzun genişlemesi" diye bir kavram vardır. Bunu matematikte basit bir örnekle bile gösterebilirsiniz: on rakamını üçe bölerseniz cevap 3,33333.... diye gider ve bu sonsuza kadar uzanır. Daha fazla 3 ekledikçe sonsuzu büyütürsünüz. Çok daha karmaşıkları var tabii ki...

Burada önemli olan, zaman içinde ortaya çıkan insan bilgisindeki gelişme önceki şu veya bu görüşü yanlışlıyorsa, bunu kabul etmektir; dini metinlere bağlı kalır gibi ilgili metne bağlı kalmak değildir.

Başka bir yazıda ileri yaşlarda yeni konular öğrenmenin hiç de zor olmadığını anlatmaya çalışacağım...

Bizdeki hakim anlayış bunun tersidir ama doğru değildir.

7 Şubat 2019

70 SONRASI HAYAT

Böyle bir yazı yazmayı düşünmüyordum ama yeni bilgiler temelinde yazmak gerektiğini hissettim.

Japonya’da yeni başbakan seçildi. Japon adları aklımda kalmadığı için yazmıyorum, merak edenler basından öğrenebilir. Önemli olan adamın 71 yaşında olması. Japonya gelişmiş kapitalist bir toplumdur. Bu toplumlarda performans esastır. Üzerine aldığın işe uygun beden ve akıl yapısına, ek olarak gerekli tecrübeye sahip olmak zorundasınızdır. 71 yaşındaki adam bunu fazlasıyla biliyordur, onu seçenler de biliyordur. Japonya gibi bir ülkede başbakanlığın ağır bir iş olduğunu tahmin etmek zor olmasa gerektir.

Jane Fonda 70 yaşın üzerinde ve militan bir çevre eylemcisi, ikide bir de gözaltına alınıyor.

Çin’in devrim sonrası tarihiyle ilgili yoğun okumaya başladığımı geçen yazıda belirtmiştim. Çin’de kapitalizmden sosyalizme geçişin sembol ismi Deng Xiaoping 1974’te Birleşmiş Milletler’de konuşma yapıyor. Sözüünü ettiği ise üç dünya teorisi... Bu konuşma Deng için dünya çapında tanınma anlamına da geliyor. Gerçi konuşması “deli saçması” olarak değerlendiriliyor ama olsun. Bu konuşmayla Mao tarafından kenara itilmiş Deng’in yeniden yükselişi başlıyor.

Deng bu sırada 70 yaşındadır.

Geçtiğimiz yıl 90 yaşına basan Jürgen Habermas’ın 1752 sayfalık iki ciltlik bir felsefe tarihi kitabı yayınlanmıştı.

Aranırsa başka örnekler de bulunabilir.

Kendime gelince, 25 yaşımdayken bu kadar uzun vadede plan yapamazdım. 5-10 yıl daha yaşar mıyım, bilmiyordum. Bu nedenle son derece hızlı gitmiş ve neredeyse bir ömrü 25 yaşına sığdırmıştım. O kadar ki, iki yıl sonra hapishaneye girdiğimde buradan hiç çıkmayacak olsam bile oldukça rahattım. Hayatta yapacağımı yapmıştım ve ancak o zaman 50 yaşını görebileceğime inanmıştım.

70'i de gördüm...

15-20 yıl kadar önce yanı 50'li yaşlardayken benden biraz büyük ama oldukça yorgun bir arkadaşla konuşuyorduk. Onun için hayat bitmiş gibi bir şeydi. Gelecekte beklenmesi yoktu, dolayısıyla planları da bulunmuyordu. Bunun doğru olmadığını anlatmıştım. O da bana "sen psikolojik ve bedensel olarak fazla yıpranmamışsın" demişti. Kendisi ise fazlasıyla yıpranmıştı.

Sevdiği eşi aniden ölmüş, iki çocuğu büyütmüş, sigara tiryakisi de olunca kalp krizi geçirmiş, atlatmış ama epeyce yıpranmıştı.

Ne hapse girmiş ne de kaçak yaşamıştı ve aslında daha az yıpranmış olması gerekirdi. Davranış tarzımı anlamıyordu hatta ona tersti.

"İlk kızını hiç merak etmiyor musun?"

"Edip de ne yapacağım?"

"Böyle şey olur mu, insan merak eder."

"Baba-kız ilişkisi, sosyal bir ilişkidir. Benim onunla hiç sosyal ilişkim olmadı. Doğumundan sonra ilk birkaç ay ben baktım -erkeğim ama bu işleri iyi yaparım- sonra ayrıldım ve üç yıl sonra ben hapishanede iken gördüm. Üç yaşındaki çocuk bana düşman, neden, çünkü öyle yetiştiriliyor. Beni görmek istemediğini hatta benden hiç hoşlanmadığını biliyorum. 15 yıl kadar önce internette

beni buldu, biraz mesajlaştık. Sıkı bir kemalist, varsın öyle olsun. Bana karşı büyük tepkisi vardı ve ciddi psikolojik sorunları yazışmada bile belli oluyordu.

Olayların ve büyüdüğü çevrenin insanı doğal olarak şekillendirdiğini ama insanın zaman içinde bunlardan kendini kurtarabileceğine inanırım. Kolay değildir, sert mücadele gerektirir ama yapılabilir. Hele de İzmir’de büyümüş, ODTÜ bitirmiş bir insanın bunu yapabilmüş olması gerekirdi. Yapamamış, belki yapmayı bile istememiş. Kendisi bilir. Sonra bağımız kesildi.

Böyle bir durumda merak edince ne olacak, bir şey mi olacak?”

Bir şeyi çözemeyeceksen, arkada bırakırsın ve o çözümsüzlükle birlikte yaşamayı öğrenirsin. Bunun en iyi yolu da hayatı büyütmek ve böylece o sorunun gittikçe daha az yer tutmasını sağlamaktır.

1976’da bir Engin isem bugün diyelim ki dört oldum. Eğer birde kalsaydım, bu sorun beni ciddi olarak rahatsız ederdi, burası açık.

Herhangi bir sorunda yapabileceğin bir şey yoksa, sorunu geride bırakmak en iyisidir. Aksi durumda kendinizi yer durursunuz ve bir şey de yapamazsınız.

Benzerini ikinci kızım da yaşadım ama bu sefer yapabileceklerim vardı ve mükemmel denilemese bile yaptım. Bu aynı zamanda onun da becerisidir. 15 yaşında stratejik bir karar vererek annesini bıraktı. Kızda yetenek var, ben sadece yeteneğin yolunu açtım ve asla annesine karşı da kıskırtmadım. Psikolojik olarak dengeli, fizik mezunu, hemen iyi de bir işe girdi, bundan sonra ne yaparsa yapar artık...

Sevgililerine filan hiç karışmadım, tabii ki olacak...

Hayat ikimiz için de kolay olmadı ama sonuçta başarı yaşanan zorlukları unutturmasa bile geriye itiyor.

Psikolojik olarak az yıpranmanın önemli temellerinden birisi de kimin hakkınızda ne düşündüğüne fazla aldırmamak olsa gerektir. İleriye, daima ileriye, isteyen istediğini düşünebilir.

Bunun için istemek yetmiyor, bedenen ve fiziksel olarak uygun durumda olacaksınız.

Yaş 60 diyelim ve yağ tulumu gibi bir bedene sahipseniz, olmaz tabii...

Böyle bir bedenle dağlarda çiçek toplayıp “aslında savaşıyorum abiler” diyebilirsiniz. Memlekette salak sayısı az değil, varсын inansınlar, ne yapayım yani...

Bedeniyle bir şey yaptığını iddia edenin, bedeni buna uygun olmak zorundadır.

Sen daima ileriye; belli mi olur, düşürebilirsin de, kalırsın ve daima ileriye...

“Düşmez kalkmaz bir Allah!..” demişler, öyle değil mi?

Geçenlerde bir yazıda belirtmiştim: geçmişini düşününce yoruluyorum, bu nedenle de düşünmemeye çalışıyorum. İnsan hatalarından öğrenmelidir ama özellikle başarılarını geride bırakmalıdır, aksi durumda ilerlemeniz yavaşlar. Tabii ki onlara sırtını dayamak gerekir ama o kadar...

İnsan başka türlü kendini aşamaz. Kendinizi aşınca, bunu hissedince, o yıpranmış insan büyük oranda geride kalıyor.

Her mücadele insanı şu veya bu oranda yıpratır; sonuçta başarı kazanıp kendinizi aştınız mı, yıpranan geri-

de kalır. Garip bir anlayış olabilir ama böyle düşünüyorum. 70 sonrası da bu temelde şekilleniyor.

Dedim ya, 25 yaşındayken beş yıl sonrası için bile plan yapamazdım.

16 Eylül 2020

Gelecek yıl, 2020 yılında hayatımdaki üç önemli yuvarlak rakam bir araya geliyor. 70 yaşına gireceğim, örgütlü devrimci mücadeleye girişimin 50. yılı olacak, hapishaneden kaçmamın da 40. yılı...

70 yaşında olmanın özel bir öneminin olduğunu sanmıyorum. Jane Fonda 82 yaşında ve geçenlerde iklimle ilgili bir protesto eylemine katıldığı için gözaltına alındı. Bu yıl Nobel Fizik Ödülü alanlardan bir tanesi de 70 yaşın üzerinde... Ülkemizdeki çok sayıda insan için 65'ten sonra hayat bitiyor ama dünyada hiç de böyle değildir. 69 yaşında üçüncü üniversiteyi bitirmeme gösterilen ilgiye bu nedenle şaşırımdım. Daha yazacağım kitaplar, yapacağım işler bulunuyor...

50 yıl önce, Mayıs ayının ilk günlerinde ODTÜ'de Sosyalist Fikir Kulübüne üye oldum. Öncesinde bir yıl kadar devrimci sempatizanlığı vardı ama bunu saymıyorum. Olaylar öyle bir rastladı ki, bir yıl sonra "ben buraya nasıl geldim?" diye kendime sorduğumu hatırlıyorum. Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu'nun merkezi yayın organı İleri'nin 6. ve son sayısının yazı işleri sorumluluğu, THKP-C'nin gayri resmi yayın organı sayılan Kurtuluş gazetesini çıkaran üç kişiden birisi, 12 Mart darbesinden sonra Ankara'da gizlenen tanınmış isimler arasındaki irtibat görevi (başka arkadaşlar da vardı); disiplinli ve çalışkan birisiyim ama başka bir dönemde böylesi bir yükseliş mümkün değildir. Bu arada yapılan başka bazı şeyler de vardı ama bunların üzerinde durmak gerekmez.

Kaçış tarihim ise tam hatırlıyorum: 21 Nisan 1980 Pazartesi.

Gazetelerin tamamı –özellikle de Hürriyet- 23 kişinin toplu firarını düzenleyen olarak beni ön plana çıkardı ama doğru değildi. Bilinen bir isim olduğum için hapisshane de gözetlenmiyor olmam mümkün değildi. Önceki hapisshanelerden biliyordum ki sürekli göz hapsinde tutuluyordum. Küçük yerlerde –sekiz hapisshane gezdim- bunu fark etmek kolaydır, büyük yerde fark edemezsiniz ama başka türlü olması mümkün değildir. Firarın örgütlenmesiyle ilgili olarak sürekli bilgi alıyordum ama kişi olarak doğrudan uğraşmıyordum. Sağmalcılar’da siyasi koşullardan birisinin temsilcisiydim, toplantılara gidiyordum, firar konusuyla görünüşte ilgilenmiyordum ve diğer arkadaşlar da işlerini daha rahat yapıyorlardı.

1970-1980 dönemi hayatımdaki müthiş bir on yıldır. Bu on yılda herkes çok şey yaşadı, ben de yaşadım. Firar tarihim doğum günüm kadar önemlidir, bu nedenle her yıl kendimce kutlama yaparım.

24 Ekim 2019

71'DEN 72'YE

Doğum günümdeki iyi dilekleriniz için hepinize şimdiden teşekkür ederim. Bu yıl, geçen yıl yaptığım gibi her mesajı cevaplandıramayacağım. Geçen yıl sayı yüzü aşınca zorlanmıştım ve arada mutlaka atladığım da olmuştur. Bu nedenle bu yıl aynısını yapmayacağım.

Yazının başlığı “bu saatten sonra benden bir şey olmaz”, “yaşlandım artık” deyip eski arkadaşlarıyla iyi ilişkiler sürdürmenin ilerisinde faaliyeti bulunmayanlar için konuldu. Eskiden bu arkadaşları daha faal olmaları için ikna etmeye çalışırdım ama bunun boşuna çaba olduğunu anladım. Çok kişi için hayat 60'ında bitiyor. Hele de yaşının 65 üzerinde olduğunu özel olarak belirtmek gereğini duyanlara hayret ediyordum ama daha sonra bunun kültürel bir sorun olduğunu anladım.

Hayat bitmiş, artık günler sayılarak yaşanıyor işte...

Ne yapalım, öyleyse öyledir; sen işine bak...

İyi bir örnek kadar inandırıcı bir şey yoktur ama yeterli de olmayabilir. Ne yapalım?

Herkes yaşlanıyor, kimsenin yaşı küçülmüyor, büyüyor. Yaşın artması bir şeydir, faal bir hayat başka bir şeydir. Yaşın artması değişik konularda faal bir hayatı dışlamaz, dışlamaması gerekir.

Burada iki şart vardır: istek ve sağlık.

İsteğiniz varsa enerjiniz de olur.

İstediklerinizi yapabilmeniz için de buna uygun sağlığa sahip olmanız gerekiyor.

Kimse artık 40 yaşında değil ama 60-70 yaşlarında bile yapılabilecek o kadar çok şey var ki...

Bir bölüm insanın kendini genç göstermeye çalışmasını oldum olası anlamam...

Yaşın neyse odur. Farklılık faaliyetle görülür, yaşın şu veya bu olmasıyla değil...

İyisi mi kafa yormayayım çünkü bu bambaşka bir kafa yapısıdır.

Tito'nun biyografisini içeren kitaptan notlar çıkarmam gerekiyordu ve neredeyse on sayfa oldu. Bu kitap bana sosyalizm tarihi konusunda öğrenilmesi gereken daha çok şey bulunduğunu gösterdi.

1948'de Yugoslavya Komünform'dan çıkarılır. SSCB ve diğer sosyalist ülkeler Yugoslavya ile ilişkilerini keserler. Bu durum ülke ekonomisini ciddi açmaza sokar ve istenilen de budur zaten. Tito'nun devrilmesi çağrısı yapılır.

Bundan sonra olanlar ise inanılmazdır...

ABD Başkanı o yıllarda Truman'dır ve bu ülke yönetimi kendine şunu sorar: bu ülke komünist ama SSCB ile arası açık; bu durumda ne yapacağız?

Cevap: Tito'nun desteklenmesi gerek, aksi durumda SSCB Adriyatik kıyısına kadar iner ve bu da hiç iyi olmaz.

Öncelikle ABD ardından İngiltere Yugoslavya'ya yüksek krediler açarlar, silah yardımı yaparlar. Bizden olmasanız bile tekrar SSCB'ye yanaşmayın!

Yugoslavya sanayileşme hamlesini geliştirirken ABD kredilerini kullanır.

Stalin'in ölümünün ardından SSCB Yugoslavya ile iyi ilişki geliştirmeye çalışır. Ülkenin stratejik konumu

nedeniyle hem ABD hem de SSCB Yugoslavya'yı karşı tarafa itmemek için dikkatli davranırlar.

Yugoslavya konumunu ancak uluslararası ilişkilerini geliştirerek koruyabileceğini bilir. Hindistan ve Mısır ile birlikte Bloksuzlar Hareketi'ni kurar.

Tito müthiş, sınırlı bir güçle bloklar arasında o kadar iyi oynuyor ki...

Tito'nun en önemli özelliği, umutsuz görünen durumdan çıkış yolu bulabilmek yeteneği olsa gerektir.

Savaşın bitimine yakın Nazi ordusu Yugoslavya Halk Ordusunu yerli işbirlikçileriyle birlikte kötü sıkıştırır ama ağır kayıp vererek de olsa çemberin dışına çıkarlar.

Nazilerin önde gelen isimlerinden Himmler'in belirlemesi şöyledir: Bizde Tito gibi birkaç komutan olsaydı durumumuz farklı olurdu.

Yugoslavya deneyinin bence ön önemli yanı, eşit haklara sahip olan halkların birlikte yaşayamamasıdır.

Sırp, Hırvatlar, Boşnaklar, Arnavutlar, Makedon-yalılar ve diğer Müslüman halkın her hakkı var, hepsi eşit; birlikte yaşamaya yetmiyor.

Geniş ve farklı bir konudur...

İyi yazılmış biyografiler öğreticidir. Şu kitabın notlarının çıkarılması bitsin, İslam uzmanı Amirpur'un yazdığı Humeyni'nin biyografisine başlayacağım.

21.7.2021

75 YIL ÖNCE 8 MAYIS VE SONRASI

8 Mayıs 1945'te Nazi Almanyası kayıtsız şartsız teslim oldu ve İkinci Dünya Savaşı Avrupa'da sona erdi. Hitler ve başlıca yakın kadroları intihar ettiler, Göring kaçarken yakalanacak ve Nürnberg duruşmasında idama mahkum olacak ama zehir içerek intihar edecekti.

Kızıl Ordu Berlin'e girerken beklemediği oranda ağır kayıp verir. Naziler 14-16 yaşındaki çocuklara omuzdan atılabilen roketatarlar dağıtmıştır ve Kızıl Ordu çok sayıda tank kaybeder. Naziler direnişin umutsuz olduğunu bilmektedir ama yine de sonuna kadar direnirler. Hitler de intihar etmek için Berlin'i savunan generalden "fazla dayanamayacağız" bilgisinin gelmesini bekleyecektir. Hitler ve sağ kolu sayılan Göbbels eşleriyle birlikte intihar ederler, cesetleri yakılır. Çöküş adıyla oynayan Der Untergang filmini izlediyseniz Nazilerin son günlerindeki umutsuzluklarını görmüşsünüzdür. Göbbels yine de son ana kadar halka gaz vermeye devam edecektir. Anlaşmak için Kızıl Ordu Mareşali Jukov'a elçi yollarlar ama "kayıtsız şartsız teslim olmaları" dışında başka bir şey söz konusu değildir. İntiharlarının ardından Naziler teslim olur.

Savaşın sona ermesi aynı zamanda yeni bir Avrupa demektir. Almanya ikiye bölünür, Berlin'de hem müttefikler hem de Kızıl Ordu bulunacaktır. Bulgaristan, Romanya, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya, Yugoslavya ve Arnavutluk'ta komünist partileri iktidara gelir. Bunlardan sadece Yugoslavya ve Arnavutluk'ta etkili silahlı mücadele verilmiştir, diğer ülkelerde direniş zayıf kalmıştır.

İkinci Dünya Savaşı ardından Çin'deki savaş da komünistlerin zaferiyle sonuçlanınca insanlığın üçte biri sosyalist iktidarlar altında yaşamaya başlar.

1945-1989 arasında geçen 44 yılda sosyalist Avrupa ülkelerinde değişik ayaklanmalar olur. Demokratik Almanya Cumhuriyeti 1953, Macaristan ve Polonya 1956 ve Varşova Paktı ülkelerinin orduları 1968'de Çekoslovakya'ya müdahale ederler.

1980'li yılların başlarında Polonya'da Dayanışma Sendikası'nın yoğunlaşan muhalefeti ardından sıkıyönetim ilan edilir ama bu durum iktidardaki İşçi Partisi'nin gittikçe zayıflamasını engellemeyecektir. Polonya'da liman işçileri (Dayanışma Sendikası) köylüler ve aydınlarla iyi ilişkiler kurar, rejime muhalif bütün güçleri tek cephede birleştirir ve aynı on yılın sonlarında iktidara ortak olur. Ardından bu ülkede rejim değişikliği gerçekleşir. Polonya'da işçiler kapitalizm için başarılı mücadele yürüteceklerdir.

Ardından Macaristan'da iktidar değişir, bu ülke Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DAC) ile sınırını açar ve buradaki Almanlar Macaristan üzerinden Batı Almanya'ya geçmeye başlar. DAC'de sürekli tekrarlanan Pazartesi Gösterileri ardından Honecker genel sekreterlikten çekilir. Kısa süre önce Doğu Berlin'e gelen Mandel burada yaptığı konuşmada halkın bürokratik yönetimi devirip gerçek bir sosyalist düzen kurmasını ister ama yapılacak ilk seçimi Hıristiyan Demokratlar kazanacaktır. (Bkz. 1989 Berlin Duvarı).

Ardından Çekoslovakya, sonra Bulgaristan ve Romanya gelir. İktidarın yoğun silahlı çatışmayla el değiştirdiği tek ülke Romanya olur, 1100 kadar insan hayatını kaybeder.

Yugoslavya ve Arnavutluk da kısa süre sonra bunları izleyecektir.

Avrupa haritası büyük oranda 1939'da savaşın başlamasından önceki durumuna döner. Sosyalizm bu ülkele-

rin tarihlerinde ara bir dönem gibidir. Bu ülkelerden DAC ve Çekoslovakya sanayileşmiş ülkelerdi, diğerleri değildi ama yarı feodal de değildiler, kapitalizmin az gelişmiş olduğu küçük köylü ülkeleriydi.

SSCB’de de iki yıl sonra SBKP iktidardan düşecektir.

Rusya toparlanmadan harekete geçen Avrupa Birliği (AB) ve ABD öncelikle Polonya, Çekoslovakya ve Macaristan’ı hem NATO ve hem de AB’ye alır. Bunları parçalanmış Yugoslavya’nın bazı cumhuriyetleri ve son olarak da Bulgaristan ve Romanya izleyecektir.

Yugoslavya’yı oluşturan cumhuriyetlerin parçalanmasında eski düşmanlıkların rolü önemlidir. Bu ülkeyi oluşturan halklardan bir bölümü Hitler Almanya’sı ile işbirliği yaparken, diğerleri yapmamıştır.

Bizde pek bilinmez ama Balkanlar ile Ortadoğu birbirinden pek farklı değildir. Her iki bölgede de yıllardır çözülemeyen sınır sorunları vardır. Her ülke kendi tarihinde “büyük” olduğu bir dönem yaşamıştır –mesela Polonya gibi- ve bu ülkelerdeki sağcılar sürekli olarak o “büyük”-lüğü anarlar.

Bizde Malazgirt Savaşı’nın anıldığı gibi Sırbistan’da da 1389’daki Kosova savaşı anılır. Savaşta hem Osmanlı hem de Sırbistan ordusu ağır kayıp vermiş ve padişah I. Murat savaş alanında bir Sırp prensi tarafından öldürülmüştür. Bu kişi Sırbistan tarihinde ulusal kahraman olarak anılır. Savaşın 600. yıldönümünde büyük tören düzenlenmişti. Bu savaş Osmanlı’ya Orta Avrupa’da ilerlemenin yolunu açmıştır.

Bu ülkelerin hızlı bir şekilde AB’ye alınmaları sonucu sınır sorunları eskisi kadar keskin değildir ama ortadan da kalkmamıştır. Mesela Yunanistan’ın yanında küçük bir Makedonya Cumhuriyeti’nin kurulması itirazlara yol açmıştır. Yunan millicilerine göre Makedonya Yunan

adıdır, bu nedenle de kullanılamaz.

Ülkeler arasındaki bu ve benzeri çelişkilere rağmen herkes birbirine tahammül etmektedir. Sesi en fazla çıkan şimdilik Macaristan'daki Orban yönetimidir. Orban geçmişin "büyük Macaristan'ını" sürekli işlemektedir.

Tarih boyunca sınır anlaşmazlıklarının ve savaşların eksik olmadığı Balkanlar'da bir süreden beri savaş yoktur. Hitler SSCB'ye saldırırken bu ülkeleri işgal ederek ilerlediği için Balkanlar şu andaki Almanya'nın arka bahçesi durumundadır. ABD ve başka ülkeler de vardır ama Almanya'nın durumu sadece yatırımlarıyla değil özellikle Romanya'da Alman azınlığa dayandığı için daha güçlüdür.

Türkiye de 1990 sonrasında bu alana girmeye çalışmış, Yunus Emre Enstitüleri açmış, Kosova ve Arnavutluk ile iyi ilişkiler geliştirmiş ama fazla ileri gidememiştir.

7.5.2020

78'DEN KURTULMAK (1)

Demokratik özerklik projesi somutlaştığı oranda Türklerdeki muhatabını gittikçe daha fazla arıyor. Arıyor ve bulamıyor. Bulamamaktan kastedilen, muhatabın hiç olmaması değildir. Türk solunun bir bölümü demokratik özerklik projesini destekliyor. Ne ki, oldukça zayıflar. Türk solunun milliyetçi olmayan kesimi neden bu kadar zayıftır? Milliyetçi sol da güçlü değil, ama onun zayıflığının nedenleri ilginizin dışında kalıyor.

Bir açıklamaya göre, solun önemli sorunları vardır ve bu sorunlar çerçevesinde bitmez tükenmez bir kavga sürmektedir. Bu açıklama zayıflığın nedeni olamaz. Hangi ülkede solun önemli sorunları yok ve bu sorunlar çerçevesinde yıllardan beri sürekli tartışma yürütülmüyor?

Almanya solu örnek olarak verilebilir. Almanya Komünist Partisi (oy oranı yüzde 0.1) içinde üç grup bulunuyor. Sol Parti (oy oranı yüzde 10) içinde birkaç tane platform ve bunlar arasında da sürekli tartışma var.

Yeni bir dünya kurmak iddiasıyla ortaya çıkmak büyük bir projedir. Bu nedenle, hangi ülkede olursa olsun, solun içinde hiç bitmeyen bir tartışma olacaktır. Önemli olan tartışırken bir arada durabilmek, birlikte iş yapabilmektir.

Türkler arasında sol hareketin zayıf olmasının değişik nedenleri bulunmakla birlikte, önde gelen neden, 78'den kurtulamamaktır. 78'den kastedilen, 1974-1980 dönemidir. Bu dönemde ilk kez değişik sol örgütler içinde yer alanlara "78 kuşağı" da deniliyor. Bu nedenle, bu döneme, 78 adını vermek yanlış sayılmaz.

Bu dönemde, sol hareket, ülkenin her yanında tarihi boyunca yaşamadığı bir kitleselliğe ulaştı. Bazı mahallelere ek olarak köyler, ilçeler bile devrimcilerin denetimine girdi. Ardından 12 Eylül faşist darbesi geldi ve devrimci hareket yenildi.

Aslında yenilgi kelimesini kullanmak doğru değildir. Direnirsiniz ve yenilebilirsiniz. Her direnme başarıyla sonuçlanmaz, yenilebilirsiniz de. 12 Eylül 1980 sonrasında yenilinmedi, çünkü kayda değer bir direniş gösterilemedi. Bu nedenle, yenilgiden ziyade bozgundan söz etmek doğru olur. Sol hareket, ülke çapında genel bir bozguna uğradı. Herkes yenildi!

Cezaevlerindeki direniş, dışarıda yoktu.1980-1983 yılları arasında öncelikle Diyarbakır ve Mamak cezaevlerinde gösterilen direnişin uygun karşılığı dışarıda yoktu. PKK, 15 Ağustos 1984 atılımıyla diriliş ya da yeniden doğuş yaşadı. Ama benzeri bir durum, ne diğer Kürt örgütlerinde ve ne de Türk solunda yaşanmadı.

12 Eylül 1980'den sonra yaşanan bozgun, yıllarca ve ısrarla gerçeğe uygun olmayan bir tarzda değerlendirildi. Bu değerlendirmeye göre; 12 Eylül öncesinde hatalar kaçınılmaz olarak vardı, ama büyük bir kitlesellik de vardı. Devrim için büyük özveriler, verilen hayatlar vardı.

Bunlar kuşkusuz vardı ve değerlendirme bu kadarla yetiniyordu. 12 Eylül öncesindeki solda –hatalar olmakla birlikte– genelde iyi bir mücadele var idiyse, o zaman bu bozgun neden yaşandı?

12 Eylül sonrasındaki bozgunun kökleri kaçınılmaz olarak öncesinde yatıyordu. Yenilgi kaçınılmaz olarak kabul ediliyordu ve zaten durum ortadaydı. Ne ki, bu yenilginin gerçek nedenlerini araştırmak yerine, 12 Eylül öncesine yönelik ajitasyon ve kahramanlık edebiyatı ağır bastı.

Aradan uzun bir süre geçtikten sonra, bu anlayıştan –o da yavaş yavaş– kurtulmaya başlandığından söz edilebilir.12 Eylül sonrasında büyük bir bozgun yaşandıysa, bunun nedenleri öncesinde aranmalıdır.

1984'te Ne Oldu?

1984 atılımı ancak önceki dönem değerlendirilip kapatılarak mümkün olabilirdi. Kuşkusuz yeni bir dönem birdenbire başlamaz. Eskiden arınmak için önemli bir mücadele verilmesi gerekir. Ancak bunun olabilmesi için önce eskinin kapatılması kararının verilmesi gerekiyor. Öteki kesimde bir türlü yapılamayan budur.

1974-1980 döneminin sürekli övgüsü bu dönemden bir türlü çıkamamanın asıl nedenidir. 1974-1980 dönemi büyük bir trajedidir. Büyük özveriler yaşandı, önemli bir mücadele verildi, bu mücadelede çok sayıda devrimci hayatını kaybetti, ama bu mücadele büyük zaafarla birliktiydi. Bu dönem o kadar güzel olsaydı, 12 Eylül sonrasındaki bozgunun yaşanmaması gerekirdi. En azından kitle-selliğinize uygun bir direniş gösterirdiniz ve yenilirdiniz.

12 Mart 1971 döneminden büyük bir moralle çıkılmıştı. Devrimci hareket yenilmişti, ama savaşarak yenilmişti. Aynı durum 12 Eylül sonrasında yaşanmadı.

Bu yazıda söz konusu zaafalara girmeyeceğim. Ne ki, görmek isteyenler için bu zaafalar ortadadır, hiç birisi gizli değildir. Büyük mücadele verildi, büyük özveri gösterildi ve 12 Eylül'de hiç kimsenin beklemediği ve istemediği bir sonuç ortaya çıktı. Bunu açıkça görmek ve o dönemden artık kurtulmak gerekiyor.

Geçmişle açık olarak yüzleşirsiniz ve geçmişi kapatırsınız. Ondandır kurtulursunuz. Ancak bunu yapabildikten sonra gerçekten günün görevlerine eğilebilir, gerçekten

geleceğe bakabilirsiniz.

Çok sayıda insanı anlamak mümkün. Hayatlarının en önemli dönemi 1974-1980 arasındadır ve kendilerini yeniden üretememişlerdir. Kendileri o geçmişte yaşadıkları gibi olabildiğince fazla sayıda kişiyi de oraya çekmeye çalışıyorlar. Gerçekte ise, o dönemin üzerine kurulabilecek bir gelecek yoktur. O geçmiş, hesaplaşması yapıldıktan sonra, terk edilmesi gereken bir geçmiştir.

Burada önemli bir soru akla gelir: Aradan 30 yıl geçti, ama yapılamadı. Neden?

Kendi geçmişimizi değerlendirmede neden bu kadar sorun yaşıyoruz? Her sol içinden çıktığı topluma benzer. Onun birçok özelliğini kendi yapısında yansıtır. Türk toplumunun geçmişiyile sorunu vardır. Değerlendirip, yüzleşip bir türlü kurtulamadığı bir geçmişi vardır ve aynı özellik sola da yansımıştır.

Geçmişle hesaplaşmanın bazı ülkelerin sol hareketlerinde fazla zorlanmadan yapılabilmesinin nedenleri üzerinde gelecek yazıda durmaya çalışacağım.

9.1.2011

78'DEN KURTULMAK (2)

Gelecek de en az geçmiş kadar bugünü belirler.”

Friedrich Nietzsche'nin bu sözü bizdeki 68 ve 78 kuşaklarını anlamak için önemlidir. Önce geçmişi temizleyerek anlatıyorlar. İşlerine gelmeyen olayları atlıyorlar. Büyük işlerin büyük hatalarla birlikte yapıldığını unutuyorlar, geçmişin aktarılmasında seçmece davranıyorlar. Hiç birisinin de aklına şu soru gelmiyor: Madem her şey bu kadar mükemmeldi, o halde 12 Eylül 1980 sonrasında ki büyük bozgun neden yaşandı?

Sadece bu bozgun bile, 1974-1980 döneminin ciddi zaafı olduğunu gösterir.

Daha önemli başka bir nokta var: Diyelim ki, anlatılan her şey doğrudur. Anlatanlar, 30-35 yıl önce bu ülkede büyük mücadele vermişler, işkence görmüşler, yıllarca hapis hanede yatmışlardır. Bunları anlatan insanlar, anlatırken aynaya bakmıyor ve kendilerine sormuyorlar: “30-35 yıl önce ben bunları yapmıştım ama, bugünkü ben, o zamanki ben ile aynı mıdır?”

Değildir, hem de hiç değildir!

30-35 yıl önce büyük işler yaptıklarını anlatanların önemli bölümünün en az 20 yıldır politik mücadeleyle ilişkisi yoktur. Konuşurlar, geçmişlerini anlatırlar, o geçmişle övünürler, ama bugünün politik mücadelesinde yoktur. Uzak geçmişi bitmez tükenmez detaylarıyla durmadan anlatırlar, tekrar tekrar anlatırlar. Bugünde ise yoktur. Bugünden kastedilen son on yıldır.

Son on yıldır sol mücadele içinde hiçbir şey yapmamış, düzeltilmiş geçmişin mirasını yemekle yetinmiş in-

sanların bugün için herhangi bir değeri yoktur. Bugünün mücadelesi bugünün insanlarıyla verilir. O insanların 30-35 yıl önce ne yapmış ya da yapmamış oldukları dikkate alınarak verilmez.

Sol, bu geçmiş öykülerinden olabildiğince çabuk kurtulmalıdır. Geçmişini değerlendirip kapatmalı, bugüne ve geleceğe yönelmelidir. Bunu yapabilmek kolay değildir. Biz, geçmişle sorunu olan bir toplumuz. Geçmişini açıkça ortaya koyamayan, onu değerlendirip kapatamayan bir toplumuz. Bir yerde geçmişle yaşayan bir toplumuz ve aynı özelliği sol harekette de görmek mümkündür.

Başka bir ülkeden, Almanya'dan örnek vereyim. 1989 yılında Berlin Duvarı yıkıldığında değişik ülkelerdeki sol hareketler derinden etkilendiler ve şu veya bu oranda krize girdiler. Bu krizi çabuk atlatanlardan bir tanesi, Berlin Duvarı'nın bulunduğu ülkenin solu oldu. Eski Demokratik Almanya Cumhuriyeti (şimdiki Doğu Almanya) solu ile Batı Almanya solu, krizi atlama sürecini 10-15 yıl içinde geride bıraktılar.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı ülkelerde ise Berlin Duvarı'nın yıkılmasının yarattığı şok halen atlatılamamış durumdadır. "Almanya solu daha birikimli ve tecrübelidir" türünden bir cevap, gerçeği ancak bir oranda yansıtır.

Bu ülkedeki solun geçmişle hesaplaşmada görece daha hızlı ve rahat hareket edebilmesi, içinden çıktığı toplumdaki özelliğe bağlıdır. Alman toplumu, ister kapitalist isterse sosyalist sistem altında olsun, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Nazi geçmişle hesaplaşabilmiştir. Tarihin en örgütlü ve büyük soykırımını gerçekleştiren Nazileri sonuna kadar desteklemesinin hesabını kendi kendisine verebilmiştir. Kolay olmamıştır, bu hesaplaşma büyük dirençler aşılarak gerçekleşebilmiştir.

1945-1989 arasında kapitalist ve sosyalist devletlerde yaşayan Alman halkının bu hesaplaşmasında eksikler bulunduğundan söz edilebilir. Bu saptama doğru olmakla birlikte, geçmişle açık bir hesaplaşmanın yapıldığı da gerçektir. Bunun göstergesi, 1945 sonrasında Avrupa'nın nefret edilen halkı durumunda olan Almanların, şimdi aynı kıtanın en sevilen halkı durumuna gelmiş olmasıdır. Futbol için söylenen bir cümleyi Alman halkındaki değişime uyarlamak mümkündür: "Dünya bizi başka gözle görmeyi öğrendi."

Zor ve sancılı da olsa toplumun geçmişiyle hesaplaşabilme özelliğini kazanması, solu da etkiler. Sol da geçmişle daha rahat hesaplaşır. Geçmişle hesaplaşabilmeyi solun şu veya bu özelliğine bağlamakla yetinmek yetersizdir. İçinde yaşadığın toplum geçmişiyle hesaplaşabiliyor mu da sen hesaplaşabileceksin?

Türk solu 12 Eylül 1980 sonrasındaki bozgunu bile zor kabullendi. Önce bu bozgunu kişisel faktörlere bağlamaya çalıştı: Filanca örgüt diremedi, falanca tanınmış kişi şöyle davrandı, o nedenle bu kötü durum ortaya çıktı, açıklamasına sığındı. Bu açıklamanın, orta öğretimdeki tarih derslerinde Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesi ve çöküşünün açıklanmasına ne kadar benzediğine dikkat ediniz. Beceriksiz padişahlar, dirayetsiz sadrazamlar, ihanet içindeki ulema. Hepsi onların yüzünden oldu! Aynı mantığı sola tercüme ederseniz, 12 Eylül sonrasıyla ilgili yukarıdaki açıklamaya ulaşırsınız. Kendisine bile perspektif açamayan sol, topluma nasıl açsın?

Geçmişle hesaplaşmak ve onu aşmak kolay değil. Bunu yapabilmenin ilk koşulu, aşılan geçmişin yerinin, boşluğunun doldurulabilmesidir. Geçmiş aşmak bir süreçtir. Yeni üretildikçe, geçmiş tarihe iter. Yeniyi üretebilen geçmişe karşı daha rahat davranır; eleştirir, gereken sonuçları çıkarır, hesabı kapatır ve aşar.

Türklerin asıl sorunu, yeniyi, geçmişin yerini alabilecek ölçüde üretememeleridir. Bu üretim ancak kişisel temelde yapılabilir. Örgütlerin, solun ve giderek toplumun bunu yapabilmesi söz konusu değildir. Tersine, gittikçe daha fazla geçmişe sığınıyorlar. Geçmişini allayıp pulluyor ve böylece de değiştiriyor ve o geçmişle yaşıyorlar. Muhteşem hale getirdikleri geçmişe baktıkça, o geçmişini kendilerinin hayata geçirdiğini hayal ettikçe, bugünkü kendilerini de geçmişteki o insanlar sanmaya devam ediyorlar. Bu rüyadan sık sık çok kötü uyanmak zorunda kalıyorlar, sonra aynı rüyaya yine dalıyorlar.

Oldukça zor bir süreç karşısındayız. Hakikatleri Araştırma Komisyonu, geçmişini ortaya çıkarmanın ve hesaplaşmanın özel bir biçimidir. Devlet ve hükümet bütün olanaklarını kullanarak buna karşı direnecektir. Bu direnme en etkili biçimiyle, Komisyon kurulmasının gerekliliğini dikkate almamak biçiminde hayata geçmez. En etkili yöntem, geçmişini güzelleştirerek yaşamayı toplumda öğretilince yaygın duruma getirmektir.

Son örnek, Sarıkamış'tır. 70 ile 90 bin kişinin donarak öldüğü askeri bir beceriksizlik şaheserinden bile, "vatan savunması için büyük özveri" sonucunu çıkarmak, geçmişini güzelleştirerek sunmaktan başka nedir ki!

Hepimizin geçmişini yüzleşme süreci ve bu sürecin ciddi sorunları üzerinde daha iyi düşünmemiz ve öğrenmemiz gerekiyor. Karşımızda ters yöndeki süreci yaşam tarzı haline getirmiş uzmanlar bulunuyor!

12.1.2011

8 MART'IN 100. YILINDA ERKEK ARAŞTIRMALARI

Männerforschung adı verilen ve “erkek araştırmaları” olarak çevrilebilecek disiplinler arası bu dal görece yeni sayılır. Başlangıçta, daha eski bir tarihe sahip olan feminizmin konulara yaklaşım tarzını benimseyen bu dal, daha sonra bağımsızlaşır. Her durumda erkek araştırmalarının ortaya çıkmasında feminizmin önemli etkisi vardır. Feminizmi öğrenen erkekler, toplumda “kadınlık durumu”nun yanı sıra “erkeklik durumu”nun da var olduğunu görürler. “Kadın doğulmaz, kadın olunur”un öteki cinsteki karşılığı “erkek doğulmaz, erkek olunur”dur. Erkeklerin kendi cinslerini feminizm üzerinden değil de doğrudan düşünmeye başlamaları geç ve güç olmuştur, ama sonunda olabilmieŐtir.

Erkek araştırmalarının amacı, erkeklik durumunun oluşmasının farklı toplumlar ve dönemlerdeki mekanizmalarını açıklamak, kendini oluşturan süreci anlamak ve buradan hareketle de özgürleşmenin yollarını aramaktır. Simone de Beavouir’in Mandarinler’de söylediği gibi, “bu dünyada erkek olmak da hiç kolay değil”dir.

Erkek araŐtırmalarındaki önemli sorulardan birisini “Hangi erkeklik?..” oluŐturuyor. Farklı sınıfların erkeklikleri farklı olduğu gibi hem bunların arasında hem de aynı sınıfın erkekleri arasında bazen Şiddetli denilebilecek çatıŐmalar oluyor.

Erkeğin de kadınlar gibi yaşadığı evreler var: erkek çocuk, genç erkek, baba olarak erkek gibi...

Erkekliğin oluşumu ve toplumda oynadığı rol üretim tarzındaki gelişmelerle birlikte değişiyor. 1960’lı yıllarda Almanya’da Alexander Mitscherlich’in “Babasız Toplum”

(Die vaterlose Gesellschaft) kitabı, babanın toplumsal rolünün azalmasına işaret eden ilk yapıtlardan bir tanesidir. Oturulan yer ile çalışılan yer arasındaki uzaklığın büyümesi sonucu babanın çocuğun hayatındaki önemi azalır. Baba artık daha az evde bulunabilmektedir. Çok sayıda çocuğun ilk ideali olan “baba gibi olmak” yerini giderek başka ideallere bırakır. Bu durum, ailenin çocuğun sosyalizasyonundaki öneminin azalması ve ailenin yerini yuva ve okul gibi kurumların almaya başlaması anlamına da gelmektedir. Televizyonla birlikte çocuğun sosyalizasyonunda medyanın önemi de artmıştır.

“Babasız toplum”, kültürel değerlerde tek tipleşmenin yoğunlaştığı, işçi sınıfı kültürünün hızla erozyona uğradığı bir toplum anlamına da gelir. Kapitalist gelişmenin ailenin etkisini zayıflatması, erkeğin en önemli “egemenlik alanı”nın da zayıflaması anlamına geliyor.

Erkeğin Değişmesi

Erkek araştırmalarının en önemli yanı, erkekleşmenin oluşum sürecini açığa çıkartarak, erkeğin değişiminin teorik zeminini hazırlamaktır. Teorik zeminin hazırlanması, bunun pratiğe uygulanabileceği anlamına gelmez, sadece uygulamanın olanakları artar.

Her alana hakim olmak, her alanda “üstün olmak” isteyen klasik erkek tipinin bunun için ne kadar büyük bir bedel ödemek zorunda olduğu, erkek egemenliğinin arttığı toplumlarda bu cinsin ortalama yaşam süresinin görece olarak azalmasıyla bile belli oluyor. Kadın ve erkeğin “daha eşit” olduğu ülkelerde ise iki cinsin ortalama yaşam süresi arasındaki fark azalıyor.

Günümüz kapitalist toplumunu tanımlayan terimlerden bir tanesi, İngilizce ve Almanca kelimelerin birleştirilmesiyle oluşturulan “burn out Gesellschaft”tır. İyice

yorgun düşmüş, tükenmiş toplum...

Sürekli koşuşturma, stres, keskinleşen ve her alana yayılan insanlar arası rekabet erkekleri daha ağır etkiliyor. Her şeyi yapmak ya da denetlemek, her şeyden sorumlu olmak, kendini sürekli ispat etmek zorunda bulunmak (“üstün cins” olmanın öteki yüzü de böyledir) bu cinsin insan kalitesi olarak hızlı gerilemesini de birlikte getiriyor.

Feminizm kadınların en azından bir bölümünün gelişmesini ve daha fazla özgürleşmesini sağladı, bu işin bir tarafıdır. Feminizm, erkeklerin bir bölümünün gelişmesine de katkı yaptı. Feminizm olmasaydı, erkek araştırmaları belki de olmayacaktı.

8.3.2010

8 MAYIS, KİTLESEL TECAVÜZLER VE SINIF ANALİZİ

70 yıl önce, 8 Mayıs 1945'te Nazi Almanyası kayıtsız şartsız teslim oldu ve İkinci Dünya Savaşı Avrupa'da sona erdi. Savaş bir süre daha ABD ile Japonya arasında Pasifik'te sürecektir.

Nazi Almanyasının tarihi; Hitler ve NSDAP'nin iktidara gelmesi, gelişmesi ve çöküşü bugüne kadar defalarca yazıldı. Ian Kershaw adlı İngiliz tarihçisinin iki ciltlik ve yaklaşık bin sayfalık Hitler biyografisi bu konuda en tanınmış olanıdır. Alman bilim insanları yıllarca kendi yakın tarihleri hakkında bu kadar kapsamlı bir yapıt üretemediler. Alman yakın tarihini anlamak için ona dışarıdan bakabilmek, başka bir deyişle Alman olmamak gerekiyordu.

Nazilerin tarihinin anlatılmasındaki sıkıntı belge eksikliğinden kaynaklanmıyor. Belge istemediğiniz kadar var, sorun bunların yorumlanmasında çıkıyor. İngiliz ve Fransızlarla birlikte Avrupa'nın üç büyük ulusundan birisi olan Almanların (İtalya, İspanya ve Portekiz daha geri planda düşünülür), güçlü bir felsefe geleneğine sahip bu halkın içinden Nazilerin çıkması, iktidara gelmeleri ve tarihte benzeri görüşmemiş bir vahşeti sergilemeleri açıklanmaya muhtaç bir durumdur.

Bu olgu yıllarca Nazilerin sahip oldukları becerilerle açıklandı ama bu açıklama hiç de inandırıcı değildi. Daha sonra nazizmin Alman kültüründeki kökleri araştırılmaya başlandı. Evet, NSDAP son derece yetenekli kadrolara sahipti ama bu kadrolar da Alman halkının bazı özelliklerini iyi değerlendirmişlerdi. Ekonomik kriz, ağır şartlar içeren ve Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanmak zorunda kalınan Versay Antlaşması gibi faktörler, Alman halkının otorite özlemi gibi tarihsel özellikleriyle birleşince ve po-

litik alanda bunları iyi değerlendirecek bir de parti olunca, Nazizm iktidara gelmişti.

Almanya Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmişti, ülke-
de ekonomik kriz vardı ama 20. yüzyılın başındaki büyük
bilimsel gelişmeler de büyük oranda Alman bilim insan-
ları tarafından gerçekleştirilmişti.

1900'de enerjinin kk paketler halinde (quantum)
yayıldığını bularak sonraki iki büyük fiziksel devrimin te-
melini atacak olan Max Planck Almandı ve sonraki yıllar-
da nazi olmamakla birlikte Nazilerle sorun da yaşamaya-
caktı.

Özel ve genel görelilik kuramını formüle eden ve fi-
zikteki ilk devrimi gerçekleştiren Einstein, Yahudi olması
nedeniyle Almanya'yı terk etmek zorunda kalacaktı.

İkinci büyük devrimin iki büyük ismi, belirsizlik il-
kesi bulan Werner Heisenberg ile dalga mekaniğinin ku-
rucusu Erwin Schrödinger idi. İlki Alman ikincisi Avustur-
yalıydı. Nazi olmadılar ama Nazilerle sorun da yaşamaya-
caklardı.

Teorik fiziğin bir başka önemli ismi Bohr ise Dani-
markalıydı ve sonuçta Almanca konuşulan coğrafyadan
sayılırdı.

Fizikteki devrimlerin Alman olmayan tek ismi Fran-
sız de Brglie'dir.

Psikanalizin  kurucusu da (Freud, Adler, Jung) Al-
manca konuşulan alandandır. Freud Yahudi olduğu için
Nazilerin bulunduğu alanı terk etmek zorunda kalacaktır.

Alman Yahudilerinin coğunluğu oluşturduğu Frank-
furt Okulu'ndan söz etmiyorum.

Böyle bir kültü ortamından Hitler gibi becerikli bir
politikacının ve Goebbels gibi bir propaganda dehasının

yetişmesi normaldir.

Nazilerin Alman kültür tarihindeki kökleri, nasıl geliştikleri ve iktidara geldikleri yıllardan beri fazlasıyla araştırıldı ve bu araştırma halen sürüyor. Sürekli yeni kitaplar yayımlanıyor. Alman tarihçileri artık kendi yakın tarihleri hakkında ayrıntılı araştırmalar yapabiliyorlar. Aradan 70 yıl geçti, az değil!

1920'li yıllarda ve 1930'ların başlarında Almanya'da Nazilere karşı büyük muhalefet vardı. Bu lke güçlü bir sosyal demokrat partiye sahipti. SBKP'den sonra en büyük komünist partisi Almanya Komünist Partisi idi. Naziler her iki partiyi de yenebildiler. Seçimde işçilerden çok sayıda oy alabildiler. Muhalefet ya öldürüldü, ya hapse atıldı ya da ülkeden kaçmak zorunda kaldı. NSDAP'nin iktidara geldiği 1933'ten savaşın bittiği 1945 yılına kadar Alman halkı Nazileri var gücüyle destekledi.

Bu destek açıklanmaya muhtaçtır. Evet, terör vardı, ustaca propaganda vardı ama müttefiklerin Alman halkını yıldırmak için yaygın olarak yaptıkları kent bombardımanları bile etkili olamayacaktı.

Bir başka önemli soru, Nazilerin savaşı kaybedecekleri anlaşıldıktan sonra bile neden teslim olmayı reddettileridir.

Naziler Stalingrad'da büyük kayıp verdiler ama savaş sürdü. Ardından Kursk'ta gerçekleşen tarihin en büyük tank savaşını kaybedeceklerdi. Kızıl Ordu'nun ilerleşi karşısında Naziler sürekli arpışacaktı.

Benzeri bir durum müttefiklerin Normandiya ıkarılmasından sonra da yaşandı. Naziler Hollanda zerinden Ardenler saldırısı olarak bilinen büyük bir hamle yaptılar ve müttefik ordusunu bir süre zor duruma düşürdüler. Sürekli kaybetmelerine rağmen hiç bıkmadan direndiler ve teslim olma tekliflerini kabul etmediler.

SSCB'ye karşı ABD ile ayrı barış imzalamaya çalıştılar ama başarılı olamadılar.

Kızıl Ordu bir taraftan müttefikler (özellikle ABD) diğer taraftan Almanya'ya girmişti, savaş kaybedilmişti ama çocukları askere almak pahasına da olsa Naziler direniyordu.

“Neden, buna ne gerek vardı?..” sorusu cevaplandırılmaya çalışılıyor.

Önemli bir neden, Nazilerin SSCB'nin önemli bir bölümünü işgal ettikleri dönemde savaşla açıklanamayacak ağır suçlar işlemesidir. Leningrad ablukası bunlardan birisidir. “Yaklaşık bir milyon insanı esir alamayız, bunlara yiyecek vermemiz gerekecek; ölsünler daha iyi!” diye düşünölmüş ve öyle de yapılmıştır.

Büyük bir kenti saldırıp almadılar, ablukaya alıp insanların açlıktan ölmesini tercih ettiler.

Nazi ordusu çekilirken geçtikleri bütün yerleşim birimlerini yaktı.

SSCB'de sergilenen bu vahşet işgal altındaki Fransa'da aynı oranda yaşanmadı. Tarihleri boyunca Almanlarla savaşmış olan Fransızlar ne olsa medeniydiler!

Alman ordusu Paris'e dayandığında kentin teslim olması için ultiमतom verilir. Cevap alınamayınca Hitler kentin bombalanmasını emreder. Adını hatırlamadığım Alman komutan emre uymaz ve “bu kenti yıkmak istemiyoruz” diyerek ultiमतom süresini uzatır; kent teslim olur.

Aynı durum Normandiya çıkarmasının ardından Nazi ordusu Paris'ten çekilirken de gerçekleşir. Hitler kentin tahrip edilmesi emrini verir ama Alman komutan, “Tarihe Paris'i yıkmış general olarak geçmek istemem!..”

diyerek emri uygulamaz.

Adını hatırlamadığım bu general savaştan yıllar sonra Stuttgart civarında öldüğünde, Fransa cenazesine özel askeri birlik gönderecektir.

Birinci Dünya Savaşı'nın en ağır muharebesi (Remarque'nin "**Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok**" romanının konusu!) Fransız ve Alman orduları arasında Verdün'de geçer. Savaş başladıktan sonraki ilk Noel'i Fransız ve Alman askerleri ortak kutlar. Hemen yasaklanır ve bir daha tekrarlanmaz ama çok ilginç bir durumdur.

Sonuçta Avrupa insanı başkadır, birbiriyle savaşa bile birbirini takdir eder.

İkinci Dünya Savaşı başlarında Japon uçakları Malezya'daki bir İngiliz üssünü bombalar ve tersi yöndeki bütün kanıtlara rağmen İngilizler bir süre bu işi Japonların yaptığına inanmaz. "Japon uçaklarını mutlaka Alman pilotlar kullanıyordu, Japonlarda o kafa yoktur" diye düşünürler.

SSCB'de sergilenen büyük vahşetin ardından Kızıl Ordu Berlin'e yaklaşıyor. ABD ile ayrı barış yapılması mümkün olmuyor ve bu durumda da Naziler direnmekten başka çıkış yolu görmüyorlar.

Kızıl Ordu'nun işgal ettiği yerleşim birimlerinde Alman kadınlarına kitlesel tecavüz olayları da Naziler tarafından sonuna kadar kullanılıyor.

Yazının bundan sonra iki bölümü daha var.

Bir bölümde, Nazilerin iktidara gelmesi ve sonrası konusunda yapılan sınıfsal analizlerin büyük eksikliği üzerinde duracağım. Aslında bu eksiklik bütün sınıfsal analizler için geçerlidir. Sınıflar vardır, sınıfsal analiz yapılması gerekir ama bu yapılırken önemi aşırı abartılıyor

ve çok önemli bazı olgular atlanıyor; bunun üzerinde duracağım.

Bir başka bölümde ise, Alman bir kadın tarih profesörünün yazdığı “**Als die Soldaten kamen**” (Askerler Geldiğinde) kitabı üzerinde duracağım.

Kitap bugüne kadar sadece Kızıl Ordu ile sınırlı tutulan Alman kadınlarına kitlesel tecavüzün ABD ve Fransız askerleri tarafından da gerçekleştirildiğini açıklıyor. Tahmini sayı bir milyon civarında...

Önceki yazıda da belirtmiştim, yeniden belirteyim: Sınıfların varlığına ve sınıf analizinin gerekliliğine inanıyorum. Sınıf analizinin öneminin fazla abartıldığını ve bu nedenle de toplum analizinde önemli noktaların kaçırıldığını düşünüyorum.

Somut örnek olarak Nazileri ve faşizm tahlilini alalım.

Dimitrov ve III. Enternasyonal faşizmi tekelci burjuvazinin en militarist, en şoven kesiminin diktatörlüğü olarak tanımlamıştı. Burada bu tanım ne kadar doğruydü ve yine bu tanım 1930’lar Almanyası özeline mi aitti, genelleştirilmesi doğru mudur gibi sorulara girmeyeceğim. O dönem “en... en...”li faşizm tanımı olarak bilinen bu tanım yapıldı.

Bu tanım sınıf analizini de içerir.

Bu tanıma göre faşizm, tekelci burjuvazinin bir kesimine özgüydü. Tekelci burjuvazinin diğer kesimi gericiydi ama faşist değildi. Ya da faşizm, tekelci burjuvazinin ayrışmasını da içeriyordu. Dünya genelinde de benzer bir durum vardı; tekelci burjuvazi ABD, İngiltere ve Fransa’da da iktidardaydı ama bu ülkeler İtalya-Almanya ve Japon-

ya'ya karşı –SSCB ile birlikte- savaşıyordu.

Bu analize göre hedef tekelci burjuvazinin faşist kesimiydi. Bunun dışında kalan bütün güçler; işçi sınıfı, köylülüğün büyük kesimi, küçük burjuvazi, orta burjuvazi ve hatta tekelci burjuvazinin faşist olmayan kesimi anti-faşist bir cepheye toplanabilirdi.

Komünistler için böyle bir cephenin öncü gücü işçi sınıfı olmalıydı ama cephe içindeki her sınıfın kendine göre niyeti olacaktı.

Cephenin sınıfsal bileşimine uygun olarak anti-faşist bir cephe programı hazırlanır ve uygulamaya konulur.

Benzer bir özelliği anti-tekelleşim cephelerinde de görebiliriz. Burada da tekelleşimci burjuvazi karşısındaki bütün sınıf ve tabakaların birleştirilmesine çalışılıyor. Tekelleşimci karşı cephe programı da cephenin sınıfsal bileşimine uygun olarak düzenlenir.

Her iki örnekte de sınıf analizi; hedef alınan gücü (tekelleşimci burjuvazinin faşist olan kesimi ya da genel olarak tekelleşimci burjuvazi) ve bunun karşısındaki güçler bileşkesini (anti-faşist veya anti-tekelleşimci güçleri) ve buradan hareketle de cephenin programını belirler.

Burada kaçırılan ve kaçırıldığının farkında bile olunmayan nokta şudur:

Nazizm örneğinden hareket edersek: Sınıf analizi ve buradan hareket ederek anti-faşist cephe ve onun programı, Nazilerin nasıl iktidara gelebildikleri, komünistleri ve sosyal demokratları nasıl saf dışı edebildikleri konularını boşlukta bırakmaktadır.

Bu durumu faşizm tanımını yapıncaya kadar 1930'lu yıllarda Almanya komünistlerinde ve genel olarak III. En-

ternasyonal’de görmek mümkündür. Nazilerin SBKP’den sonra dünyanın ikinci güçlü komünist partisini sokakta ve sandıkta yenebilecekleri hiç düşünülmemiş ve hatta ısrarla tersine inanılmıştı.

Nazilerin Alman işçilerinden çok sayıda oy alabilmeleri de inanılmaz bir durumdu; ama gerçekleşmişti.

Sosyal demokratlarla komünistler işbirliği yapsaydılar Nazilerin iktidara gelmesi önlenebilirdi görüşü, Nazilerin nasıl olup da bu kadar güç kazanabildiğini açıklamaz. Naziler, güçlü bir sosyal demokrat partiyle komünist partinin işbirliği yapmasını gerektirecek kadar güç kazanabiliyorlar. Bu gücü nasıl kazandılar; sınıf analizinin buna getirebildiği cevap bulunmuyor.

Komünistler ve sosyal demokratlar kendileriyle fazlasıyla meşguldüler. Hep kendilerinin ne yapacağını planlıyorlar, bu arada karşı taraf ne yapıyor, nasıl geliyor kâçııyorlardı.

Karl Korsch’un Almanya’da nazizmin iktidara gelmesinden sonra yaptığı belirleme, “komünistlerin karşı devrim teorisi yoktur” doğrudur.

Komünistler karşı devrimi genellikle olup bittikten sonra anlayabilirler. Bu anlamaları bazen –nazizm örneğinde olduğu gibi- yıllar da sürebilir.

Benzer bir durum 1980’li yıllarda yükselen neo liberalizm için de geçerlidir.

Neo liberalizmin sadece sola değil, kapitalizmin Keynesçi çeşidine de karşı olduğu yıllarca anlaşılamadı. O da kapitalizmdi, bu da kapitalizmdi; sonuçta fark etmiyordu!

Kapitalizme karşı olmak, iki kapitalizm arasındaki önemli farkları görmemeyi gerektirmez. Neo liberalizmin devleti yeniden örgütlemesini atlamayı hiç gerektirmez.

Neo liberalizmi sadece kapitalizmin bir çeşidi olarak görüp, özelliklerini yeterince anlamamışsanız; 12 Eylül rejimini de anlayamazsınız.

Neo liberalizm bizim gibi ülkelere genellikle askeri darbe yoluyla gelir. Neo liberalizmin ilk örneği Pinochet Şilisidir.

Bizde de 24 Ocak Kararları –tipik neo liberal kararlar- ancak 12 Eylül’den sonra uygulanabildi. 12 Eylül’den sonra devlet de yeniden örgütlendi.

Sonuç olarak, sınıf analizi toplumu ve dünyayı anlamak için hiç ama hiç yeterli değildir. Esas olarak kendisiyle meşgul olan geneli nasıl anlansın?

Üç bölümlük yazının sonuncusunda Almanya’da İkinci Dünya Savaşı sonunda Alman kadınlarına Kızıl Ordu ve müttefik ordusu (ABD, Fransız ve İngiliz askerleri) tarafından gerçekleştirilen tecavüz olayları üzerinde duracağım.

Miriam Gebhardt adlı kadın bir tarih profesörü tarafından yazılan, bu yıl yayımlanan ve hemen ikinci baskısı yapılan “**Als die Soldaten kamen**” (Askerler Geldiğinde) adlı kitapta, önce konunun neden bu kadar uzun zaman incelenmemiş olduğu sorgulanıyor.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DAC) ve Federal Almanya olarak ikiye bölünmüş olan ülke, Avrupa’da soğuk savaşın merkeziydi. Batı Almanya olarak da bilinen Federal Almanya 1955 yılına kadar müttefik askerlerinin işgali altındaydı, DAC’de ise Kızıl Ordu vardı.

Bir taraf kapitalizmin, öteki taraf ise sosyalizmin ön plandaki ülkesiydi ve bu nedenle de ülkeyi işgal ederek Nazi rejimini deviren orduların askerlerine karşı tavır al-

mak mümkün değildi. Alman kadınlarına kitlesel tecavüzle ilgili araştırmalar bu nedenle yıllarca yapılamadı.

Konuya bazı anılarda yer verildi ama genel bir araştırma yapılamadı.

Bu faktöre ek olarak böyle bir araştırma yapılmasına iki gerekçeyle karşı çıkılıyordu: Böyle bir araştırma Yahudi soykırımının etkisini azaltır ve Nazilerin suçlarının hafif görülmesine yol açabilir...

Almanya müttefikler ve Kızıl Ordu tarafından işgal edildiğinde ve Batı'da işgal statüsünün sürdüğü 1955 yılına kadar Alman kadınlarına tecavüz yaygın bir olaydı, biliniyordu. Büyük sayıların ortaya çıkmasından ve bunun da Yahudi soykırımının etkisini azaltmasından çekiniliyordu.

Konuyla ilgili ilk araştırmalar özellikle Berlin örneğinden hareket ediyor ve Kızıl Ordu askerleri tarafından gerçekleştirilen tecavüzler üzerinde duruyordu.

Erika Hoerning'in "**Frauen als Kriegsbeute**" (Savaş Ganimeti Olarak Kadınlar) ve Norman M. Naimark'ın "**Die Russen in Deutschland**" (Ruslar Almanya'da) kitapları örnek olarak verilebilir. Bir çalışma grubu tarafından hazırlanan ve alanında standart yapıtlardan birisi olarak kabul edilen ikinci kitapta, Kızıl Ordu askerleri tarafından Almanya'da ve Orta Avrupa ülkelerinden sürülen Almanlar arasında tecavüz edilen kadın sayısı iki Milyon olarak veriliyordu.

Bir bölümü Südetler olarak bilinen bu kitle, Nazilerin yenilgisi üzerine yerleşik oldukları topraklardan, özellikle Çekoslovakya'dan Almanya'ya sürülmüşlerdi.

İngilizcede Amerikan askerlerinin Alman kadınlarına tecavüzleriyle ilgili yapıtlar yayınlanmış olmasına rağmen, bunlar eksik sayılara dayanıyordu.

Burada belirtmek gerekir, savaş sırasında ABD askerleri bir dönem buldukları İngiltere’de ve daha sonra Fransa’da da kadınlara tecavüz etmişlerdi. Bu konuda yapılan araştırmalar sadece askeri makamlara yapılan Őikayetleri değerlendirdiği için eksik olarak görülüyor. Ne ki, eksik bile olsalar, sayı gizlenemeyecek kadar fazladır.

Miriam Gebhardt savaşın son döneminde ve savaş sonrasında Alman kadınlara tecavüz konusunda sadece Kızıl Ordu örneğinin ele alınmasının yanlış olduğunu, Batı’da ABD, İngiliz ve Fransız askerleri tarafından gerçekleştirilen tecavüzlerin de araştırma kapsamına alınması gerektiğini belirtiyor.

Ne ki, tecavüzlerin üzerinden 60-70 yıl geçmiş, mağrurların bir bölümü artık yaşamıyor ve yazar yaşayan mağdurlardan ulaşabildikleriyle de sözlü tarih çalışması yapmaya ynelmiyor. Yaşlıların kaldığı değişik yurtlarda yapılmış olan araştırmalar gen yaşlarda tecavüze uğramış kadınlara yıllar sonra bile konuyu konuştuklarında psikolojik travma geçirdiklerini gösteriyor. Bu araştırmaları okuyan yazar anneannelere yeni bir travma yaşatmamak için sözlü tarihten vazgeçiyor.

Yazar, Almanya’da Kızıl Ordu ve müttefik orduların askerleri tarafından tecavüze uğrayan kadın sayısının ancak yaklaşık olarak bilinebileceğini ve bu konuda daha ayrıntılı araştırma yapılması gerektiğini vurguluyor.

Kendisinin Almanya’nın kapitalist ve sosyalist her iki tarafında bulduğu tecavüze uğramış kadın sayısı toplam 860 bin kişi... Bu sayının aslında daha yüksek olduğunu belirtiyor.

Burada soruya geliyoruz: Bu rakamı nasıl buldunuz?

Bu tür araştırmalarda kullanılan yöntem önemlidir ve yöntemdeki farklılığa göre birbirinden çok farklı sayılar bulunabilir.

Yazar, Federal İstatistik Dairesi Başkanlığı'nın 1956'da yayımladığı Federal Almanya'da (Batı Berlin dahil) evlilik dışı doğmuş "işgal çocukları"nın sayısından hareket ediyor: 68 bin. Bunların yüzde 55'i ABD'li, 15'i Fransız, 13'ü İngiliz, 5'i Sovyet, kalanı da diğer uluslardan babaya sahip. (DAC rakamlarına birazdan geleceğiz.)

Kadınların ifadesine göre bunlardan 3200 tanesi tecavüz sonucu hamilelikten oluşmuştur.

Yazar, ABD'li işgal güçleri askeri savcılığının rakamlarından hareket ederek Mart-Eylül 1945 arasında ABD'li askerler tarafından tecavüz edilen kadınların dörtte birinin daha sonra evlendiğini öğreniyor. Bu durumda tecavüz çocuklarının sayısı 11 bin kadar yükseliyor ve 43 bin rakamına ulaşıyor.

Bu rakama tecavüze uğradığı sırada bir Almanla evli olan kadınlar ve hamilelik ve doğum sırasında devletle herhangi bir ilişkisi olmamış dolayısıyla kayda geçmemiş kadınlar dahil değildir.

Eski DAC bölgesinde ise rakam bulmak epeyce zor, bu nedenle yazar, özellikle Berlin ile ilgili yapılan araştırmalardaki yüksek tecavüz sayısından hareketle, Kızıl Ordu işgal bölgesi için de 43 bin rakamını kabul ediyor.

Bu durumda toplam 86 bin tecavüz sonucu doğmuş çocuk sayısına ulaşıyor.

Yazar, değişik ülkelerdeki tecavüze uğrayan kadın ile bu nedenle hamile kalan kadın oranını inceleyerek (çocuğu aldırma da dahil) bire on oranına ulaşıyor. Ya da tecavüze uğrayan kadın sayısı, tecavüz nedeniyle oluşan hamilelikten doğan çocuk sayısının yaklaşık on katıdır.

Buradan 860.000 rakamına ulaşıyor.

Yazarın da belirttiği gibi gerçek rakam bunun üze-

rindedir.

Yazar; jinekologlarla, anneye sosyal yardım veren devlet kuruluşlarıyla, kadınların günah çıkardığı papazlarla görüşüyor ama buralardan genel bir resme ulaşmak mümkün değildir. En fazla ulaşılan toplam tecavüz rakamının hiç de abartılı olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

İkinci Dünya Savaşı'nda kadınlara tecavüz yaygın bir olay. Japon ordusunun Çin ve Kore'de yaklaşık 300 bin kadına tecavüz ettiği tahmin ediliyor.

İkinci Dünya Savaşı'ndaki bu tecavüzlerle, 1990'lı yıllardan sonraki savaşlarda yaşanan tecavüzler arasında ayırım bulunuyor.

Yugoslavya'da, Afrika'daki iç savaşlarda, Suriye'de savaşan tarafların tümü tarafından gerçekleştirilen tecavüzlerde karşı tarafın direncini kırmak, tecavüzü bir savaş aracı olarak kullanmak ön planda bulunuyor.

Almanya'daki yaygın tecavüz örneklerini ise büyük oranda bu kategoriye sokmak mümkün değildir. Nazilerin yaptıklarına karşı intikam duygusu vardır ama cinsel ihtiyaç bence ön plandadır. Tecavüzün savaş aracı olarak kullanılma yüzdesi çok düşük olmalıdır çünkü Naziler savaşı zaten kaybetmiştir. Müttefikler ve Kızıl Ordu tarafından iyice sıkıştırıldıktan sonra bile savaşmayı sürdürdüler ama kazanacaklarına kendileri de inanmıyordu.

Bu nedenle kadının "savaş ganimeti" olarak sayılması bu tecavüzlerin açıklanmasında önemli bir kavram olarak değerlendirilebilir. Kadının savaş ganimeti olarak kabul edilmesi ilkçağdaki savaşlardan beri söz konusudur. Karşı taraftaki erkekleri yenen bu taraftaki erkekler, karşı tarafın kadınları üzerinde de hak sahibi olurlar. Bu anlamda İkinci Dünya Savaşı sonlarında Alman kadınlara yönelik tecavüzler tarihte yeni değildir.

Yeni olan daha sonra ortaya çıkar ve tecavüz karşı tarafın savaş şevkini kırmak, moralini bozmak amacıyla kullanılmaya başlanır. Burada asıl olan -vardır ama ön planda değildir- cinsel istek değil, tecavüzün bir savaş aracı olarak kullanılmasıdır.

Miriam Gebhardt – Als die Soldaten kamen (Die Vergewaltigung deutscher Frauen am Ende des Zweiten Weltkriegs, DVA, Münih, 2015.

8-11.5.2015

AABF'NİN KARARINI DOĞRU BULUYORUM!..

Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonu geçtiğimiz Cumartesi günü Köln'de yapılan mitingde PKK taraftarlarının sergilediği tutum sonucu Demokratik Güçbirliği ile ilişkisini askıya aldığını açıkladı.

Mitinge gitmedim. Gitsem de özellikle n tarafta ortaya çıkan sorunu grmeyebilirdim. Böylesi mitinglerde çok bulunmuş birisi olarak ne olduğunu anlamak zor değil. Miting hakkında yazılanlar okunduğunda da bu durum açıkça görülebiliyor.

Bu tür mitinglerde n sıralarda bulunan ve büyük bölümü gençlerden oluşan bir kesim kim konuŐursa konuŐsun calan bayraklarını sallayarak "Biji Serok Apo" sloganı atar, konuşma duyulmaz olur. Cumartesi günü olan da biraz eksiği ya da fazlasıyla bu olsa gerektir.

Burada sorunu "Kürtlerin nderine tahammül edemiyorlar", "bayraklarına tahammül edemiyorlar" diye açıklamak, "hem suçlu hem güçlü" anlayışını gösterir.

AABF'nin kozmopolit yapısını herhalde herkes biliyor. Bu yapıda CHP'liler, Kemalistler ve daha solda olanlar birlikte bulunuyor. Bu yapıyı dikkate alıp ona göre davranmak gerekirdi. Mitingi düzenleyen de onlar stelik...

Bayraklarını aarsın, sloganlarını atarsın ama bunu sahneden biraz geride durarak yaparsın. Yine tepki gösteren olabilir ama böylesi tepki pekala ihmal edilebilir.

Kürt hareketi başka yerlerde de sergilediği tipik tutumunu sürdürüyor: biz yaparız, hakkımızdır!

Buyur yap o zaman, kendi kendine yap!

Yılı tam hatırlamıyorum, 2000’li yılların başları olsa gerektir.

Avrupa Barış Meclisi’nin Avrupa Sekreteryasında-yım ve AABF’nin Köln’deki büyük bir salon toplantısında konuşacağım. Genel kurul muydu, Avrupa Alevi Birlikleri mi kuruluyordu, tam hatırlamıyorum. Yöneticilerin sıkıntılı durumunu fark etmemek mümkün değildi. Öcalan’dan başlayan, Kürtleri sürekli öne çıkaran bir konuşma bekliyorlardı ve bu da salonun bileşimine pek uygun değildi.

Ben ise Alevi terminolojisiyle barış mücadelesinin önemini anlattım. Ne İmralı görüşmelerinden söz ettim ne de Kürt hareketinin barışa verdiği önemden... Basını biraz izleyenin bunları zaten biliyor olması gerekirdi.

“72 milleti aynı görmek”, “Dilin ve bu bağlamda Kürtçenin, bu dili anadili olarak konuşanların insanı kamil’e ulaşmasındaki önemi” –o sırada Kürtçenin serbestleşmesi söz konusuydu- çerçevesinde bir konuşma yaptım.

İstediğimi anlattım!

Pekala yapılabiliyormuş.

Bir kuruluşla birlikte iş yapmak istiyorsan, onun hassasiyetlerini dikkate alacaksın.

Bunlar sana tam uymayabilir. Ya birlikte iş yapmazsın ya da bunları dikkate alırsın.

Karşındakini dönüştürmek kendi varlığını ortaya koymak ama onu da dikkate aldığını göstermekle mümkündür.

Dayatmacılık sadece tepki doğurur ve bu da bir gün bir yerden patlar.

HDK-A toplantılarında da benzerleri yaşanıyor.

Biz Krdz, oğuz, en büyük bedeli ödüyoruz, yaparız; anlayış bu!

Bir şeyin anlaşılmasında yarar var: Dışınızdaki insanların size ihtiyaı varsa, sizin de onlara ihtiyaınız var. İhtiyaınız yoksa neden birliktelik istiyorsunuz?

Kendi başınıza yapın o zaman...

14.11.2016

ABD VE PKK

Bu yazı önceki bulguların yeni bilgiler çerçevesinde genişletilmesini içerecektir. Önceki bulgular temelinde şekillenen teori iki yıl önce yayınlanan **Küresel İç Savaş ve Türkiye** kitabında ifade edilmişti. Kısa belirlemeyle şöyle söylenebilir: ABD için önemli olan Irak ve Suriye’de olabildiğince fazla sayıda politik aktörün bulunması, hiç birisinin yok edilememesi ve fazla güçlenmemesidir. Bu politika değişmedi.

PKK denildiğinde bunu YPG ile birlikte anlamak gerekir.

Konuyu biraz açarsak:

ABD, İslam Devleti’nin (İD) zayıflamasını ister ama ortadan kalkmasını istemez. Bugüne kadar izlediği politika da bu yönde oldu. İD geçenlerde Dayr el Zor civarında asker taşıyan birkaç otobüse saldırarak 50 kadar Suriye askeri ve milisini öldürdü. Bu örgüt gücünden çok şey kaybetti ama vardır.

ABD, PKK’ye bugüne kadar büyük silah yardımı yaptı. TC hükümeti bu yardımın arada bir bilançosunu çıkarır, gerçekten fazladır. Bu yardımda önemli olan cephane ve otomatik tüfekler değildir. Ortadoğu’da bunlar rahatlıkla bulunabilir, asıl önemli olan piyasada bulunması mümkün olmayan gelişmiş silahlardır.

Bu silahları vermek yetmez, eğitiminin de yapılması gerekir çünkü bunları etkin kullanmayı kendi kendinize öğrenemezsiniz.

Rehinelerin ölü bulunduğu mağarada ele geçirilen silahların listesinde bir yenilik vardı. Bu kadarını düşün-

memiştim diyebilirim: Stringer tipi yerden havaya savunma roketi.

ABD bu roketi Afganistan'da Kızıl Ordu'ya karşı savışan M¼cãhitler'e vermişti. Tek kişinin kullanabileceği bu roket sayesinde Kızıl Ordu helikopterlerinin etkinliği 6nemli oranda azalmıştı.

Aynı silah PKK'de de bulunuyorsa, ordunun savış helikopterlerinin işi zor demektir.

Hen¼z ele ge¼medięi i¼in bilmediğimiz ya da a¼ıklanmayan başka gelişmiş silahlar da bulunabilir.

ABD ordusu yıllardır s¼ren kazanma dizisini Vietnam'da kaybederek ¼lkeden ¼ekilmiřti. ABD ordusu 50 bin kadar, Vietkong ise bunun on katı insan kaybetmişti (sivil kayıplar hari¼). ABD bozguna uğramadı ama savışı s¼rd¼remeyecek duruma geldi ve ¼lkeyi terk etti. Anlaşılması gereken, d¼řmana fazla kayıp verdirmele savışı kazanmak arasında doğrudan bağ bulunmadığıdır.

Benzer durumu Kızıl Ordu Afganistan'da yaşadı. Nazi ordularını bozguna uğratan asıl g¼¼ olan Kızıl Ordu, Afganistan'da Taliban'a yenildi ve ¼ekilmek zorunda kaldı. Kızıl Ordu da bozguna uğramadı ama hem kayıpları fazlaydı ve hem de savış ¼ok masraflıydı.

Eski yazılardan birisinde Vietnam'daki hava savışından s6z etmiştim. ABD savış u¼akları g6klerin tek hakimi değildi. SSCB, Vietkong'a 200 avcı u¼aęı vermiş ve pilotları da eğitmişti. Vietkong o kadar ¼ok ABD savış u¼aęı d¼ř¼rm¼řtü ki, ABD'de fabrikaların ¼retim kapasitesi u¼ak kaybını kapatmakta zorlanıyordu.

T¼rkiye ABD'yi yeniden ve yeniden protesto eder, karşı taraf bunu kabul eder, "m¼ttefikimizsiniz" der ve her şey eskisi gibi s¼rer.

YPG Suriye’de petrol kaynaklarının önemli bölümünü denetiminde tutuyor ve bu da ABD’nin istediği gibi Esad rejimi üzerinde baskı unsuru olarak iyi işlev görüyor.

YPG ile Esad rejiminin uyuşması mümkün değildir. Bu rejim Kürtlerin özerklik isteğini kabul ederse hemen ardından ülkedeki Sünnilerin özerklik isteği gelecek ve Suriye’nin bütünsel bir ülke gibi görünerek bölünmesi Irak’ta olduğu gibi gerçekleşecektir.

İki yıl önce yayınlanan kitapta yeni devlet anlayışından da söz edilmişti.

Devletler vardır; sınırları bellidir, Birleşmiş Milletler tarafından tanınırlar, başka ülkelerde elçilikleri vardır ama devletlikleri harita üzerindedir. Gerçek durum haritadakinden oldukça farklıdır.

Suriye bu konuda en iyi örnek sayılır. En az üçte biri Kürtlerin denetimindedir, yüzde 15’ini Türkiye ilhak etmiştir, ülkede İsrail’in arada bir bombaladığı çok sayıda İran üssü vardır, bunlara ABD üslerini de ekleyin...

Herkesin toprak bütünlüğüne saygılı olduğu bağımsız devlet Suriye!

Diğer yandan YPG’nin klasik devletten farkı fazla değildir.

Bulunduğu alanda güç kullanma tekeline sahiptir (Max Weber’in devlet tanımı), ordusu ve polisi vardır, eğitim politikasını kendisi düzenler, bütçesini yapar...

Bilinen devletten tek farkı BM tarafından tanınmaması ve başka ülkelerde elçiliklerinin bulunmamasıdır. Buna karşılık bir devlet gibi ABD ile anlaşma yapabilmektedir.

Barzani gereksiz bir bağımsızlık referandumu yapmasaydı o da yaklaşık aynı konumdaydı.

Bunların tamamı güç dengesine bağlıdır. Güç dengesi değişirse, ilişkiler de değişir.

YPG, ABD'nin Suriye'de kalmasını istediğini birkaç kere açıkladı. Şu nedenle ki; ABD alanı boşalttığı anda Türkiye doğrudan saldıracaktır ve YPG'nin askeri olarak güçlenmesine karşın Türkiye ile açık bir savaşta kazanma şansı yoktur. Bunu Afrin konusunda da gördük. Rusya hava sahasını Türkiye'ye açınca YPG direnemedi.

PKK/YPG'nin Rusya ile de bağı bulunuyor ama bugüne kadar pratiğe açık yansıması görülmedi. Temsilcilikleri olduğuna göre herhalde boş durmuyorlardır.

PKK/YPG örneğinde klasik gerilla savaşının nasıl yapı değiştirdiği, gerilla ile düzenli ordu savaşının nasıl iç içe geçtiği görülebilir.

16.2.2021

ABD'DE İRK AYRIMINA KARŞI YENİ BİR HAREKET GEREK

ABD'de ırk ayrımı yasal olarak yıllar önce ortadan kalkmış olmasına rağmen pratikte değişik oranlarda sürmektedir. Her yer Minnesota gibi değildir ama ırk ayrımının varlığı için mutlaka polisin özellikle siyahlara karşı şiddet kullanması gerekmez. Yoksulluk siyahlar arasında yaygındır. Korona nedeniyle hayatını kaybeden siyahların genel siyah nüfus içindeki oranı, siyahların toplam nüfus içindeki oranından yüksektir. Aynı şekilde hapishanede bulunan siyahlar da oran olarak fazladır. İşsizlik siyahlar arasında özellikle yaygındır.

Bunlar polisin şiddet kullanmasından ve öldürmesinden daha yaygın ırkçılığın varlığını gösterir.

Siyahlar arasında ayrışma eskisine göre önemli oranda arttı. ABD iki dönem bir siyahı (Obama) devlet başkanı olarak gördü. Siyahların bir kesimi iyi eğitim görürken – Obama'nın eşi tanınmış bir avukattır ve zenginleşirken, büyük kitlenin durumunda pek iyileşme görülmedi.

Trump'ın siyahları hiç sevmediği de demeçlerinden anlaşılabilir. Bir ülkenin devlet başkanı böyle olursa polis de ister istemez daha fazla cesaretlenir.

ABD'de 50 yıldan fazla zaman önce Martin Luther King'in öncülüğünü yaptığı İnsan Hakları Hareketi vardı. Bu hareket temelinde ırkçılığa, ırk ayrımına karşı hareketti. İçlerinde beyazların da bulunduğu ama büyük oranda siyahlardan oluşan kitlenin Beyaz Saray'a yaptıkları Uzun Yürüyüş zamanıydı.

Bu yazının sonunda 17.3.2015'te yazdığım Selma adlı

yazıyı paylaşacağım. Bu bir filmin adıdır. ABD'nin Selma adlı kentinde ırkçılığa karşı mücadeleyi ve bunun ülke çapındaki etkisini anlatır. Çok sayıda beyazın -ırkçıların deyimiyle beyaz zencinin- siyahlarla birlikte tavır alması hareketi başarıya taşımıştır. Irkçılık ortadan kalkmamıştır ama en azından yasal olarak fena halde gerilemiştir.

Bugün benzer bir hareketin örgütlenebilmesi için yeterli koşullar fazlasıyla vardır. Çok sayıda beyaz da Trump'tan nefret ediyor ve Minnesota'da polisin bir siyahın katletmesini kınıyorlar. O polisin karısı hemen boşanma davası açmış ve gerekçe olarak da eşinin bir siyahı katletmesini göstermiş; öldürülen siyahın ailesine de üzüntülerini bildirmiş. Türkiye'de böyle bir örneğin ortaya çıkması imkansız olmasa bile daha az ihtimal dahilindedir.

Görünen odur ki, beyazlar da aktif olarak işe karışmadan böyle bir hareket örgütlenemez. Sadece siyah hareketiyle olmaz ve buna katılmayacak siyahlar da mutlaka çıkacaktır, beyazların da katılması gerekir.

Şartlar ne kadar uygun olursa olsun çok sayıda tarihsel araştırmanın da gösterdiği gibi birilerinin ortaya çıkıp, gerektiğinde değişik düzeyde bedel de ödeyip işe girişmediği zaman, bir şey olmuyor. Değişik sosyal hareketler üzerine yapılan incelemeler bunu açık olarak saptıyor. Zaten King'in "vatandaş hareketi" de bu çerçevedeydi ve daha sonra 1968 hareketinin de açılışı sayılacaktı.

Selma adlı filmle ilgili yazıyı aşağıda paylaşıyorum:

Selma

Elli yıl önce ABD'nin Oklahoma eyaletinde ırk ayrımının yasalara rağmen sürdüğü Selma kentinde siyahlar Edmund Pettus köprüsü üzerinden sembolik bir yürüyüş

yaparlar. Polis yürüyüşe vahşice saldırır, çok kişi yaralanır, ölenler olur. Bu olay ABD’de ırk ayrımına karşı mücadelenin dönüm noktasıdır. Irk ayrımına karşı hareketin önderi konumundaki Martin Luther King’in anlatıldığı Selma adlı film birkaç haftadır vizyona girmiş bulunuyor.

Film, King’in 1964 yılında Nobel Barış Ödülü’nü aldığı törende yaptığı konuşmayla başlar. King konuşmasında 20 milyon siyahın acısından söz eder. 20 milyon, 1550-1850 yılları arasında Afrika’dan ABD’ye köle olarak getirilen siyahların sayısıdır. Kesin sayısı bilinmiyor ama en az bu kadarının da yolda ya da köle sağlama operasyonlarında çıkan çatışmalarda öldürüldüğü düşünülebilir. Afrika’nın insan malzemesinin korkunç talanı söz konusudur.

Bu insanlar, Küba dahil Kuzey Amerika’ya getirilirler ve yıllarca plantasyonlarda ve değişik işlerde köle olarak çalıştırılırlar. Bu Afro-Amerikalılar giderek sayıca artar ve toplumun değişik alanlarına yönelirler. Kölecilik kalkar ama ırk ayrımcılığı sürer.

Siyahlar otobüste arkada oturmak, beyazlarla aynı mekanı paylaşmamak, çocuklarını aynı okula göndermek zorundadır. Beyaz ve siyah insan aynı yüzme havuzuna da giremez.

Irk ayrımı İkinci Dünya Savaşı’nın bitiminden sonra soğuk savaşın başlatıcısı da olan Truman tarafından kaldırılır. Irk ayrımının kaldırılmasının nedeni, savaşa katılan siyah askerlerin bilinçlenmiş olarak ülkeye dönmeleri ve ırk ayrımına karşı hareketin başlıca kadrolarını oluşturmalarıdır.

ABD’li siyah asker resmi görüşe göre nazizme karşı demokrasi için savaşırken, orduda ırk ayrımı sürer. Tarihin cilvesi olarak bu ayrımın ortadan kalkmasında “saf Alman”ların dışındaki herkesi aşağılayan Nazilerin rolü

vardır. Normandiya çıkarmasının ardından Alman ordusunun Ardenler saldırısı vardır. Bu saldırıyla ABD ordusu zor duruma düşer ve siyah askerlere yönelik ırk ayrımından vazgeçilerek onlara eşit muamele yapılır, insiyatif verilir.

Savaşın sonra Almanya'nın batısı ABD-İngiltere ve Fransa'nın, Doğusu ise SSCB'nin işgali altındadır. ABD ordusundaki siyah askerler Almanya'da ırk ayrımı yaşamazlar ve buna çok şaşırırlar. Frankfurter Rundschau gazetesinde o yıllarda Almanya'da işgal gücü olarak bulunan siyahlarla yapılan söyleşilerde yaşanan büyük şaşkınlık anlatılır: "Kahvede oturuyoruz ve beyaz bir garson bize hizmet ediyor, ABD'de böyle bir şey düşünülemez."

Siyah askerlerle Alman kadınları arasında evlilikler gerçekleşir. O yıllarda ABD'de bir siyahın beyazla evlenmesi de söz konusu olamazdı. Evliliklerden melez çocuklar doğar ve bir süre sonra aile olarak ABD'ye geri dönülür.

Ülkede ırk ayrımı savaş öncesindeki gibidir. Siyah askerler Hitler faşizmine karşı demokrasi ve eşitlik için savaşmışlardır (ABD'de savaşın haklı gösterilmesi için bu söylem kullanılır) ve ülkelerindeki eski duruma tahammül edemezler.

ABD Başkanı Truman ırk ayrımını yasayla kaldırır ama üç yüz yıldır sürmüş bir uygulama yasayla kalkmaz, zorlanarak uygulanması gerekir. O yıllarda siyah çocuklar beyazların okuluna askerlerin refakatinde giderler. Beyaz öğrenciler ve onların velileri siyahları aynı okulda istememektedir ve bu direnişi kırmak için ordu devreye sokulur.

1960'lı yıllara gelindiğinde ırk ayrımı yasal olarak kaldırılmış olmakla birlikte özellikle Güneydeki eyaletlerde değişik şekillerde sürmektedir. Mesela siyahların oy kullanma hakkı yoktur. Yasal olarak vardır ama fiili olarak yoktur çünkü oy kullanabilmek için seçim bürosuna gidip

kaydolmak gerekmekte ve büro da değişik gerekçelerle kaydı yapmamaktadır.

Selma kentinde de aynı durum vardır.

Buraya kadar anlatılanlar tarihsel ön bilgidir, filmde yoktur.

O sırada ABD Başkanı Johnson'dır ve kendisi Vietnam kasabı olarak da bilinir. Vietnam'ın yoğun bombalanması onun dönemindedir.

King birkaç kere Beyaz Saray'a çıkar ama Johnson'un başka sorunları vardır. Ülke geneli için geçerli olacak seçim yasası çıkarılmasına yanaşmaz.

Siyahların önder kadrosu aralarında tartışır. Karşı taraf saldırmak için fırsat kollamaktadır. Bu nedenle öfkeli siyahları saldırgan olmamaları için yatıştırılmaları gerekir. Taktik olarak mücadelelerini ülke çapında duyurmak amacıyla her gün gazetelerde yer almayı planlarlar.

Sadece sessiz yürüyüş yaparlar ve polisin vahşice saldırısı sonucu ölen gençler, yerlerde sürüklenen kadınlar, yaralı erkekler hemen her gün gazetelerde fotoğraflarıyla yer almaya başlar.

Edmund Pettus köprüsündeki kalabalık yürüyüşe yönelik vahşi saldırı televizyonda da yer alır. Ardından King halka çağrı yaparak kendilerine destek olmak için Selma'ya gelmelerini ister. Ülkenin her yanından çok sayıda beyaz Selma'ya gelir. Aralarında bürokratlar, avukatlar, din adamları da vardır. Beyazlarla birlikte tekrarlanan yürüyüşe bu kez saldıramazlar. Johnson kayıtsız şartsız seçim hakkını tanıyan yasayı Temsilciler Meclisi'ne göndermek zorunda kalır. Bu arada "beyaz zenci" olarak nitelendirilen beyaz destekçilerden öldürülenler olur. Sonuçta yasa çıkar ve sonraki yılların kronolojisiyle film biter.

King beş yıl sonra 39 yaşındayken öldürülecektir.

İrkçılar büyük bir mücadeleyi kaybetmiştir ama intikam almadan bırakmayacaklardır.

Filmde siyahların daha önce yaptıkları büyük Washington yürüyüşünü de görmeyi isterdim ama film o dönemi kapsamıyordu. Bu yürüyüşün ünlü şarkısı We shell overcome (kazanacağız) Joan Baez'in sesinden tüm dünyada tanınacaktır.

Filminden çıkarılabilecek kıssadan hisseler:

Birincisi: beyazlarla eşit haklara sahip olmak isteyen siyahların mücadelesinde sınıfsal değil kültürel yan ağır basar. Çoğunluk yoksuldur ama zengin siyahlar da vardır ama hareket içindeki çatışma zenginlerle yoksullar arasında değil, her harekette bulunabilecek fırsatçılar ve oportünistlerle hareketi sonuca götürmek isteyenler arasındadır.

Sonraki yıllarda ırk ayrımı kaybolmamakla birlikte sürekli geriledi ve siyahlar arasındaki ayrışma da arttı. Buna rağmen bir siyahın, Obama'nın ABD başkanı seçilmesinin siyahlar arasında nasıl bir heyecan yarattığı kolayca anlaşılabilir. Yoksulundan zenginine kadar bütün siyahlar Obama'nın şahsında ırk ayrımına karşı verdikleri ve çok sayıda kişinin ölümüne neden olan mücadelenin büyük başarısını görmektedir.

Obama'nın ilericilikle herhangi bir ilgisi bulunmuyor ve konuya sadece ekonomik çıkarlar ve sınıfsallık yönünden bakarsanız bu heyecanı asla anlayamazsınız.

Aynısı değil ama bizdeki Kürtlerin konumu da buna benzemektedir. Önemli farklılıklar var ama sonuçta konunun önemli bir kültürel boyutu da bulunuyor.

İkincisi: ABD'deki başkanlık sisteminde başkanın

yetkilerinin sınırlarını görüyorsunuz. Johnson, Selma valisini çağırıp, “neden siyahların seçime sokulmadığını” soruyor. Adamın cevabı, “halk böyle istiyor” oluyor, ki doğru. Aynı vali kentte, “hiç kimse bize nasıl yaşayacağımızı öğretemez” diyerek Johnson’un “olay çıkarmayın, siyahlar da seçime katılsın” görüşüne karşı çıkıyor. Sonuçta Temsilciler Meclisi’nde kabul edilen yeni seçim yasasının uygulanması zorunlu oluyor.

Bizdeki muhtemel başkanlık sistemine karşı çıkılırken bu durumun dikkate alınması gerekir. RTE, “Türk tipi başkanlık sistemi” istiyor; ABD tipi değil...

ABD Başkanı kent valisini azarlayamaz, belediye başkanına fırça atamaz. RTE bu günkü durumunda bile –yasal temeli olmasa da- ABD başkanlarından daha yetkilidir. ABD Başkanı yolda giderken durup sigara içen gençleri uyuracak!!!

“Başka işin yok mu senin” derler ve Başkan da buna karşı hiçbir şey yapamaz. Polise, yakalayın bunları, diye emir verse, polis şaşırır. Yakaladı diyelim, mahkeme hemen bırakır ve Başkan da basın diline düşer.

Farklı toplumlar...

ABD sivil toplumunun ilericilikle ilgisi bulunmuyor. Tipik bir orta sınıf kafası var; değişikliklerden korkuyor ve tutucu... Ama hakkına sahip çıkmasını, savunmasını da biliyor.

Selma’daki siyahlar oy kullanma hakkı kazandıktan sonra kentin bütün yöneticileri değişiyor. Çoğunluktaki siyahlar seçmiyorlar, beyazlar gidiyor yerlerine siyahlar geliyor.

Film Türkiye’de de oynarsa, kaçırmayın derim.

30.5.2020

ABD'YE KARŞI SAVAŞMAK, FAŞİSTLİKTE KURTARMAZ!

İddiaya göre Suriye ABD emperyalizmine karşı savaşıyor imiş... İlgisi yok; halkını katletmekten başka becerisi bulunmayan Suriye ordusu kim, ABD'ye karşı savaşmak kim? Ama bir an için gerçekten böyle olduğunu kabul edelim ve Suriye ABD emperyalizmine karşı savaşıyor diyelim. Yanlıştır ama böyle diyelim...

ABD'ye karşı savaşmak bir yönetimi gericilikten ve hatta faşistlikten kurtarmaz...

Örnek Nazi Almanyasıdır. Naziler İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD ve zamanın en büyük sömürgeci ülkesi İngiltere'ye karşı iyi savaştilar. Kuzey Afrika'da Rommel vasıtasıyla İngilizleri bir dönem iyi sıkıştırdılar. ABD ordusu ise Normandiya çıkarmasından sonra bile Nazi ordusu karşısında zorlanarak zafer kazandı. Bu çıkarmanın ardından Ardenlerde Nazi ordusunun karşı saldırısı sonucu ABD ordusu zor duruma bile düştü.

Fransa o yıllarda dünyanın ikinci büyük sömürgeci ülkesiydi. Nazi ordusu Fransız ordusunu kısa sürede yenerek Paris dahil Fransa'yı işgal edecekti.

Naziler bu savaşta ağır kayıp verdiler, çok sayıda sivil öldü.

Alman Hiroşiması sayılan Dresden bombardımanında ölü sayısı 40 bin tahmin ediliyor. Bunların tamamına yakını sivildir çünkü bu kent askeri olarak önemsizdi, halkın moralini bozmak amacıyla İngiltere ve ABD uçakları tarafından bombalanmıştı.

ABD'ye ve o dönemin büyük sömürgeci ülkelerine

karşı savaşmak, onlara kayıplar verdirmek ve kendisi de ağır kayıp vermek bir ülkeyi ilerici yapmıyor.

20. yüzyılda ABD'ye karşı büyük savaş veren bir başka ülke Vietnam'dır. Onların ilericiliği, sosyalistliği ise ABD ile savaşmalarından değil, başka faktörlerden kaynaklanır.

Sadece ABD ile savaşmak, bu gerçek bile olsa, ilerilik için yetmez. Bunu yapan faşist bile olabilir. En büyük örnek Nazilerdir, Saddam da bir başka örnek olarak verilebilir. Bilinmesinde yarar bulunuyor.

23.10.2019

ABD'YE NE OLUYOR DERSİNİZ?..

ABD ile Türkiye'nin arasının bozulması konunun küçük tarafıdır; büyük taraf ise Rusya Federasyonu'na yönelik olarak alınan yeni ambargo kararı ve yine yeni onaylanan astronomik askeri bütçedir. Bu bütçeyle ABD uzayda yoğun silahlanmayı planlamaktadır.

35 yıl kadar öncesine gidelim... O sırada ABD Başkanı olan Reagan "yıldız savaşları" adı verilen projeyi açıklamıştı. Buna göre, ABD uzayda füze istasyonları kuracak ve gerektiğinde buradan yeryüzündeki hedefleri vuracaktı.

1985 yılında SBKP Genel Sekreteri olan Gorbaçov kısa süre sonra glasnost olarak anılacak barış programını açıklayacaktı. SSCB eskiden beri barışı savunurdu ama neden şimdi konuyu özellikle öne çıkarıyordu? Politikada hiçbir şey boşuna yapılmaz ve ne yapıldığı kadar ne zaman yapıldığı da önemlidir.

SSCB'nin durumu üç nedenle hiç iyi değildi.

Birincisi: SSCB ekonomisi yeni bir silahlanma yarışını kaldıramazdı. Üçüncü sanayi devrimi olarak da adlandırılan bilgisayarlaşma konusunda SSCB ve diğer sosyalist ülkeler geride kalmıştı, üretici güçlerin geliştirilmesinde ABD ve müttefikleriyle ara iyice açılmıştı. Yeni bir silahlanma yarışını durumu daha da kötüleştirecekti.

İkincisi: Kızıl Ordu'nun Afganistan'da kazanamayacağı ortaya çıkıyordu. Ülkede birkaç kent dışında hakimiyet kuramamışlardı, kırsal alan Taliban'ın denetimi altındaydı. Kızıl Ordu bu savaşta önemli kayıplar vermesinin yanı sıra büyük masrafa da neden oluyordu.

Üçüncüsü: Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkelerde

durum hiç iyi değildi. Polonya'da sosyalizme karşı işçi muhalefeti Dayanışma Sendikası aracılığıyla köylüleri ve aydınları da birleştirerek hükümeti zor durumda bırakmıştı. Ülkede sıkıyönetim ilan edilmişti ama bunun çözüm olmayacağı görülebiliyordu. SSCB farklı bir domino teorisiyle karşı karşıyaydı. Domino teorisi Uzakdoğu'da kullanılan bir kavramdı. Buna göre, Vietnam sosyalistlerin eline geçerse bunu kaçınılmaz olarak Laos ve Kamboçya izleyecekti.

Doğu Avrupa'da ise bir ülkedeki iktidar partisinin çekilmek ya da muhalefetle koalisyon yapmak zorunda kalması, başka ülkeleri de etkileyecekti.

1989'da sosyalizmde çözülme Polonya ile başlar, ardından Macaristan, sonra Demokratik Almanya Cumhuriyeti, o zamanki adıyla Çekoslovakya ve yılsonuna doğru da Bulgaristan ve Romanya gelir. Bir yılda Doğu Avrupa'da Yugoslavya ve Arnavutluk dışında sosyalist iktidar kalmamıştır. Bu ikisindeki iktidarların ömrü de uzun sürmeyecektir.

SBKP durumu görüyordu ama çok geç kalındığı için yapılabilecek fazla bir şey de yoktu.

ABD'nin o yıllarda uyguladığı bir başka yöntem de büyük petrol kaynaklarına sahip olan SSCB'nin ihracat gelirini azaltmak için petrol fiyatını düşürmektir. Petrol üreticisi Arap ülkeleriyle anlaşan ABD petrol üretiminin iyice artmasını ve fiyatın düşmesini ve böylece de SSCB'nin ihracat gelirinin azalmasını sağlıyordu.

35 yıl sonraki bugünkü durum, bazı yönlerden benzer, bazı yönlerden farklıdır.

ABD kaya tozundan petrol üretimini artırarak petrol fiyatlarında bir dönem düşme sağladı ve bununla da başlıca geliri petrol ihracatı olan Venezüella'daki Chavez iktidarını zora soktu. Bu durumun sürmesi zor görünüyor

çünkü ABD önemli bir petrol üreticisi olan İran'a da ambargo uygulamaya yöneliyor. ABD müttefikleri Suudi Arabistan, Kuveyt ve Katar ile petrol üretiminin artırılması konusunda anlaşsa bile petrol fiyatlarında büyük düşme eskisinden daha zor görünüyor.

1990 sonrasında SSCB'nin dağılmasıyla kurulan tek kutuplu dünya sona erdi. Bu dönemde ABD iki Irak savaşıyla eskiden fazla bulunmadığı Ortadoğu'ya yerleşti. Doğu Avrupa ülkelerindeki eski sosyalist ülkelerin NATO üyesi olmasını sağladı. Rusya Federasyonu bu dönemde sürekli olarak kuşatılmaktan söz edecekti. Rusya şiddetli tepki göstermese Baltık ülkeleri de NATO'ya alınacaktı.

ABD Afganistan'a da yerleşerek buradan Orta Asya'nın bir bölümünü kontrol edebilmeyi sağlayacaktı.

Rusya Federasyonu SSCB'nin dağılmasının ardından geçen 20 yılda kendini toparladı ve ilk işi eski alanı Kafkaslar ve Orta Asya'da hakimiyet kurmak oldu. Türkiye eskiden hiç bulunmadığı bu alana belli oranda girebildi ama ABD'nin desteğiyle de olsa fazla başarılı olamadı. (Bkz. **Alt Emperyalizm ve Türkiye**, 2000)

Rusya Federasyonu Ortadoğu'ya yeniden girdi ve bunu özellikle Suriye savaşındaki rolüyle gösterdi. Filistin Kurtuluş Örgütü eski gücünden uzak olduğu için bununla ittifak kurmadı. Bunun yerine İran ile ABD'ye karşı anlaştı. Ek olarak, bölgede işine geldiği oranda Türkiye'nin planlarını desteklemeye başladı ve bu da Türkiye'ye yeni bir manevra alanı açtı.

Çin Halk Cumhuriyeti 35 yıl öncesiyile karşılaştırmayacak kadar güçlendi ve Pasifik'te önemli bir askeri tehlike olarak ortaya çıktı. Ek olarak, ekonomik yönden de önemli oranda gelişti.

ABD, Avrupa Birliği'nden de istediğini bulamadı. İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı alması beklenildiği gibi

zayıflamaya yol açmadı, tersine AB içinde Almanya'nın egemenliği iyice pekişti.

Trump her tarafa saldırıyor. AB ülkelerinden ve özellikle Almanya'dan ABD'ye yapılan ihracata yüksek gümrük vergisi uygulama kararı aldı, ardından anlaşma sağlandı ama konunun yeniden alevlenmesi muhtemeldir.

Almanya'nın askeri harcamalarını artırmasını istedi.

Kısacası neredeyse her tarafa çatıyor, taleplerde bulunuyor ve tehdit ediyor.

Bu tutumu Trump'un çılgınlığıyla açıklamak mümkün değildir. Artık iyice magazinleşen günlük basında böyle açıklanabilir ama ABD'nin asıl sorunu eski konumunu yeniden kazanmak, en azından daha fazla geri plana düşmeyi durdurmaktadır. Değişik ülkelere yönelik ambargoların ve daha da önemlisi yeni ve büyük silahlanma projesinin anlamı budur.

Neydi Trump'un sloganı: Make United States great again!

ABD'yi tekrar büyük yap!

Başka bir deyişle eskisi gibi rakipsiz büyük olmadıklarını kendileri de kabul ediyor. ABD 35 yıl önceki ABD değildir ve bunu iyi değerlendirenlerden birisi de Türkiye'dir.

Türk Lirasının Dolar karşısında büyük değer kaybetmesinin sağlanması, ABD'nin Rusya'ya fazla yaklaşan Türkiye'ye yönelik ceza operasyonudur.

Kendisine destek olacak Rusya ve Çin gibi alternatifler olmasaydı, Türkiye böyle bir davranışa giremezdi.

Son olarak, mutlaka biliniyor ama bazen unutu-

luyor: Rusya Federasyonu sosyalist bir ÷lke değildir! Bu nedenle de ABD'nin gerilemesini solun ilerlemesi olarak görmemek gerekir.

14.9.2018

ABDÜLHAMİT OLSAYDI

TBMM Başkanı İsmail Kahraman'ın iddiasına göre, Abdülhamit İttihat ve Terakki tarafından tahttan indirilmemiş olsaydı en azından Birinci Dünya Savaşı'na girmezdik.

Önce ne söylemiş, okuyalım:

“Bizi harpler perişan etti. Evvela Trablusgarp, sonra 1912 Balkan, sonra 1914-1918 Birinci Dünya Harbi, yetişmiş bütün elemanlarımızı elimizden aldı. Birinci Cihan Harbi'nde 2 milyon 900 bin gencimizi askere verdik. Nüfusun yüzde 10'u harbe gitti. Bu oran Almanlarda yüzde 14'tür. 2 milyon 900 milyon askerimizin 1 milyon 50 bini yok oldu. 450 bin şehidimiz var, esir, kayıp var. Bu kadar genç ve diri bir nüfus gidince ne tarlayı sürecek insan, ne çalışacak eleman kaldı. Gelişmemiz durdu, perişan olduk. Almanlar bize bugünkü parayla 8 milyar dolar verdi. Hazıra dağ dayanmaz, 9 ayrı cephede savaşıyoruz. Perişan ettiler bizi. O harbe girmeyecektik. Bazıları 'Mecburduk' derler. Hayır, hiç de mecbur değildik. Eğer Sultan Abdülhamid Han indirilmemiş olsaydı, hatta Birinci Cihan Harbi çıkmayacaktı, muhteşem bir insandı, en azından harbe girmezdik. 9 milyon 100 bin kilometrekaremiz vardı. 3 harbin sonunda 8 sene içinde 5 milyon 500 bin kilometrekare toprak kaybettik. 1918'de 3 milyon 600 bine indik, Lozan'da da 800'e indik, 2 milyon 800 bin kilometrekare daha verdik. Çok kötü yıkımlar yedik. Bunlardan birisi de eğitim öğretim sahasındaki bozgunudur.”

Yukardaki belirleme “teyzemin şapkası olsaydı dayım olurdu“ çerçevesinde düşünülmelidir. Tarihte sadece kendisini görür, tarihte ne olacağını sadece kendisine bağlı olduğunu sanır. Sanır ki dünya kendisinden ibaret-

tir. Dini eğitimin nasıl bir kafa yapısına yol açtığını buradan bile görmek mümkündür.

Abdülhamit'in saltanat süresi 1876-1909 dönemini kapsar. Döneminde imparatorluk bünyesinde yaşanan isyanları, kopmaları liste halinde sıralamayacağım. Dileyen Wikipedia'nın Türkçesinde bu listeyi görebilir.

Üç kıtaya yayılmış olan ve Abdülhamit'in batılı güçler arasındaki denge politikasıyla ayakta kalabilen; sanayisi zayıf, askeri gücü de buna uygun olarak zayıf olan imparatorluk kaçınılmaz olarak sürekli kayıp verecekti. Bir yandan yıllardan beri baskı altında tutulan ve bağımsızlığını kazanmak isteyen halkların isyanları gerçekleşecekti, Balkan savaşında olduğu gibi bağımsızlığını kazananlar sınırlarını genişletmek de isteyecekti; diğer yandan ise Çarlık Rusyası, İngiltere, Fransa ve İtalya imparatorlukta yeni imtiyazlar peşinde koşacaktı. 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Rus ordusu Yeşilköy'e kadar gelecek ve ancak İngiltere'nin müdahalesiyle İstanbul'u almayacaktı.

1914'te savaşa imparatorlukta yönetimi fiilen elinde bulunduran İttihat ve Terakki girdi. Girmeseydi tam olarak ne olurdu bilinemez ama savaşın imparatorluğu bulacağı kesindi.

Ekonomisi neredeyse batmış, hazine gelirleri emperyalist devletlere hacizli, zorlukla ayakta duran ama görünürde üç kıtaya yayılmış bir imparatorluğu kimse rahat bırakmaz. Dünyanın yeniden paylaşılmasının söz konusu olduğu bir savaşta neden bıraksınlar?

Osmanlı savaşa girmeseydi İngiltere ve Fransa Ortadoğu coğrafyasının tümünü ele geçirmezdi denilebilir mi?

Osmanlı savaşa girmeseydi Arapların bağımsızlık isteği olmazdı, denilebilir mi?

Çarlık Rusyası, Osmanlı savaşa girmemiş olsa bile

Boğazlar üzerinde eskiden beri sürdürdüğü hak iddiasını gerçekleştirmeye yönelmez miydi?

İtalya Libya'yı imparatorluk bünyesinden zaten ko-partmış, Osmanlı buradaki savaşı kaybetmişti. Osmanlı savaşa girmese bile İtalya'nın yeni isteklerde bulunmaya-cağı nasıl garanti edilebilirdi?

Osmanlı savaşa girmese bile savaş kaçınılmaz ola-rak onu bulacaktı.

Sonuç, İttihat ve Terakki'nin Alman emperyalizmi-nin yanında savaşa girmesi kadar ağır mı olurdu, biline-mez, belki daha hafif olurdu ama her durumda imparator-luk ordusu yine savaşmak zorunda kalacaktı, yine büyük kayıp verecekti ve büyük miktarda toprak kaybedecekti. Üç kıtaya yayılmış, zorlukla ayakta duran bir imparator-luk savaşa girmemiş olsa bile ona dokunulmayacağını mı sanıyorsunuz?

Dokunulurdu ve kendini de yeterince savunamazdı, ordusunda bu güç bulunmuyordu.

Çanakkale savaşını örnek vermeyin. Bu savaştaki başarıda Alman subaylarının büyük rolü bulunuyor. Bu durumda son on yılda Türkçede yayınlanan belgelerle iyice ortaya çıkarıldı. Osmanlı ordusu zaten Alman genelkur-mayının denetimindeydi. Osmanlı 1914-1918 döneminde ne yapmışsa –Ermeni soykırımı dahil- bunun büyük oran-da Almanların bilgi ve onayının dışında gerçekleşmiş ol-ması düşünülemez.

İttihat ve Terakki'nin iki Alman zırhlısına Osman-lı bayrağı çekip Rus limanlarını bombalamasıyla savaşa girilmesi, imparatorluktaki yoğun Alman nüfuzunun so-nucudur da denilebilir. Osmanlı'nın şu veya bu ülkeye ba-ğimli olmayan nesi vardı ki?

İttihat ve Terakki'nin ilk işlerinden bir tanesi de İn-

giltere, Fransa ve Rusya'ya verilmiş imtiyazları kaldırmak olacaktı.

İttihat ve Terakki, savaşa girilme bile imparatorluğa yönelik saldırı ve paylaşımın kaçınılmaz olduğunu gördü. Herkesin görebileceği bir şeyi gördü ve cevap olarak çılgınca bir savaşa girdi.

İmparatorluk savaşın dışında kalamazdı; o savaşa girmeseydi, savaş onu bulacaktı. Savaşa koşar adım girilmeseydi bedel bu kadar ağır olmayabilirdi, ama yine de hafif olmayacaktı. Dinci eğitimle yetişen kafa yapısı tarihi bu kadar anlayabiliyor.

Bu kafa yapısı bilgi sahibi olmaktan çok, kurnazdır ve sanır ki kurnazlıkla herkesi kandırabilir. İşine gelen bilgiyi verip buradan genelleme yapar. Bilmeyen de sanır ki bilginin hepsi bu kadardır.

Dünyayı sadece kendine göre düşünür, başkası ne yapacaktır; dikkate almaz.

Abdülhamit en azından gerçekçiydi. İmparatorluğun çapını biliyordu ve büyük güçlere kafa tutmuyordu. Bu durum imparatorluğu kurtarmıyordu ama erimesi daha yavaş gerçekleşiyordu.

Abdülhamit'i göklere çıkaranlarda bulunmayan da bu gerçekçiliktir. Kifayetsiz muhterisler. Uygun çapları yok ama ihtirasları sınır tanımıyor.

5.11.2017

ACILCİLER KÜLLİYATI

Buna Acilciler hakkında kütüphane adını da verebilirsiniz. Külliyyat en az on kitap demektir. Bu sayıdan fazlasının yayınlanacağına kuşum yok.

Beş yıldan beri bu sitede yazılan yazıların ve bu vasıtayla kurulan yeni ilişkilerin de gösterdiği gibi, Acilciler olarak anılan örgüt (buna Devrimci Savaş ve Halkın Devrimci Öncüleri de dahildir) küçük olarak nitelendirilebilecek bir örgüt değildi. Orta büyüklükte bir örgüttü demek abartma olabilir ama kitlesellik olarak orta büyüklüğe yakındı. Döneminde hiçbir silahlı mücadele örgütünün ulaşamadığı bir yaygınlığa sahipti.

Ocak 1977'de 13 yerleşim biriminde aynı gece bombalama yapabilmek belirli bir yaygınlığı gerektirir ki sonraki ay ve yıllarda bu yaygınlık daha da arttı. Döneminin silahlı mücadele örgütlerinin aksine böyle bir örgütlenmede çok kişinin birbirini tanımaması normaldir.

Ağustos 1977 darbesinden sonra örgütün dernekleştiğini, kişilerin bölgeleri yanlarındaki insanlarla birlikte dolaşmaya başladığını ve eskiden dikkat edilen gizlilik kurallarının uygulanmadığını biliyoruz.

Bunun üzerine örgütün yediği en büyük darbe olan 1978 Mart operasyonu geldi. Yıllarca karanlıkta kalan ve aydınlanmaması için her türlü çaba gösterilen bu darbe, bu sitenin büyük hizmetlerinden birisi olarak açığa çıkarıldı. Polisle anlaşılan iki kişi deşifre edildi.

Böyle bir örgütün tarihi nasıl yazılabilir sorusunun cevaplandırılması artık zor değildir. En başta büyük bir alan temizliği yapılmış, karanlıktaki olaylar, meçhul ope-

rasyonlar, örgüt içi cinayetler açığa çıkarılmış, başka bir deyimle alan temizlenmiştir.

Önce “Nasıl bir tarih yazımından söz ediyoruz?..” sorusunun sorulması gerekir. Eylemleri, isimleri, bölgele-ri sıralayan bir tarih mi; yoksa kişilerin de özellikleriyle içinde buldukları bir tarih mi?

Devrimci harekette ilkinin örneği çoktur ve bu tür bir tarihe kronoloji demek daha uygun olur. Biraz detaylı ama sonuçta bir kronoloji...

Bizim bu anlayıştan uzak durmamız gerekir.

Acilciler’in tarihini yapan bu örgütün militanları ise, o tarihte bu militanlar sadece isimleriyle değil, kişisel özellikleriyle de yer almalıdırlar. Bir Örgüt, Bir Hayat, bunun için bulunabilecek en kısa isimdir. Bir örgüt ve çok sayıda hayat demek daha açıklayıcı olur.

Hemen anlaşılacağı gibi böyle bir tarihi tek kitaba sığdırmak mümkün olmadığı gibi, bir kişinin ya da bir kurulun yazması da mümkün değildir. Standartlaşmaya ve dolayısıyla da kişilerin tarihin içinde kaybolmasına karşıyız. Militanların hayat hikâyeleri bu tarihte yer almalıdır. Örgütün tarihiyle kişilerin tarihi iç içe geçmelidir.

Peki bu istediğimizi nasıl yapacağız?

İlk olarak; bu işe yeni başlamayacağız. Örgüt tarihini yazarın kendi yaşadığı parça ya da parçanın bir bölümü olarak anlatan yapıtlar zaten vardır. Örneğin, hapishane anıları. Bildiğim kadarıyla iki arkadaş bu konuda yazmış durumdadır. Bunlar örgüt tarihine dahildir.

On yıl kadar önce de ben **Paris Ev İşgalleri’ni** yazmıştım. 1981-1982 yılı içinde bir yıl üç aylık dönemi anlatan bir kitaptır. Acilciler’in 12 Eylül sonrasındaki en büyük eylemini ve 1982’deki örgütsel ayrılığı anlatır. Bu tür

kitaplar inanıyorum ki bundan sonra da yazılacaktır.

İkinci olarak; **Sol İçi Şiddet ve Nebil Rahuma Olayı** yayınlandı ve ileride genişletilmiş ikinci baskısını da yapacağız. Bu kitapta sekiz kişinin imzası vardır. Başta sol içi şiddetle ilgili genel bir değerlendirmenin ardından değişik isimler Nebil Rahuma ile ilgili anılarını, görüşlerini anlatmaktadır.

Yayınlanacak **Mehmet Koç** kitabı da benzer bir içeriktedir. Kendisiyle ölümünden önce yapılan uzun söyleşinin yanı sıra, kitapta örgütün genel bir değerlendirilmesi ve değişik imzalar yer almaktadır.

Benzeri kitapları bundan sonra da yayınlayacağız. Bir kişi kendini anlatıyor ve değişik kişiler tarafından da anlatılıyor. Bunlar zengin tarih kitaplarıdır.

Üçüncü olarak; bu site Acilciler tarihinin bir parçasıdır. 1988 yılında sona eren bu örgüt, sona erişinden 20 yıl sonra bu sitede dirildi, karartılan gerçekleri ortaya çıkardı, tarihimizi kirletenlerin hesabını gördü ve onları bu tarihten attı. Dünya tarihinde benzer başka bir örneğinin bulunduğunu sanmıyorum. Buna bir çeşit post tarih de diyebilirsiniz ya da bittiği sanılan bir tarihin uzun bir aradan sonra devam etmesi...

Acilciler 2013 yılında 1977 yılında bile olmadığı kadar güncellik kazandılar. Bu tarihin de yazılması gerekir.

Dördüncü olarak; bu yıl içinde yayınlanacak olan ve 1977-1978 arasındaki bir yıllık dönemi kapsayan **Belma'ya Mektuplar** da kişisel yönü ağır basmakla birlikte Acilciler külliyesi kapsamında içindedir.

Görüldüğü gibi, külliye minimum sayısının yarısı şimdiden bitmiş durumda denilebilir.

Son olarak, kendi planımı anlatayım: İki kitaplık bir

tarih yazmayı düşünüyorum. Belirttiğim gibi bu bir plan, kalın tek kitap da olabilir.

İlk bölüm 1970-1975 yıllarını kapsayacak. Sonradan Acilciler olarak anılacak bu örgüt 1974 yılında kuruldu ama örgütü kuranlar birbirlerini önceden tanıyorlardı ve birlikte faaliyetleri vardı. Kızıldere'den sonra ODTÜ'de THKP-C ilişkilerini canlı tutacak bir yapılanmaya gidilmeseydi, 1974'teki örgüt de kurulmazdı.

Bu yapılanmanın sadece ben ve Necati tarafı gelişti ve 1974 affının ardından bu yapılanma ayrıştı. 1973'te bu yapılanma vasıtasıyla İlker ve Yüksel ile tanıştım.

Kızıldere sonrasında örgütün kuruluşuna kadar geçen yaklaşık 2,5 yıl THKP-C Ankara tarihi olarak da adlandırılabilir, çünkü kente aynı kökenden başka bir grup mevcut değildi. Kızıldere'den sonra ODTÜ'deki söz konusu grubu oluşturanlar ise, birbirlerini 1970'ten beri değişik faaliyetler içinde tanıyan kişilerdi.

Bu bilgiler ışığında tarih olarak 1970'ten başlayarak örgütün kuruluşuna giden yolu, yaşanan tereddütleri, yapılan görüşmeleri, bu arada THKO Ankara ile kurulan ilişkiyi, grubun ayrışmasını ve örgütün kuruluşunu anlatmak gerekir.

Örgütün üç yazısının; Rus Devriminden Çıkan Dersler, Türkiye Devriminin Acil Sorunları, Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz'in yazılması da burada anlatılmalıdır.

Görev bölümü, Yurtdışı Grubuyla birleşme, 1975 sonunda demokratik alandan çekilmeye karar vermemiz (İlker TMMOB'den, ben Kimyagerler Derneği başkanlığından çekilecektik) ve daha sayılabilecek bir sürü konu bu kitapta yer alacaktır.

İkinci kitap, 1976-1982 arasını kapsayacak. Bu cildin

ana konusu 1977'deki büyük askeri ve politik çıkışımızdır. Bundan önce İstanbul'da ilk askeri eylemlerimiz var. 1976 sonunda Devrimci Savaş ayrılığı var. Ardından Yüksel'in ölmesi, Rıza'nın yakalanması ve bir başıma kalmam gelir.

Şu dünyada hiç aklıma gelmeyen şeylerden bir tanesi de askeri önder olmaktı. Tamam, teorimiz gereği politik önderler askeri eylemlere de gireceklerdi ve zaten ilk kez eyleme de girmiyordum. Ne ki, girdiğim her eylemi başaraabileceğimi düşünmemiştim. Bu kitapta doğrudan girdiğim ya da baştan sona planladığım epeyce askeri eylem de yer alacak.

Sonra hapisaneler, isyanlar ve firar teşebbüsleri var. HDÖ ayrılığı var ve kaçtıktan sonra somut olarak gördüğüm örgütün felaket durumu var.

Ardından Paris ve buradaki mücadele geliyor, sonra Ağustos 1982'de ayrılıyorum ve örgüt tarihim burada bitiyor.

Kuruluş, teorik çerçevenin belirlenmesi ve 1977 çıkışını anlatacak olan bu tarih, tarihimizin önemli bir dönemini ele alacaktır. Bunları bir oranda <http://www.thkp-c-acilciler.blogspot.com> ve <http://www.thkp-c-acilciler-tarih.blogspot.com> 'da anlattım.

Kuruluş tarihiyle ve 1977 çıkışıyla ilgili olarak epeyce ekleme yapacağım. İbrahim Yalçın da bu sitede yayınlanmış olan cezaevi anılarını düzenliyor, o da yayınlanacak. Külliyyat, yayınlananlar ve yayınlanması planlananlarla daha şimdiden hiç fena değil...

18.7.2013

ACILCİLER'İN KURULUŞ EFSANESİ

Devrimci Yol'un (DY) 1975-80 dönemine ilişkin değişik isimlerle yapılan söyleşiler kitap olarak yayımlanıyor. Oğuzhan Müftüoğlu ile söyleşinin yanı sıra Tarihle Söyleşiler adıyla da iki kitap yayımlandı. 1974-75 yıllarında Ankara'da bulunup da daha sonra Acilciler adını alacak yapıdan söz etmemek olmaz. Aslında pekala olur çünkü hemen her hareket Ankara'da şu veya bu oranda vardı. Bizim özelliğimiz DY ile aramızda yaşanan polemikler, özellikle öğrenci hareketindeki çekişmelerimiz ve teorik olarak bu hareketin gelişmesini etkilememizdir. Türkiye Devriminin Acil Sorunları (TDAS) o dönemki tahminimizin üzerinde etkili olduğunu bu söyleşilerden öğrenebiliyoruz.

Bu söyleşilerde garip olan, o yıllarda dernek örgütlenmesi ve dergi yayını yapmadığı için adı bulunmayan, daha sonra Acilciler olarak anılacak örgütün kuruluşuna ilişkin efsanelerin yer almasıdır. Başka kentlerde bulunanların duydukları söylentilere inanmaları olağan karşılanabilir, ama o yıllarda Ankara'da olanların benzer anlaşa sahip olmaları ilginçtir.

Bu kitapta söyleşisi yer alan Halil İbrahim Arı ("**DY'un hatırlamak istemediği provokasyon**" başlıklı yazıya bakınız!) bizim için "**kendilerini feshetmemişler**" diyebiliyor. Herhalde büyüklerinden böyle duymuş ama bu doğru değil... Feshedilecek bir şey yoktu ki, feshedelim. ODTÜ'de THKP-C'nin görüşleri çerçevesinde çalışma yürüten grup Kızıldere'den önce yoktu, daha sonra kuruldu.

Kimbilir belki de "**1972-1974 arasında çalışma yapmamalıydınız!..**" denilmek isteniliyor.

Politik çalışma için kimseden izin alınmaz. Nitekim biz de almamıştık. Biz derken ODTÜ'deki üç fakültenin sorumlularından söz ediyorum. Diğer iki arkadaşla 1975 yılında yollarımız ayrılacaktı. Onlar o zamanki adıyla Devrimci Gençlik tarafında olacaklar, biz yolumuza devam edecektik. Daha sonra Acilciler olarak anılacak örgütün doğuş yeri bu gruptur daha doğrusu bu grubun bir bileşenidir.

DY'den arkadaşların bir türlü anlayamadıkları da budur. Böyle bir şey nasıl olabilir?

Bizi ODTÜ çevresinde bir grup sanıyorlardı, 1975 yılının ikinci yarısında yaklaşık on yerleşim biriminde TDAS ile karşılaşınca şaşırıldılar ve kuruluş efsanemiz de buradan kaynaklandı. Bu efsaneye göre, kuruluşumuz Kızıldere sonrasına kadar uzanıyordu.

İlgisi yok... Böyle olsaydı 1974 affıyla hapisten çıkanları beklemezdik. Hapisten çıkan ve aralarında sonraki DY kadroları da bulunan kişilerin THKP-C ile ilgilerinin kalmadığını görünce kendi yolumuza gitmeye karar verdik.

Başka bir yazıda da açıkladığım gibi, bizim asıl çalışma alanımız ODTÜ dışıydı. ODTÜ'deki ilişkilerimizin bir bölümü okul değiştirdiler (mesela o sırada SBF'ye bağlı olan Basın Yayın Yüksek Okulu'na gittiler), herkesi memleketinde çalışma yapmaya yönlendirdik (mesela Balıkesir'deki çalışma böyle başlamıştı).

Taner Akçam farkında olmadan bizim örgüt içindeymiş!

İyi de biz kendisinin içimizde olduğunu hiç düşünmemiştik!

Demek haberimiz olmayan gelişmeler olmuş...

Yayımlanan söyleşilerden anlayabildiğim kadarıyla o dönem çok kısıtlı şartlar altında bile genişleyebilmiş olmamızın inandırıcı bulunmaması çalışma tarzı anlayışından kaynaklanıyor. Şöyle düşünüyorlar olsa gerekir: çok sayıda ilişki ortaya çıkmış, çok kişi deşifre olmuş; böyle bir durumda ihtiyatlı bile yürütülse üç yılda o günün koşullarına göre küçük sayılmayacak bir yaygınlık sağlayan çalışma nasıl yapılmış olabilir?

Tespit doğru; birçok ilişki açığa çıkmıştı, takip vardı, çok kişi deşifre olmuştu...

Ama biz bunlarla çalışma yürütmedik. Eğer bunlarla çalışma yürütmeye kalksaydık kısa sürede yakalanırdık. Ankara'da İleri Dergisi'nin son sayısının yazı işleri sorumlusuyken yazı konusunda gittiğim evler vardı. Hiç birisine uğramıyordum. İnsanların durumunu bilmiyordum. Belki de evde karakol kurulmuş, birileri gelir diye bekliyorlardı. ODTÜ içinde de politik çalışma yürüttüğümüz insanlar THKP-C çizgisine sempati duyan ama politik eylemlilik olarak geçmişleri boş olan kişilerdi. Polis bu insanları bilmesi mümkün değildi. Çalışmamızı tümüyle bu insanlar üzerinden yürüttük.

Zaten DY'liler de 1974 sonrasında geçmişin bilinen isimlerine değil de ağırlıkla bu insanlara yönelmediler mi?

1972-74 arasındaki birikim olmasaydı daha sonra ayrı bir örgüt olarak ortaya çıkamazdık ve bu birikimin de herhangi bir anlaşılmaz yanı bulunmuyor.

Halil Yasin Ketenoğlu'nun aynı kitapta yer alan söyleşisinde daha gerçekçi bir değerlendirme yapılıyor. (S. 131)

1975 yazında yayımlanan TDAS broşürüyle ilgili gelişmeler konusunda fikri soruluyor.

Ketenoğlu'nun broşürden hızlı şekilde haberi olmuş. Sonra şöyle devam ediyor:

“Broşürü çıkaran gruptan Engin Erkiner, yanlış hatırlamıyorsam, 1971 döneminde DEV-GENÇ'in çıkardığı İleri dergisinin sorumlu yazı işleri müdürü. Bizim İlhan Kalaylıoğlu da yine o dönemdeki Kurtuluş'un sorumlu yazı işleri müdürü, demin bahsettiğim Malatyalı arkadaş. Bu arkadaşlar hani nehir kurur da böyle derin çukurlarında bazı su birikintileri olur ya, işte THKP-C Kızıldere'den sonra örgütsel olarak bir anlamda varlığını yitirmişken çeşitli yerlerde operasyona uğramayan, soruşturmaya uğramayan su birikintileri kalmış, onlardan biri görebildiğim kadarıyla... Bu su birikintisinden giderek bir dere, bir nehir oluşturma süreci var, çabası var. Ben onlarla o dönem bire bir hiç muhatap olmadım, sonra bazı acı deneyimlerim oldu. Dediğim gibi, İstanbul'daki ilişkilerimin bazıları anlarmış, onlar daha sonra Acil'e evrildi. Ama broşürleri çok erken geldi elimize, üzerinde konuşup tartıştık. Başlangıçtaki durumları buydu ama biz şöyle bir bilgiye sahiptik: THKP-C örgütlenmesinden, o dönemden kalan birtakım adamlar var.”

Bu ifadede doğru olmayan bir bilgi bulunuyor.

Ocak 1971'de 5. sayısı yayımlanan İleri Dergisi'nin yazı işleri sorumlusuydum. İleri yayınına son verdi, yerine THKP-C'nin gayri resmi yayın organı sayılan Kurtuluş gazetesi yayımlanmaya başladı. Bu gazete ve Kurtuluş Yayınları'nın işleriyle İlhan Kalaylıoğlu, Ali Orhan Yücelalp ve ben uğraşıyorduk. Yusuf Küpeli'nin yazdığı **1965-71 Türkiye'de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç** broşür olarak yayımlandı. Kesintisiz Devrim 1'e ise 12 Mart sonrasında Baylan Matbaası'nda polis el koyacaktı. Gazete de üç sayıdan sonra yayınına son vermek zorunda kaldı. 12 Mart muhtırasından bir süre sonra gazete bürosunu kapatıp boşalttık.

Bu üç kişi arasındaki ilişki daha sonra kesildi.

İlhan'ın, 1972'de THKO'lu bir grubun İstanbul-Ankara uçağını Sofya'ya kaçırmasının ardından gözaltına alındığını ve ağır işkence gördüğünü duymuştum. Olayla herhangi bir ilgisi olduğunu sanmıyorum. İlhan ile gazetenin kapanmasının ardından ne görüştüm ne de aynı örgüt içinde yer aldım.

Ali Orhan gizlenecek yer bulamayınca köyüne gider ve büyük toprak sahibi bir "köy ağası"nın ihbarı üzerine yakalanır. Daha sonra felsefe öğretmeni olmuş, emekli oluncaya kadar çalışmış. Kendisini bir daha hiç görmedim ama kayınbiraderi Frankfurt'ta idi ve ben de tesadüfen öğrendim. Bilgileri ondan aldım.

Kurtuluş kapanınca Ankara'daki merkez irtibatla görevlendirildim. Gizlenen insanların kaldıkları evler arasında ilişki kuruyordum. Bir evde Yusuf Küpeli, diğerinde Ertuğrul Kürkçü ile Sinan Kazım Özüdoğru vardı.

12 Mart 1971 sonrasında THKP-C'de örgütsel aylık henüz yaşanmamıştı.

Benim gibi görevli başka arkadaşlar da vardı ve irtibat yerimiz de Kızılay'daki Yuvam Emlak'tı. Selahattin Güleç ile daha sonra öldürülen Koray Doğan'ı biliyorum, başkaları da vardı ama bazılarını kişi olarak bilmeme karşın ne yapıyorlardı, bilmiyorum.

Yakalanmalar sonucu Yuvam Emlak deşifre olunca bir süre ortadan kaybolmam istendi. Ben de Ankara'daki askeri bir fabrika olan Etlik'teki Ana Tamir Fabrikası'nda üç aylık okul için zorunlu stajımı yaptım. Daha sonra Selahattin beni tekrar buldu. Yeni bir büro tutulmuştu ve ülkenin bazı kentlerinden gelenler buraya haber bırakıyordu. Benim işim burada oturmak ve arada bir uğrayan, normalde ne zaman geleceği belli olmayan Selahattin ile bu kişilerin buluşmasını sağlamaktı.

Ankara’da durum sıkışmaya başlayınca bu büro da kapatılacaktı.

Bu arada yakalanan arkadaşlardan “dikkat edin, takip var” bilgisi geldi. Ben de düzenli okuluna giden ve Kızılay’daki tanınmış bir kahvede –Taraça- geç saatlere kadar arkadaşlarıyla briç oynayan birisi olarak hayatımı sürdürdüm!

Kızıldere’den birkaç ay sonra da ODTÜ’deki grup kurulacaktı...

O dönem buydu.

Bunları yaşayan sadece ben değildim. THKP-C içinde değişik görevlerde bulunmuş başka arkadaşlar da vardı. Ne yapıyorlardı somut olarak bilmiyorum ama bir şeyler yaptıklarını biliyordum. ODTÜ’deki bu kesim 1972-74 arasında birlikte çalışacak, 1974 affının ardından ayrışacaktı.

12.7.2015

AÇILIM VE SOSYALİSTLER

Bu yazıda burjuva cephesinin –AKP, CHP, MHP, Genelkurmay ve ötekilerin– ne türlü değerlendirmeler yaptıkları üzerinde durmayacağım. Türkiye sosyalistleri bu konuda ne diyorlar, bunun üzerinde durmaya çalışacağım.

Türkiye sosyalistleri derken kastım, Kürtler dışındaki sosyalistlerdir. Buna bazen Türk sosyalistleri de deniliyor ama deyimden ne anladığımı açıkladığım için isimlendirme üzerinde ayrıca durmak niyetinde değilim.

Bu kesimi birkaç bölüme ayırarak inceleyebiliriz:

Birincisi: “Açılım ya da Kürt sorununa çözüm arayışları emperyalizmin yeni bir oyunudur!..” demektedir.

Konuyu biraz açmaya çalışayım. AKP Hükümeti’nin yapmaya çalıştığı ve halen yeterince somutlanmamış “açılım”ın dış bağlantısı elbette vardır. Aksini düşünmek mümkün değildir. Sadece Ortadoğu gibi önemli bir bölgede değil, dünyanın başka herhangi bir bölgesinde önemli her sorunda ABD ve genel olarak emperyalizm bir taraftır. Gelişmeleri kendince yönlendirmeye çalışır. AKP’nin yanı sıra Genelkurmay’ın da ABD ile ilişkisi bilindiğine göre, bu kesimin de “açılım”ının dış bağlantılara sahip olması özellikle normaldir. Kürtlerin de Türkiye’nin yanı sıra bölgenin durumunu değerlendirerek açılıma yönelmelerinde şaşılacak yan yoktur.

Biraz daha somutlarsak: ABD önümüzdeki yıl Irak’taki askerlerinin büyük bölümünü çekiyor. Bu askerler savaşın kaybedilmek üzere olduğu Afganistan’a gönderilecekler. Ne ki, Irak’ta bir miktar ABD askeri kalacak

olmakla birlikte, bu askeri gücün eli kulağındaki Arap-Kürt savaşını önleyebilmesi mümkün değil. ABD ve İngiltere'nin Irak işgalini desteklemiş olan Barzani ve Talabani askeri olarak ülkedeki Araplarla baş edebilecek durumda değiller.

Bu durumda Irak'a "güçlü bir hamî" gerekiyor. Bu hamî, Araplarla kötü ilişkisi nedeniyle İsrail olamaz, İran hiç olamaz. ABD, İran'ın Ortadoğu'da daha da güçlenmesini engellemeye çalışıyor. Bu durumda geriye sadece Türkiye kalıyor.

Dahası, ABD, Türkiye'nin Ortadoğu'da daha önemli rolü olmasını ve İsrail'in biraz geriye çekilmesini istiyor. ABD, Ortadoğu'da daha az karışıklık ve daha az çatışma istiyor. Özellikle yüklenilmesi gereken yer olarak Afganistan ve Pakistan öne çıkıyor. Sadece ABD değil genel olarak NATO, Taliban ve ona benzeyen güçlerin karşısında yenilmenin eşiğine gelmiş durumda bulunuyor. O kadar ki, İngiliz genelkurmayı, savaşın kazanılamayacağından hareketle Taliban ile görüşme yapılması gerektiğini açık olarak ifade ediyor. Muhtemelen gizli olarak görüşüyorlardır da.

Türkiye önemli petrol ve doğal gaz boru hatlarının geçiş ülkesi olmak yolunda ilerliyor. Bakü-Ceyhan, Nabucco, Mavi Akım gibi hatlar, ülkenin daha istikrarlı olmasını gerektiriyor. Aksi durumda uluslararası firmaların güvenliksiz bir bölgeden geçen binlerce kilometre uzunluğundaki boru hatlarına yatırım yapmaları beklenemez.

Türkiye'nin Ortadoğu'da daha büyük rol oynaması ve Güney Kürdistan'ın hamisi olabilmesi için "içerdeki" Kürtlerle tamamen olmasa bile en azından bir oranda "barışması"nı gerektiriyor. Hükümetin "Kürt açılımı"nın altında yatan nedenler bunlardır.

Tabii ki herkesin kendisine göre bir hesabı olacak-

tır, Kürtlerin de olacaktır. PKK'nin hükümetin biraz da zorunlu olarak yöneldiği “Kürt açılımı”ndan olabildiğince yararlanması ve bu “açılımı” kendi hedefleri doğrultusunda ileriye doğru itmesi gerekir.

Hükümetin derdi bazı küçük kültürel haklar tanıyarak konuyu kapatmaktır. 25 yıllık savaşın ardından konunun böyle kapatılmayacağını onlar da biliyorlar ama sonuna kadar deneyeceklerdir. Mücadele silahlı mücadeleden başka bir platforma kaymış durumdadır. Yapılması gereken bu platformdan kaçmak değil, orada da mücadele etmesini öğrenmektir.

Bütün savaşlarda taraflar sık sık anlaşmaya otururlar. Anlaşamazlar, çatışma yeniden başlar, sonra yine anlaşmaya yönelinir. Vietnam savaşını hatırlayın, böyle olmuştur. IRA ile İngiltere Hükümeti arasındaki görüşmeler ikide bir kesintiye uğramış, sonra yeniden başlamıştır.

“Çözüm geliyor!..” diye havalara uçmadan durumu iyi değerlendirmek gerekir. Böyle yapmanın “emperyalizmin çözümü içinde yer almak” ile ilgisi yoktur.

İkincisi: “Kürt önderliği birkaç kültürel hak uğruna düzen sınırları içine sığmayan bu hareketi satmamalıdır!..”

Vay canına! Bunu söyleyenler bazı örgüt yöneticileri, yıllarca devrimcilik yapmışlar, örgütler yönetmişler!..

Nereden başlamalı?

Öncelikle, bırakın PKK gibi bir örgütü, küçük bir örgüt bile, on yıldır düşmanın elinde bulunan önderi ne söyleyecek diye beklemez. Onun kendi talepleri vardır, bu talepler bugüne kadar birçok kez ifade edilmiştir, içerdeki önder de bunları bilir. İçerdeki önder öncelikle birlik sembolüdür, kendi konumunu ve neyi yapabileceğini bilecek kadar da akıllıdır.

Dahası, yıllardan beri süregelen bir pratik vardır. Bu pratik içinde silahlı mücadele gittikçe geri plana düşmekte, açık örgütlenme ve mücadele biçimleri öne çıkmaktadır. Bu mücadele içinde yetişmiş kadrolar, yönetim mekanizmaları vardır. Kuşkusuz bu insanların söyleyecek sözleri de vardır. Bunları defalarca dile de getirmişlerdir.

Hal böyle iken, önderlik'in istediği yerde hareketi durdurabileceğini ya da ona ters gelecek bir yön verebileceğini düşünmek için ya çok saf ya da politikadan habersiz olmak gerekir. Belki de hiç birisi değildir. Türkiye sosyalistlerinin bir bölümü -kendilerini aksini iddia etse bile- medyadan fazlasıyla etkilenmekte, oradan öğrendikleriyle teori üretmektedir.

Üçüncüsü: Kürt hareketi sosyalizme daha fazla yaklaşmalıdır.

Karşı değilim ama bunu söylemenin ne gibi bir işlevi olduğunu da anlayabilmiş değilim. Politika, yapmaktır. Politika, saptamalarda bulunmak ve istemekten ibaret değildir. Politika yapmaktır.

Dolayısıyla eğer Kürt hareketinin sosyalizme yaklaşmasını istiyor iseniz, kendiniz bir varlık olursunuz, teori ve pratiğinizle onu etkilersiniz. Yoksa, hiç kusura bakmanın ama, kimse sizden ne yapacağını öğrenecek değildir.

Örgütsel olarak, koşullar nedeniyle fazla bir şey yapamıyor iseniz, en azından bireysel olarak bir şeyler yapabilirsiniz. İşlevli bir insansanız ve de sosyalist olduğunuz da biliniyor ise, şu veya bu oranda etkiniz de olur.

Kürt hareketi vasıtasıyla, onun üzerinden, sosyalistler arasında varlık olmaya çalışmamak gerekir. Maalesef böyle insanlarımız eskiden beri var. Bu tutumlarıyla iyi bir etki yarattıklarını sanıyorlar, gerçekte ise tersini yapıyorlar.

Bir Türk sosyalistinın yapması gereken, öncelikle Türkiye sosyalist hareketi içinde teorisi ve pratiğiyle bir varlık olmak ve bu temelde Kürtlerle birlikte davranmaktır. Kürtlerin üzerinden Türkiye sosyalist hareketinde varlık olmaya çalışmak değil.

Türkiye sosyalist hareketinde teori olarak fazla bir şey yok maalesef. Sürekli alıntılar yaparak konuşmaktan ve yazmaktan söz etmiyorum.

Berlin Duvarı yıkılalı 20 sene oldu. Reel sosyalizmin yıkılışıyla ilgili az çok tutarlı bir görüşünüz var mı? Ya da, 1929'dan beri en büyük kriz yaşanırken, sosyalistlerin dünya çapındaki işlevsizliğinin nedeni nedir, bu konuda fikriniz var mı?

Seçenek üretmiyorlar, ya da diyelim üretiyorlar da, kimseyi ikna edemiyorlar. Neden peki? Teoride bir şeylerin çökmüş olduğunun halâ farkında değil misiniz?

Bunlara cevaplar getirin ve bunu pratiğe uygulama-ya çalışın. Söylediğiniz ve yaptığınız her şey doğru olmayabilir, böyle olması şart da değildir. Ama bunu biraz olsun yapabilirseniz, size karşı olanların bile söylediklerini izlemesini sağlayabilirsiniz.

Hamasi nutuklar ve istekler değil, ama somut saptamalar ve bunların pratiği gerek. Kürtlerin en fazla ihtiyacı olan da budur zaten...

2.8.2009

AÇLIK GREVLERİ VE KIRGINLIK

Açlık grevleri artan oranda ölüm sınırına yaklaşıyor. AKP iktidarı durumun ciddiyetini nihayet anladı ve bu nedenle de beceriksiz bir çabayla eylemi bölmeye yöneldi.

“Bir süre sonra vazgeçerler” ya da “pek aldırın olmaz” umuduyla günlerce eyleme karşı duyarsızlığını sürdüren iktidar, şimdi, olumsuz yönde de olsa, tepki göstermek zorunda kaldı.

Bu yazıda asıl üzerinde durmak istediğim konu ise, Türk toplumundaki ve Türk solundaki önemli duyarsızlıktır. Açlık grevlerine destek yok değil, var. Ama bu destek beklenenin gerisindedir.

İki önemli nedenden söz edilebilir.

Birincisi: Türkler iç savaş ve bunun değişik görünüşleriyle birlikte yaşamaya alıştı ve eski olumlu ya da olumsuz tepkilerin yerini büyük bir duyarsızlık aldı.

Hamaset edebiyatına bakmayın. Çok kişi Kürt sorununun askeri yoldan çözülebileceğine inanmıyor. Daha fazla bombalama, sınır ötesi operasyon, öldürme, hapse atmakla çözülebileceğine inanmıyor. Bu yöntemlerle çözülebilecek olsaydı bugüne kadar çoktan çözülebilmiş olması gerekirdi.

Kürt halkının her konudaki isteklerine karşı direnmek, baskı uygulanmak ve ardından da bundan vazgeçmek zorunda kalmak; sürekli tekrarlanan bu fasit daire, milliyetçileri bile bıktırılmış durumda.

Son örnek, mahkemede Kürtçe savunma yapmanın önündeki engelin kaldırılacağına açıklanmasıdır. Ma-

dem böyle yapacaktınız, yıllardan beri neden tersi yönde direniyorsunuz?

Baskı yap, reddet; tutarsa iyi, tutmazsa vazgeçersin!

Politika budur.

Bu politikanın inandırıcılığını kaybettiğini ve inanamaya en hevesli milliyetçilerde bile umutsuzluk ve aldırmaçlık yarattığını belirtmek gerek. Büyük bir boşluk var; neye inanmadıklarını biliyorlar ama neye inanacaklarını bilmiyorlar. Çok değil, 15 yıl önce Kürtçe duyunca tüyleri diken diken olanlar, bugün Kürtçeye alışmış durumdadalar.

Bu kez de sadece serbestçe konuşulmasını ve seçmeli ders olmasını istiyorlar; eğitim dili olmasını istemiyorlar. Direniyorlar, geriliyorlar, yeniden direniyorlar, tekrar geriliyorlar.

Ve bu direniş gerileme sarmalı karşılıklı olarak ağır bedel ödenerek gerçekleşiyor. Bu bedel sadece gerilla ve asker ölümlerinden ibaret değil. Türk toplumunda artan oranda çürüme var ve artık çürümeye bile aldırılmayacak düzeye gelmiş durumda.

Kendini “efendi ulus” olarak görmeye alışmış bir halk; dış politikadan futbola kadar uzanan geniş bir alanda ardı ardına ancak kepezelik olarak adlandırılabilir durumlara düşüyor. Buna rağmen eski efendi söylemini bırakmak istemiyor, ama artık kendisi bile buna gittikçe daha az inanıyor.

Ne Yapılabilir?

Toplumdaki derin çürümeye karşı uygulanabilir seçenek bulunmuyor.

CHP bir şey yapamaz. Öncelikle ne yapacağına karar

veremez ve o kararda ısrar edemez; dolayısıyla bir şey de yapamaz.

Türk solunun durumu ise hiç iyi değil. Burada kullanılan kavramı iyi açıklamak gerekir. “Türk solu” denilince, “Hangisi?..” diye sormak gerekir. Bu sol, ulusalcılarla ulusalcı olmayanlar arasında parçalanmıştır. İki taraf arasındaki çelişki o kadar derindir ki, “bir taraf solcu ise, öteki taraf değildir” saptamasının yapılabileceği düzeye ulaşmıştır.

Burada sözü edilecek olan, ulusalcı olmayan ya da başka bir deyişle kendisini Ergenekonculara yakın hissetmeyen ve Kürt halkının taleplerine olumlu yaklaşan soldur.

Bu solda, bütün bileşenlerinde aynı düzeyde olmakla birlikte, Kürt özgürlük hareketine karşı kaybolmamış bir kırğınığın bulunduğunu belirtmek gerekir.

20 Ekim 2000’de çok sayıda hapisanede F tipi ya da hücre tipi cezaevini engellemeyi hedefleyen açlık grevleri başladı. Bu eylem kamuoyunda büyük yankı yarattı. F tipi cezaevlerine karşı esaslı bir kamuoyu oluşmuştu, ama bunun yeterince değerlendirilebildiği söylenemez. Açlık grevcilerinin dışarıdaki büyük hareketlilikle yeterince uyumlu hareket edebildikleri bilinmektedir. Bunlar eylemin iç zaaflarıdır.

Ardından, 19 Aralık’ta “hayata dönüş” operasyonu adı altında çok sayıda cezaevi basıldı. Baskının sonucu, 30 tutsağın öldürülmesi, çok sayıda tutsağın yaralanması, F tipinin hayata geçirilmesi oldu. Baskında kullanılan yanıcı ve zehirleyici maddeler çok sayıda tutsakta kalıcı hasara yol açtı.

Türk solunun tarihinde önemli bir gün olan 19 Aralık 2000’de Kürt devrimcilerinden ve Kürt halkından önemli denilebilecek destek görülmemesi kolay unutulmayacak

bir olay olarak hafızalara yerleşti.

Tam sayı bilinmiyor ama, cezaevlerindeki uzun açlık grevlerinin sonucu olarak, birkaç yüz sol görüşlü eski tutsak halen vernicki korsakof hastalığının değişik düzeydeki sonuçlarıyla birlikte yaşıyor.

Bunların önemli bir bölümü artık hapisshanede değildir, bir bölümü ülke dışında tedavi olmaya çalışıyor ama gösterilen bütün çabaya karşı sağlıkları eski haline döndürülemez kadar bozulmuş durumdadır.

şimdiki açlık grevlerinin sonucu ne olursa olsun, benzeri bir durum bazı tutsaklar için de söz konusu olacaktır.

12 Eylül sonrasında cezaevlerinde uzun süren açlık grevlerine katılmış bir eski tutsak, bana “30-40 gün sonra su içmek istesenez bile zorlanmanın başladığını, vücudun suyu kabul etmediğini” anlatmıştı.

Açlık grevi aynı zamanda insanın kendi bedenine karşı verdiği bir savaştır. Beden alışkanlıklarını dayatıyor ve grevi sürdürebilmek için buna karşı durmak zorunda kalıyorsunuz.

Uzun açlık grevinde sahip olunması gereken psikolojik direnç, kısa süre sonra idam edilecek durumda olanın psikolojik direncinden daha uzun ve zordur. Kendinizi psikolojik olarak hazırlarsınız ve bu iş kısa sürede bitecektir; amaçlarınız için hayatınızı vereceksinizdir. Uzun açlık grevinde ise psikolojik direnç daha uzun ve zordur.

Burada sorulması gereken soru şudur. İki halkın devrimcilerinin direnişlerini, kahramanlıklarını, başarı ve başarısızlıklarını sürekli olarak ayrı ayrı mı yaşaması gerekiyor? Bunların daha fazla birlikte olması gerekmiyor mu? Bu amaçla geçmişini değerlendirmek ve gereken sonuçları çıkarmak gerekmiyor mu?

Benzetme yaparak sonuca gelirsek. Kadınların eşit haklar mücadelesinde bir noktadan sonra kadından çok erkeğin değişmesi gerekir. Kürt halkının özgürlük mücadelesinde de Türk halkının değişmesi gereken noktaya gelindi ve hatta geçiliyor bile. Buna birlikte daha iyi katkı sunabilmemiz gerekir.

26.10.2012

AÇLIK GREVLERİ VE MEVCUT DURUM

İlk açlık grevi başlayalı iki aydan biraz fazla zaman geçti. Bu zaman içinde açlık grevine katılanların sayısı arttı. Ülkenin neredeyse her yanındaki protestoların yanı sıra Kürtlerin ve Türklerin bulunduğu neredeyse tüm ülkelerde gösteri yürüyüşleri ve dayanışma grevleri yapıldı. Çeşitli partiler ve uluslar arası kuruluşlar açlık grevcilerinin isteklerinin dikkate alınması için hükûmete çağrıda bulundular.

AKP tutumunu bazen ikircikli de olsa belirledi. İdamla tehdit etti, “müdahale ederiz” dedi, “Kürtçe savunma serbest bırakılacak” dedi ve “ne yaparsanız yapın” dedi...

Yoğun olaylarla dolu geçen iki ayın üzerine genel bir değerlendirme yapılacak olursa:

Birincisi: Eski bir deyimle söylenecek olursa, Mısır'daki sağır sultan bile Kürt halkının anadilde eğitim ve Öcalan'a uygulanan tecridin kaldırılması isteğini duydu ve buna hak verdi.

İkincisi: Henüz kesin karara bağlanmamış olmakla birlikte mahkemelerde Kürtçe savunma yapmanın sağlanacağı açıklandı. Bu açıklamadan geri adım atabilmeleri zor görünüyor. Hemen uygulamayabilirler, biraz direnebilirler ama bunu fazla sürdüremezler.

Mahkemelerde Kürtçe savunma yapılabileceğinin kabul edilmesi (bu konuda herhangi bir şart söz konusu değil, Türkçe bilenler de Kürtçe savunma yapabilecek) Kürtçe eğitim yönünde atılmış önemli bir adımdır. AKP bunu bildiği için bugüne kadar mahkemede Kürtçe savunma yapmayı ya Türkçe bilmemek şartına bağlamış ya

da tümden reddetmişti.

Mahkemelerde Kürtçe savunma yaplabilmesinin kabul edilmesi, öncelikle bu dilin kamusal alanda kullanılmaya başlanması anlamına gelir. Ek olarak, çok sayıda Kürtçe evirmenin eğitilmesi gerekecektir.

Kürtçe bilen herhangi bir kişiyi mahkemeye getirip çevirmenlik yaptramazsnuz. Kürtçe-Türkçe ya da tersi yönde eviri yapacak olanların iki dili de iyi bilen yeminli çevirmenler olması gerekir. Bunların eğitilmesi ve ilgili sınavlardan geçirilerek görevlendirilmeleri gerekecektir.

Almanya'da yeterli Almancası olmayan bir Türk ya da Kürt için mahkemenin görevlendirdiği çevirmen hangi kıstaslara göre yetişmiş ise, bizde de aynısı olacaktır.

Bu uygulama Kürtçe eğitimin yolunu açacaktır. Bu yolun kendiliğinden açılmayacağı, çeşitli gereklerle engellemeler yapılacağı bellidir. Bu konuda eskisi kadar drenilemeyeceği de bellidir.

Yirmi yılda "Kürtçe diye bir dil yoktur!.." anlayışından bugüne gelinmiştir ve bundan sonrasının da gelmesi eskisi kadar zor olmayacaktır.

Bu ülkede her Şey direnerek elde ediliyor. Hkmetler her hak isteğine karşı çıkıyor, doğal bir hakkı bile tanımamak için ısrar ediyor, direniş sonucu kabullenmek zorunda kalıyor ve bu kez henüz gerçekleşmemiş başka isteklere hayır demeye başlıyor.

Mahkemelerde Kürtçe savunma yapılmasını kabul ettiğiniz ya da kabullenmeye çok yaklaştığınıza göre, bu konuda neden bu kadar direndiniz? Kendisine hukukçu denilen bazı kişiler neden böyle bir hakkın olamayacağı konusunda açıklamalar yaptılar?

Yirmi otuz yıl önce de bazı profesörler Kürtçe diye

bir dil olmadığı konusunda açıklamalar yaparlardı.

Rezalet sürekli olarak kendini tekrar ediyor, sadece konu değişiyor. Talep önce reddediliyor, ısrarlı direniş sonucu kabul ediliyor, ardından “o halde biz bu talebe karşı neden direndik” diye sorulmuyor ve başka bir konudaki talep reddedilmeye başlanıyor.

Yirmi yıl önce federasyondan söz eden kişi zamanın Türk Ceza Yasası'nın 159. maddesi gereğince “bölücü propaganda” yapmaktan yargılanırdı. Şimdi kulaklar ve beyinler bu kelimeye alıştı; konuşuluyor ve tartışılıyor.

Yıllardan beri kendini tekrar eden bu süreci yaşıyoruz. Süreç aynı, sadece ön plandaki konu değişiyor. Görünen odur ki, bundan sonra da yaşayacağız. Uzun bir yol gelindi, ama önümüzde daha uzun bir yol var. Eskiden ancak hayal edilebilen kazanımlar yavaş da olsa gerçek oluyor ya da en azından gerçek olabilecekleri görülüyor.

Bu çerçevede dikkat edilmesi gereken birkaç önemli nokta öne çıkıyor:

1- Bilinen bir şey olmakla birlikte sürekli tekrarlanması gerekecek derecede önemlidir. Hiçbir zaman sadece kendinle meşgul olma, sürekli olarak karşıdakinin ne yaptığına dikkat et. Türk halkı psikolojik olarak savaştan yorgun düşmüş durumda ve bu yorgunluk kendini aldırmaçlık olarak gösteriyor. Hiçbir şeye aldırmaçmıyor. Ölüm kanıksanmış durumda ve savaş uzadıkça bu yorgunluk artıyor.

2- AKP bunu gördüğü için süreci kısaltmak ya da kısa sürede kendine uygun sonuç almak istiyor. Bu amaçla kışkırtıyor, tahkir ediyor ve sürekli olarak Kürt özgürlük hareketini ve Türkiyeli sosyalistleri kendi istediği alana çekerek orada savaşmaya zorlamak istiyor. Bir yöntem tutmazsa vazgeçiyor, başkasını deniyor.

3- Recep Tayyip Erdoğan'ın hemen her konuda görülen tipik bir yöntemi var. Her konuyu tırmandırmaya ve kesin bir çatışmaya götürmek istiyor. Anlaşılabilir bir psikoloji, çünkü insanlar artan oranda bu savaştan yoruluyorlar. Bıkkınlık her tarafa yayılıyor, “çözün artık bu konuyu” sesleri yükseliyor, ama nasıl çözüleceği konusunda somutluk bulunmuyor.

4- Bu durumda yapılması gereken gücümüzü olabildiğince rasyonel kullanmak gerekir. Kesin çatışmalara girmekten ve gücü bir alana yığmaktan kaçınarak ilerlemektir.

Gerilla savaşının bilinen kuralıdır ve bu kural sadece kır gerillasında uygulanmaz. Genel olarak politikanın da gerilla savaşı vardır.

Rakip kesin çatışma istiyorsa, ona bu fırsatı veremeyeceksin. Rakip acele ediyorsa, sen etmeyeceksin. Rakip yorulacak, sen diri kalacaksın. Hiçbir zaman gücü tek konuda, tek alanda yoğunlaştırmayacaksın.

Karşımızdaki politika açık: Hemen o konuda kesin çatışma aranıyor.

Arasınlar, biz onların istediklerini yapmak zorunda değiliz.

Politikanın çok önemli bir kuralıdır. Sadece senin ne yaptığın önemli değildir, karşı tarafı ne yapmaya mecbur bıraktığın da önemlidir. Bu yapılabildiği oranda genel politik alan hakimiyeti sağlanır.

Hükûmet açmazdadır. Şu veya bu alanda ilerde sürekli olarak kullanabileceği bir başarı kazanmak istiyor. Bu nedenle sürekli olarak gerginliği tırmandırma politikası izliyor.

13.11.2012

ADALET AĞAOĞLU ÜZERİNDEN EDEBİYAT VE POLİTİKA

Adalet Ağaoğlu'nun yapıtlarını değerlendirmeyeceğim, çünkü hem hepsini okumadım ve hem de konumuz edebiyat ile politika ya da yazarın politik duruşu arasındaki ilişkiyle ilgilidir.

Ağaoğlu kurucu üyeleri arasında bulunduğu İnsan Hakları Derneği'nden silahlı mücadele veren Kürtlerin haklarını tek yanlı gözettiğini iddia ederek istifa etmiş, yıllar sonra söz konusu örgütle ilgili olarak iyi sayılabilecek bir değerlendirme yapmıştır.

Ağaoğlu referandumda “yetmez ama evet” değil, evet demiştir ve daha sonra bunun yanılığı olduğunu belirtmiştir.

Konumuz, Ağaoğlu'nun bu tutumuyla yazarlığı arasında ilişki kuran değerlendirmelere yöneliktir.

Ağaoğlu büyük bir yazardır ve sadece **Bir Düşün Gecesi** 'ni okumak bile bu yargıya varmak için yeterlidir. Politik görüşleri dalgalı olabilir ama bu onun Türkçenin büyük yazarlarından birisi olduğu gerçeğini değiştirmez.

Bazı değerlendirmelere göre Ağaoğlu'nun romanlarında yılgınlık vardır ve bunların marksist-leninist eleştirisi yapılmıştır.

Ne denebilir ki?

Toplumcu gerçekçi edebiyat akımı edebiyata önemli zarar vermiştir. Rus edebiyatının durumu ortadadır. Devrimden önce Rus edebiyatı uluslararası çaptaydı. Puşkin, Gogol, Dostoyevski, Tolstoy ilk elde sayılabilir. Bu edebi-

yat dünyaca bilinen tipler de yaratmıştır. Raskolnikof, Anna Karenina ve Oblomov gibi...

Bir de devrimden sonraki Rusça edebiyata bakın... Şolohov ve Aytmatov dışında uluslararası çapta bilinen isim bulamazsınız. Edebiyatçı çoktur ama toplumcu gerçekçilik edebiyatı politikanın hizmetine soktuğu için üretilen yapıtlarda iyi bir düzey tutturulamamıştır.

Şolohov'un Durgun Don'unu yıllar önce okumuş ve dönemin bazı Sovyet yazarlarının bu yapıtla ilgili eleştirilerini de hayretle karşılamıştım. Toplumcu gerçekçilik normatif ya da ahlaki bir edebiyat akımıdır; hayatı -kurgulayarak- anlatmak yetmez, olması gerekenin de belirtilmesi gerekir. Şolohov, Kazakları anlattığı romanında bunu yapmadığı için eleştirilmiştir ama sonuçta bunlar unutulmuş, roman bir edebiyat klasiği olarak kalmıştır.

1993'te Havana'da Küba Yazarlar Birliği İkinci Başkanı ile yaptığım söyleşide (Yazın dergisinde yayınlandı!) toplumcu gerçekçilik için ne düşündüğünü de sormuştum. Bu akımı kabul etmediklerini, bu akımın edebiyatı fakirleştirmesinin yanı sıra çok sayıda edebiyat paraziti de yarattığını belirtmişti.

Bizde de yaratmadı mı? Edebiyat olarak vasat bile olmayan ama emekçilerin hayatını anlattığı için toplumcu gerçekçi olan fazlasıyla "roman" yazılmadı mı?

İşçileri anlatan ve satırı yarım bırakınca şiir yazdığını sananlar çıkmadı mı?

Bazı yazarlar toplumcu gerçekçiliği kabul edebilirler ama ürettikleri edebiyattan uzak olunca benimsedikleri anlayışı da yıpratmış olurlar.

Lenin'in deyimiyle "Rusya'nın ruhu" olan Tolstoy toplumcu gerçekçi değildi ve keza Dostoyevski de... İkisi de sosyalist değildi ve hatta Dostoyevski'nin bu görüşten

özellikle uzak olduğu söylenebilir. Dostoyevski'yi bütün zamanların en iyi yazarı olarak değerlendirenler az değildir; kişi olarak bu görüşü kabul ederim.

Freud psikanalizi kurarken iki yazara atıfta bulunur: Shakeaspare ve Dostoyevski. İyi edebiyat bir bilim dalının öncüsü olmuştur.

Yazarın politik tutumundan hareket edilerek edebiyatı değerlendirilmez.

Benzeri Adalet Ağaoğlu için de geçerlidir. Ağaoğlu silahlı Kürt mücadelesi için olumsuz değerlendirme yaptığında, bu onun kötü yazar olduğu anlamına gelmez.

Bunu belirtip eleştirmek bir şeydir, buradan edebiyata geçiş yapmak başkadır.

Virginia Woolf bu konuda daha iyi bir örnektir.

Mina Urgan, Woolf'un hayatını incelediği ve YK-Y'den çıkan kitabında güncesindeki bir cümleye yer verir: "Gerçek şu ki, aşağı sınıflar sahiden nefret edilecek sınıflardır."

Aşağı sınıftan kastedilen işçilerdir. Woolf bu insanları kültürsüz kişiler olarak görür.

Bu görüşü eleştirebilirsiniz ama bu bir şeydir, dünya çapında bir yazar olan, bilinç akışı tekniğini edebiyata sokanlardan birisi olan Woolf'un yazarlığının değerlendirilmesi başka bir şeydir.

Bizde boş konuşmak ve her fırsatta kendini nimetten sanmak yaygındır.

Yıllar önce -yanlış hatırlamıyorsam yeni kurulan TKP'dendi- birisi Güney Amerikalı tanınmış bir yazarın politik tutumuyla ilgili olarak, "Biz de onu okumayız" demişti.

O yazarın da bu gibi tipler tarafından okunmaya çok ihtiyacı vardı!

İşçi sınıfına karşı bir yazar olarak Woolf'ü de okumayın; kadın dünya çapında tanınmış, yapıtları çok sayıda dile çevrilmiş bir yazar; sizin okumanıza mı kalmıştı?

Yeniden iyi bir edebiyat okuru olmaya çalışıyorum. 1997'ye kadar iyi bir edebiyat okuruydum, ardından ağırlık politik bilim-sosyoloji ve bir oranda da felsefeye kaydı. Hiç edebiyat yapıtı okumadım değil ama epeyce geriledi. Açığı kapatmaya çalışıyorum, arada yayınlamadığım yazı denemelerim de oluyor; ısınma turları diyelim...

Yazıyı bitirirken bir istekte bulunayım: Woolf'ün birisi hariç bütün yapıtları bende var, sadece Bütün Öyküleri yok. Almancasını buldum ama insan edebiyatı öncelikle ana dilinden okumalı diye düşünürüm. Bu kitabın pdf'ine sahip olup da bana gönderen olursa şimdiden teşekkür ederim.

İyi edebiyatı yazarın politik görüşüne bakmadan takdir eden ve severek okuyan sol görüşlü insanlar da var, bunu da belirtmek gerekir.

16.7.2020

AFD'DEN SOSYALİZME BAKMAK!..

Almanya İçin Alternatif adlı partinin üçüncü büyük parti olarak Federal Meclis'e 94 milletvekili sokmasıyla sosyalizmin ne ilgisi var diye sorabilirsiniz. Bu parti Almanya'nın her köşesinden oy almakla birlikte özellikle eski Demokratik Almanya Cumhuriyeti (DAC) bölgesi olarak bilinen Doğu'dan önemli oy topladı.

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından 28 yıl geçti, uzun bir zamandır. Bu zaman içinde çok sayıda kişi bu bölgeden ayrılarak şu veya bu Batı yerleşim biriminde yaşamaya başladı. Az oranda Batı'dan bu bölgeye gelenler de oldu. Bu nedenle AfD'nin bu bölgeden önemli oy almasını bire bir oranında DAC tarihine bağlamak doğru olmaz. Başka faktörler de vardır ama bu durumu sadece başka etkenlerle açıklamak da mümkün değildir.

Toplumsal kültürün rejim değişikliklerinden sonra da kolay değişmediğini dikkate aldığımızda AfD'nin Doğu'dan iyi oy almasıyla DAC tarihi arasında bağlantı kurulması kolaylaşır.

Burada önemle belirtmek gerekir: bir olumsuzluktan ya da olumluluktan hareketle genelleme yapmak doğru değildir. DAC'nin yaşamında önemli pozitif yanlar vardır. Sosyalizmin vitrini olarak da bilinen bu ülkede üretici güçlerin gelişme düzeyi benzerlerine göre yüksekti. Vagon, elektronik araçlar vb. üretiminde DAC bütün sosyalist bloğa yönelik üretim yapıyordu.

DAC, Küba'yı SSCB'den sonra en çok destekleyen ülkeydi. 1990'lı yıllarda Küba'ya gittiğinizde çok sayıda Almanca bilen insan görüp şaşırabilirdiniz. Bunlar DAC'de eğitim görmüşlerdi. Küba'nın daha sonra tıp alanın-

da gösterdiği büyük gelişmede de başlangıçta bu ülkenin önemli katkısı vardır.

Anti faşizmi ilke edinmiş bir ülkenin nüfusu bu ülke dağıldıktan daha doğrusu Federal Almanya Cumhuriyeti'ne (FAC) katıldıktan sonra ırkçılığa karşı nasıl bu kadar eğilimli olabilir?

Almanya İkinci Dünya Savaşı'nda erkek nüfusunun büyük kayıp verdi. Batısı müttefikler Doğusu ise Kızıl Ordu tarafından kurtarılan Almanya DAC ve FAC olarak ikiye ayrıldı. Her iki ülke de dışarıdan yabancı işçi getirdiler. Üretim tekniği akarbant sistemiydi ve üretimde özellikle erkekler çalışıyordu.

FAC İtalya, Yunanistan, Türkiye gibi ülkelerden işçi alırken; DAC Vietnam, Mozambik ve Angola'dan işçi aldı.

Yabancı işçilerin başlangıçtaki şartları iki ülkede de aynıydı. Geçici iş sözleşmeleri vardı ve yurt ya da kışla benzeri binalarda toplu olarak kalıyorlardı.

DAC'de bu durum yıllarca devam etti. Bunun anlamı, yabancı işçilerin kendi aralarında bulunmaları ve toplumla herhangi bir bağlarının bulunmamasıydı. Böyle bir bağ da yönetim tarafından istenmiyordu.

FAC'de ise zamanla durum değişti: yabancı işçiler ailelerini getirmeye başladılar. DAC'de bu yasaktı, getiremezlerdi.

FAC'de yabancı işçiler aileleriyle birlikte gettolar oluşturdu, kendi aralarında oturuyorlardı ama aileler geldiği için evlere çıkılmış ve yerli toplumla bağlantı ister istemez artmıştı.

DAC'de bu yaşanmadı.

Yabancıya yabancı olan DAC insanında yabancı düşmanlığının kolayca gelişmesine şaşırılmamak gerekir. Ya-

bancı düşmanlığı özellikle yabancıların az olduğu yerlerde güçlüdür. Her çeşit olumsuzluğun sorumluluğu kolayca bu günah keçisine (yabancıya) yüklenebilir. Nasıl olsa tanınmıyor, hayallerde bir yabancı tipi yaşatılıyordu.

2000’li yıllarda Demokratik Sosyalizm partisi (PDS)’te Frankfurt İl Yönetimi’nde birlikte çalıştığım ve DAC’den gelmiş kadın bir yoldaş şöyle bir değerlendirme yapmıştı: “O yıllarda yabancı işçilerin kendi içlerinde, kendi kültürleri uyarınca yaşamasının onlar için iyi olduğunu düşündük. Sonda hiç tahmin etmediğimiz gelişmeler oldu...”

Bununla o yıllarda Doğu’da açıkça görülen yoğun yabancı düşmanlığını anlatmak istiyordu.

FAC ile DAC arasında Yabancılar Yasası konusunda da farklılık vardı. Her iki yasa da önemli kısıtlayıcı hükümler içermekle birlikte DAC’deki daha kötüydü. Ailesini getirmek, toplumla bağ kurmak ve hatta oradan evlenmek mümkün değildi.

Bu uygulama sosyalizmde oluyordu ama bununla “bozulmamış Germen ırkı sürmelidir” Nazi düşüncesi arasında paralellik kurmak zor değildir.

DAC yeni bir devletti ve sosyalizmden önce bulunmadığı gibi sonrasında da olmayacaktı. DAC kendini uluslar arası ortamda ve FAC Almanları arasında tanıtmak zorunda olduğu için bu yeni ulusa büyük vurgu yapılıyordu. Bu durumda istemeseniz bile ulusçuluk gelişir ve 1989’dan sonra FAC’deki Almanların yabancılarla karışarak biraz bozulduklarını bile görebilirsiniz...

Üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin bulunmaması ve çocuk yuvasından üniversiteye kadar yapılan sosyalist eğitim, Nazi geçmişle hesaplaşma ve önemli kültürel değişim için yeterli olmuyor.

FAC, 68 hareketiyle bu değişimi ve geçmişle hesap-

laşmayı eksik yönleri bile olsa DAC'den daha iyi yapabildi.

68'i yaşamayan DAC tarihi ve sonrası bunu bir kere daha gösteriyor.

Sosyalist toplumların en büyük sorunlarından bir tanesi, insandaki değişim konusunda beklediklerinin gerçekleşmemesi ve bunu nasıl yapacaklarını bilememeleridir.

Şartlar değişince insan da doğal olarak değişiyordu ama hiç de istenilen ölçüde değişmiyordu. Şartların değişmesi ve buna uygun eğitim verilmesi istenilen değişimi sağlamak, sosyalist insanı yetişmesi için yeterli oluyordu.

Che Guevara – Kısa Uzun bir Hayat kitabı baskıya girmek üzere ve orada Che'nin bu konudaki belirlemeleri üzerinde ayrıntılı olarak durdum.

Che gerilla savaşı komutanı olmaktan daha önemli olarak sosyalist insanın yetişmesi konusunda önemli belirlemeler yapmıştır.

Doğru cevabı bulamadı ama soruyu doğru sormuştu.

26.9.2017